

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

37

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΡΑΧΜΑΙ

3

Μέ το Φερικόσιο

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΖΩΗ ΜΑΣ

ΠΙΝ ακόμη το μάτι αντιληφθεί την αλλαγή που γίνεται στον κόσμο με το μεγάλο της ημέρας, με τις πυκνότερες επισκέψεις του ήλιου, με το φως και τη διαύγεια, πού, παλεύοντας ακόμη, αρχίζουν να κυριαρχούν στην ατμόσφαιρα, η ψυχή μέσα στο σώμα του ανθρώπου, έχει πάρει είδηση την αλλαγής. Το ίδιο, όπως και οι σπόροι μέσα στο χώμα. Νοιώθουμε μια παράξενη κίνηση μέσα μας, σαν την κίνηση του μωρού που ξυπνάει ευδιάθετο και χαμογελαστό το πρωί. Θα νόμιζε κανείς πως εκτός από τα μέλη του σώματός μας, τα χέρια μας και τα πόδια μας, υπάρχουν κι άλλα μέλη στα έγκατα της ύπαρξής μας, που ξεμουδιάζουν, τεντώνονται, γίνονται ευκίνητα, χαίρονται.

Κατεβαίνει κανείς στο λιμάνι, βλέπει τα κατάρτια των καραβιών, τον ήλιο που ξεχειλίζει στα καπαστρώματα, και την παραμικρή κίνηση πάνω τους, μιάν άσημαντη κίνηση που δεν θα την παρατηρούσε το χειμώνα, την βλέπει σαν μιά κίνηση προσηγορίας. Ο καιρός των χαρούμενων ταξιδιών. Η θάλασσα έχει ένα ήμερο, γαλανό χρώμα, τα προσκαλεί. Κι' αυτά, σ' αχνούν ψυχή, μιά ψυχή σαν τη δική μας, δείχνουν σαν να μην αντέχουν στον πειρασμό. Ίσως να μη συλλογιστήκαμε ποτέ, πόσο είμαστε δεμένοι με τα πράγματα του κόσμου, με τις φυσικές αλλαγές, μ' αυτά τα κατάρτια. Πόσο είμαστε δεμένοι με το χώρο που βλέπουμε διακρινόμενα από το σπίτι μας κάθε πρωί, με την άκνησία του και την κίνησή του, με το θαμπό ή το ανοιχτό χρώμα του, με το σχήμα του.

Ποτέ ίσως δεν λογαριάσαμε τα πράγματα που προσδιορίζουν τη διάθεσή μας, πού μας δίνουν την αίσθηση της ζωής. Φεύγοντας, αλλάζοντας κάποτε τόπο, συμβαίνει να θυμόμαστε ωρισμένα πράγματα με την ίδια νοσταλγία που θυμόμαστε και τα παλιά αγαπημένα μας πρόσωπα. Ένα δέντρο που το βλέπαμε κάθε πρωί, π.χ., και πού ποτέ δεν του δώσαμε καμμία σημασία, έρχεται ξαφνικά στη μνήμη μας, ανακαλύπτουμε πως υπάρχει μέσ' στην καρδιά μας. Γράφοντας σ' ένα φίλο που ζει στην ίδια περιοχή, αν δεν κινδυνεύαμε να παρεξηγηθούμε για υπερευαίσθησία, θα επιθυμούσαμε να του γράψουμε: «Εκείνο το δέντρο υπάρχει ακόμα; Ο διχαλωτός του κορμός, τα γυμνά του κλωνάρια, θάνατο φαντάζομαι όπως τ' άφησα. Αυτή την εποχή δεν θάχει κανένα φύλλο πάνω του. Δεν είναι έτσι;...».

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Δείχνουν σε κάποιον ένα σκυλί πολύ αμφιβόλου ράτσας.
—Το βλέπεις αυτό το σκυλί; Είναι αστυνομικό!
—Μπα! Δεν φαίνεται γι' αστυνομικό...

—Και βέβαια δεν φαίνεται. Είναι της μουσικής αστυνομίας!

—Ορκισθήτε μου ότι είμαι ο πρώτος άνδρας που κάθεται δίπλα σας σ' αυτό το ντιβάνι...

—Εκείνη:
—Σας το ορκίζομαι. Σήμερα μόλις μάς το έφεραν!

—Η γυναίκα ενός υποψηφίου ακαδημαϊκού επισκέπτεται έναν από τους Αθανάτους και τον παρακαλεί:

—Ψηφίστε τον άνδρα μου. Αν δεν εκλεγεί, θ' αυτοκτονήσει!

Ο ακαδημαϊκός συγκινήθηκε πράγματι και τον έψηφισε, αλλά ο άτυχος υποψήφιος δεν εξελέγη. Έπειτα από λίγον καιρό η γυναίκα του υποψηφίου παρακαλεί και πάλιν να ψηφίσει τον άνδρα της.

—Α, όχι, κυρία μου, της λέει ο ακαδημαϊκός. Εγώ κράτησα την άλλη φορά τον λόγο μου και τον έψηφισα. Ο σύζυγός σας όμως δεν κράτησε τον δικό του και δεν αυτοκτόνησε!

Ο Παύλος Καλιγας ήταν πολύ εύρων. Σε κάποια δίκη στον Άρειο Πάγο, την ώρα που αγόρευε ο αντίπαλός του, επέταξε ένα εύφλογο γράμμα.

Γνωρίζετε το έργο του αντιδίκου, ότι και η εύφωτα έχει κάποτε την πορκαμιά της;

—Ενώ η θλακεία ούδέποτε! του όπλητησεν ο Καλιγας.

Σε μιά συναναστροφή:

—Όστε είσθε ήθοποιος; Εγώ ξέρετε, είμαι τραπέζιτης και δεν εχώ καιρό να πηγαίνω στα θέατρα. Θάχα τουλάχιστον δέκα χρόνια να πάω σε θέατρο...

—Κι' εγώ, του απάντησε ο ήθοποιος, θάχα περισσότερα από τριάντα χρόνια να πατήσω σε τράπεζα!

Ο ύπουργός του Λουδοβίκου 18ου Κορμπιέρ, μιλώντας κάποτε με τον Βασιλέα, έθεσε με πολλήν οικειότητα επάνω στο τραπέζι πρώτα την ταμπάκiera του κι' έπειτα το μαντήλι του.

Ο Λουδοβίκος που έθεώρησε ανάρμοστη τη συμπεριφορά του ύπουργού του, του είπε:

—Τελειώσατε επί τέλους, ν' αδειάζετε τις τσέπες σας;

—Μεγαλειότατε, του απάντησε ο Κορμπιέρ, το σφάλμα μου προέρχεται από υπερβολικό ζήλο. Αδειάζω τις τσέπες μου, αντί να τις γεμίζω, ευρισκόμενος στην ύπηρεσία σας!

Ρώτησαν κάποτε τον Κλεμανσώ, τι ιδέα είχε για τον Πουαγκαρέ που ήταν Πρόεδρος Δημοκρατίας, καθώς και για τον Μπριάν που ήταν πρωθυπουργός.

Και ο Κλεμανσώ απάντησε:

—Ο Πουαγκαρέ τα ξέρει όλα, αλλά δεν καταλαβαίνει τίποτε. Αντίθετως ο Μπριάν τα καταλαβαίνει όλα αλλά δεν ξέρει τίποτε!

ΕΤΟΣ Α ΑΘΗΝΑΙ 12-19 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1960 ΑΡΙΘ. ΦΥΛ. 37

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Εκδότης: ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Διευθυντής: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 63Β ΤΗΛ. 813180 ΤΙΜΗ ΔΡΑΧ. 3

ΕΙΝΑΙ πραγματικά τραγική η διαπίστωση που περιλαμβάνεται σε μιά τελευταία στατιστική της Ουνέσκο, ότι δηλαδή το ποσοστό των αναλφαβητών φθάνει στην Ελλάδα τα 26%, ενώ ο μέσος όρος του του στην Εύρώπη είναι 7 — 9%. Αυτό σημαίνει ότι στους 4 Έλληνες ο ένας είναι αναλφαβήτος. Βρίσκεται, δηλαδή, ο τόπος μας στο ίδιο σχεδόν επίπεδο, που βρίσκονται πολλές ασιατικές και αφρικανικές χώρες. Αυτό σημαίνει ότι η εκπαίδευση εξακολουθεί να μένει άπαιλητική καθυστέρηση στην Ελλάδα — που πάντως στην ύπαιθρο, όπου και παρυσιάζεται το μεγαλύτερο ποσοστό αναλφαβητών. Η «Επιστήμη και Ζωή» θεώρησε, από την αρχή, ότι ένα από τα βασικά καθήκοντα της αποστολής της, είναι να υπογραμμίζει επίμονα την επίτακτική — την εθνική — ανάγκη να δοθεί από το Κράτος μεγαλύτερη προσοχή στην εκπαίδευση. Τη στιγμή που το ποσοστό αναλφαβητών ελαττώνεται σταθερά σ' όλες τις χώρες, είναι εθνικό έγκλημα να μένει στάσιμο στη χώρα μας. Το μέλλον των εθνών εξαρτάται στην εποχή μας από την πνευματική τους ανάπτυξη. Πώς μπορεί να υπάρξει η ανάπτυξη αυτή, όταν το ένα τέταρτο του πληθυσμού είναι αναλφαβήτος;

ΜΙΑ άλλη στατιστική της Ουνέσκο μάς αποκαλύπτει ότι η εκπαιδευτική μας ά...

.....

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Ο άστροναύτης εγκαταλείπει τον θάλαμο με τον οποίο ταξίδευε στο Διάστημα. Με τη βοήθεια μιάς ελαστικής θάλασσας, προσπαθεί να γίνει αντίληπτος από τις μονάδες του στόλου που περιπολεί στον ωκεανό. Φυσικά η μεγάλη αυτή στιγμή θα σημειωθεί, όταν ο άστροναύτης θα επιστρέψει, σ' όλη και δόξα.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΡΟΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΩΣ ΚΑΙ ΔΕΛΤΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ: 4.6-92 45573

νεπάρκεια, αναγκάζει την ελληνική νεολαία να καταφεύγει για σπουδές στο εξωτερικό. Η στατιστική αυτή αναφέρει, ότι η Ελλάδα άρχεται πρώτη απ' όλες τις χώρες στον αριθμό των σπουδαστών που φοιτούν στο εξωτερικό: 6.609 το 1959 — 60. Ακολουθούν οι δύο Γερμανίες μαζί (με πληθυσμό οκταπλάσιο από την Ελλάδα) με 6.255, ο Καναδάς με 6.215, οι Ην. Πολιτείες με 5.795, οι Ινδίες με 4.966, η Κίνα με 4.929, η Κορέα με 4.849 κλπ., κλπ. Τι σημαίνει αυτό; Ότι οι Έλληνες σπουδαστές δεν βρίσκουν τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες στον τόπο τους και αναγκάζονται — παρά τις μεγάλες δαπάνες — να καταφεύγουν στο εξωτερικό. Κάτι, λοιπόν, δεν πάει καλά στην Ελληνική Εκπαίδευση. Το θέμα είναι τόσο σοβαρό, έχει τόσο ζωτική σημασία, ώστε το Κράτος έχει την υποχρέωση να το αντιμετωπίσει χωρίς χρονотριβή.

ΤΑ τελευταία σοβιετικά πειράματα πυραύλων στον Ειρηνικό Ωκεανό, έλυσαν το σπουδαιότερο πρόβλημα που εξακολουθούσε ν' απασχολεί την αστροναυτική: της επιστροφής των διαστημολοίων στη Γη. Χάρης σε ειδικό σύστημα φρεναρίσματος, οι κώνοι των δύο σοβιετικών πυραύλων, που έκταξεύθηκαν στον Ειρηνικό, διέσχισαν την ατμόσφαιρα με ελαττωμένη ταχύτητα και έτσι δεν καταστράφηκαν από την τριβή. Οι σοβιετικοί επιστήμονες — και κορυφαίοι, όπως ο Σεντόφ και Ντομπρονόβωφ — θεοοιώνουν ότι είναι πια δυνατά τα διαπλανητικά ταξίδια, αφού εξασφαλίζεται η επιστροφή στη Γη. Μιλούν, μάλιστα, για προσεχή εκτόξευση πυραύλου στον Άρη. Φαίνεται ότι η μεγάλη στιγμή, που ο άνθρωπος θα ξεκινήσει για το διάστημα, πλησιάζει. Ποιός θα το φανταζόταν αυτό, έστω και πριν από δέκα μόλις χρόνια;

Η συνεχής και επιμελής προσπάθεια για τη διεκπεραίωση του περιεχομένου και της εμφάνισης της «ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΖΩΗΣ» χαιρετίζεται, γενικότερα, σαν ή πιό αξιόλογη κατάκτηση στον πολιτιστικό τομέα του τόπου μας. Η αύξηση της κυκλοφορίας πρέπει ν' αποτελέσει συνδυασμένη σταυροφορική εξόρμηση από τους φίλους του περιοδικού, με το σύνθημα: «Ο κάθε αναγνώστης να φέρει στην «ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ» και νέο αναγνώστη.

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΤΕΥΧΟΣ:

- ★ ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΝΑΥΤΙΛΟΥ και τα πιό επαναστατικά πειράματα της Ιστορίας.
- ★ Η ΝΗΣΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ, το πιό σκοτεινό αρχαιολογικό αίνιγμα του κόσμου.
- ★ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΤΟΥ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΟΣ, η επικερδέστερη επιχείρηση της εποχής μας.

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα - Έπικαιρότητες

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ: Τα πράγματα και η ζωή	Σελ. 2
ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ: Τα μεγάλα έργα στην οδό	» 10
ΚΛΩΝΤ ΕΝΤΕΛΜΑΝΝ: Η Νήσος του Πάσχα	» 12
ΝΙΚ. ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ: Τα «Μεσολογίτικα» του Μιλτιάδη Μαλακάση	» 18
ΓΚ. ΜΕΣΣΑΝΤΙΕ: Το Μυστικό του Ναυτίλου	» 22
* Τα σύνορα του Διαστήματος	» 4
* Η βελονοθεραπεία	» 15
* Στην άβυσσο των Μαριανών	» 17
* Το έκζεμα	» 19
* Έρωτες στην Ταϊτή	» 25
* Ο δημιουργός της Ουτοπίας	» 27

Αναγνώσματα-Μυθιστορήματα

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ (Το αίνιγμα των προγόνων)	» 7
ΙΣΣΑΚ ΑΣΙΜΟΦ: Ο Δολοφόνος πλανήτη	» 29
ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΨΥΧΗ	» 31
ΣΑΜΟΥΕΛ ΕΝΤΟΥΑΡΤΣ: «Η Γυμνή Μόγισ»	» 33
ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ (Ο άερας που αναπνέουμε)	» 36
Π. ΓΙΟΚΑΝΑΝΤΑ: Η αυτοβιογραφία ενός Γιόγκι	» 38

ΟΙ ΔΙΑΣΤΗΜΙΚΕΣ

μελέτη των ανωτέρων ατμοσφαιρικών στρωμάτων.

ΦΘΗΝΟΤΕΡΑ ΜΕΤΑΛΛΑ

Τα περισσότερα μικρού βάθους μεταλλεία της Γης, είναι σήμερα εξαντλημένα. Τα ορυχεία δεν αποδίδουν και τα μέταλλα είναι ακριβά. Για ν' αποχωρισθούν τα μέταλλα από το χώμα, ρίχνουν το μέταλλο σε ένα ειδικό παχύ λάδι. Το λάδι συγκρατεί το μεταλλοφόρο χώμα, ενώ τ' απορρίμματα κολλάνε.

Μια μελέτη της μεθόδου αυτής σε κατάσταση έλλειψης βαρύτητας, θα επέτρεπε την ανάλυση των φαινομένων της προσκολλητικής των μεταλλικών μορίων στο παχύρευστο μίγμα και θα βελτίωνε τη μεταλλουργική τεχνική.

Πρακτικό αποτέλεσμα: 'Η δυνατότητα αύξησης του ποσοστού αποδόσεως των πτωχών μεταλλευμάτων και η πτώση της τιμής του χαλκού, του μολύβδου, του ψευδαργύρου και πολλών άλλων μετάλλων.

Για τα πειράματα αυτά θα χρειαζόταν, ασφαλώς, ένας αρκετά ογκώδης δορυφόρος. 'Αλλ' αυτό δεν πρέπει να μάς ανησυχεί: Οι 'Αμερικανοί και οι Ρώσοι σχεδιάζουν τώρα, τεχνητούς δορυφόρους βάρους 3—5 τόννων.

Ένας δορυφόρος ειδικά διασκευασμένος, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σαν τέλειο «βαρύμετρο». Τι είναι το βαρύμετρο (που δεν έχει σχέση με το βαρόμετρο); Είναι ένα όργανο που χρησιμοποιείται συνήθως στις γεωλογικές έρευνες για πετρέλαιο, νερό, μεταλλεύματα κλπ. Το όργανο αυτό σημειώνει τις διαφορές βαρύτητας (δηλαδή της γήινης έλξης) στα διάφορα σημεία του εδάφους.

Ο Σπούτνικ III, χρησιμοποιήθηκε κιόλας γι' αυτό το σκοπό. Σημειώνοντας τις ανωμαλίες του μαγνητικού πεδίου και του πεδίου βαρύτητας της Γης σε διάφορα σημεία, βοήθησε στην ανακάλυψη νερού και πετρελαίου σε απρόσιτες περιοχές, όπως η έρημος του Καρακούμ και η Κεντρική Σιβηρία.

'Αλλ' οι δυνατότητες των δορυφόρων σ' αυτό το πεδίο δεν έχουν εξαντληθεί και οι 'Αμερικανοί και οι Ρώσοι τεχνικοί, βεβαιώνουν ότι ένας ειδικός δορυφόρος θα μπορούσε ν' ανιχνεύσει με ακρίβεια 100 μέτρων, την ύπαρξη πετρελαίου στα διάφορα σημεία της Γης.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΦΩΤΟΣΥΝΘΕΣΗΣ
Ο φαινόμενο της φωτοσύνθεσης, έχει γίνει αντικείμενο έπισταμένης μελέτης κατά τα τελευταία χρόνια. Πώς η χλωροφύλλη των φυτών αποθηκεύει την ηλιακή ενέργεια και τη μετασχηματίζει σε χημική ενέργεια; Γιατί μονάχα η χλωροφύλλη μπορεί να κάνει αυτό το μετασχηματισμό; Πώς, από το νερό και το ανθρακικό αέριο που βρίσκεται στην ατμόσφαιρα, το φυτό κατασκευάζει ζάχαρη, άμυλο και άλλες θρεπτικές ουσίες;

'Αν είμαστε σε θέση ν' απαντήσουμε

μελέτη των ανωτέρων ατμοσφαιρικών στρωμάτων.

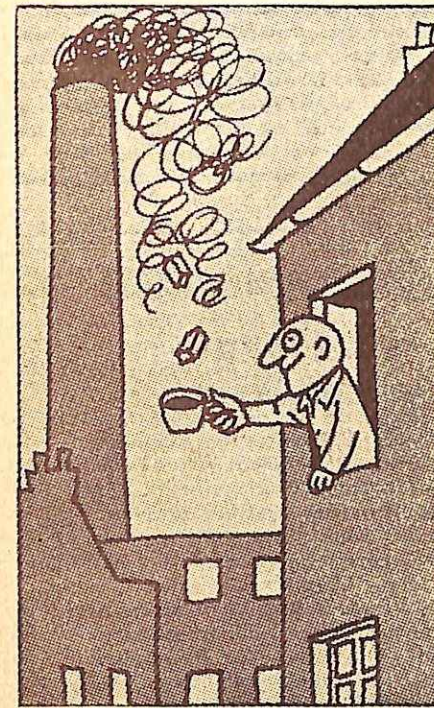
μελέτη των ανωτέρων ατμοσφαιρικών στρωμάτων.

μελέτη των ανωτέρων ατμοσφαιρικών στρωμάτων.

ΕΡΕΥΝΕΣ Η ΑΠΟΔΟΤΙΚΩΤΕΡΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

σ' αυτά τα ερωτήματα, θα μπορούσαμε κι' εμείς να κατασκευάσουμε ζάχαρη από αέρα και... καπνίες των εργοστασίων.

Οι πρόσφατες έρευνες δεν έχουν καταλήξει παρά σε αβάσιμες υποθέσεις.

Μερικοί επιστήμονες πιστεύουν ότι, αν το φαινόμενο της φωτοσύνθεσης μελετηθεί πάνω σ' έναν τεχνητό δορυφόρο, κάτω από ισχυρότερες ηλιακές ακτινοβολίες, θα βρίσκαμε ίσως το κλειδί του μυστηρίου.

ΠΩΣ ΠΕΤΑΝΕ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ;

ΠΩΣ θα φύτευε ένα φυτό στο κενό; Προς τα «πάνω»; Προς τη Γη; Προς ποια κατεύθυνση θα φύτευαν οι ρίζες του;

Και πώς θα πετούσε ένα πουλί σ' ένα περιβάλλον χωρίς βαρύτητα; Πώς θα προσανατολιζόταν;

'Η τηλεοπτική παρατήρηση ενός φυτού και ενός πουλιού μέσα σ' έναν τεχνητό δορυφόρο, θα διαφώτιζε δυο σκοτεινά σημεία της δοτανικής και της ζωολογίας: Τη ριζοφυΐα και το πέταγμα των πουλιών.

Γιατί μ' όλο που είμαστε σε θέση να στείλουμε έναν τεχνητό δορυφόρο σε ύψος εκατοντάδων χιλιομέτρων, δεν ξέρουμε ακόμα πώς πετάνε τα πουλιά στον αέρα, παραβιάζοντας τους κλασικούς νόμους της μηχανικής.

ΤΙ ΕΝΑΙ Η ΒΑΡΥΤΗΤΑ;

ΣΤΟ σωτήριο έτος 1960, το μυστήριο της βαρύτητας δεν έχει ακόμα διαλευκανθεί. Τα πειράματα του Γάλλου καθηγητού Μαρτίς 'Αλλαι με το «παρακωνικό έκκριμα», αντί να μάς διαφωτίσουν προκάλεσαν ακόμα μεγαλύτερη σύγχυση. Τα πειράματα αυτά, θα μπορούσαν ίσως να επαναληφθούν μέσα σ' έναν τεχνητό δορυφόρο. Οι διαφορετικές συνθήκες βαρύτητας στο Διάστημα, θα επέτρεπαν στους επιστήμονες να λύσουν πολλά προβλήματα. Ένα μήλο έπεσε στη μύτη του Νεύτωνα και ο Νεύτων ανέκαλυψε, ότι τα σώματα έλκον-

ται «κατ' εὐθὺν λόγον τῶν μαζῶν καὶ κατ' ἀντίστροφον λόγον τοῦ τετραγώνου τῆς ἀποστάσεως». 'Αλλὰ δὲν μπόρεσε ν' ἀπαντήσει στὸ ἐρώτημα: Γιατί τὸ μήλο ἔπεσε στὴ μύτη του;

Σ.Ο.Σ. ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ

Οι 'Αμερικανικές εταιρίες τηλεπικοινωνιών, μελετοῦν τὴ δυνατότητα χρησιμοποίησεως τῶν δορυφόρων ὡς ὑποσταθμῶν τοῦ ραδιοφώνου καὶ τῆς τηλεοράσεως. 'Υπελόγησαν, ὅτι ἕνα τηλεφώνημα ἀπὸ τὸ Παρίσι στὸ Πεκίνο μ' ἕνα δορυφόρο ὡς ἐνδιάμεσο, θὰ κόστιζε πολὺ λιγώτερο ἀπὸ τὰ συνηθισμένα ὑπεραστικά τηλεφωνήματα.

Οἱ δορυφόροι μποροῦν εὐκόλα νὰ συλλάβουν ἕνα ραδιοτηλεγραφικὸ σῆμα σὲ ὠρισμένη συχνότητα καὶ νὰ τὸ ἀναμεταδώσουν σ' ὅλη τὴ Γῆ.

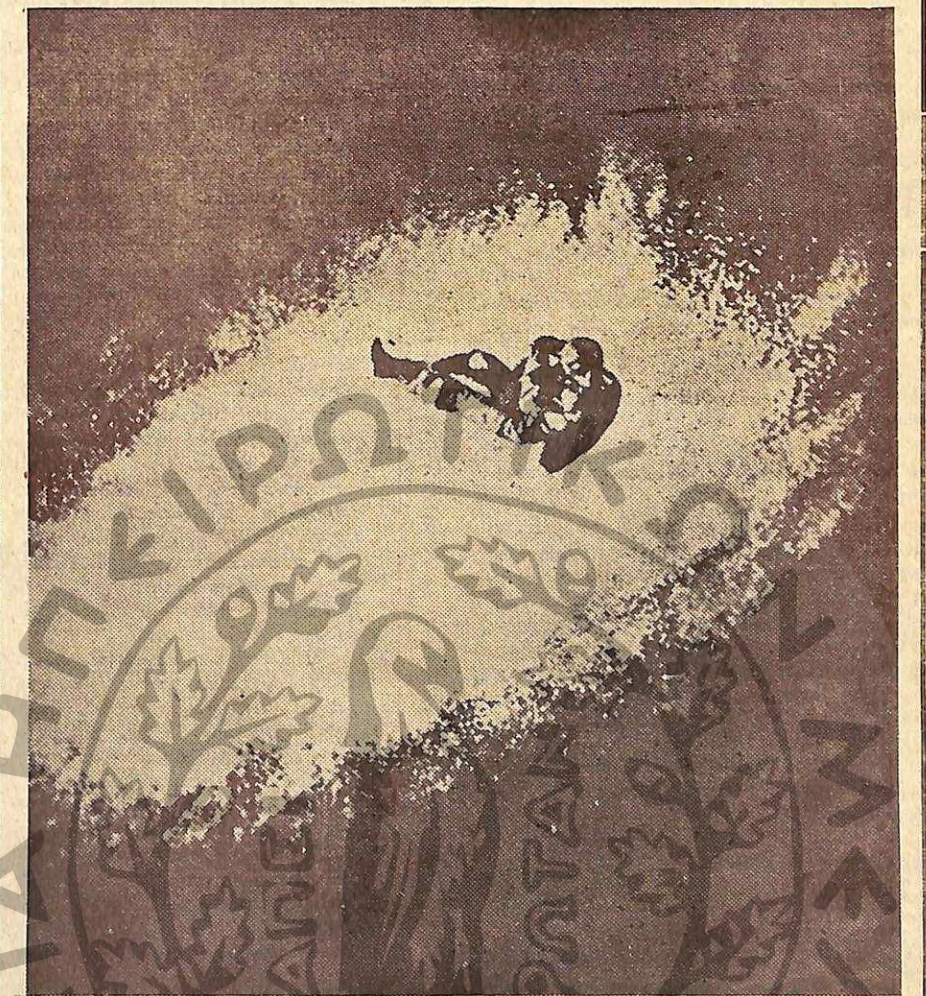
Ένας ἢ δύο τεχνητοὶ δορυφόροι, θὰ δέχονταν ἀποκλειστικὰ σήματα κινδύνου. Τροφοδοτοῦμενοι ἀπὸ τὴν ἀνεξάντλητὴ ἡλιακὴ ἐνέργεια οἱ δορυφόροι αὐτοί, θὰ ἦταν πάντα ἔτοιμοι νὰ συλλάβουν καὶ ν' ἀναμεταδώσουν σ' ὅλο τὸν κόσμον ἕνα σῆμα κινδύνου.

ΔΟΥΡΥΦΟΡΟΙ — ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΑ

Οἱ 'Αμερικανοὶ ἀστρονόμοι, θέλουν νὰ ἴδουν τὰ «σύνορα τοῦ Διαστήματος». Καὶ ὑπάρχει ἕνας μοναχικὸς τρόπος γιὰ νὰ τὸ πετύχουν: Νὰ ἐξαπολυθῶν τεχνητοὶ 'δορυφόροι ἐφωδιασμένοι μὲ τηλεσκόπια.

Τὸ σχέδιο μελετᾶται καὶ θὰ τεθεῖ γρήγορα σ' ἐφαρμογὴ ἀπὸ τὴν «'Αμερικανικὴ 'Εταιρεία Πυραύλων». Οἱ ἀστρονομικοὶ δορυφόροι θὰ περιστρέφονται γύρω ἀπ' τὴ Γῆ σὲ ὕψος 800 χιλιομέτρων καὶ

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ;

'Η φωτογραφία αὐτὴ ἀποθανατίζει ἄραγε μιὰ μεγάλη στιγμή στὴν ἱστορία τῶν διαπλανητικῶν ταξιδιῶν; Ένας ἄνθρωπος πετᾷ στὸ Διάστημα κοντὰ σ' ἕνα λαμπρὸ δορυφόρο; 'Οχι. 'Η ἐντύπωση αὐτὴ εἶναι ἀπατηλὴ. Τὴν πραγματικότητά, ἡ φωτογραφία εἰκονίζει ἕναν 'Αμερικανὸ ἀξιωματικὸ τοῦ ναυτικοῦ, τὸν πλωτάρχη Χάρρισον Φέρ, ἐνῶ δοκιμάζει ἕνα ὠλεσιπτώτο καὶ τὸ σύστημά του. 'Ο Φέρ διακρίνεται κατὰ τὴν πτώση του ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνο στὴ μικρὴ, ρηχὴ ἀλμυρὴ λίμνη Σῶλτον, κοντὰ στὸ 'Ελ Σέντρο τῆς Καλιφορνίας. 'Η ἀντανάκλαση τοῦ ἡλίου στὴν ἐπιφάνεια τῆς λίμνης προκαλεῖ τὸ περίεργο φωτεινὸ φαινόμενο, ποὺ κάνει τὴ λίμνη νὰ φαίνεται ὡς λαμπρὸ οὐράνιο σῶμα.

Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ 1960, θὰ δαπανηθοῦν τεράστια ποσὰ γιὰ τὴν ἐξερεύνηση τοῦ Διαστήματος. 'Ακόμα καὶ μιὰ χώρα ὅπως ἡ Γαλλία, ποὺ δὲν ὀνειρεύεται νὰ μπεῖ στὸν ἀνταγωνισμὸ τῶν δυὸ κολοσσῶν γιὰ τὴν κατὰκτηση τοῦ Διαστήματος, θὰ διαθέσει ἕνα κονδύλι 160 ἑκατομμυρίων φράγκων γιὰ τὴν 'Επιτροπὴ Διαστημικῶν 'Ερευνῶν. Οἱ 'Ηνωμένες Πολιτεῖες ἐτοιμάζονται νὰ ἐξαπολύσουν, κατὰ τὸ 1960, ὄχι λιγώτερος ἀπὸ 25 αὐτόματους τεχνητοὺς δορυφόρους. Καὶ ὁ Χρυσόστοφ ἀπεκόλυψε πρόσφατα ὅτι, κατὰ τὸ 1960, ἕνα σοβιετικὸ ἐργοστάσιο, θὰ μπορούσε νὰ κατασκευάσει 250 δορυφόρους τύπου Λούνικ III. Γιατί ξοδεύονται τόσα ἑκατομμύρια; διερωτᾶται τὸ κοινὸ. Ζήτημα πολιτικοῦ γοήτρου; — 'Οχι! Οἱ έρευνες τοῦ Διαστήματος εἶναι μιὰ πολὺ ἀποδοτικὴ ἐπιχείρηση. 'Οχι μόνο θεωρητικὰ, γιὰ τὴν ἐπιστήμη, ἀλλὰ καὶ πρακτικὰ, γιὰ τὴ βιομηχανία, γιὰ τὸν ἄνθρωπο τοῦ δρόμου. Κάθε δολλάριο καὶ κάθε ρούβλι ποὺ τοποθετεῖται στὸν δορυφόρο, θ' ἀποδώσει πολὺ σύντομα τὰ ἐκπαινώματα. Οἱ 'Αμερικανοὶ καὶ οἱ Ρώσοι δὲν πρόκειται νὰ καταστραφῶν ἀπὸ τὸν ἀνταγωνισμὸ τοῦ Διαστήματος. 'Απλῶς, τοκίζουν τὰ λεφτὰ τους. 'Ο Λούνικ III, ἀπέδειξε ὅτι οἱ τεχνητοὶ δορυφόροι μποροῦν νὰ γίνουν ἐξαιρετικὰ εὐχρηστα ἱπτάμενα ἐργοστάσια. Μ' ὅλο ποὺ στοιχίζουν πανάκριβα, πλουτίζουν ἀμέτρητους κλάδους τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς — ἀπὸ τὴν κατασκευὴ χαλυβδίνων δοκῶν, ὡς τὴ μάχη κατὰ τοῦ καρκίνου. 'Ιδού μερικὰ παραδείγματα:

Οἱ «φωτοσῆτες» ποὺ μετασχηματίζουν τὴ φωτεινὴ ἐνέργεια, δηλαδὴ τὴς ἡλιακῆς ἀκτίνες, σὲ ἡλεκτρικὴ ἐνέργεια, λειτουργοῦν πολὺ πιὸ ἀποδοτικὰ στὸ κενό, παρὰ στὴ Γῆ. Οἱ φωτοσῆτες ποὺ τοποθετήθηκαν τὴν 13ῃ Μαΐου 1958 στὸν Σπούτνικ III, ἐξακολουθοῦν ἀκόμα νὰ λειτουργοῦν τέλεια.

Σήμερα, μπορούμε νὰ κατασκευάσουμε ἕνα εἶδος ὑφάσματος σκεπασμένου μὲ μικροσκοπικὲς φωτοσῆτες. 'Αερόστατο ἀπὸ τὸ ὕφασμα αὐτό, μὲ ἀκτίνες μερικῶν δεκάδων μέτρων, θὰ μπορούσε νὰ ἐξαπολυθεῖ ἀπὸ κάποιον αὐτόματο δορυφόρο καὶ θὰ γινόταν ἕνα πολὺ εὐχρηστο κέντρο ἡλεκτροπαραγωγῆς. Σήμερα ξέρουμε πὺς ἡ ἡλεκτρικὴ ἐνέργεια ὑπάρχει τρόπος νὰ μεταδίδεται ἐξ ἀποστάσεως χωρὶς καλώδια. 'Η Γῆ, λοιπόν, θὰ μπορούσε νὰ φωτισθεῖ μὲ ἡλεκτρισμὸ... ἀπὸ τὸ Διάστημα!

ΣΙΔΕΡΟ 1000 ΦΟΡΕΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟ ΤΕΡΟ
Ο ἀτσάλι καὶ ὅλα τὰ μεταλλουργικὰ μίγματα ποὺ γνωρίζουμε σήμερα, θὰ μπορούσαν νὰ γίνουν χίλιες φορές πιὸ ἀνθεκτικά. Στὰ τελευταῖα εἴκοσι χρόνια οἱ ἐπιστήμονες μελέτησαν τὰ μυστικὰ τῆς κρυσταλλογραφίας, τῆς ἀτομικῆς δομῆς τῶν μετάλλων. Τὸ πρόβλημα εἶναι νὰ κατασκευασθοῦν μεταλλικοὶ κρύσταλλοι μικροὶ καὶ συνεκτικοί, ἀντὶ τῶν μεγάλων καὶ εὐθραυστων ποὺ κατασκευάζονται σήμερα.

Γιὰ νὰ μελετήσουμε τὴ δομὴ τῶν συνεκτικῶν μετάλλων, θὰ πρέπει πρῶτα νὰ κατασκευάσουμε γιγαντιαίους μονοκρυστάλλους. Οἱ μονοκρυστάλλοι αὐτοὶ εἶναι εὐθραυστοι, γιατί ἡ βαρύτητα τῆς Γῆς τοὺς παραμορφώνει καὶ μεταβάλλει τὴ δομὴ τους. 'Αν οἱ κρύσταλλοι κατασκευασθοῦν στὸ Διάστημα, χωρὶς βαρύτητα, σ' ἕνα περιβάλλον ὅπου ὁ μόνος σημαντικὸς παράγων θὰ ἦταν ἡ θερμοκρασία, θὰ μπορούσαν νὰ στερεοποιηθοῦν κανονικά, χωρὶς παραμορφώσεως τῆς δομῆς τους.

Μὲ ἄλλα λόγια, χρειαζόμαστε ἕνα μικρὸ αὐτόματο μεταλλουργικὸ ἐργαστήριον στὸ Διάστημα. Θὰ μᾶς τὸ προσφέρουν, χωρὶς ἄλλο, οἱ τεχνητοὶ δορυφόροι. Οἱ ἐπιστήμονες θὰ μπορούσαν νὰ παρακολουθήσουν τὴν κατασκευὴ τῶν κρυστάλλων τοῦ δορυφόρου, ὅπως ὁ Λούνικ III μᾶς

κρὸ αὐτόματο μεταλλουργικὸ ἐργαστήριον στὸ Διάστημα. Θὰ μᾶς τὸ προσφέρουν, χωρὶς ἄλλο, οἱ τεχνητοὶ δορυφόροι. Οἱ ἐπιστήμονες θὰ μπορούσαν νὰ παρακολουθήσουν τὴν κατασκευὴ τῶν κρυστάλλων τους μὲ τοὺς τηλεοπτικοὺς πομπῶν τοῦ δορυφόρου, ὅπως ὁ Λούνικ III μᾶς

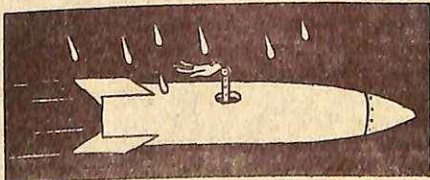
ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ τοῦ Διαστήματος

ἔστειλε τὶς φωτογραφίες τῆς ἄλλης πλευρᾶς τῆς Σελήνης.

Τὸ πρακτικὸ κέρδος εἶναι φανερό: Μεταλλὰ χίλιες φορές πιὸ ἀνθεκτικὰ σημαίνουν ἐπανάσταση στὴν οἰκοδομικὴ, στὴ ναυπηγικὴ, στὴ βιομηχανία.

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΔΟΥΡΥΦΟΡΟΙ

Η ΠΡΟΒΛΕΨΗ τοῦ καιροῦ, σήμερα πολὺ ἀτελής, μπορεῖ νὰ βελτιωθεῖ σημαντικὰ χάρις τοὺς τεχνητοὺς δορυφόρους. Μὲ τὴν ἄμεση ἀνίχνευση τῶν ἀκτίνων Χ ποὺ ἐκπέμπει ὁ 'Ηλιος, οἱ ὁποῖες κανονικὰ συγκρατοῦνται ἀπὸ

τὴ γήινη ατμόσφαιρα, ἕνας τεχνητὸς δορυφόρος μπορεῖ νὰ προβλέψει ἐπακριβῶς τὶς ἡλιακὲς ἐκρήξεις καὶ τὴν ἐπίδρασή τους στὴν ατμόσφαιρα.

'Εξ ἄλλου, οἱ 'Αμερικανοὶ ἔχουν σκοπὸ νὰ χρησιμοποιήσουν τοὺς δορυφόρους γιὰ τὴν παρατήρηση τῶν συννέφων τῆς Γῆς. 'Αντί, ὅπως σήμερα, νὰ περιορίζεται στὴν κατώτερη ατμόσφαιρα, ἡ μετεωρολογία θὰ ἐπεκταθεῖ στὴ

θα διαθέτουν έξη τηλεσκόπια. "Ετσι, για πρώτη φορά, θα μπορούσαμε να ιδούμε το Σύμπαν χωρίς τον παραμορφωτικό φακό της ατμοσφαιράς.

Η ραδιοαστρονομία θα μπορέσει να συλλάβει καθαρά τα μυστηριώδη «μηνύματα» του Διαστήματος και να εξακριβώσει αν εκπέμπονται από τα λογικά όντα των άλλων πλανητών.

Ο Α·Ι·ΝΣΤΑ·Ι·Ν ΕΙΧΕ ΔΙΚΙΟ;

Α ήταν ενδιαφέρον να επαναλάβουμε όλα τα κλασικά πειράματα της φυσικής υπό συνθήκες ελλείψεως βαρύτητας και υπό τον σφοδρό βομβαρδισμό των κοσμικών ακτίνων, μέσα σ' έναν τεχνητό δορυφόρο. "Ισως όλες οι άρχες της φυσικής θ' άνετρέποντο.

Άλλ' υπάρχει ένα πείραμα που πρέπει να γίνει για πρώτη φορά μέσα σ' ένα δορυφόρο, γιατί είναι αδύνατον να πραγματοποιηθεί στη Γη. Είναι η επαλήθευση της δεύτερης θεωρίας του Αϊνστάιν.

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, μια κόκκινη λάμπα αναμμένη στο Διάστημα θα φαινόταν μωβ από τη Γη, εξ αιτίας της επεκτάσεως του Σύμπαντος. Οί Ρώσοι, θ' άρχισουν σύντομα πειράματα για την επαλήθευσή της.

Κανείς δεν ξέρει ακόμα ποιά θα είναι η πρακτική σημασία της. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η επαλήθευση της πρώτης θεωρίας του Αϊνστάιν (ότι η ενέργεια ισούται με τη μάζα επί το τετράγωνο της ταχύτητας του φωτός), μάς έδωσε την ατομική βόμβα.

ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΥΛΗΣ

Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ζώνη των ακτινοβολιών γύρω από τη Γη, είναι πλούσια σε νετρόνια που δημιουργούνται από το βομβαρδισμό των κοσμικών ακτίνων. Τα σωματίδια αυτά, μέσα σε δώδεκα περίπου λεπτά, κάνουν πολλές φορές το γύρο της Γης και καταλήγουν να ένωθούν για να σχηματίσουν πρωτόνια.

"Ενας δορυφόρος τοποθετημένος σ' αυτή τη ζώνη των ακτινοβολιών, θα ήταν έκθετος σε ισχυρούς και συνεχείς «βομβαρδισμούς» από νετρόνια. "Ετσι, ο μετασχηματισμός της ύλης, που γίνεται σήμερα με τις ατομικές στήλες, θα ήταν πολύ πιο εύκολος και αδόπανος σ' έναν τεχνητό δορυφόρο. Θα μπορούσαμε να κατασκευάσουμε πυρίτιο από φώσφορο, άσμι από μαγνήσιο κλπ. "Ενας τεχνητός δορυφόρος, θα ήταν ιδεώδες εργαστήριο για τους αλχημιστές του Μεσαίωνα.

ΗΛΙΑΚΟΣ ΚΛΙΒΑΝΟΣ ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ

Α ΙΧΜΑΛΩΤΙΖΟΝΤΑΣ τις ήλιακες ακτίνες προτού έλθουν σ' εμάς από την ατμόσφαιρα, ένας ήλιακος κλίβανος εγκατεστημένος πάνω σ' ένα δορυφόρο, θα μάς επέτρεπε να πετύχουμε θερμοκρασίες πολύ υψηλές και να κατασκευάσουμε έτσι φθηνά χημικά προϊόντα και είδη κεραμικής. Οί κλίβανοι υψηλής θερμοκρασίας, είναι εξαιρετικά δαπανηροί πάνω στη Γη.

Αυτό το εργαστήριο του Διαστήματος, θα χρησίμευε επίσης για την τελειοποίηση των τεχνικών μεθόδων της

χημικής βιομηχανίας, της χρωματογραφίας κλπ.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΠΕΙΡΑΜΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΟΙ διοικητικοί θα ήταν εύτυχεις αν μπορούσαν να ιδούν πώς εξελίσσεται μια «καλλιέργεια» μυϊκών κυτάρων υπό συνθήκες ελλείψεως βαρύτητας μέσα σ' ένα δορυφόρο. "Ετσι, θα φτάναμε ίσως στη δημιουργία ζωής στο κενό, κάτι που δεν πετύχαμε ακόμα πάνω στη Γη.

Οί Ρώσοι προετοιμάζονται για τα σχετικά πειράματα. Ο ακαδημαϊκός Όπαριν και ο συνεργάτης του, πρόκειται να τοποθετήσουν ένα συνδυασμό άμινοξέων στον επόμενο δορυφόρο που θα εξά-

πολυθεί. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του διάσημου Άγγλου βιολόγου Χαλντέν, έπειτα από δώδεκα χρόνια κοσμικού βομβαρδισμού, τα άμινοξέα πρέπει να μετασχηματισθούν σε ζωντανή ύλη.

Η έπιστήμη προσπαθεί από χρόνια να λύσει αυτό το πρόβλημα, το σημαντικότερο από τα προβλήματα που αντιμετώπιζει ο άνθρωπος: Τη δημιουργία της ζωής. Η λύση του, που θα μπορούσε να διευκολυνθεί σε μεγάλο ύψος όπου υπάρχει άφθονία κοσμικών ακτίνων, θ' άναστατώσει άσφαλώς κατά το μεγαλύτερο μέρος τους τις κλασικές αντιλήψεις της βιολογίας και της ιατρικής. Η δημιουργία ζωής στο Διάστημα, θα ήταν η μεγαλύτερη έπιστημονική ανακάλυψη των αιώνων.

Η ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΟΣ

Τα νέα προβλήματα που έδεσαν οί έξερευνήσεις των Σπούτνικ

ΟΙ ΑΠΕΔΩΞΑΝ οί τριάντα πρώτοι μήνες της έξερευνήσεως του Διαστήματος με τους τεχνητούς δορυφόρους;

Αυτό το έρώτημα πρέπει να βασάνιζε τους όργανωτές του πρώτου διεθνούς Συνεδρίου Έρευνών του Διαστήματος που συνήλθε στη Νίκαια των περασμένων ήλθε στη Νίκαια των περασμένων μήνα και στο οποίο έλαβαν μέρος τριακόσιοι περίπου έπιστήμονες απ' όλες τις ένδιαφερόμενες χώρες. Τα πορίσματα του Συνεδρίου θα πρέπει να τους καθήσυχασαν: Οί 180 έπιστημονικές ανακοινώσεις που συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια των εργασιών του δείχνουν καθαρά πως οί άνθρωποι — όπως και οί μεγάλοι ύψους άνιχνευτικοί πυραυλοί άρχισαν να έκτοξεύονται με τα τον πόλεμο — επεξέτειναν τα όρια της γεωφυσικής παρατήρησης εις ένα ύψος τουλάχιστον 60.000 χιλιομέτρων από την επιφάνεια της Γης, δηλαδή ως εκεί που η γήινη ατμόσφαιρα παραχωρεί τη θέση της στην «ατμόσφαιρα» του "Ηλιου.

Ωστόσο, το Συνέδριο της Νίκαιας μάς επιτρέπει να σκεφθούμε ότι, παρά τις άναμφισβήτητες έπιτυχίες τους, οί τεχνητοί δορυφόροι άπλώς έψαυσαν τα σύνορα του Διαστήματος και ό,τι είναι πρόωρο ακόμα να μιλάμε για «κατάκτηση» τη στιγμή που δέκα καινούργια προβλήματα ξεπηδάνε μπροστά στους έπιστήμονες προτού λυθεί ένα παλιό. "Ιδού μερικά δείγματα των προβλημάτων που συζητήθηκαν στο Συνέδριο:

Κατ' άρχήν, τονίσθηκε από τους περισσότερους συνέδρους ότι η ιστορία του ήλιακού συστήματος είναι γραμμένη πάνω στην επιφάνεια της Σελήνης, γιατί δεν υπάρχουν άνεμοι και άλλες ατμοσφαιρικές κινήσεις που θα κατέστρεφαν τα ίχνη αυτά. Η Σελήνη δεν έχει ατμόσφαιρα. Το άνεξήγητο είναι ότι δεν έχει ούτε μαγνητικό πεδίο. Γιατί συμβαί-

νει αυτό; "Επειτα από πολύωρες συζητήσεις οί σύνεδροι συμφώνησαν ότι μπορεί να όφειλεται στην ψυχρότητα του ουραίου αυτού σώματος. Άλλά το πρόβλημα παραμένει άνοιχτό.

Ο Άμερικανός χημικός όρ Ούρυ προσπάθησε να δώσει άπάντηση στο παλιό πρόβλημα: Γιατί η Σελήνη είναι τόσο έλαφριά; Η πυκνότητα της Σελήνης είναι πολύ μικρή και στην επιφάνειά της δεν υπάρχει ούτε σταγόνα νερού. Ο όρ Ούρυ πιστεύει ότι το νερό έχει «αίχμαλωτισθεί» στα θράκια της και γι' αυτό η πυκνότητα είναι μειωμένη. Άλλά θα πρέπει να πάμε εκεί για να το εξακριβώσουμε...

Ο καθηγητής Λέντεμπεργκ (βραβείο Νόμπελ) του Πανεπιστημίου του Στάφορντ, διερωτήθηκε μήπως, αντί να φοβόμαστε ότι οί πυραυλοί μας θα μεταδώσουν μικρόβια και ιούς στα υπόλοιπα ούράνια σώματα, θα έπρεπε να λάβουμε μέτρα για να προφυλάξουμε τη Γη από τα μικρόβια και τους ιούς που είναι ένδεχόμενο να υπάρχουν στους άλλους πλανήτες. Ο Λέντεμπεργκ πρότεινε να σταλεί στον Άρη αυτόματος σταθμός που θα έξήταζε τι ακριβώς βρίσκεται πάνω στην επιφάνειά του. Άκόμα και στη Σελήνη μπορεί να υπάρχουν ώρισμένες μορφές της ύλης που θα μάς άποκαλύψουν ένα ένδιάμεσο στάδιο της ζωής.

Στη μελέτη της ιονόσφαιρας άφιερώθηκε μία όλόκληρη συνεδρίαση. Άλλά δεν έλύθηκε το πρόβλημα αν το στρώμα αυτό της ατμοσφαιράς επιτρέπει τη μετάδοση των τηλεοπτικών κυμάτων. Ρώσοι και Άμερικανοί φαίνεται πως έτοιμάζονται να έξαπολίσουν τεχνητούς δορυφόρους που θα είναι συγχρόνως και σταθμοί τηλεόρασεως και θα μπορούν ν' άναμεταδώσουν τα ρωσικά ή άμερικανικά προγράμματα σ' όλο τον κόσμο.

ή Ζωή και ο Άνθρωπος

Πριν από λίγον καιρόν πίστευαν ότι είχε λυθεί το μυστήριο της καταγωγής του ανθρώπου — ότι άμεσος πρόγονός μας ήταν ο πίθηκος. Σήμερα η έπιστήμη έπειτα από τις ανακαλύψεις της ανθρωπολογίας και της παλαιοντολογίας, δεν είναι τόσο βέβαιη για την καταγωγή μας και άναζητεί στα άπολιθώματα τα ίχνη που θα προδώσουν το γενάρχη του ανθρωπίνου γένους. Οί θεωρίες είναι πολλές και συχνά άντιφατικές. Ο πίθηκος μένει πάντα στενός συγγενής του ανθρώπου, αλλά μόνο συγγενής, όχι άμεσος πρόγονος. Τ' άπολιθώματα άφηγοούνται τώρα άλλες, διαφορετικές ιστορίες. Είναι, όμως, άξιόπιστες οί ιστορίες αυτές; Είναι πραγματικές; Τις έρμηνεύουμε τάχα σωστά ή μήπως δεν μπορούμε ακόμα να συλλάβουμε το πραγματικό νόημά τους;

ΥΙ. ΤΟ ΑΙΝΙΓΜΑ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ

Η ΥΠΑΡΞΗ ανθρωποειδών γιγάντων στην τεταρτογενή περίοδο, έχει έπιβεβαιωθεί από διάφορες ανακαλύψεις. Αυτό, δεν σημαίνει κατ' άνάγκη, ότι ο άνθρωπος κατάγεται από πρωτόγονους Τιτάνες. Δεν είναι άδύνατο, είναι όμως έλάχιστα πιθανόν, ή Έξέλιξη να πέρασε από τόσο κολακευτικές μορφές και να ξαναγύρισε κατόπιν στο μέτριο άνάστημά μας. Πιστεύεται, μάλλον, ότι υπήρχαν δύο έξάδελφοι: Ένας προ — άνθρωπος που είχε άνάστημα 1.50 έως 1.80 και ένας κολοσσός ανθρωπόμορφος, που είχε ύψος 4 έως 5 μέτρα. "Επειτα, ο γίγας εξαφανίσθηκε. Έκτός πλέον αν επιζούν μερικά σπάνια δείγματα του στις έρήμους των Ίμαλαίων και αν είναι δικά τους τα αινιγματικά ίχνη του Χιονανθρώπου, που το μυστήριό τους δεν έχει ακόμα λυθεί.

Η Άσία είχε πλουτίσει άπέραντα την ανθρωπολογία. Είχε κάνει τον Άνθρωπο του Νεάντερταλ σχεδόν σύγχρονό μας άπομακραίνοντάς το παρελθόν την καταγωγή μας που η παλιά νοστροπία την τοποθετούσε πολύ κοντά μας. Η Άσία, όμως, δεν είχε λύσει το ούσιαστικό πρόβλημα. Δεν είχε πεί ούτε τότε ο άνθρωπος είχε άπομακρυνθεί από τους άλλους ανθρωποειδείς, ούτε με ποιά πλάσμα είχε γίνει ο άποχωρισμός. Είχε καταρριφθεί ή ιδέα ότι ο άνθρωπος κατάγεται από τον πίθηκο κατ' ένθεον γραμμή. Άπέμενε να βρεθεί ποιάς ήταν ο κοινός πρόγονος.

Τό κρανίο του Τάουνγκς

ΜΙΑ από τις δυσκολίες προερχόταν — προέρχεται ακόμα — από το γεγονός, ότι είναι σπανιότατα τα άπολιθώματα ανθρωποειδών. "Αν είναι

δύσκολο να άναπαρασταθεί ή ιστορία του ανθρώπου, είναι δυσκολώτερο να άναπαρασταθεί ή ιστορία του χιμπαντζή. Τα μόνα στοιχεία που μάς άφησαν οί στενότεροι συγγενείς του ανθρώπου στα έκατομμύρια χρόνια των έδαφών της μειόκαινης και της πλειόκαινης περιόδου, περιωρίσθηκαν για πολλόν καιρό σε λίγα δόντια άδρυσιθήκου, που βρέθηκαν στα Πυρηνάια, στη Γερμανία και στην Ούγγαρία. Ο έρευνητής που θα άνακάλυπτε ένα πλήρη σκελετό Πλειοπίθηκου ή Σιβαπιθήκου θα γινόταν ένδοξος και ήταν άρκετό ν' άνακάλυψει ο καθηγητής Χόπγουντ τό κρανίο ενός με-

Ο γορίλλας, ο πιο μεγάλος από πίθηκος, είναι κι' αυτός ανθρωποειδής, αλλά δεν πλησιάζει τον άνθρωπο, όσο ο χιμπαντζής.

γάλου άπολιθωμένου πίθηκου για να προκαλέσει κραυγές ένθουςιασμού. Τό λείψανο αυτό, ήλικίας 20—25.000 αιώων, πήρε τό πομπώδες όνομα Άνθύπατος. "Ως χθές ήταν ή τελευταία λέξη της έπιστήμης ότι καταγόμαστε από αυτόν.

Ο Άνθύπατος αυτός είχε άνακαλυφθεί στην Κένυα, σε έδάφη του δεύτερου τμήματος της Τριτογενούς Περιόδου. Η Γη έμπαινε τότε σε μία πολύ ζεστή και ταραγμένη περίοδο. Βίαιες κινήσεις παραμόρφωναν τό φλοιό της. Η Γη άρχιζε τότε την περίοδο εκείνη των πάγων που είναι δύσκολο να έξηγηθούν τα αίτια κι' οί φάσεις της.

Η Άφρική διέφυγε σχετικά τους διάφορους αυτούς κατακλυσμούς. Ήταν άπό πανάρχαια χρόνια ή πιο σταθερή ήπειρος και τό πιο σταθερό τμήμα της ήταν τό όροπέδιο της Νότιας Άφρικής, τό Καρού. Εκεί άνασυνδέεται ή ιστορία των μεγάλων ανθρωποειδών που είχε διακοπεί τόσο έντονα στίς προηγούμενες εποχές. Εκεί τοποθετείται τώρα τό πρόβλημα της καταγωγής του ανθρώπου και άναζητείται ή λύση του.

Τό ανθρωπολογικό γεγονός της Νότιας Άφρικής έγινε στίς 7 Φεβρουαρίου 1925 — πριν από 35 χρόνια ακριβώς. "Ενα άρθρο του άγγλικού έπιστημονικού περιοδικού «Φύση» άνήγγειλεν ότι ο Ρέϋμουντ Α. Ντάρτ, καθηγητής της παλαιοντολογίας στο Πανεπιστήμιο του Γιόχανεσμπουργκ, είχε βρεί τό θήμα που ώδηγούσε από τον πίθηκο στον άνθρωπο — τον κρίκο που έλειπε. Ο Ντάρτ είχε πάρει τό άπολιθώμα του από τον έπιστάτη των λατομείων του Τάουνγκς, ένα Μπέρντ του Μπλούντ, ο όποιος είχε παρατηρήσει τό κομμάτι αυτό παιδικού κρανίου μέσα στη σκόνη που είχε τιναχθεί από την έκρηξη ενός φυσιγγίου δυναμίτιδας. Έξη έβδομάδες υπήρξαν άρκετές στον καθηγητή για να μελετήσει τό άπολιθώμα του, να συντάξει και να δημοσιεύσει την ανακοίνωσή του — σπουδή ύποπτη για μιάν έπιστήμη που μελετά συχνά είκοσι πέντε χρόνια ένα σπόνδυλο πριν άποτολήσει να διατυπώσει μιάν ύπόθεση. Είπαν στον Ντάρτ ότι δεν είχε βρεί τίποτε, παρά μόνο τό κρανίο ενός γορίλλα ή ενός χιμπαντζή. Ο ισχυρισμός του ν' άναγάγει τό παιδικό κρανίο του Τάουνγκς στην Τριτογενή Περίοδο, προκάλεσε τό γέλια.

Θησαυρός από άπολιθώματα

Η ΤΥΧΗ του Ντάρτ, ήταν ότι έπεισε τον Ρόμπερτ Μπρούμ. "Όπως ο Όλλανδός Εϋγένιος Ντυμπούα, ο Σκώτος αυτός, γιος ενός ύφασματέμπορου, είχε νυμφευθεί συγχρόνως την ιατρική και την παλαιοντολογία, ή μία για προίκα, την άλλη από έρωτα. Είχε εγκατασταθεί στη Νότια Άφρική, έπειδή υπήρχαν εκεί πλούσια άπολιθώματα και είχε κάνει έντύπωση στέλνοντας στο Άμερικανικό Μουσείο της Νέας Υόρκης μιά συλλογή, για την όποία άρνιόταν να ένδιαφερθεί ή άξεστη νοτιοαφρικανική κυβέρνηση. Η χειρονομία του αυτή του είχε δώσει περισσότερο κύρος, παρά οί

Συγκρίνοντας ένα απολίθωμα με μια σειρά από γνωστά κρανία, ο σοφός διαπιστώνει, αν ανήκει σε άνθρωπο ή σε πίθηκο. Από άριστερα προς τα δεξιά: 1) το κρανίο ενός σαρκοδόρου (σκύλου), παράδειγμα θηλαστικού πολύ κατώτερου από τους ανθρωποειδείς πιθήκους 2, 3, 4. Τα κρανία πιθήκων (σαπαζού, χιμπαντζή και γορίλλα) που έχουν χαρακτηριστικά κοινά, σ' όλους τους ανθρωποειδείς: πρόσωπο που προεξέχει, περιορισμένη κρανιακή κοιλότητα, έλλειψη σαγονιού.

υπομονητικές έρευνές του. "Όταν είδε το παιδικό κρανίο του Τάουνγκς, είπε ότι ο Ντάρτ είχε «ουσιαστικά» δίκιο και ότι επρόκειτο «εμπρακτα» για τον «κρίκο» που έλειπε». Πολλοί ειδικοί εξακολούθησαν να εκφράζουν αμφιβολίες, αλλά ο λόγος του Μπρούμ είχε βαρύτητα.

Το μεγάλο κυνήγι των απολιθωμάτων της Νότιας Αφρικής, άρχισε τότε. Οι κυνηγοί κοκκάλων στηθεοσκόπησαν την αρχαία αυτή γη, που οι χρυσοθήρες την έρευνούσαν με άλλα μέσα. Οι μεταλλωρύχοι πλούτιζαν πουλώντας απολιθώματα, παλιά ή πρόσφατα, που εύρισκαν. Τον Ιούλιο του 1938, κάποιος Μπάρλοου υπάλληλος στα λατομεία του Στεραφοντάιν, πούλησε στον Ρόμπερτ Μπρούμ για δυο στερλίνες ένα θαυμάσιο κομμάτι από σαγόνη. Απαντώντας σε επίμονες ερωτήσεις του σοφού, του απέκάλυψε το όνομα του προμηθευτή του, κάποιου Γκέρετ Τερμπλάνς και ο Μπρούμ δρῆκε στην τσέπη του Γκέρετ μερικά συμπληρωματικά κόκκαλα του προγόνου του, που είχε ζήσει πριν από ένα εκατομμύριο χρόνια. Οι διαστάσεις των κοκκάλων, έδειχναν ένα δν με ισχυ-

θωμα που βρέθηκε ποτέ». Το κρανίο ενός Τηλανθρώπου, που έζησε πριν ένα εκατομμύριο χρόνια και «πραγματικά ανθρώπινο από κάθε άποψη». Ο Ντάρτ, τέλος, δρῆκε το 1953 έναν πρωτοάνθρωπο που — όπως ισχυρίζεται — χρησιμοποίησε τη φωτιά 100.000 χρόνια, πριν από τον Άνθρωπο του Πεκίνου! Ο Προμηθέας γεννήθηκε στη Νότια Αφρική κι' αυτό το γεμάτο δόξα όνομα πρόσθεσε ο Ντάρτ στο επίθετο — Αυστραλοπίθηκος — των ανθρωποειδών της Νότιας Αφρικής.

«Άνθρωπος; ασφαλώς, όχι!»

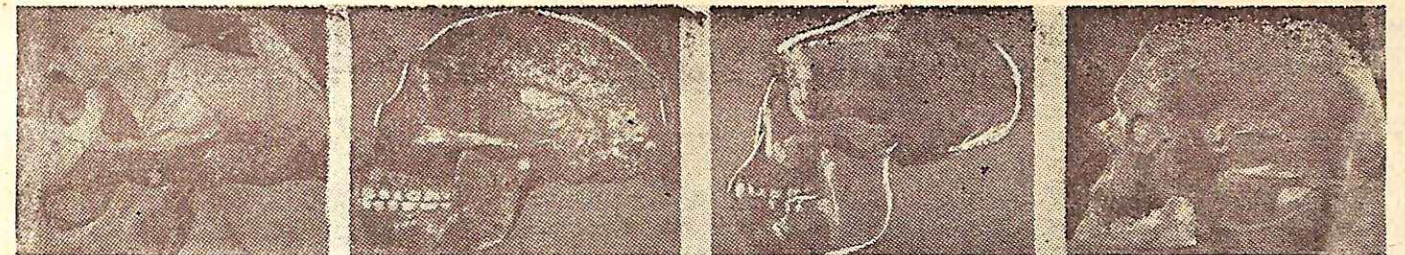
Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ—πίθηκος της Νότιας Αφρικής, γνώριζε επίσης και το ρόπαλο. Βρέθηκαν στis σπηλιές του κρανία ζώων σπασμένα με ένα κτύπημα από κόκκαλο μηρού αντίλοπης και από τα όποια είχε αφαιρεθεί προφανώς το μυαλό για να φαγωθεί. Το πλάσμα που μάς άφησε τα «μαγειρικά ίχνη» του — δεβαιώνει ο Μπρούμ — ήταν άνθρωπος. Ήταν επίσης ο πρώτος άνθρωπος. Έξελιγμένος από ε-

Μπρέιγ — μια από τις κορυφές της ανθρωπολογίας και της παλαιοντολογίας — άδειάζει πρώτα από ένα σωρό χαρτιά το κάθισμα, όπου θα καθίσει ο επισκέπτης του. Το γραφείο του είναι υπόδειγμα άταξίας και χάους. Ο ίδιος μένει στο Παρίσι, έχει περάσει όμως τα περισσότερα χρόνια του γυρίζοντας τον κόσμο και έχει αφιερώσει εκατό μέρες σε έρευνες μέσα σε δύσβατες σπηλιές, ψάχνοντας, σκάδοντας, σχεδιάζοντας. "Όταν διατάζει κανένας μπροστά σε ένα απολίθωμα, καλεί τον άδελφό Μπρέιγ. Φθάνει — στην Κίνα, στην Αιθιοπία, στην Πορτογαλία, στην Αγγλία — αεικίνητος, ευδιάθετος, γεμάτος χιούμορ. Ο μακαρίτης πρωθυπουργός της Νοτιοαφρικανικής Ένώσεως, στρατάρχης Σμάτς, τον κράτησε έξη χρόνια στη Νότια Αφρική.

— Τους ξέρω — λέει — τους Αυστραλοπίθηκους. Τους ξέρω ως το μικρότερο κοκκαλάκι τους. Είναι αλήθεια ότι βάδιζαν κάθετα και ότι είχαν δόντια αρκετά ανθρώπινα. Αλλά δεν είναι άνθρωποι! Είναι προάνθρωποι που λοξοδρόμησαν, που έχασαν τη διασταύρωση — είναι πίθηκοι, πίθηκοι πολύ ανώτεροι, αλλά πίθηκοι! Ο Πιθηκάνθρωπος, ναι, είναι άνθρωπος! Ο Σινάνθρωπος, ναι! "Ήξερε τη φωτιά κι' ο Ντάρτ γελιέται όταν ισχυρίζεται ότι την ήξερε κι' ο Αυστραλοπίθηκος. Δεν βρέθηκε κοντά του ούτε μια πελεκημένη πέτρα. Άνθρωπος; Ασφαλώς, όχι.

Ο Άνρὺ Μπρέιγ, δεν είναι ο μόνος που έχει τις σφοδρές αυτές αντιρρήσεις. Τις διατυπώνει επίσης κι' ο Άνρὺ Βαλλουά, διευθυντής του Μουσείου του Άνθρῶπου. Ο Τεγιάρ ντε Σαρντέν, που υπήρξε ή μεγαλύτερη αούθεντία της Παλαιοντολογίας, συμφώνησε με το συμπέρασμά τους, αφού δίστασε στην αρχή. Γιατί ο διαταγμός είναι δυνατόν μπροστά σ' αυτό το δίποδο της Τριτογενούς Έποχής πού, λέει ο Βαλλουά, χρησιμοποίησε τα χέρια του όπως εμείς, φοβίζοντας, κουβαλώντας, σπάζοντας μ' αυτά.

«Το άραιότερο απολίθωμα του κόσμου» του Ρόμπερτ Μπρούμ, ο Τηλάνθρωπος, ο πατέρας κατ' αυτόν, του ανθρώπινου γένους, είχε έγκέφαλο με όγκο μόνο 480 κυβικών εκατοστωμέτρων, ενώ ο έγκέφαλος του γορίλλα φθάνει τα 600 και του Σινανθρώπου περνά τα 1000. Είναι δυνατόν με 480 κυβικά εκατοστά — έστω και απομακρυσμένος — του Βίκτορος Ούγγα, που είχε 2.000; Οι θιασώτες του ανθρώπου του Στεραφοντάιν, Αγγλοσάξωνες σχεδόν όλοι, άπαντούν ότι πρέπει να εξετασθεί επίσης και ή ποιότητα. Υποστηρίζουν, ότι ο όγκος του έγκεφάλου έχει μικρότερη σημασία από την όρθια στάση και τη χρήση των

Τα ύπ' άριθ. 5, 6, 7 λείψανα του Άνθρώπου του Νεάντερταλ, που δεν έχει πηγούνι, αλλά πολύ ανεπτυγμένο έγκέφαλο, του Σινάνθρώπου και του Πιθηκάνθρώπου, που πλησιάζει περισσότερο τον άνθρωπο, παρά τον πίθηκο. 8) Το κρανίο του ανθρώπου.

χεριών, γιατί «ή ανάπτυξη του κεφαλιού έγινε τελευταία, όπως συμβαίνει σε κάθε τι περιττό».

Το μυστήριο παραμένει

Η ΑΓΓΛΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ σχολή, προτείνει να «κλείσει» το πρόβλημα. Η γαλλική σχολή θεωρεί ότι μένει ανοικτό. Εμφανίζεται μια τρίτη σχολή: ή έλβετική. Και κάνει την εμφάνισή της μ' ένα έντυπωσιακό μανιφέστο: ο άνθρωπος δεν κατάγεται από τον πίθηκο, μεγάλο ή μικρό, εξελιγμένο ή πρωτόγονο, δεν κατάγεται μάλιστα ούτε από τον ίδιο πρόγονο με τον πίθηκο.

Ο απολίθωμα που παρουσίασε ο δρ. Γιοχάννες Χούρτζελερ, του Μουσείου της Βασιλείας, στις 9 Μαρτίου 1956 στη Νέα Υόρκη μπροστά στην άφρόκρεμα των Αμερικανών ανθρωπολόγων, δεν ήταν καινούργιο από καμμιά άποψη. Για τη φύση, χρονολογείται από 10.000.000 χρόνια. Για την επιστήμη χρονολογείται από το 1872 — χρονολογία της ανακαλύψεώς του σ' ένα όρυχείο λιγνίτη της Τοσκάνης (Ιταλία). Το βάρος των ετών και των γεωλογικών στρωμάτων έσφιξε το μικρό σαγόνη που ο Χούρτζελερ έβγαλε μέσα από ένα μανδύλι, αλλά τα άνεπαφα δόντια λάμπουν, όπως στο πρόσωπο ενός παιδιού. Το κομμάτι αυτό από κόκκαλο, που έχει γίνει όμοιο μ' ένα κομμάτι κάρβουνου, είναι είκοσι φορές πιο παλιό από τον Πιθηκάνθρωπο και είναι έκπληκτικό να σκέπτεται κανένας, ότι ο Χούρτζελερ το μελετούσε 23 χρόνια. Και είπε το 1956 στους συναδέλφους του: «Τι γελάσθηκαν κι' ότι γελάσθηκε... ο ίδιος νομίζοντας ότι ανήκε σε πίθηκο: ανήκε σ' ένα ανθρωποειδή σ' ένα προ-άνθρωπο.

Αν ο ψεύτικος Όρεοπίθηκος ήταν προ-άνθρωπος πριν από 10.000.000 χρόνια, τότε όλα τα συμπεράσματά μας για την καταγωγή μας πρέπει ν' αναθεωρηθούν. Την έποχή που ζούσε ο Ανθύπατος αυτός, που τον νομίσσαμε παππού μας, το ανθρώπινο γένος υπήρχε ήδη από καιρό. Δεν καταγόμεθα από τον πατέρα του χιμπαντζή. Ο Μπρούμ έλεγε ότι ή ιστορία της εξέλιξέως μας έχει γραφεί. Ο Χούρτζελερ λέει ότι δεν έχει άρχισι ακόμα να γράφεται.

Και οι πιο πρόσφατες ακόμα φάσεις είναι γεμάτες από αινίγματα, που τα έχουν θέσει, χωρίς να τα λύσουν, οι άφθονες τελευταίες ανακαλύψεις. «Ο Άνθρωπος - απολίθωμα — έλεγε ο μέγας Κυβεί — δεν υπάρχει». Οι σημερινοί παλαιοντολόγοι τείνουν να σκεφθούν ότι ο Άνθρωπος - απολίθωμα υπάρχει υπερβολικά. Βρίσκονται σε έδαφη της ίδιας έποχής, κάποτε στα ίδια μέρη γίγαντες και νάνοι, άνθρωποι σκυμμένοι και άνθρωποι όρθιοι, άνθρωποι με μεγάλα κεφάλια και άνθρωποι μικροκεφάλιοι. Βρίσκεται ο Χόμο Σά-

πιενς, ο νεώτερος Άνθρωπος που προηγείται κατά άρκετές εκατοντάδες εκατομμύρια χρόνια από τον κτηνώδη Άνθρωπο. Έξ άλλου, έχουν εξαφανισθεί όλες οι φυλές που άπαριθμήθηκαν από έκατο χρόνια άνασκαφών. Οι Κινέζοι δεν είναι οι γιοί του Σινανθρώπου, οι Για-

δανέζοι δεν είναι οι γιοί του Πιθηκάνθρώπου κι' οι Εύρωπαίοι δεν είναι οι γιοί του Άνθρώπου του Νεάντερταλ. Το λίκνο της ανθρωπότητας, είναι ένα όντικείμενο μουσείου που προκαλεί ά-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 24

Όταν ύλοτομήθηκε, στην Καλιφόρνια το 1891, το δένδρο αυτό — μια σεκόια — είχε ύψος 100 μέτρα, περιφέρεια 27 μ. στη βάση και δεν είχε κανένα κλαδί ως το ύψος των 60 μέτρων. Το κομμάτι που φαίνεται στη φωτογραφία, έχει διάμετρο 5 μέτρα μέσ' από το φλοιό και, έπειτα από τόσο χρόνια που είναι ξερό, ζυγίζει 9 τόννους. Δείχνει 1342 ετήσιους δακτύλιους που μαρτυρούν ότι ο μικρός σπόρος, από τον οποίο φύτρωσε ο γίγας αυτός, σπάρθηκε το 550 μ.Χ. Το καταπληκτικό αυτό κούτσουρο, είναι ένα από τα πιο ενδιαφέροντα έκθέματα στην Αίθουσα των Αμερικανικών Δασών που εγκαινιάσθηκε στο Αμερικανικό Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Νέας Υόρκης. Η σεκόια είναι ένα από τα μεγαλύτερα δένδρα της Αμερικής και άφθονεί στις δυτικές άκτές της. Έχουν βρεθεί σεκόιες ηλικίας 3.000 ετών, που συνεχίζουν ακόμα τη ζωή τους.

Η Άσία, έθεωρείτο πάντοτε ή κοιτίδα της ανθρωπότητας. Το 1954 ένας Γάλλος σοφός, ο καθηγητής Καμίλλ Άραμπούργκ, του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας του Παρισιού, έκανε μίαν ανακάλυψη που αντικρούει ίσως αυτή την αντίληψη. Στην Άλγερία, 17 χιλιόμετρα από τη Μασκάρα, ανακάλυψε λείψανα όστών ηλικίας 500.000 χρόνων, κοντά δε στα όσα αυτά, εργαλεία και όπλα από πέτρα, της ίδιας έποχής. Η ανακάλυψη αυτή είναι ή απόδειξη, ότι την έποχή εκείνη ζούσαν όντα που είχαν ήδη κάποιον πολιτισμό. Τα όντα αυτά — οι Άτλαντάνθρωποι — ήταν σύγχρονοι με τους Ασιάτες προγόνους μας: με τον Σινάνθρωπο (τον Άνθρωπο του Πεκίνου) και τον Πιθηκάνθρωπο (τον Άνθρωπο της Ιάδας). Η ανακάλυψη αυτή του Γάλλου σοφού συμπληρώνει την ανακάλυψη που είχε γίνει λίγα χρόνια πριν στη Νότια Αφρική και που είχε φέρει σε φώς άρχαιότερους ακόμα προγόνους μας, τους Αυστραλοπίθηκους.

ρο σκελετό και με πολύ ύψηλό άνάστημα που ο Μπρούμ το άνόμασε Ρωμυλέο Παράνθρωπο. Η Άφρική, μετά την Άσία, ώδηγούσε στα ίχνη των Γιγάντων.

Έπειτα από διακοπή κατά τον πόλεμο, οι έρευνες στη Νότια Άφρική, ξανάρχισαν με πυρετώδη δραστηριότητα το 1947. Ένα άληθινό όστεοφυλάκιο (έννια κρανία, πέντε σαγόνια, έκατο δόντια κλπ.) βρέθηκε στο Σβαρτκάνς και ένα άλλο, που περιείχε έπτά έστομα διαφόρων ηλικιών, ανακαλύφθηκε στην κοιλάδα του Μακαπάν. Ο βοηθός του Μπρούμ, ο Τζών Τ. Ρόμπινσον, δρῆκε το σαγόνη ενός γίγαντα τόσο μεγάλου, όσο ο Μεγάνθρωπος της Ιάδας. Ο ίδιος ο Μπρούμ ανακάλυψε το — όπως λέγει — άραιότερο απολί-

να πρωτόγονο ανθρωποειδή (τον Άνθύπατο ή κάποιον άλλον), ένας κλάδος μιάς οικογένειας ανθρωποειδών της Αφρικής είχε γίνει δίποδος, είχε χρησιμοποιήσει κατά συνέπεια τα χέρια σαν όπλα και εργαλεία και, κατά το τέλος της Τριτογενούς Περιόδου, έπειτα από μια «περίοδο εξανθρωπισμού», που κράτησε 4.000.000 γενιές περίπου, γέννησε τον Άνθρωπο. Έτσι ο Άνθρωπος, αν λάβουμε υπ' όψη όλες τις πρόσφατες γενιές, καθώς και τις γενιές της κατιούσας των πιθήκων, είναι ο εξέδελφος του πιθήκου στο 10.000.000 στο βαθμό. «Το πρόβλημα της καταγωγής του ανθρώπου — έίπε ο Μπρούμ πριν πεθάνει — έχει λυθεί όριστικά».

Για ν' άπαντήσει στην κατηγορηματική αυτή διαβεβαίωση ο άδελός Άνρὺ

Ο κινηματογράφος δεν είναι μόνο μία εύχρηστη ψυχαγωγία. Είναι και τέχνη. Έχει τα μεγάλα έργα του, από το «Ποτέμκιν» και τον «Χρυσόδηρο» ως τα «Πάθη της Ιωάννας Ντ' Αρκ» και τον «Ουμπέρτο Ντ...» που είναι από τα άριστουργήματα της καλλιτεχνικής δημιουργίας της εποχής μας. Είναι, όμως, και κάτι άλλο: μία νέα μορφή των μεγάλων έργων της παγκόσμιας λογοτεχνίας, που τα μεταγράφει στη γλώσσα του, τη νοητή από εκατομμύρια ανθρώπους σ' όλες τις χώρες. Κάνει γνωστό τον Τολστόη και τον Σταντάλ, τον Σαίξπηρ και τον Ντίκενς και σ' εκείνους που δεν τους διάβασαν ποτέ. Προσφέρει έτσι μία τεράστια υπηρεσία στην πνευματική καλλιέργεια του μεγάλου κοινού. Και συχνά, παίρνοντας για θέμα μιας ταινίας ένα περίφημο μυθιστόρημα, το αναπλάθει με τέτοια τέχνη, ώστε να δημιουργεί δικό του άριστο έργο.

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ ΣΤΗΝ ΟΘΟΝΗ

Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ έχει δώσει μερικά άριστουργήματα, που οι περισσότεροι άνθρωποι τα ξέρουν μόνο από τη φήμη τους, χωρίς να τα έχουν διαβάσει. Μία από τις μεγαλύτερες υπηρεσίες που έχει προσφέρει ο κινηματογράφος στον πολιτισμό και στην πνευματική ανάπτυξη της ανθρωπότητας, είναι ότι έχει κάνει γνωστά πολλά από τα άριστουργήματα αυτά στο μεγάλο κοινό, σ' όλες τις χώρες. Ο Τολστόη, ο Ντοστογιέφσκυ, ο Μπαλζάκ, ο Ζολά, ο Ντίκενς, ο Σαντάλ, ο Στάινμπεκ, ο Μπερνάνο, ο Φλωμπέρ, ο Σαίξπηρ, ο Στρίντμπεργκ, ο Ραντιγκέ, ο Ντράιζερ — για ν' αναφέρουμε πρόχειρα, στην τύχη, μερικά ονόματα — έδωσαν σ' ονομαστούς σκηνοθέτες την ευκαιρία να μεταφέρουν στον κινηματογράφο μερικά από τα έργα τους, που με τη νέα μορφή τους — την οπτική — συγκίνησαν εκατομμύρια θεατές, οι οποίοι δεν τα είχαν διαβάσει κι' ούτε, ίσως, ποτέ θα τα διάβαζαν στο πρωτότυπο — στο βιβλίο. Συχνά, οι κινηματογραφικές αυτές μεταγραφές είναι πρόχειρα κατασκευάσματα, που προσδίδουν το πρωτότυπο και περιορίζονται μόνο στην πλοκή του — αλλά γυμνώνεται κι' αυτή πολλές φορές — χωρίς να δίδουν τίποτε από την ουσία και το βαθύτερο νόημα του λογοτεχνήματος. Αλλά και πάλι προσφέρουν μίαν υπηρεσία: παρακαλούν το θεατή να διαβάσει το πρωτότυπο. Παρατηρήθηκε, πραγματικά, ότι κάθε φορά που ένα κλασικό μυθιστόρημα γίνεται ταινία, πουλιούνται χιλιάδες αντίτυπά του. Αυτό σημαίνει ότι ο κινηματογράφος προπαγανδίζει τη λογοτεχνία, ότι προτρέπει το θεατή να γνωρίσει καλύτερα το έργο που είδε τη μεταγραφή του στην οθόνη.

Κάποτε, ωστόσο, η κινηματογραφική μεταγραφή ενός λογοτεχνικού άριστουργήματος είναι τόσο καλή, ώστε γίνεται και η ίδια ένα πραγματικό έργο τέχνης, μία μεγάλη στιγμή στην ιστορία της

ανθρώπινης δημιουργίας. Ο «Άμλετ», ο «Ερρίκος V» και ο Ριχάρδος III του Λώρενς Ολίβιε, τα «Φλογισμένα Νιάτα» του Ώτν — Λαρά, το «Ημερολόγιο ενός έφημεριού της επαρχίας» του Μπρεσσόν, ή «Ελπίδα» του Μαλρώ, τα «Σταφύλια της Όργης» του Τζών Φόρντ είναι μερικά παραδείγματα. Οι ταινίες αυτές, φέρνουν το θεατή σε άμεση επικοινωνία με τα άριστουργήματα που μεταγράφουν στην κινηματογραφική γλώσσα και είναι η καλύτερη εισαγωγή στη σοβαρή λογοτεχνία. Είναι συνάμα καλλιτεχνικές δημιουργίες, που έχουν τη θέση τους στην ιστορία της τέχνης.

Δυο τέτοιες ταινίες, που είναι «μεγάλες στιγμές» του κινηματογράφου και της Τέχνης γενικότερα, είναι «Τα σταφύλια της όργης» του Άμερικανού σκηνοθέτη Τζών Φόρντ, από το περίφημο μυθιστόρημα του Τζών Στάινμπεκ και «Η όμορφη» του Διαβόλου του Γάλλου σκηνοθέτη Ρενέ Κλαίρ, που είναι μία πρωτότυπη και τολμηρή μεταγραφή στην οθόνη του θρύλου του Φάουστ. Οι δυο αυτές ταινίες θα μάς απασχολήσουν σήμερα.

Τα «Σταφύλια της όργης»

ΕΙΝΑΙ τεράστιο το χρέος του κινηματογράφου στον Γκρίφιθ, το μεγάλο πρωτοπόρο, που υπήρξε ο δάσκαλος του Άϊζενστάιν κι' ο καλλιτέχνης που έδειξε σε πολλούς σπουδαίους κατοπινούς σκηνοθέτες το σωστό, το γόνιμο δρόμο της καινούργιας αυτής τέχνης. Στο έργο του Γκρίφιθ — και στην ιστορία του κινηματογράφου — υπάρχει ένας μεγάλος σταθμός: η ταινία του, «Μισαλλοδοξία», που γυρίστηκε το 1916. Για πρώτη φορά ένας σκηνοθέτης είχε το θάρρος να πάρει για θέμα του τα κοινωνικά προβλήματα — την ανεργία, τη φτώχεια, το έγκλημα — και να δείξει ωμά την κοινωνική αδικία. Ο

Ο αλυσμένης Ζεράρ Φιλίπ, στην πρώτη θριαμβευτική επιτυχία του: στην ταινία «Φλογισμένα Νιάτα» του Κλόντ Ώτν — Λαρά, γυρισμένη από το περίφημο μυθιστόρημα του Ραντιγκέ «Ο Διάβολος μέσα τους».

κινηματογράφος πλάτανε έτσι την περσόνα του, γινόταν μία τέχνη με κοινωνικό περιεχόμενο και εύρισκε τη δύναμη να ξεφύγει λίγο αργότερα από δύο μεγάλους κινδύνους: τη μεταφορά της σκηνης στην οθόνη και την τέχνη για την τέχνη. Οι Ρώσοι, υπήρξαν κύριοι συνεχιστές της «Μισαλλοδοξίας» του Γκρίφιθ, μαζί με μερικούς άλλους Ευρωπαίους σκηνοθέτες, όπως τον Πάμπλο της «Τραγωδίας Όρου» και άρκετους Άμερικανούς πριν από το 1941 (όπως τον Κάππα, τον Φόρντ, τον Κιγκ Βάιντορ, τον Μάιλστον, τον Ουέλλμαν, τον Λέ Ρού, τον Ρόλαντ Μπράουν, τον Λά Κάβα, τον Ντίτερλε). Η σχολή αυτή — αν μπορούμε να ονομάσουμε σχολή τόσο διαφορετικά έργα, που έχουν ένα μόνο κοινό χαρακτηριστικό: το κοινωνικό θέμα — έδωσε μερικές από τις πιο σοβαρές και σημαντικές ταινίες του δουδιού και του έμιλουτος και καθώρισε την κοινωνική αποστολή του κινηματογράφου. Στα τελευταία χρόνια, θρήκε μία λαμπρή έκφραση στην γαλλική παραγωγή και στον Ιταλικό νεορεαλισμό. Ποτέ, όμως, η προσπάθειά της δεν έφτασε σε τόσο θαυμαστά αποτελέσματα, κοινωνικά και καλλιτεχνικά, όσο με το άριστο έργο του Τζών Φόρντ — κι' ένα από τα άριστοτερα έργα του παγκόσμιου κινηματογράφου — «Τα σταφύλια της όργης». Η ταινία αυτή, γυρισμένη το 1940 είναι απ' ευθείας απόγονος της «Μισαλλοδοξίας» του Γκρίφιθ: εκείνη ήταν η αρχή, αυτή είναι η κορυφή.

Είχε, βέβαια, το πλεονέκτημα ο Τζών Φόρντ, ότι το θέμα του ήταν έτοιμο. Το μυθιστόρημα του Τζών Στάινμπεκ, ένα

από τα μεσοτέρτα, πυκνότερα και τραγικότερα βιβλία του καιρού μας, ήταν σαν να ζητούσε το ίδιο την κινηματογραφική μεταγραφή του. Είχε όλα τα στοιχεία που ταιριάζουν στην κινηματογραφική αφήγηση. Ο Τζών Φόρντ το κατάλαβε και δεν δίστασε να επιχειρήσει μία δυσκολώτατη, αλλά γόνιμη προσπάθεια: ν' αφηγηθεί με τη γλώσσα των εικόνων την ιστορία της οικογένειας Τζώντ. Δεν μπορεί, βέβαια, να πει κανένας ότι δίνει ο λ ο το βιβλίο του Στάινμπεκ. Δίνει, όμως, την ουσία του. Και τ' δίνει με τρόπο, που πείθει ότι ο κινηματογράφος μπορεί να πάρει ένα αξιόλογο θέμα και να το μεταπλάσσει στη δική του γλώσσα, δίνοντας σ' αυτό μία καινούργια μορφή.

Το θέμα του μυθιστορήματος του Στάινμπεκ, είναι γνωστό: η μετανάστευση της οικογένειας Τζώντ από το κατατρεγμένο Ντάστ Μπούλ στους κάμπους της Καλιφορνίας, ή απανθρωπιά που δείχνουν οι άνθρωποι στους ανθρώπους, ή εκμετάλλευση των φτωχών από τους ισχυρούς και η αμείλικτη συντριβή της απόπειρας των έργων να συνδικαλισθούν. Ο κεντρικός ήρωας, ο Τόμ, βλέπει στο τέλος, έπειτ' απ' όλες τις περιπέτειες και τις αδικίες που έπαθε, ότι το μέλλον του βρίσκεται στον αγώνα του να οργανώσει τους εργάτες.

Το θέμα δεν είναι πρωτότυπο. Ήταν, όμως — και είναι — επίκαιρο. Ήταν, όμως — και είναι — επίκαιρο με την έννοια του έφημερου, άλλ' επίκαιρο με την έννοια ότι ξετάζει μερικά από τα κοινωνικά προβλήματα, που βρίσκονται πάντοτε στην πρώτη γραμμή. Το βιβλίο του Στάινμπεκ, ξεπερνά το έπεισόδιο που περιγράφεται σε τόπο και χρόνο και φτάνει στα όρια της εποποιίας — έχει, δηλαδή, την ουσία της καθολικότητας.

Η ταινία του Φόρντ, κρατά ένα σημαντικό μέρος από την ουσία αυτή. Στην περσόνα του κινηματογράφου, φτάνει κι' αυτή στα όρια της εποποιίας. Είναι, χωρίς αμφιβολία, ένα από τα πιο θαρραλέα και τίμια έργα, που έδωσε το Χόλλυγουντ. Η ταινία αυτή του Τζών Φόρντ είναι, όσο και το μυθιστόρημα του Τζών Στάινμπεκ, μία αληθινή εικόνα της αμερικανικής ζωής και βασίζεται στην άμεση πραγματικότητα. Περισσότερο κι' από τις καλύτερες ταινίες του Ιταλικού νεορεαλισμού, έχει γερά θεμέλια, άρτια διαρθρωμένη πλοκή, στέρεα έσωτερική έννοια, βαθεία αρμονία περιεχομένου και μορφής. Ο Φόρντ δεν αποζητά έντυπωσιακά «έφφες», δεν φλαμπαρέ, δεν κάνει επίδειξη της τεχνικής του, δεν καταφεύγει σε παχειά λόγια — βασικό ελάττωμα του αμερικανικού κινηματογράφου. Αφηγείται με λιτό και ώριμο ύφος την ιστορία του και την αφήνει να καταλήξει μόνη στα αδυσώπητα συμπεράσματά της. Δεν γυρίζει μία ταινία με θέση. Η λιτότητα του δίνει μεγαλύτερη συγκίνηση. Γιατί ο Φόρντ είναι, στα «Σταφύλια της όργης», απόλυτα κύριος των έκφραστικών μέσων του. Έχοντας ένα καλό σενάριο, έχοντας την προσωπική καθοδήγηση του Στάινμπεκ, έχοντας τους πιο κατάλληλους ηθοποιούς που θα μπορούσε να βρεί, έχοντας πρό πάντων το θάρρος να μ' υποταχθεί σε καμμία συμβατικότητα, ήταν έλεος να δουλέψει μ' όλη τη δύναμη της καλλιτεχνικής του ιδιοσυγκρασίας και μ' όλα τα τεχνικά διδάγματα της πολυχρονης πείρας του. Τα «Σταφύλια της όργης», είναι πριν απ' όλα, ένα προϊόν καλλιτεχνικής εντιμότητας. Ο Φόρντ δεν πρόδωσε ούτε μία στιγμή, το

έργο που μετέγραψε από τις σελίδες ενός βιβλίου στην οθόνη. Έδωσε μόνο στην αφήγησή του το ύφος που ταιριάζει στη νέα μορφή του. Πήρε τα λόγια από το βιβλίο και τα έκανε εικόνες: έδωσε σ' αυτά την οπτική προβολή τους. Κι' εδώ βρίσκεται όλη η τέχνη του. Οι εικόνες του δεν είναι ψεύτικες. Δεν είναι αυτοσχεδίασμοί, ούτε παρερμηνείες. Είναι η αληθινή οπτική προβολή του μυθιστορήματος του Στάινμπεκ. Θα πούν πολλοί: η ταινία του Φόρντ, δ ε ν ε ι ν α ι το μυθιστόρημα του Στάινμπεκ. Ποιος ισχυρίστηκε, όμως, ότι ένα έργο τέχνης μπορεί να πάρει μίαν άλλη μορφή και να μείνει το ίδιο; Ποιά μετάφραση λυρικού ποιήματος είναι το

Μία από τις ωραιότερες μεταγραφές άριστο έργου της λογοτεχνίας στην οθόνη μένει πάντοτε ο «Άμλετ», όπως τον έδωσε στον κινηματογράφο ο Λώρενς Ολίβιε. Η ταινία του έκανε γνωστό το άριστο έργο του Σαίξπηρ, ως τα πέρατα του κόσμου. Στη φωτογραφία ο «Ολίβιε», ως «Άμλετ», στην ταινία που υπήρξε ο ίδιος σκηνοθέτης και πρωταγωνιστής.

πρωτότυπο. Ο κινηματογράφος δεν δικάζει να μεταφράζει τα μεγάλα έργα της λογοτεχνίας σε μία διεθνή γλώσσα. Προσπαθεί το πολύ να τ' αφηγηθεί, όπως τ' α β λ έ π ε ι, με το δικό του ύφος, κρατώντας την ουσία τους. Κάνει μία μετάφραση, που καθορίζεται από την αλλαγή του εκφραστικού μέσου: η εικόνα αντικαθιστάει το λόγο. Έκείνο που πρέπει να ζητήσουμε σε μία κινηματογραφική μεταγραφή ενός μυθιστορήματος, είναι η σωστή μετάφραση του λόγου σε εικόνες — και μάλιστα η δημιουργική μετάφραση. Ο σκηνοθέτης έχει το δικό του ύφος, τη δική του φαντασία, που θα ζωντανέψουν τις εικόνες. Το ύφος και η φαντασία — ή καλύτερα ο δραματισμός — του Φόρντ, έχουν δημιουργική δύναμη στα «Σταφύλια της όργης». Οι άρχικες σκηνές της ταινίας, είναι προϊόντα της δημιουργικής αυτής δύναμης. Κι' έπειτα, οι σκηνές που

ακολουθούν είναι ή μία ωραιότερη από την άλλη, γιομάτες ανθρώπινο πόνο, ανθρώπινη συγκίνηση, ανθρώπινη τραγωδία. Η ανθρώπινη αλήθεια, είναι το βασικό γνώρισμά τους. Το κοινωνικό θέμα δεν γίνεται κήρυγμα, δεν παίρνει διδακτικό χαρακτήρα: εκφράζεται με το ανθρώπινο περιεχόμενό του κι' έτσι μπορεί να γίνει αληθινό δράμα — να γίνει τέχνη. Κάθε σκηνή — ή επιστροφή του Τόμ στο σπίτι του, από τη φυλακή, ή συνάντηση με τον άπιστο πρώην ιεροκήρυκα, ή υποδοχή του στο σπίτι, ή αφήγηση του Μιούλι, το ξεκίνημα για τη μετανάστευση, ή τραγική πορεία, ο αποχωρισμός της μητέρας από τα ένθυσά της, ο θάνατος του παππού, ή έρμος,

ή σκληρή δουλειά στο ράντς, τα πεινασμένα παιδιά στον καταυλισμό των ανέργων μεταναστών, ή λίγη ξεκούραση στην κρατική κατασκήνωση, ή σαπίλα της αστυνομίας κι' οι παρανομίες της, ή συγκέντρωση των εργατών τη νύχτα, ο θάνατος του ιεροκήρυκα, ο χωρισμός του Τόμ από τη μητέρα του και τόσες άλλες — κάθε σκηνή έχει τη βαθεία της αλήθεια, που γίνεται πιο αληθινή από την ποίηση και την όμορφη των εικόνων. Θάλεγε κανένας, πώς ο Φόρντ πραγματοποιεί τον περίφημο στίχο του Κήτς: «Η όμορφιά είναι αλήθεια κι' η αλήθεια είναι όμορφη».

Η «Όμορφη» του Διαβόλου

ΤΟ δεύτερο παράδειγμα — σε έντελως άλλο επίπεδο, γιατί η ταινία αυτή δεν μεταγράφει ένα άριστο έργο ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 39

Η ΝΗΣΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Η μεγάλη τραγωδία του νησιού άρχισε την ημέρα που βαφτίστηκε, την Κυριακή του Πάσχα του έτους 1722.

Το απόγευμα της ημέρας αυτής, ο Όλλανδος θαλασσοπόρος Γιάκομπ Ρογκεθέεν έστειλε στο νησί μια δάρκα με μερικούς άνδρες του πληρώματος. Το πλοίο του, η «Αρένα», ήταν το πρώτο ευρωπαϊκό ιστιοφόρο που προσέγγισε σ' αυτό το χαμένο νησί της άκρης του κόσμου. Ωστόσο, οι ιθαγενείς που συγκεντρώθηκαν στην παραλία, δεν εξέδηλυσαν καμιά έκπληξη. Υποδέχθηκαν τους Ευρωπαίους ναύτες με κραυγές χαράς και φιλικές χειρονομίες.

Οι Όλλανδοί αποβίβασθηκαν στην άμμουδιά. Οι ιθαγενείς τους περικύκλωσαν με παιδιάστικη περιέργεια. Μιλούσαν όλοι μαζί, γελούσαν, χόρευαν και έπλυναν τα χέρια τους στα παράξενα ρούχα που φορούσαν οι Όλλανδοί: καπέλλα, μαντήλια, παντελόνια κλπ. Οι ναύτες... παρεξηγήθηκαν. Κάποιος φώναξε: «Πύρ!» Ίσως για ν' άστειευθεί. Όταν διαλύθηκαν οι καπνοί της όμορφονιάς, ή άμμος είχε βαφεί με το αίμα των άτυχων ιθαγενών. Ήταν η άρχή των συμφορών που, στα έπόμενα διακόσια χρόνια, έπρόκειτο ν' αποδεκατίσουν τον πληθυσμό του παράξενου νησιού. Αλλά ίσως δεν ήταν η άρχή — ήταν η συνέχεια: Φαίνεται ότι κάποια κατάρα δάρινε αυτό τον τριγωνικό όγκο της λάβας που βαφτίσθηκε με αίμα εκείνη την Κυριακή του 1722.

Ο αυτόχθον πληθυσμός, ανερχόταν άλλοτε σε 5.000 ψυχές. Σε δυο αιώνες, είχε κατέβει στις 200. Και σαν να μην έφταναν οι άσκοπες σφαγές και η απάνθρωπη έκμετάλλευση των ιθαγενών, το νησί του Πάσχα έγινε το τελευταίο καταφύγιο του τρόμου: Η κυβέρνηση της Χιλής, εγκατέστησε εκεί ένα φρικιαστικό λεπροκομείο.

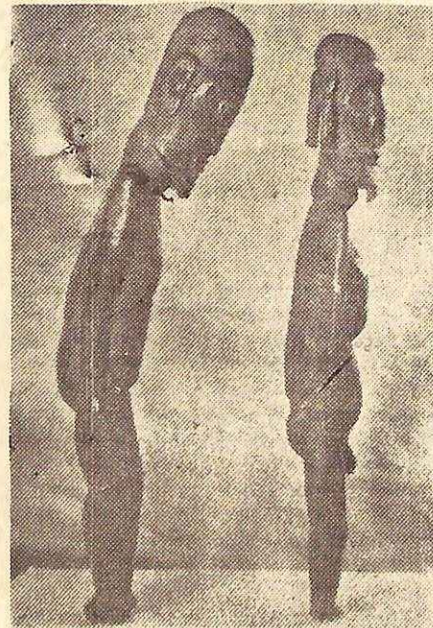
Χαμένο στις ύγρες έρημιές του Ειρηνικού, στα μισά του δρόμου ανάμεσα στην Πολυνησία και τη Χιλή, από την όποια απέχει 3.200 χιλιόμετρα, βασανισμένο από μια κακή μοίρα, αυτό το νησί της ήφαιστειογενούς λάβας, άγριο, μαυριδερό, δυσώϊνο, τράβηξε την προσοχή του κόσμου με τα γεμάτα σκοτεινό μυστήριο άπομεινάρια του σβυσμένου πολιτισμού, που φαίνεται πως άνθισε κάποτε στις βραχώδεις πλαγιές του...

Κυκλώπεια τείχη, γιναντιαία αγάλματα, παράξενα ιερογλυφικά σύμβολα, μαρτυρούν πώς υπήρξε κάποτε εκεί ένας πολιτισμός που έχει σβύσει για πάντα. Αλλά ποιός πολιτισμός δημιούργησε τη μνημειακή αυτή τέχνη που μās καταπλήσσει; Από που ήρθε, πώς και πότε άναπτύχθηκε ο παράξενος αυτός λαός; Οι άρχαιολόγοι κολυμπάνε σ' ένα πέλαγος υποθέσεων που καμιά δέ λύνει όριστικά το αίνιγμα του νησιού του Πάσχα. Ποιά κατάρα βαραίνει αυτό τον όγκο της ήφαιστειογενούς λάβας που απέχει 3.200 χιλιόμετρα από το πλησιέστερο κατοικημένο σημείο της γής;

ΤΟ ΣΚΟΤΕΙΝΟΤΕΡΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΑΙΝΙΓΜΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΤΟΥ ΚΛΩΤ ΕΝΤΕΛΜΑΝ

ΥΠΟΧΩΡΩΝΤΑΣ, προς τη θάλασσα, αφού έχυσαν άσχοπα το αίμα των ιθαγενών, οι άνδρες του Γιάκομπ Ρογκεθέεν σταμάτησαν κατάπληκτοι μπροστά στο πιο άλλόκοτο θέαμα που αντίκρισαν ποτέ άνθρωποι: μια τείχη από λαξευμένη πέτρα — που θα ήταν αδύνατον να είχαν χτισθεί από τους τότε ιθαγενείς — υψώνονταν σά για να θέσουν φραγμό στη μανία των κυμάτων. Τα τείχη, με κατάλληλες επιχωματώσεις, σχημάτιζαν εξέδρες και πάνω εκεί εκατοντάδες γιναντιαίες πέτρινες μορφές ήταν στημένες, άκίνητες, τρομακτικές... Ήταν αγάλματα από μαλακή πέτρα, που το καθένα τους

Αγαλματίδια από το νησί του Πάσχα. Δεξιά, ένας «εύγενής» με μακριά αψίδα.

πρέπει να ζύγιζε πάνω από τριάντα τόνους, τεράστια κεφάλια που φορούσαν ένα είδος κωνικού καπέλλου από κόκκινη πέτρα.

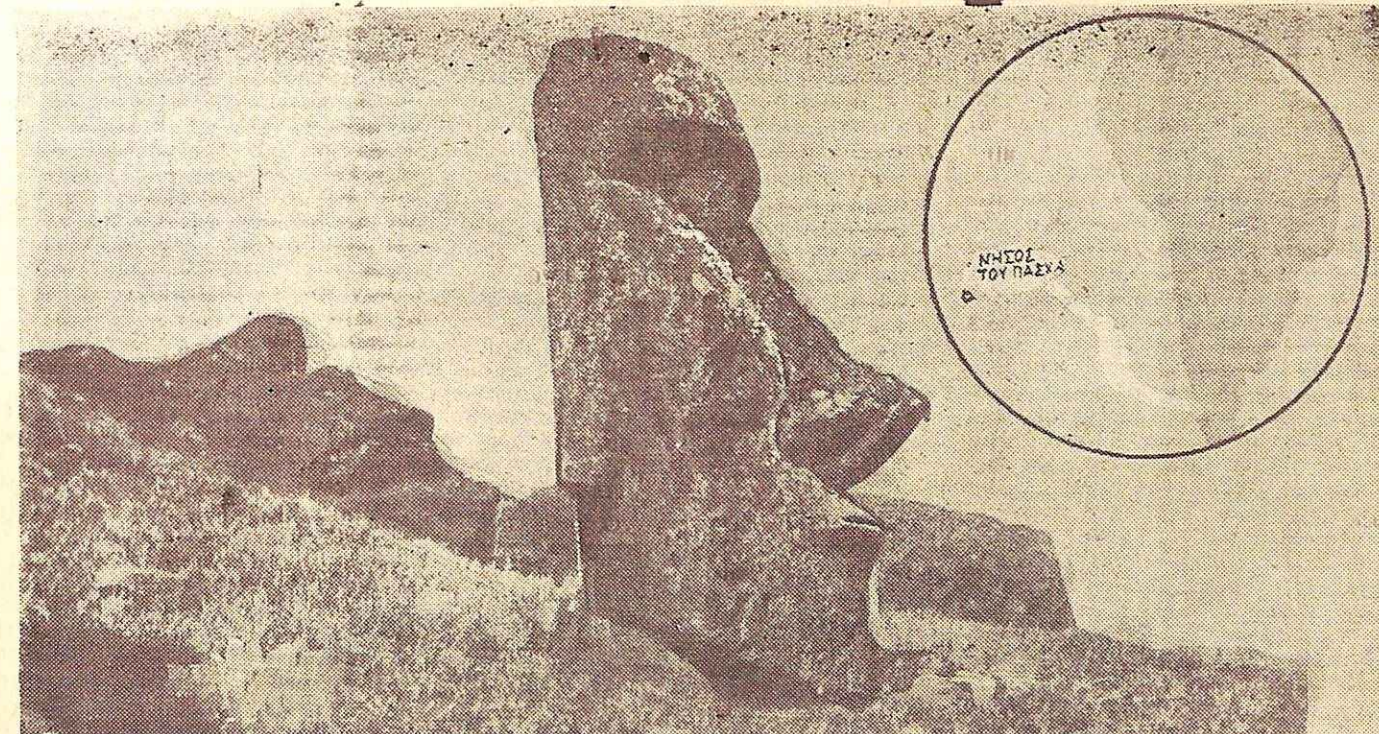
Οι παράξενοι αυτοί γίγαντες με την ύπεροπτική έκφραση είχαν κάτι το τόσο άνησυχητικό, ώστε ο Όλλανδος θαλασσοπόρος δεν έχασε καιρό σ' άρχαιολογικές έξερευνήσεις. Η «Αρένα» έκανε πανιά όσο πιο γρήγορα μπορούσε. Άλλοι θαλασσοπόροι που άκολούθησαν έμειναν περισσότερο στο νησί και μās άφισαν περιγραφές των μνημείων αυτών που, σήμερα ακόμα, είναι το μεγαλύτερο άρχαιολογικό αίνιγμα του κόσμου.

Από που προέρχονται αυτά τα γιναντιαία αγάλματα; Πώς μεταφέρθηκαν στις θέσεις που βρίσκονται σήμερα; Γιατί κατασκευάστηκαν τριακόσια αγάλματα περίπου ομοίμορφα; Γιατί στήθηκαν στις άποκορμηδες άκτές; Ποιός ήταν ο πολιτισμός που δημιούργησε τη μνημειακή αυτή τέχνη;

Και κάτι ακόμα πιο παράξενο: Βρέθηκαν στο νησί πολλές πινακίδες με ιερογλυφικά που δέ μοιάζουν με καμιά γνωστή γραφή. Προς το παρόν, η γλώσσα αυτή δεν έχει άποκρυπτογραφηθεί. Οι νησιώτες δεν μπορούν να τη διαβάσουν. Τα παράξενα σύμβολα, χωρίς άμφιβολία, μαρτυρούν ότι κάποτε υπήρξε εκεί ένας πολιτισμός που έχει σβύσει για πάντα. Αλλά ποιός πολιτισμός;

Το δράμα των Πασκουάνων

ΑΝ ο πληθυσμός του νησιού δεν είχε αποδεκατισθεί κατά τους δυο τελευταίους αιώνες, θα είχαν ίσως άπομείνει μερικοί ίερείς ή σοφοί μάγοι που θα μπορούσαν ν' άποκρυπτογραφήσουν τα ιερογλυφικά του χαμένου πολιτισμού. Τάραχουν ένδειξεις που μās πείθουν ότι ο πολιτισμός αυτός, όποιος

κι' άν ήταν, δεν ήταν πολύ παλιός. Χρονολογείται, το πολύ, σε τρεις ή τέσσερις αιώνες.

Πενήντα χρόνια μετά την έπίσκεψη του Ρογκεθέεν, ο Ίσπανός Φέλιπε Άέντο «άνεκάλυψε» και πάλι το νησί και τ' άποσάρτησε στο βασίλειο της Ίσπανίας.

Αυτή τη φορά δεν έγινε αίματοχυσία γιατί τα κορίτσια του νησιού φέρθηκαν πολύ φιλόξενα στους κατακτητές. Έπειτα απ' αυτή τη «συνάδελφωση» οι ιθαγενείς εκλήθησαν να υπογράψουν τη διακήρυξη της προσαρτήσεως. Κανείς δεν ήξερε λέξη ισπανικά και μονάχα ένας Πασκουάνος (κάτοικος του νησιού του Πάσχα, από το ισπανικό «πάσκουα») ήξερε να γράφει. Αυτός ζωγράφισε για υπογραφή ένα πουλί που έμοιαζε πολύ με τα ιερογλυφικά των πινακίδων. Το 1770, συνεπώς, υπήρχε στο νησί τουλάχιστον ένας άνθρωπος που μπορούσε να διαβάσει την πασκουανή γραφή.

Αλλά ή ζωντανή παράδοση έπρόκειτο να σβύσει σε λιγότερο από εκατό χρόνια. Τα πλοία που προσέγγιζαν στο νησί πλήρωναν συνήθως τη φιλοξενία των ιθαγενών με τρομερές σφαγές. Κατόπιν άρχισε ή άφαιμάση του πληθυσμού από τους δουλεμπόρους. Το 1862 μια εταιρεία που έκμεταλλεύταν τα φυσικά λιπάσματα των άκτών του Περού, χρηματοδότησε μια έπιδρομή δουλεμπόρων στο νησί έπειδή της έλειπαν τα εργατικά χέρια. Πάνω από χίλιοι ιθαγενείς, μεταξύ των όποιων ο βασιλιάς με έλη την Αλή του, μεταφέρθηκαν ως δούλοι στο Περού.

Δεκαπέντε περίπου από τους δούλους αυτούς κατόρθωσαν να δραπέτευσουν και να έπιστρέψουν στο νησί. Αλλά έφεραν μαζί τους τα μικρόβια της ελονοτίας και της φυματιώσεως, που ήταν ως τότε άγνωστες εκεί. Ο κατάλογος των συμφορών συμπληρώθηκε με τους εμφύλιους πολέμους μεταξύ των ιθαγενών και το φοβερό λιμό που άκολούθησε. Ο παλιός πολιτισμός ξεψυχούσε.

Οι καθολικοί ιεραπόστολοι έδωσαν τη χριστική βολή. Όταν εγκαταστάθηκαν στο νησί, δέ βρήκαν παρά μερικές έκατοντάδες έξαντλημένους από την πεί-

να ιθαγενών. Άνεκάλυψαν σε μια σπηλιά ξύλινες πινακίδες με ιερογλυφικά άποκρυπτογραφήσεως. Αλλά ο θρησκευτικός φανατισμός ώθησε τους άμαθείς ιεραποστόλους να κάψουν τις πινακίδες για ν' άποθαφούν την ειδωλολατρεία!

Μετά τους ιεραποστόλους δεν άργούν να φτάσουν οι άποικιοκράτες. Ένας άδίστακτος Γάλλος τυχοδιώκτης μετέβαλε οδίσιαστικά το νησί σε περιχαρακωμένο στρατόπεδο ύποχρώνοντας όλους τους ιθαγενείς να δουλεύουν στα χωράφια του και άπαγορεύοντας την άποδημία. Οι δουλοπάροικοι επαναστάτησαν μια μέρα και τον δολοφόνησαν.

Στο μεταξύ, το 1888, ή κυβέρνηση της Χιλής είχε καταλάβει το νησί και το νοίκιασε σε μιάν άγγλική έπιχειρηματική εταιρεία, που άρχισε ν' ανατρέφει πρόβατα «μερινό» και να έξάγει το μαλλί τους. Τα πρόβατα αυτά — σήμερα είναι 40.000 — έξωράφια της γής, κατάστρεφαν τη λίγη βλάστηση

του νησιού και το έκαναν πιο άγονο. Χωρίς βλάστηση, οι βορχές παράσφραν το λίγο χώμα προς τη θάλασσα και τα ξεπλυμένα βράχια του νησιού είναι σήμερα ακατάλληλα για κάθε καλλιέργεια. Οι Πασκουάνοι ζουν τώρα άποκλειστικά απ' το ψάρεμα και τα λίγα ήμερομίσθια που εισπράττουν από την εταιρεία την έποχή της κορύφωσης των προβάτων. Η λέπρα έχει εγκατασταθεί μόλις στο νησί: Μια μεγάλη άχυροκαλύβα μέσα σ' έναν περιφραγμένο χώρο είναι το λεπροκομείο. Αιχμάλωτοι της κακής μοίρας, οι Πασκουάνοι δεν μπορούν να εγκαταλείψουν το νησί: Ένας νόμος της Χιλής τους το άπαγορεύει. Έπισήμως, ο νόμος έχει σκοπό ν' άποκλείσει τη μετάδοση της λέπρας. Άνεπισήμως, όλος ο κόσμος ξέρει ότι πρέπει να προστατευθούν τα συμφέροντα της άγγλικής εταιρείας που χρειάζεται φθηνούς εργάτες.

Αυτή είναι ή τραγική ιστορία των συγχρόνων Πασκουάνων.

Οι πέτρινοι κολοσσοί

Ο ΓΙΓΑΝΤΙΣΜΟΣ της τέχνης μέσα σ' ένα λιλιπούτειο φυσικό περιβάλλον είναι το μεγαλύτερο θέλημα της Πασκουανής γλυπτικής. Αυτή ή δυσανάλογα περισσότερο σφηνει παρά ένοχλει.

Το μέγεθος των αγαλμάτων ποικίλει από τριάντα ως δέκα μέτρα. Το βάρος τους, ανάμεσα σε δέκα και τριάντα τόνους. Αλλά υπάρχει κι' ένα, είκοσι μέτρα ψηλό, που το βάρος του υπολογίζεται σε πενήντα τόνους.

Πολλά από τ' αγάλματα αυτά έχουν μεταφερθεί από άπόσταση δεκαπέντε χιλιόμετρων, πάνω σε πετρώδες έδαφος, για να στηθούν κοντά στις άκτές. Αλλά στο νησί δέ φυτρώνει κανένα δέντρο που ο κορμός του θα μπορούσε να χρησιμεύσει για «τσουλήθρα» των πέτρινων όγκων. Οι Πασκουάνοι ήξεραν άσφαλώς να φτιάχνουν σκαμνιά από ίνες φυτών και ίσως στα περασμένα χρόνια να υπήρχε ένα δάσος που έχει σήμερα έξαφανισθεί. Αλλά το μυστήριο της

Ο γιός ενός τρομερού τσιγκούνη προσελήφθη υπάλληλος σε κάποιον έπιχειρήση. Στο τέλος του πρώτου μηνός έφερε στο σπίτι του όλόκληρο το μισθό του, που ήταν 2.000 δραχμές. Στο τέλος του δεύτερου μηνός έφερε 1990 δραχμές και στο τέλος του τρίτου 1980.

Τότε ο πατέρας του, του λέει έξω φρενών:

— Όέλω να μου πείς άμέσως τόνωμα της γυναίκας που σου τρώει τα λεφτά σου!...

★

Κάποιος χωρικός μπαίνει σ' ένα έστιατόριο. Διαβάσει τον κατάλογο και σταματάει στη λέξη «χαδιάρι».

— Τί είν' αυτό, ρωτά τον σερβιτόρο.

— Αύγά όξυρύγχου, κύριε.

— Όραία. Φέρε μου δύο.

μεταφορές των αγαλμάτων περιλαμβάνει ανεξίτηλα.

Οι σύγχρονοι Ιθαγενείς δεν μπορούν να δώσουν καμιά διαφορετική πληροφορία. Λένε πως η μεταφορά έγινε με τη μαγική δύναμη του Τούου Κό Ιχου.

Ποιός ήταν αυτός ο Τούου Κό Ιχου; Μία θεότητα ίσως, ή ένα προγονικό πνεύμα... Τό μόνο βέβαιον είναι ότι τ' αγαλματα έχουν λατομευθεί στα ήφαιστειογενή βράχια ενός σδυμένου κρατήρα. Η γλυπτική επεξεργασία τους γινόταν επί τόπου με λίθινα εργαλεία. Αυτό το εγκαταλειμμένο λατομείο και ατελείωτη γλυπτική είναι σήμερα ένα από τ' αξιοθέατα του νησιού. Τα μισοτελειωμένα αγαλματα, τα πεταμένα εδώ και κει εργαλεία έχουν κάτι το καταθλιπτικό. Όλα δείχνουν ότι το λατομείο εγκατελείφθηκε ξαφνικά, έπειτα από μια άπροσδόκητη καταστροφή.

Τί συνέβη; Ποιά συμφορά ξέσπασε στο νησί και διέκοψε τόσο απότομα τη δημιουργική δραστηριότητα των Πασκουανών; Μερικοί εφάνταστοι συγγραφείς υποστήριξαν ότι το νησί του Πάσχα είναι η κορυφή μιας ηπείρου που καταποντίσθηκε ξαφνικά στον Ειρηνικό. Άλλ' οι γεωλογικές έρευνες απέδειξαν ότι το νησί είναι ήφαιστειακής προέλευσης και, εκτός αυτού, τ' αγαλματα δε φαίνονται παλιότερα από το 16ον αιώνα. Η υπόθεση μιας καταποντισμένης ηπείρου δεν ευσταθεί.

Η επανάσταση των «μικρών αυτιών»

ΜΙΑ ΑΛΛΗ υπόθεση φαίνεται πιο βάσιμη: Τα λατομεία εγκατελείφθηκαν εξ αιτίας ενός έμφυλου πολέμου. Σύμφωνα με τους μύθους που κυκλοφορούν ακόμα μεταξύ των Ιθαγενών, η αρχαία κοινωνία — που ήταν κανονική — ήταν δισημμένη σε δυο κοινωνικές τάξεις: Από τη μία μεριά, οι άνθρωποι με τα μεγάλα αυτιά, οι ευγενείς που μάχαιναν τους λωβούς των αυτιών τους με βαρεία σκουλαρίκια. Από την άλλη μεριά, οι άνθρωποι με τα μικρά αυτιά, ο κοινός λαός.

Δεν αποκλείεται οι γλύπτες ν' ανήκαν στην τάξη των «Μεγάλων Αυτιών» ενώ οι άλλοι χρησιμοποιούν για τις βαρείες εργασίες, όπως η μεταφορά των αγαλμάτων. Ήθε μιά μέρα — έτσι λέει ο θρύλος — που τα Μικρά Αυτιά επαναστάτησαν κατά των κυριών τους, γιατί τα Μεγάλα Αυτιά τους απειλούσαν ότι θα τους ψήσουν και θα τους φάνε. Ο έμφυλος πόλεμος κηρύχθηκε, τα εργαστήρια γλυπτικής εγκατελείφθηκαν. Στο τέλος, τα Μικρά Αυτιά έφαγαν την αχούσα τάξη με τα μεγάλα αυτιά...

Μένει να μάθουμε με ποιά σκοπό οι Πασκουανοί έστησαν τους πέτρινους κολοσσούς. Μπορεί να θεωρηθεί βέβαιον ότι πρόκειται για επιτύμβια μνημεία. Άλλα τί παριστάνουν; Αποκλείεται να είναι θεότητες γιατί οι Ιθαγενείς δεν έχουν διατηρήσει κανένα σεσασμό ή λατρευτικό τύπο για τα μνημεία αυτά. Όταν τους ρωτούν ισχυρίζονται ότι έχουν στηθεί «για όμορφιά» δηλαδή με διακοσμητικό σκοπό. Πιθανότερη είναι η εκδοχή ότι τ' αγαλματα είναι αδέξια πορταίτα των αριστοκρατών της παλιάς κοινωνίας.

Μα όλα αυτά είναι υποθέσεις που δολώνουν οριστικά το αίνιγμα του νησιού του Πάσχα. Αν εξαιρέσουμε τα μεγάλα επιτύμβια μνημεία και μερικά πιο

πρόσφατα αγαλματάκια, υπάρχουν ελάχιστα δείγματα της τέχνης του αρχαίου πολιτισμού. Μόνο τα ιερογλυφικά των ξύλινων πινακίδων θα μπορούσαν ίσως να διελευκάνουν το μυστήριο. Άλλ' οι πινακίδες αυτές είναι ακριβώς το πιο άδιαπέραστο μυστήριο του νησιού.

Το 1860 μερικοί Ιθαγενείς που είχαν εκχριστιανισθεί πρόσφατα από τους ιεραποστόλους, έστειλαν ως δώρο στην έπισκοπο της Ταϊτής ένα παλιό κομμάτι ξύλου τυλιγμένο μ' ένα κορδόνι από ανθρώπινες τρίχες. Ο έπισκοπος παρατήρησε εκπληκτός ότι το ξύλο ήταν σκαλισμένο με παράξενα σχέδια που έμοιαζαν με αλγυπτικά ιερογλυφικά. Οι ιεραπόστολοι του νησιού έλαβαν άμέσως έντολή να συγκεντρώσουν και να στείλουν στην έπισκοπο όσες παρόμοιες πινακίδες υπήρχαν στα χέρια των Ιθαγενών. Άλλ' ήταν άργά. Η προσηγομένη γενεά των ιεραποστόλων είχε κείνη τις περισσότερες πινακίδες. Τις λίγες που βρέθηκαν, ποιός θα μπορούσε να τις διαβάσει; Η τάξη των «έγγραμμάτων» Ιθαγενών είχε εξαλειφθεί. Έπειτα από επίμονες έρευνες, ο έπισκοπος ανέκλυψε μερικούς Ιθαγενείς που ισχυρίσθηκαν ότι ξέρουν να διαβάζουν. Άλλά, πράγμα παράξενο, ο

Οι άγγλικές επιχειρήσεις, διαπίστωσαν ότι ο θόρυβος περισπώντας την προσοχή των δακτυλογράφων και ελαττώνει την κανονική απόδοσή τους κατά 15%. Έπειτα από πολλές έρευνες, κατέληξαν σε μία σχετικά απλή λύση: έφωδίσαν τις δακτυλογράφους με ακουστικά, που έχουν διπλή ιδιότητα: επιτρέπουν τη συνομιλία και, ταυτόχρονα, «φιλτράρουν» το θόρυβο και τον καταργούν. Η συσκευή αυτή αποδείχθηκε αποτελεσματική και η απόδοση των δακτυλογράφων, που δεν τις ένοχλει πλέον ο θόρυβος, αυξήθηκε κατά 15%.

ταν τους έδειξαν τις πινακίδες, αντί να διαβάσουν, άρχισαν να... τραγουδάνε! Ο έπισκοπος νόμισε ότι τον κοροϊδεύαν, άλλ' αργότερα οι αρχαιολόγοι κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι πινακίδες ήταν, πραγματικά, κείμενα τραγουδιών, ύμνων ή ηρωικών επών. Αν πιστέψουμε τις παραδόσεις των Ιθαγενών, υπήρχαν άλλοτε στο νησί τραγουδιστές ή βάρδοι που λεγόταν «ρογορόγο» και άνηκαν στην ανώτερη τάξη. Μάθαιναν την τέχνη τους σε ειδική σχολή, που βρισκόταν υπό την προστασία του βασιλέως. Μόνον αυτοί γνώριζαν και γραφή. Οι πινακίδες υποβοηθούσαν τη μνήμη τους κατά την άπαγγελία των τραγουδιών.

Η παράδοση μπορεί να έχει κάποια βάση, αλλά πάντως τα ιερογλυφικά δεν αποκρυπτογραφήθηκαν γιατί οι Ιθαγενείς είχαν ξεχάσει τη σημασία των συμβόλων.

Η μελέτη των ιερογλυφικών ώδηγησε τους αρχαιολόγους στις πιο παράξενες υποθέσεις. Αναζητήθηκαν — και βρέθηκαν — όμοιότητες και αναλογίες με τη γραφή της Ίνδονησίας, της Κίνας, των Ίνδιων, ακόμα και της Αρχαίας Αιγύπτου. Άλλά το πρόβλημα της προελεύσεως του λαού των Πασκουανών δε λύθηκε. Πριν από μερικά χρόνια, ο Νορβηγός εξερευνητής Θόρ Χάγγερνταλ, με το περίφημο κατόρθωμά του Κόν - Τζι, απέδειξε ότι οι κάτοικοι του νησιού του Πάσχα θα μπορούσαν να είχαν μεταναστεύσει με σχεδίες από τις άκτες της Χιλής. Θα μπορούσαν... ίσως. Άλλά τίποτα δεν αποδεικνύει ότι έτσι συνέβησαν τα πράγματα.

Τα μντήριουμ έν δράσει

ΚΑΙ ΑΦΟΥ κολυπάμε στο πέλαγος των υποθέσεων, άξίζει να αναφέρουμε την πιο παράξενη απ' όλες, που την όφειλουμε σ' ένα... μντήριουμ, την Ίταλντα Βεατρίκη Βαλμπονέζι. (Το μυστήριο που περιβάλλει το νησί του Πάσχα είναι τόσο πυκνό, ώστε δεν είναι παράξενο ότι ανακατέθηκαν και τα μντήριουμ).

Σύμφωνα με μιάν απόκρυφη παράδοση, ζούσε κάποτε στις κεντρικές Ίνδίες ένας λαός φοβερός για τις μαγικές του γνώσεις. Για να προσελκύσουν προς τη χώρα τους τις ευνοϊκές υπερφυσικές δυνάμεις οι μάγοι αναζήτησαν ένα σημείο της γης στους αντίποδες, όπου θα μπορούσαν να κατευθύνουν και να αλμαλώτισουν τις κακοποιές δυνάμεις (Είναι γεγονός ότι οι Ίνδοι γνώριζαν από τ' αρχαία χρόνια την καμπυλότητα της γης). Αυτό το σημείο ήταν το νησί του Πάσχα, που βρίσκεται πραγματικά στους αντίποδες των κεντρικών Ίνδιων. Εκεί συγκεντρώθηκαν όλα τα κακοποιά πνεύματα, κι έτσι έξεγείναι η κακιά μοίρα του νησιού. Οι Ίνδοι μάγοι έστησαν εκεί τ' αγαλματά τους εκλιμένα στην πέτρα...

Το παράξενο είναι ότι ένας Ογγρός αρχαιολόγος, χωρίς να είναι μντήριουμ, ανέκλυψε εκπληκτικές ομοιότητες ανάμεσα στα ιερογλυφικά του νησιού του Πάσχα και στα ιερογλυφικά των αρχαίων πολιτισμών της κοιλάδας του Ίνδου. Οι όμοιότητες είναι τόσο πολλές και χτυπητές ώστε είναι λογικώς αδύνατον να όφείλονται σε σύμπτωση. Τότε πως έξηγούνται; Πώς η γραφή των Ίνδιων έφτασε στους αντίποδες; Έδώ χρειάζεται πραγματικά ένα μντήριουμ για να μάς διαφωτίσει...

GLAUDE EDELMANN

Κατά τη διάρκεια του Σεπτεμβρίου του περασμένου χρόνου, η σοβιετική Ιατρική που, ώστόσο, θέλει να θεωρείται πρωτοποριακή, άνασυνέδεσε επίσημα τις σχέσεις της με μια θεραπευτική μέθοδο, που άνάγεται στη νεολιθική εποχή. Ο ίδιος ο Χρυσόστοφ το άποφάσισε: Από δω και πέρα, η βελονοθεραπεία θα διδάσκεται μαζί με τ' άλλα μαθήματα στην Ίατρική Σχολή του πανεπιστημίου της Μόσχας. Οι μέλλοντες γιατροί, που εκπαιδεύονται στις πιο σύγχρονες ιατρικές μεθόδους, θα πρέπει να μνηθούν στα μυστήρια της παλιάς κινεζικής Ιατρικής. Το μάθημα είναι υποχρεωτικό, άλλ' όσοι θέλουν να «ειδικευθούν», θα πρέπει να δώσουν εξετάσεις και να πάρουν ένα δίπλωμα που θα τους επιτρέψει ν' ασκήσουν επίσημως το επάγγελμα του «βελονοθεραπευτού».

Έτσι, η θεραπευτική του βελονογυμίου, που εδώ και χιλιάδες χρόνια χρησιμοποιείται εύρwτα στην Κίνα και την Ίαπωνία, επεκτείνεται τώρα στο ένα τρίτο της ανθρωπότητας. Εκτός από τη Ρωσία, σε είκοσι περίπου χώρες με τη Γαλλία, τη Γερμανία και τις Ήνωμένες Πολιτείες επί κεφαλής, περίπου δέκα χιλιάδες διπλωματούχοι γιατροί άνακουφίζουν τους άσθενείς τους με την παράξενη αυτή μέθοδο.

Άλλά τί ακριβώς είναι η βελονοθεραπεία και τί άξίζει από την άποψη της σύγχρονης Ιατρικής;

Η ΒΕΛΟΝΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Η σύγχρονη Ιατρική άνασυνδέει τις σχέσεις της με την πανάρχαια θεραπευτική των Κινέζων.

Η ΒΕΛΟΝΟΘΕΡΑΠΕΙΑ είναι μια πανάρχαια θεραπευτική μέθοδος. Αναπτύχθηκε και τελειοποιήθηκε από τους γιατρούς της Κίνας που μετέδιδαν εύλαδικά τα μυστικά της από γενεά σε γενεά.

Το πρώτο σύγγραμμα για τη βελονοθεραπεία γράφτηκε στην Κίνα πριν από 2.160 χρόνια. Και δεν ήταν κάτι πρωτότυπο: Άπλώς συνώνιζε και συστηματοποιούσε τις πρακτικές γνώσεις μιας παραδόσεως της οποίας την αρχή μπορούμε ν' άνιχνεύσουμε πενήντα αιώνες πιο πριν.

Αν πιστέψουμε στις αρχαιολογικές άνακαλύψεις, οι πρώτοι άνθρωποι χρησιμοποιούσαν μικροσκοπικές σφήνες από στιλβωμένη πέτρα ή άγκάθια από σκληρό ξύλο για να διώχνουν τα κακοποιά πνεύματα, άτά οποία, σύμφωνα με τις πρωτόγονες αντιλήψεις, κρύβονταν κάτω από το δέρμα για να κάνουν τους ανθρώπους να υποφέρουν.

Άλλά οι μακρνοί μας πρόγονοι δεν ήταν τόσο άφελείς όσο φαίνεται έν πρώτης όψεως. Όπως ξέρουμε σήμερα το τσίμπημα ενός όδοντρού σημείου άρκεϊ μερικές φορές για να εξαφανισθεί ο πόνος. Έτσι, σιγά - σιγά, οι άνθρωποι κατάλαβαν ότι όταν ο πόνος συνδέεται με τη διαταραχή ενός έσωτερικού όργάνου άρκεϊ ένα τρύπημα για ν' άποκαταστήσει την άρμονία των ζωτικών λειτουργιών.

Απ' αυτές τις διαπιστώσεις οι Κινέζοι έβγαλαν πολύτιμα συμπεράσματα για τη θεραπευτική. Δέχθηκαν ότι το τρύπημα των έξωτερικών σημείων του δέρματος μπορεί να θεραπεύσει τα έσωτερικά όργανα. Με βαθειά παρατηρητικότητα οι Κινέζοι δημιούργησαν ένα δολόκληρο Ιατρικό σύστημα, έξαιρετικά πολύπλοκο, άλλ' αποτελεσματικό. Έγυκατέλειπαν τις πρωτόγονες προλήψεις για τα κακά δαιμόνια που χώνονταν κάτω άπ' το δέρμα, και τις άπίκτες έστησαν με μια όρθολογική φιλοσοφία.

Στο ανθρώπινο σώμα, έλεγαν οι σοφοί μανδρινόι, συνυπάρχουν δυο δυνάμεις, που με το συνδυασμό τους καθορίζουν την ίδιουσγκρασία, το χαρακτήρα και την υγεία του κάθε ανθρώπου. Οι δυνάμεις αυτές είναι το Ίν και το Γιάνγκ. Το ίδεώδες, για έναν καλό γιατρό, είναι να διατηρήσει στον πελάτη του την ισορροπία μεταξύ αυτών των δυο δυνάμεων.

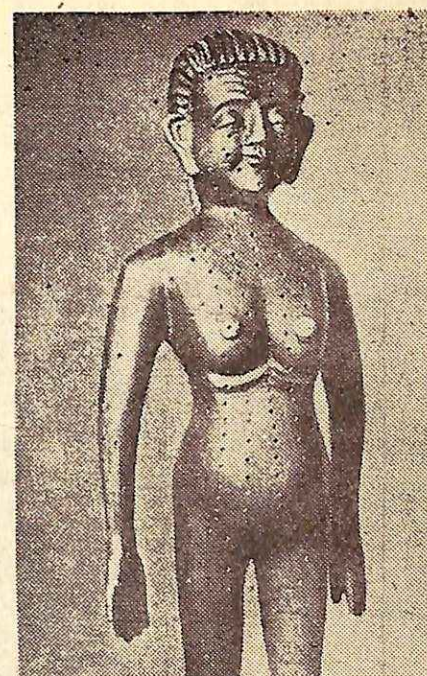
Στην παλιά Κίνα οι άνθρωποι άρρώσταιναν από υπερβολικό Ίν, ή από έλλειψη Γιάνγκ, ή αντίστροφως. Όλες οι άρρώστειες έρμηνεύονταν μ' αυτό τον τρόπο. Ο γιατρός έκανε τη διάγνωση του άφού έπιανε το σφυγμό του άρρώστου. Θα έπρεπε καλύτερα να πούμε: τους σφυγμούς, γιατί άναγνώριζαν και μελετούσαν πάνω από είκοσι σφυγμούς στο ανθρώπινο σώμα.

Με τη σφυγμομέτρηση και την άνιχνευση μερικών όδοντρών σημείων του δέρματος, ο γιατρός άνεκάλυπτε τα όργανα που είχαν προσβληθεί από τη διαταραχή του Ίν ή του Γιάνγκ.

Οι Κινέζοι και το σύστημα της προληπτικής Ιατρικής

Οι Κινέζοι γιατροί έδιναν μεγάλη σημασία στην προληπτική Ιατρική. Κι αυτό όχι μόνο γιατί τη θεωρούσαν πιο ευγενική από την άπλη θεραπευτική, άλλά και για έναν άλλο, σοβαρότερο λόγο: Από τ' αρχαία χρόνια μέχρι σήμερα ο γιατρός στην Κίνα δεν πληρώνεται παρά μόνον όταν ο πελάτης του είναι υγιής. Μόλις άρρωστήσει ο πληρωμένος παύουν, για να ξαναρχίσουν όταν ο γιατρός άποκαταστήσει την υγεία του. Δεν είναι λοιπόν παράξενο ότι οι Κινέζοι γιατροί έδιναν μεγαλύτερη σημασία στην προληπτική Ιατρική. Τη θεραπεία τη θεωρούσαν ταπεινωτική και συνήθως την άνέθεταν στο βοηθό τους.

Έδώ μπαίνει στη σκηνή ο... Χορός των βελονών. Σύμφωνα με τις θεωρίες των Κινέζων γιατρών οι ένέργειες του

Στα κινεζικά πανεπιστήμια η βελονοθεραπεία διδάσκεται μαζί με τις πιο σύγχρονες Ιατρικές μεθόδους. Για τη διδασκαλία χρησιμοποιούνται παλιά αγαλματα που δείχνουν τα διάφορα σημεία των «μεσημβρινών» του σώματος στα όποια πρέπει να γίνει ο βελονογυμός.

Ίν και του Γιάνγκ δεν κυκλοφορούν στην τύχη. Άκολουθούν σταθερούς δρόμους κατά μήκος του σώματος. Οι δρόμοι αυτοί λέγονται «μεσημβρινοί» (κατ' αναλογία από τους γεωγραφικούς μεσημβρινούς). Υπάρχουν δεκατέσσερις μεσημβρινοί που άντιστοιχούν στα διάφορα όργανα του σώματος και διακρίνονται από 800 σημεία ιδιαίτερα εύαίσθητα στις έξωτερικές επιδράσεις.

Στα σημεία αυτά θα πρέπει να χωθούν οι μικρές χρυσές ή άσημέννες βελόνες του γιατρού. Η άποστολή τους είναι, κατά τις περιπτώσεις, ή άνίσχυση ενός αδύνατου όργάνου ή ή άνακούφιση του από την υπερβολική ένταση.

Οι άρχες αυτές της βελονοθεραπείας, που διατυπώθηκαν πριν από χιλιάδες χρόνια, εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι σήμερα. Το πιο πρόσφατο σύγγραμμα για τη θεραπευτική του βελονογυμίου έξεδόθη το 1954 από το πανεπιστημιακό τυπογραφείο του Πεκίνου. Δεν περιέχει τίποτα καινούργιο εκτός από μία προσπάθεια έκσυγχρονισμού της όρολογίας. Η ένέργεια Γιάνγκ ταυτίζεται με το συμπαθητικό νευρικό σύστημα. Η ένέργεια Ίν είναι το παρασυμπαθητικό νευρικό σύστημα.

Ευρωπαίοι που εφαρμόζουν τη βελονοθεραπεία

Η βελονοθεραπεία έγινε γνωστή στην Ευρώπη από τον 17ο αιώνα. Ένας Ίησουΐτης Ιεραπόστολος που ταξίδευε στην Κίνα, δημοσίευσε ένα βιβλίο για τα μυστικά της Ιατρικής των Κινέζων το 1670. Στα επόμενα χρόνια η βελονοθεραπεία έγινε πολύ της μόδας στη Γαλλία και σ' άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Αργότερα ξεχάστηκε ως τα τέλη του 19ου αιώνα, όταν ο Σουηδός Μοράν, ένας Γάλλος διπλωμάτης

πάλληλος που έζησε στην Αύλη του Πεκίνου, την ξανάφερε στη μόδα με τα συγγράμματα που δημοσίευσε.

Σήμερα υπάρχουν στη Γαλλία περίπου έξη χιλιάδες γιατροί που εφαρμόζουν αποκλειστικά τη μέθοδο αυτή. Η βελονοθεραπεία διδάσκεται στην Ελεύθερη Σχολή Ιατρικών Επιστημών και οι ειδικομένοι γιατροί είναι συνασπισμένοι σε δυο «Βελονοθεραπευτικές Εταιρείες». Η μέθοδος δεν διδάσκεται στα

χιλιοστά. Έχει μάθει να τ' αναγνωρίζει με την πρώτη ματιά και να μπήγει τη βελόνα του εκεί που πρέπει. Ωστόσο, κάθε σημείο παίζει πολύ διαφορετικό ρόλο στην υγεία του σώματος. Το τρύπημα ενός σημείου προκαλεί τόνωση, ωρισμένου οργάνου, το τρύπημα ενός άλλου σημείου προκαλεί κατευνασμό.

Οι βελόνες έχουν συνήθως μήκος δύομισι εκατοστών και τομή έξη έως οχτώ δεκάτων του χιλιοστού. Είναι

νουν στο δέρμα επί ένα είκοσιτετράωρο, κάποτε επί δυο ή τρεις μέρες.

Μόλις φυτευθούν στο δέρμα, ο άρρωστος αισθάνεται έναν ελαφρό πόνο. Ο ιστός του δέρματος περιβάλλει αμέσως τη βελόνα και τη σφίγγει τόσο, ώστε χρειάζεται προσπάθεια για ν' αφαιρεθεί. Κατόπιν, όταν η βελόνα εκτελέσει την αποστολή της τραβιέται πολύ εύκολα και ο άρρωστος δεν αισθάνεται κανένα πόνο.

Πειραματική απόδειξη της αξίας της θεραπείας

Με τη μέθοδο αυτή έχουν επιτευχθεί ανεξήγητες θεραπείες. Αυτό δύν μπορεί ν' αμφισβητηθεί. Άλλα πώς εξηγείται; Οι δύσπιστοι τ' αποδίδουν όλα στην σύθυποδολή του άρρώστου και σε πολλές περιπτώσεις ίσως να μην έχουν άδικο. Άλλα είναι αδύνατον να εξηγήσουμε έτσι όλες τις επιτυχίες της βελονοθεραπείας. Υπάρχει κάτι άλλο, ένας άγνωστος παράγων, και αυτόν προσπαθούν τώρα οι επιστήμονες ν' ανακαλύψουν.

Το 1947 ένας ιάπων γιατρός είχε την περιέργεια να «εξερευνήσει» το πόδι ενός άρρώστου που υπέφερε από διαταραχές των νεφρών. Χρησιμοποίησε ένα γαλβανόμετρο και, με μεγάλη εκπληξη, ανέκλυψε μια σειρά σημείων ελαττωμένης ηλεκτρικής αντίστασης που αντιστοιχούσαν ακριβώς στα «εύαισθητα σημεία» της βελονοθεραπευτικής. Τα σημεία αυτά, σύμφωνα με τα κινεζικά συγγράμματα, ήταν ακριβώς εκείνα που έπρεπε να τρυπηθούν για να επιτευχθεί μια θεραπεία των νεφρικών παθήσεων!

Επισταμένες έρευνες ακουλούθησαν την αρχική αυτή διαπίστωση: Κάθε τετραγωνικό χιλιοστό του ανθρώπινου δέρματος εξερευνήθηκε με το γαλβανόμετρο. Έτσι διαλευκάνθηκε το μυστήριο των «μεσημβρινών». Σήμερα, και οι σοβαρότεροι γιατροί παραδέχονται ότι οι αρχαίοι Κινέζοι είχαν ανακαλύψει εμπειρικά τα ηλεκτρικά φαινόμενα του οργανισμού. Οι «μεσημβρινοί» είναι οι δρόμοι που ακολουθούν τα βιοηλεκτρικά ρεύματα.

Άλλα πώς επιδρά ο βελονομυγμός στους «μεσημβρινούς» είναι ακόμα μυστήριο. Χρειάζονται ακόμα πολλές μελέτες για να εξερευνηθεί σύμφωνα με τις αντιλήψεις της δυτικής επιστήμης η πανάρχαια αυτή θεραπευτική μέθοδος της Ανατολής.

«ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ»

Εβδομαδιαία
Εγκυκλοπαιδική Επιθεώρησης

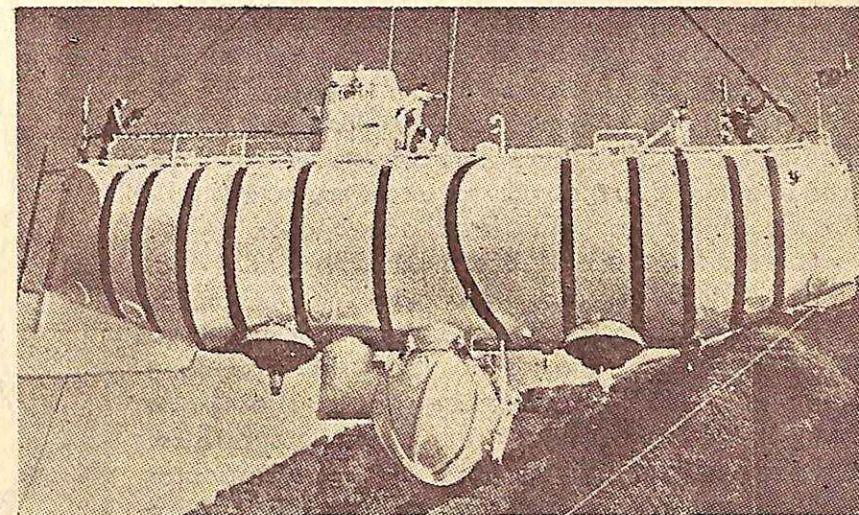
Τελευταίος εκδότης
ΛΟΤΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ
Λεωφόρος Αγ. Φιλοθέης 24
ΦΙΛΟΘΕΗ — ΑΘΗΝΑΙ

Τελευταίος Τυπογραφείου
ΕΤΑΠ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ
Οδός Μενεμένης 2
ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ

Εμβάσματα και επιταγαι επ' ονόματι Λουκία Ακρίτα, δδός Πατησίων 63β, Αθήναι.

ΜΕ ΤΟ ΒΑΘΥΣΚΑΦΟΣ "ΤΕΡΓΕΣΤΗ" ΣΕ ΒΑΘΟΣ 11.400 ΜΕΤΡΩΝ

Με το κατόρθωμα της «Τεργέστης» αρχίζει η εποχή των μεγάλων υποβρυχίων εξερευνησεων που θα συμπληρώσουν την επιστημονική κατάκτηση του πλανήτη μας. Σε βάθος 11.400 μέτρων, με πίεση χιλίων ατμοσφαιρών, το βαθύσκαφος του Πικάρ φωτογράφησε άγνωστες ως τώρα μορφές ζωής. Άλλ' η άβυσσος των Μαριανών θα μπορούσε να γίνει ο υγρός τάφος των τολμηρών εξερευνητών του βυθού.

Το βαθύσκαφος του αμερικανικού πολεμικού ναυτικού «Τεργέστη», που κατέρριψε πριν από λίγες μέρες το ρεκόρ καταδύσεως. Η «Τεργέστη» είναι ένα ειδικό σκάφος 30 τόννων, εξοπλισμένο για εξερευνήσεις σε μεγάλα βάθη.

ΜΕ ΤΗΝ έντυπωσιακή του κατάδυση στο λίγι-γιώδες βάθος των 11.400 μέτρων, το βαθύσκαφος «Τεργέστη», σχεδιασμένο από τον Έλβετο καθηγητή Αύγουστο Πικάρ και κατασκευασμένο στα Ιταλικά ναυπηγεία, πραγματοποίησε ένα από τα πιο αξιοσημείωτα κατορθώματα στην ιστορία των εξερευνήσεων. Με μόνους επιβάτες τον Ζάκ Πικάρ (γιό του έφευρέτου) και τον Αμερικανό υποπλοίαρχο Ντν Γουάις η «Τεργέστη» πέτυχε το «απόλυτο» ρεκόρ καταδύσεως, έφ' όσον η μεγάλη άβυσσος των αρχιπελάγους των Μαριανών στο Νότιο Ειρηνικό είναι το χαμηλότερο σημείο της έπιφανείας του πλανήτη μας. Η σημασία του κατορθώματος αυτού δεν είναι μικρότερη από τις μέχρι σήμερα κατακτήσεις της αστροναυτικής.

Παρά την τεράστια σημασία της, δεν είχε δοθεί εκ των προτέρων μεγάλη δημοσιότητα στην επιχείρηση. Ίσως και οι ίδιοι οι Αμερικανοί άμφέβαλαν για τη δυνατότητα επιτυχίας της και, όπωσδήποτε, δεν έτρεφαν αυταπάτες για τους τεράστιους κινδύνους που διέτρεχαν οι δυο εξερευνητές των υποβρυχίων αδύσων. Κανείς δε φανταζόταν τόσο σύντομη την έπαφή του ανθρώπου με πόν πυθμένα του όκεανού που αποδείχθηκε βαθύτερος από τους πιδ τολμηρούς ύπολογισμούς των επιστημόνων. Πραγματικά, σύμφωνα με τις βυθομετρήσεις μιας σοδιετικής ώκεανογραφικής αποστολής, η άβυσσος των Μαριανών δεν υπερβαίνει τα 10.500 μέτρα. Η κατάδυση της «Τεργέστης» απέδειξε ότι είναι κατά ένα περίπου χιλιόμετρο βαθύτερη.

ΤΟ πρόγραμμα καταδύσεων του βαθύσκαφους είχε έγκριθεί από την Όκεανογραφική Έπιτροπή του Γεωφυσικού Έτους των Ηνωμένων Πολιτειών στο πλαίσιο άλλων μεγάλων έπι-

ται στα τοιχώματά του με πίεση χιλίων ατμοσφαιρών. Από τη στιγμή που το βαθύσκαφος θ' αρχίσει να καταδύεται, δεν μπορεί πια να υπολογίζει παρά μόνο στις δικές του δυνατότητες. Δεν

Ντν Γουάις άναψε τις ισχυρές ύδραυλικές λυχνίες. Οι φωτογραφίες που τραβήξαν δεν έχουν ακόμα δημοσιευθεί. Δεν είναι γνωστό ποια ζωικά είδη κατοικούν σ' αυτά τα βάθη, αλλά πάντως

Στην άβυσσο των Μαριανών

ΚΡΥΟ ΚΑΙ ΣΚΟΤΑΔΙ, ΓΥΜΝΑ ΚΑΙ ΘΛΙΒΕΡΑ ΤΟΠΕΙΑ...

χειρήσεων ιστορικής σημασίας. Η πρώτη από τις επιχειρήσεις αυτές ήταν ο πλους των ατομικών υποβρυχίων «Ναυτίλος» και «Σκέητ» κάτω από τους πάγους του Βορείου Πόλου. Μετά την κατάδυση της «Τεργέστης», προετοιμάζεται τώρα ο γύρος του κόσμου εν καταδύσει από το ατομικό υποβρύχιο «Τρίτων». Έτσι αρχίζει η εποχή των μεγάλων υποβρυχίων εξερευνήσεων που θα συμπληρώσουν την επιστημονική κατάκτηση του πλανήτη μας. Αν εξαιρέσουμε το διάστημα, τα όκεάνεια βάθη ήταν ως τώρα η μόνη άπρηστη για τον άνθρωπο περιοχή. Καί όμως, η θάλασσα καλύπτει σχεδόν τα τρία τέταρτα της έπιφανείας της Γης.

ΙΑ ΝΑ καταλάβουμε τί κινδύνους διέτρεχαν οι Ζάκ Πικάρ και ο Ντν Γουάις, άρκεί να κάνουμε έναν πρόχειρο ύπολογισμό των τρομερών πιέσεων που είχε ν' αντιμετωπίσει το βαθύσκαφος: Όσο κατεβαίνουμε προς τον πυθμένα, η πίεση αυξάνεται κατά μία ατμοσφαιρα σε κάθε δέκα μέτρα. Στα 10.000 μέτρα, συνεπώς, το βαθύσκαφος δέχε-

υπάρχει απόλυτως κανένα μέσο διασώσεως. Με την παραμικρή θλάξη κατά την κατάδυση ή την ανάδυση, η άβυσσος των Μαριανών θα μπορούσε να γίνει ο υγρός τάφος του Ζάκ Πικάρ και του Ντν Γουάις. Στην κατάδυση της 22ας Ιανουαρίου η «Τεργέστη» χρειάσθηκε τέσσερις ώρες και σαράντα οχτώ λεπτά για να φτάσει στον πυθμένα. Έκεί παράμεινε μισή ώρα περίπου. Η ανάδυση διήρκεσε μόνο τρεις ώρες και δεκαεφτά λεπτά. Φαίνεται πως οι δυο εξερευνητές διαζόνταν να επιστρέψουν. Το κρύο στον πυθμένα ήταν άφόρητο.

ΤΙ ΒΡΗΚΑΝ στον πυθμένα οι εξερευνητές; Όχι μεγάλα πράγματα εκτός από το κρύο και το σκοτάδι. Ο Πικάρ περιέγραψε τον πυθμένα ως «μυαλάκο», σκεπασμένο από ψιλή άμμο που σηκώθηκε σε σύννεφο μόλις το βαθύσκαφος «κάθισε» στο παχύ αυτό στρώμα. Έπί μερικά λεπτά το σύννεφο της άμμου δεν επέτρεψε στους εξερευνητές να ιδούν τίποτα μέσα από το κρύσταλλο του θαλαμίσκου. Κατόπιν, όταν η άμμος κατακάθισε, ο ύποπλοίαρχος

οι εξερευνητές είδαν και φωτογράφησαν «κινούμενα αντικείμενα» που δεν μπορεί να ήταν παρά ζώα.

Ο Πικάρ και ο Γουάις είχαν την ευκαιρία να μελετήσουν τη διεύθυνση του φωτός. Τα χρώματά του ηλιακού φωτός απορροφώνται κατά διαφόρους τρόπους στα διάφορα βάθη. Η ένταση των έρυθρών ακτίνων περιορίζεται στο 2% μετά τα δέκα μέτρα. Οι κίτρινες ακτίνες εισδύουν βαθύτερα. Άλλα μόνο οι γαλάζιες και ιώδεις ακτίνες φτάνουν βαθύτερα από τριάντα μέτρα. Πιο κάτω επικρατεί ένα γκριζό λυκόφως. Στα πεντακόσια μέτρα αρχίζει το απόλυτο σκοτάδι.

Τα τοπεία του μεγάλου βάθους δεν έχουν καμμία γοητεία. Είναι γυμνά και θλιβερά. Όσο κατεβαίνουμε, τα ζώα και τα φυτά γίνονται πιο σπάνια.

Μόλις βγήκε από το θαλαμίσκο του βαθύσκαφους ο Ντν Γουάις έβριξε στη θάλασσα ένα μεταλλικό δοχείο με έρμα που περιείχε μια αμερικανική σημαία. Έλπίζεται ότι η σημαία θα φτάσει στον πυθμένα ακριβώς στο σημείο της καταδύσεως.

Οι Κινέζοι γιατροί, εκτός από τη βελονοθεραπεία, χρησιμοποιούν και τα «μοξά», ένα είδος πούρων από άρωματικά χόρτα, που έχουν ευεργετική επίδραση στους ρευματισμούς.

γαλλικά Πανεπιστήμια, άλλ' υπάρχουν πέντε νοσοκομεία που την εφαρμόζουν. Οι Κοινωνικές Ασφαλίσεις την έχουν επίσημα αναγνωρίσει και πληρώνουν τα έξοδα βελονοθεραπείας των ασφαλισμένων, έφ' όσον ο γιατρός που θα τους θεραπεύσει είναι διπλωματούχος.

Οι σύγχρονοι βελονοθεραπευτές δεν έχουν τίποτα το μυστηριώδες. Τα ιατρεία τους δε διαφέρουν σε τίποτα από των συναδέλφων τους που ακολουθούν τις κλασικές μεθόδους.

Ο βελονοθεραπευτής «παίζει» στα δάχτυλα τα 800 εύαισθητα σημεία που η διάμετρός τους δεν υπερβαίνει τα δυο

φτιαγμένες από χρυσάφι, άσήμι, πλατίνα ή νίκελ. Αυτές αποτελούν τ' όπλο-στάσιο του θεραπευτού. Ούτε πολύπλοκα όργανα, ούτε φάρμακα, ούτε νυστέρια. Μερικές βελόνες άρκούν για τη θεραπεία κάθε οργανικής διαταραχής, από τον άπλο πονοκέφαλο ως τη στειρότητα. Φτάνει να ξέρει ο γιατρός να τις χρησιμοποιήσει.

Ανάλογα με την περίπτωση, το τρύπημα θα είναι στιγμιαίο ή παρατεταμένο. Οι μικρές βελόνες θα μείνουν στο σημείο που πρέπει επί μερικά δευτερόλεπτα ή επί μερικές ώρες. Για τις όδυνηρές νευραλγίες θα πρέπει να μεί-

Συχνά γίνεται συζήτηση στα φιλολογικά περιοδικά για την ελληνικότητα των λογοτεχνικών μας έργων. Πολύ σπάνια εκείνοι που το έγραψαν, γνωρίζαν τι έννοούν με τον όρο «ελληνικότητα». Πολύ λίγοι δάναι εκείνοι που γνωρίζουν πώς ο όρος αυτός για ν' ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, δά πρέπει να συγκερνώνται μέσα του το ελληνικό χρώμα και η ελληνική ψυχή. Η σάρκα κάθε ελληνικού έργου έχει ένα είδος ατμόσφαιρας κι' ένα είδος ψυχής μέσα του. Για να είναι ελληνικό πρέπει να κλείνει μέσα του τα βαθύτερα χαρακτηριστικά του τόπου. Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα για την περίπτωση, αποτελεί ο ποιητής Μιλτιάδης Μαλακάσης. Τα περισσότερα από τα ποιήματά του τα έγραψε σαν Έλληνας Εύρωπαίος. Τα πιο λίγα τα έγραψε σαν Μεσολογγίτης Έλληνας. Πέταξε το φράκο της ή ψυχή του κι' έβαλε τη φουστανέλα της. Τα τελευταία, τα ελάχιστα αυτά είναι τα «Μεσολογγίτικα». Είναι εκείνα που δεν δά λησμονηθούν ποτέ, που δά ζούν παντοτεινά

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

ΤΑ «ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΙΚΑ», (ΤΟΥ ΜΙΛΤΙΑΔΗ ΜΑΛΑΚΑΣΗ)

Η ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑ και τα Έπτάνησα, ή δυτική αυτή περιοχή της Ελλάδος τροφοδοτούσε συνεχώς κάμποσον καιρό τον Έλληνικό ποιητικό λόγο, με τους καλύτερους εκπροσώπους του. Μας έστειλαν τὸ Σολωμό, τὸν Κάλβο, τὸ Βαλαωρίτη, τὸν Παλαμά, τὸν Δροσίνη, τὸν Παπαντωνίου, τὸν Μαλακάση. Κι' ὅλοι τους, δὲν στάθηκαν μόνο οἱ καλύτεροι ἀλλὰ κι' οἱ ἐλληνικότεροι ποιητές μας. Θὰ μπορούσε νὰ εἰπεί κανεὶς πὼς χωρὶς αὐτοὺς ἡ Ἑλλάδα, ἡ ἡρωϊκὴ καὶ ἀληθινὴ Ἑλλάδα, θὰχε μείνει ἀνέγκραστη, ἀτραγοῦδιση, φτωχή.

Ὁ Μαλακάσης, κατὰ δέκα χρόνια νεώτερος τοῦ Παλαμά, γεννήθηκε στὸ Μεσολόγγι στὰ 1869. Τὸ χρόνο ἐκεῖνο ὁ Παλαμάς βρισκόταν στὸ Μεσολόγγι κι' ἀργότερα τὸν γνώρισε παιδί, ἕνα παιδί ποὺ τοῦκανε ἰδιαίτερη φαίνεται ἐντύπωση, γιὰ νὰ τὸν ἔχει συγκρατήσει τόσο ζωντανὸ στὴ μνήμη του. Τὸν θυμάται καὶ δὲν τὸν θυμάται, ἀπλῶς δὲν τὸν φέρνει στὸ μυαλὸ του γιὰτὶ ἀργότερα ἔγινε κι' αὐτὸς ἕνας λαμπρὸς ποιητής, ἀλλὰ γιὰτὶ κράτησε τὴν εἰκόνα του μὲ ἰδιαίτερη προσοχὴ στὴν ψυχὴ του.

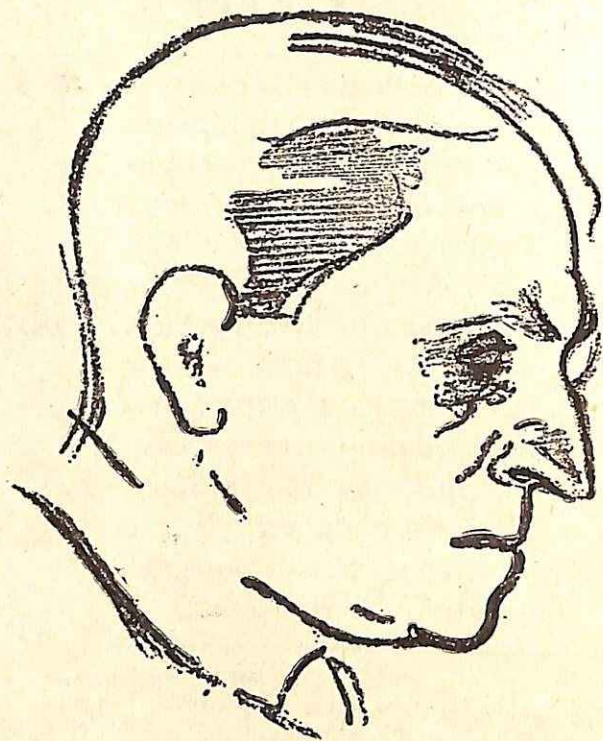
Σ' ἕνα σχετικὸ τοῦ ἄρθρου ὁ Ρήγας Γκόλφης ἔγραψε: «Γιὰ καιρὸ θυμόνταν τῷμορφο ἀνυπόταχτο παιδί, μὲ τὰ πυκνὰ ξανθὰ μαλλιά, κι' ἀργότερα τὸ ἀνῆσυχο παλληκάρι ποὺ γύριζε στὰ ντερόσκια καθολάρης τις περισσότερες φορές». Φαίνεται πὼς ὁ Παλαμάς κάπως ἔτσι θυμήθηκε τὸν μικρὸ Μαλακάση καὶ τὸ 1912 στοὺς «Καημοὺς τῆς Λιμνοθάλασσας» δημοσίευσε ἕνα

ποίημα — μιὰ ζωγραφιά του καμωμένη γι' αὐτόν:

Καὶ καθολάρης πέρναγες ξανθόμαλλο (παιδάκι,
καὶ τάραξε τὸ διάβα σου τὸ σιγαλὸ (σοκάκι,
στὰ πράσινα παράθυρα καὶ πίσω ἀπ' τὰ (καφάσια
νὰ σ' ἀγναντέψουν τρέχανε τ' ἀπάρθενα (κοράσια...

Γιὰτὶ ὁ Μαλακάσης, πρέπει νὰ σημειωθεῖ, ἦταν ὁμορφος κι' εἶχε λεβέντικο παρὰσσημα. Στὴν Ἀθήνα ἦρθε νεώτατος γιὰ νὰ σπουδάσει νομικά. Βιογραφικὰ σπουδαία δὲν ἔχει ὁ Μαλακάσης. Ἡ ζωὴ του πέρασε ἡρεμα, χωρὶς δραματικότητες καὶ ξεχωριστὰ ἐπεισόδια. Κάτω ἀπὸ τὴν ἄσπρη ἐμφάνισή του ἔκρυβε ὅ,τι πολυτιμότερο τοῦδωσε ἡ φύση. Τὴ στίβια τοῦ Μεσολογγίου φυλογμένη μέσα στὴν εὐγενική του καρδιά. Αὐτὸ τὸ «εὐγενικὸ» δὲν εἶναι φιλοφρόνηση πρὸς ἕνα ἄνθρωπο ποὺ δὲν ὑπάρχει πιά. Ὁ Ξενοπούλος σ' ἕνα ἄρθρο του γραμμένο μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Μαλακάση καὶ λίγο πρὶν ἀπ' τὸ δικὸ του θάνατο, γράφει:

«Ὁ Μαλακάσης εἶχε μεγάλη ψυχικὴ εὐγένεια, κι' ἦταν προπάντων ἕνας χαρσχητής. Τὸ τονίζω αὐτό. Ἴσως, τίμιος, εὐλκρινής, ἀποστρεφόμενος τὰ πλάγια μέσα κι' ἔλεγε τὴν ἀλήθεια, ἡ ἐκείνου ποὺ φρονούσε καὶ γιὰ τὸ φίλο καὶ γιὰ τὸν ἐχθρό. Ἐνα παράδειγμα: Κάποτε, — δὲ θυμοῦμαι τώρα καὶ γιὰ ποιά αἰτία — εἴμασθε μολωμένοι. Ἐνας ρεπόρτερ, ποὺ ἔκανε τότε μιὰ «ἔρευνα» ἀπ' τις συνηθισμένες, τὸν ρώ-

τησε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καὶ ποῖον νεο-Ἕλληνα πεζογράφο ἀγαποῦσε καὶ διάβαζε μὲ περισσότερη εὐχαρίστηση. Κι' ὁ Μαλακάσης, ἀδίστακτα, ὠνόμασε τὴν ταπεινότητά μου! Αὐτὸ μὲ συγκίνησε ξεχωριστὰ, ὅχι μόνο γιὰτὶ δὲν ἐφάνταζόμου πὼς ἦμουν ὁ ἀγαπημένος πεζογράφος τέτοιου ποιητῆ, παρὰ γιὰτὶ τὸ ἔλεγε ὀρθὰ - κοφτὰ σὲ καιρὸ ποὺ δὲν μιλοῦσατε. Χαραχτήρας».

Ὁ Ἀθηναῖος

ἘΞ ἀπὸ δυὸ ταξίδια ποὺ ἔκαμε ὁ Μαλακάσης στὸ Παρίσι, κι' αὐτὰ σύντομα, καμμιὰ ἄλλη ἀξιόλογη μετακίνηση δὲν ἔκαμε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Τὴν ἥρεμη ζωὴ του δὲν τάραξαν ξεχωριστὰ γεγονότα, ξεχωριστὰ ἔρωτες, ξεχωριστὰ πένθη. Παντρεύτηκε μιὰ μεσολογγίτισσα ἀπὸ ἀριστοκρατικὸ σπῆτι — ὅπως ἦταν κι' αὐτός — τὸ γένος Δεληγιῶργη, μιὰ ἐξαιρετικὴ γυναίκα, κι' ἔκαμε μαζί της μιὰ κοπέλλα.

Ἡ ζωὴ του ἦταν ἀπλή, τὰ αἰσθηματὰ του ἀπλά, ὁ ἴδιος παρουσιαζόταν ἰδιόρρυθμος. Ντυμένος ἄσπρη, μ' ἕνα μονόελο στὸ μάτι, μὲ τρόπους ἀριστοκρατικούς, ἐμφάνιση κοσμικοῦ ἀνθρώπου ποὺ ξεγελοῦσε, γιὰτὶ στὸ βάθος δὲν ἦταν παρὰ ἕνας «καλοντυμένος μποέμ» ὅπως γράφει ὁ Ξενοπούλος. Μιὰ καρδιά ἀπλή, γιομάτη φυσικότητα καὶ καλωσύνη. Κανεὶς ἀπ' τοὺς τὸν πλησιάζαν δὲν ξεγελοῦσαν γι' αὐτὸ καὶ μόνο ὁ τραγικὸς Κώστας Καρυωτάκης τὸν παρανόησε γιὰ νὰ γράφει τοὺς γνωστοὺς ἐκείνους πικρούς καὶ εἰρηνοῦς στίχους του, ποὺ σὰν στίχοι ἄρσαν, σὰν περιεχόμενο ὁμως ἔμειναν γενικὰ ἀπαράδεκτοι:

«Α, κύριε, κύριε Μαλακάση,
ποῖος θὰ βρεθεῖ νὰ μὰς δικάσει,
μικρὸν ἐμὲ καὶ σὰς μεγάλο,
ἴδια τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλο;
Τοὺς τρόπους, τὸ περπάτημά σας,
τὸ θελκτικὸ μείδιμά σας,
τὸ μονόκλ ποὺ σὰς δοθᾷει

νὰ βλέπετε μόνο στὸ πλάι
καὶ μόνο αὐτοὺς νὰ χαιρετᾷτε
δοῦς μοιάζουν ἀριστοκράται...

.....
«Α, κύριε, κύριε Μαλακάση,
ποῖος τελευταῖος θὰ γελάσει;

Ὁ Καρυωτάκης εἶχε πέσει ἐντελῶς ἔξω. Δὲν εἶχε προχωρήσει πέρα ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση τοῦ Μαλακάση, μιὰ ἐμφάνιση ποὺ ἔκρυβε ἕνα ἄλλον ἄνθρωπο, ἄν ὅχι τραγικὸ σὰν τὸν Καρυωτάκη, τουλάχιστο πικραμένο. Ἡ ἐξωτερικὴ του ἐμφάνιση, θὰ μπορούσε νὰ εἰπεί κανεὶς πὼς ἦταν ἡ φιλοσόφηση τῆς ζωῆς. Γιὰτὶ ποῖος δὲν ἔφερε πὼς σ' αὐτὸν ἔβρισκαν καταφύγιο οἱ νέοι ποιητές, γιὰ νὰ ἐκπλαγοῦν ἀπὸ τὴν κατανόησή του κι' ἀπὸ τὴ στοργή του; Κανεὶς αἰσθηματὴ ζήλειος ἢ μοχθηρίας. Γιὰ ὅλους κάτι βρέθηκε νὰ εἰπωθεῖ, κάτι ποὺ δὲν ταίριαζε στὴν πνευματικότητά τους. Γιὰ τὸ χαραχτήρα τοῦ Μαλακάση ποτέ.

Ἐχε μείνει στὸ βάθος ἕνας ἄγνός. Στὰ κοσμικὰ κέντρα, στὶς ἀριστοκρατικὲς ταβέρνες, στὴν Ἀθηναϊκὴ Λέσχη ποὺ τὸν ἔβρισκε κανεὶς πάντοτε, ἔδινε τὴν ἐντύπωση ἑνὸς προσαρμοσμένου κι' ἦταν πραγματικὰ ἕνας προσαρμοσμένος, ὅχι ὁμως κι' ἕνας ἀφωσιωμένος. Μέσα του κάθονταν λυπημένος καὶ σιωπηλὸς ἕνας ἄλλος ἄνθρωπος: ὁ Μεσολογγίτης.

Ὁ Μαλακάσης ἦταν μόνο ποιητής. Δὲν φορτώθηκε μὲ γνώσεις, δὲν φιλοσόφησε δὲν παρακολουθοῦσε τὴν κίνηση τῶν ἰδεῶν. Ἀκολουθοῦσε τὸ ἐνστικτὸ του, τὴν ἐσώτερη εὐγένειά του, δὲν ψεύτιζε αὐτὸ ποὺ ἦταν. Ἐμεινε ὡς τὸ τέλος ἕνας ἀληθινός.

Τὰ «Μεσολογγίτικα»

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΤΗΚΕ στὰ γράμματά μας στὰ 1899 μὲ τὴν ποιητικὴ του συλλογὴ «συντρίματα» κι' ἔδγαλε ὅλες - ὅλες ἐφτά συλλογές, ὅπου ἔχει ἁρμονιστεῖ ἕνα γνήσιο αἰσθημα, φιλοσοφημένο καὶ ζεστό. Καὶ ποῖος δὲν ἔχει ἀκούσει τοὺς παρακάτω στίχους του;

Καὶ μάθε το, τὶς μελιχρὲς λαμπράδες (τοῦ Δεκέμβρη,
καὶ τὶς φεγγαροσκέπαστες τοῦ Γενάρου (ριῶ ὁμορφιές,
μήτε στὶς τρίλιες τ' Ἀπριλίου κανέ (να δὲ τις βρεῖ,
μήτε καὶ στὶς μονότονες τοῦ Μάη κα (λοκαιριές...

Κι' ἀκόμη τοὺς, διάφανους αὐτοὺς ἀπλοὺς στίχους, ποὺ ἔχουν τὴ φυσικότητα τῆς ἀνθρώπινης κοubέντας, μιὰς κουbέντας ἐξαυλωμένης καὶ σημαδεμένης ἀπὸ τὴ βαθύτερη ἁρμονία τῆς καρδιάς.

Παίξει ἀπόψε τὸ φεγγάρι
μέσα στὴν κληματαριά,
ποῦνε νὰ τὸ πιεῖς, ἀλήθεια,
στὸ ποτήρι.

Κι' ὅχι τόσο γιὰτὶ παίζει
στὴν κληματαριά,
ὅσο γιὰτὶ φέγγει δίπλα
σ' ἕνα παραθύρι.

Ἀνάμεσα στὰ ποιήματά του ὁμως, κυριαρχοῦν τὰ ξεσπάσματα τῶν ἱερῶν πηγῶν τῆς Ρούμελης: ἡ λεβεντιά. «Ὁ Μπαταριάς», «ὁ Τάκης-Πλούμας», «τῆς μοίρας τὰ γραμμένα», «Τὸ λένε τ' ἀηδονάκια», «ὁ Μπαῦρον». Κι' ὁ Μπαῦρον,

ἀλήθεια, γιὰτὶ ὑπάρχει ἕνα μάτι μέσα στὸ αἷμα του ποὺ τὸν ἔχει δεῖ. Ὁ παπὸς τοῦ ποιητῆ, μὰς λέει ὁ Ρήγας Γκόλφης, ἦταν ἀπὸ τοὺς καπεταναίους τοῦ Μεσολογγίου κι' εἶχε ἀνταμώσει τὸ Μπαῦρον. Ὁ Μαλακάσης ἔφερε μέσα του τὴν κληρονομίαν μεγάλων ψυχῶν κι' αὐτὲς τὶς ψυχὲς θέλησε ν' ἀποθανάτισε μὲ τὶς ἀλληγο-

ΤΑΚΗ - ΠΛΟΥΜΑΣ

Στὰ παιδικὰ μου χρόνια, ὁ πὺς μεγάλος ἐξάδελφός μου μ' ἔπαιρνε μαζί στὰ πανηγύρια, ποὺ ἦταν, παρ' ἄλλος, πρῶτος στὴν ὁμορφιά καὶ στὴν ὀρμή.

Τι ὄρατος! τὸν θυμοῦμαι, ἀστροβολοῦσε καθάλλα στὸ φαρί του βυσινιά φέμελη χρυσοκέντητη ἐφοροῦσε, γιουρντάνια ἀπὸ βενέτικα φλουριά.

Τοῦ καπετὰν παῶ φόραε τὴν πάλα καὶ τὸ χαρμὰ τοῦ Μπότσαρη, καὶ δυὸ, στῆς σέλας του δεξέροβα τὴ σάλα, πιστόλια ἀπὸ τ' Ἀλὴ τὸ θησαυρὸ.

Φουστανελλίτσα φόραε ζυγισμένη καὶ κάλτσες καὶ τσαρούχια φουρνιὰ, παραγγελιά ἀπ' τὰ Γιάννενα φρεμένη, γαντζοῦδια, Πρεβεζιάνικα, ἀσπριά.

Ἔτσι σιαγμένος, κι' ἔχοντας στὸ ὄμο τὸ καριοφίλι, χαίτη καὶ λουριά στὸ χέρι του, ἐλαμπαδίαζε τὸ δρόμο, χυμώνοντας ἀπ' τὴν πύλη τὴν πλατεῖα.

Κι' ἐγώ, λίγο ἑωπίσω του, ὅλο θάμπος, στὸ γλήγορο ἀλογάκι μου κι' ἐγώ, δινόμενον νὰν τὸν φτάνω, κι' ἦμουν (σάμπως
νάχα φτερά, κορμάκι ἀερινό.

Κι' ὡς τρέχαμε, θυμᾶμαι τὰ κλεισμένα στὸ Τουνεζὶ φρεσάκι τοῦ σγουρά, σκόρπια τριγύρα, φέγγανε, σὰν ἕνα γενεράκι ἀπ' ἀναμένη ἀθημονιά.

Κι' ὡς πύρωνεν ἀκόμα στὴ φευγάλα, τρικυμιωμένος κι' ὅλος μὲς τὸ φῶς, χρυσόχυτος μοῦ ἐφάνταζε καθάλλα, σὰν τὸν Ἀη-Γιώργη, λίγο πὺς μικρός.

Ὡ! τὸ λεβέντη τοῦ Μεσολογγίου μας, τὸν ἦλιο τῆς αὐγούλας μου ζωῆς! Καὶ νὰ μετῶ καὶ νᾶναι ὁ Τάκης - (Πλούμας,
τρίαντα τρία χρόνια μεσ' στὴ γῆς.

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ρίες του. Ζώντας στὴν Ἀθήνα, δὲ θά-τυχε ἀσφαλῶς νὰ συναντήσει καμμιὰ ψυχὴ ποὺ ἔαχε τὴν αἰσθησὴ τοῦ ρυθμοῦ ὅπως ὁ Μπαταριάς, ποὺ νὰ τοῦδινε τὴν αἰσθησὴ τῆς λεβεντιάς καὶ τῆς μεγαλωσύνης τοῦ «Τάκη - Πλούμας». Ἀσκολήθηκαν δὲν βροῦν ποῖος ἦταν ὁ Τάκης - Πλούμας καὶ δὲν κατάλαβαν πὼς ὁ Τάκης - Πλούμας δὲν ἦταν ἕνας, ἀλλὰ πολλοί. Ἡ ψυχὴ, ἡ μεγάλη ψυχὴ, ἐνδιέφερε τὸ Μαλακάση ποὺ κατοικοῦσε σὲ πολλὰ κορμιά μαζί.

Κι' ὁ Μπαταριάς; Μερικὲς πληροφορίες μὰς δίνει ὁ Ρήγας Γκόλφης: «Ὁ Γιώργης Μπαταριάς ἦταν ἑακουστός τραγουδιστὴς καὶ λαουτιέρης στὸ Μεσολόγγι, ποὺ τὸ τραγοῦδι τὸ εἶχε ἀπάγγελμα καὶ μ' αὐτὸ ζοῦσε ὡς τὰ

γερατιά του. Ἡ συντροφιά του, ποὺ αὐτὸς ἦταν ἡ ψυχὴ τῆς, εἶχε τρία δργανα, λαοῦτο τοῦ Μπαταριά, διολὶ τοῦ Κατσαροῦ, καὶ κλαρίνο τοῦ τσίγγανου Σουλεϊμάνη. Μὰ πάνω ἀπ' ὅλα τοῦτα βασίλευε καὶ τρικύμιζε κι' ἀνέβαινε σὲ οὐρανούς ἀπὸ πάθος, τὸ τραγοῦδι τοῦ Μπαταριά... Ὅποιοι τὸν ἄκουσε, ἦταν ἀδύνατο νὰ μὴ βουρκώσουν τὰ μάτια του καθὼς μὲ χίλια τσακίσματα καὶ γυρίσματα ἢ φωνὴ τοῦ ἀπόδιδε δλη τὴν λεβέντικη, πικραμένη ψυχὴ τῶν κλέφτικων τραγουδιῶν. Ὅλη αὐτὴ τὴν ἀποθέωση μὰς τὴν μεταδίδει στὸ «Μπαταριά» τοῦ ὁ Μαλακάσης:

...Νὰ στὸ τραπέζι ὡς κάθονταν, κι' ἄνοι-
(γεν ἡ φωνὴ σου,
μεγάλε Μπαταριά!

στὸ τρίτο κρασοπότητρο, πουλιά τοῦ Πα-
(ραδείσου
ξυπνοῦσανε κι' ἀηδόνια στὰ κλαδιά.

Καὶ λίγο λίγο ὡς γύριζες μὲς στὸ τρα-
(γοῦδι, ὦ θάμα!

παλληκαριές, καῦμούς,
τ' ἄρματολήκι ἀνέβαζες καὶ τὴν ἀγάπη
(ἀντάμα,
στ' ἀστέρια, στὸ φεγγάρι, στοὺς θεούς...

Ἐνα ποίημα, ἕνας κόσμος, μιὰ ψυχὴ, μιὰ δλόκληρη ψυχὴ ποὺ λαχταρίζει μέσα του. Αὐτὴ ἡ ψυχὴ κι' αὐτὸς ὁ κόσμος ξυπνοῦσε μέσα στὸ Μαλακάση κι' ἀλώνιζε τὶς συμβατικότητες, δρό-σιζε καὶ στολίζει τὴν παλιοζωὴ τῆς ρουτίνας. Γίνονταν ἕνας λεβέντης ποὺ χόρευε, γίνονταν ὁ ἄλλος, ὁ ἀληθινός, ὁ αἰώνιος:

...Κι' ὕστερα σὰ νὰ μοῦ κρατοῦν τὴν
(καλαμάτα στὸ χορὸ,
βλαχοῦλες καὶ βλαχοπούλα,

Κι' ἐκεῖ ποὺ σιέμαι καὶ λιγὰ καὶ στρίβω
(καὶ νυχπατῶ,
νὰ μοῦ φωνάζουν, ὅπαλα...

Ἀ! πὼς χτυπᾷ καμμιὰ φορὰ τοῦτ' ἡ
(καρδιά κι' ἀναφτερᾷ,
καὶ πὼς μ' ἀνάβουν τὰ αἵματα,
Σὰ νὰ μ' ἐκεῖ καὶ τραγοῦδῶ μὲ τὴ φλο-
(γέρα συνοδιά:
«Τὸ λένε τ' ἀηδονάκια στὰ κλεισορέματα»

Ὁ Μαλακάσης πέθανε τὸ Γενάρη τοῦ 1943. Ἡ κατοχὴ, ὅπως ἦταν φυσικό, πληγῶσε κατὰκόρδα τὴν ἐλληνική του εὐαισθησία. Ἰστορώντας τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ὁ Γιάγκος Ἀργυρόπουλος, γράφει: «Τὰ σκληρὰ ἐκεῖνα χρόνια τῆς κατοχῆς κάτι βαρὺ τοῦ πιεζε τὴν ψυχὴ. Τὸ πρῶτο χτύπημα τὸ δέχτηκε ὁ ποιητὴς πρὶν ἀπὸ τὴ δική μας ἐθνικὴ δοκιμασία, τὸ Μάη τοῦ 1940, ὅταν ἔπεσε ἡ Γαλλία. Δὲ θὰ ξεχάσω πόσο ἦταν στενοχωρημένος..

Ἡ Γαλλία!... Ποῦ τόσο τὴν ἀγάπησε.. Εἶχε γίνει ἀγνωρίστος ἀπὸ τὸν ἐκνευρισμό. Λέξη δὲν τοῦ ἔπαιρνε ἀπὸ τὸ στόμα. Καὶ μόνο μιὰ στιγμὴ εἶπε κατὰ σὰ νὰ προφήτευε τὰ δεινὰ ποὺ περίμεναν δλόκληρη τὴν Εὐρώπη: «Ἡ μπότα ἡ Γερμανικὴ παντοῦ... Φοβερό... Κι' ἀργότερα. «Α, πὼς ἤθελα μιὰ βραδιά νὰ κοιμηθῶ καὶ νὰ μὴ ξυπνήσω»...

Λίγο ἀργότερα, ἀποκοιμήθηκε ἀκρι-
δῶς ἔτσι..

ΝΙΚ. ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

Τὸ ἔκζεμα

Στις περιπτώσεις ἐκζέματος, ἕνας γιατρός πού ξέρεי νά κάνει τὴ δουλειά του, πρέπει νά μεταβληθεῖ σέ... ντέκτιβ. Ἀλλοιῶς εἶναι ἀδύνατο ν' ἀποκαλυφθεῖ ἡ αἰτία τῆς ἀρρώστειας, πού μπορεί νά προκληθεῖ ἀπὸ μιὰ εὐρύτατη ποικιλία ἐρεθισμῶν τοῦ δέρματος. Ὁ γιατρός θὰ προσπαθήσει νά συγκεντρώσει ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερες λεπτομέρειες ἀπὸ τὴν ἰδιωτική ζωὴ τοῦ ἀρρώστου, γιὰ νά θεθεῖ ἐπὶ τὰ ἴχνη τῆς μυστηριώδους «ἐπαφῆς» πού προκάλεσε τὸ ἔκζεμα. Σ' αὐτὴ τὴν «ἀνάκριση» καὶ ἡ παραμικρὴ λεπτομέρεια μπορεί νά εἶναι σημαντική: Ἡ ἐπίδραση τῶν ἐποχῶν, οἱ συνθήκες ἐργασίας, ἡ χρῆση τῶν φαρμάκων, τῶν καλλυντικῶν, οἱ κοινότερες ἀσχολίες, τὸ νοικοκυριό, τὰ ρούχα κλπ.

Τὸ ἔκζεμα εἶναι ἡ πιὸ διαδεδομένη ἀρρώστεια τοῦ δέρματος. Μερικὲς φορές εἶναι ἀσήμαντο καὶ καλύπτει μόνο λίγα τετραγωνικά χιλιοστά τοῦ δέρματος. Ἀλλοτε, παίρνει τρομακτικὴ καὶ ὀδυνηρὴ μορφή, καλύπτει μεγάλη δερματικὴ ἐπιφάνεια καὶ προκαλεῖ παραμορφώσεις.

ΜΙΑ ΕΚΝΕΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΡΩΣΤΕΙΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ..... ΑΡΡΩΣΤΕΙΑ

ΤΟ ΕΚΖΕΜΑ ἐκδηλώνεται κατὰ προτίμηση στὸ πρόσωπο, ἐπειδὴ τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ σώματος, μαζί μὲ τὰ χέρια, εἶναι τὸ πιὸ ἐκτεθειμένο στὶς ἐξωτερικὲς ἐπιδράσεις. Τὸ πρῶτο του σύμπτωμα εἶναι μιὰ φαγούρα πού μπορεί νά γίνῃ πολὺ ὀδυνηρὴ καὶ ἐνοχλητική.

Οἱ ἐρευνες σχετικὰ μὲ τὴν ἀρρώστεια αὐτὴ ἀρχισαν πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια, ἀλλ' οἱ νεώτερες ἀντιλήψεις γιὰ τὸ ἔκζεμα χρονολογοῦνται μόνο ἀπὸ τὸ 1920. Ἡ θεωρία τῆς «ἀντιδράσεως», πού ἀποτελεῖ τὸ κλειδί τοῦ προβλήματος, ἐπεβλήθη στὸν ἱατρικὸ κόσμον μόνο μετὰ τὸν πόλεμο. Ἐδῶ καὶ δέκα πέντε χρόνια ἡ μελέτῃ τοῦ ἐκζέματος ἔχει προοδεύσει σημαντικά.

Χρησιμοποιήσαμε πιὸ πάνω τὴ λέξη «ἀρρώστεια». Ἀλλὰ σύμφωνα μὲ τὶς νεώτερες ἀντιλήψεις τὸ ἔκζεμα δὲν εἶναι «ἀρρώστεια» ἀλλὰ μιὰ ἀντίδραση τοῦ δέρματος στὴν ἐπαφὴ μίας οὐσίας πού μπορεί νά εἶναι ἀβάλας γιὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα μοναχὰ ἄτομο: Τὸν ἄνθρωπον πού προσβάλλεται ἀπὸ ἔκζεμα! Μὲ ἄλλα λόγια, τὸ ἔκζεμα δὲν εἶναι παρὰ ἡ περίφημη «ἀλλεργία» — ἡ μάλλον, μιὰ μορφή τῆς ἀλλεργίας, ἡ πιὸ κοινὴ.

Ἡ ἀλλεργία μπορεί νά ἐκδηλωθεῖ κατὰ διαφόρους τρόπους: Ὡς ἄσθμα, ὡς πυρετός, ὡς κνίδωση, ὡς «οἰδημα τοῦ Κουίνκ» (πρήξιμο τοῦ προσώπου καὶ τῶν χειρῶν) κτλ. κτλ.

Εἴπαμε ὅτι τὸ ἔκζεμα προκαλεῖται ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ μίας οὐσίας τὴν ὁποία τὸ δέρμα δὲν μπορεί ν' ἀνεχθεῖ. Ἀλλὰ τὸ ἔκζεμα δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὴ «δηλητηρίαση». Μιὰ δηλητηριώδης οὐσία προκαλεῖ τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Στὴν περίπτωση τοῦ ἐκζέματος δὲ συμβαίνει τὸ ἴδιο. Μιὰ οὐσία πού προκαλεῖ ἔκζεμα σ' ἕνα ἄνθρωπον, δὲν ἔχει καμμιά ἐπίδραση σ' ἕνα ἄλλον.

Γενικά, ἐλάχιστοι ἄνθρωποι γεννιῶν

ταὶ «ἀλλεργικοί». Οἱ περισσότεροι γίνονται. Πῶς γίνονται; Ἀπὸ διαφορὲς ἀλλοιώσεις τοῦ ὁργανισμοῦ, πού δὲν εἶναι ἀκόμα ἐντελῶς γνωστὲς στὴν ἐπιστῇ καὶ οἱ ὁποῖες προκαλοῦν μιὰ ἰδιαίτερη «προδιάθεση», μιὰν ὑπερευαίσθησία τοῦ δέρματος στὶς ἐξωτερικὲς ἐπιδράσεις. Ἡ προδιάθεση μπορεί νά εἶναι μόνιμη ἢ περιοδική. Ἰδοὺ ἕνα παράδειγμα τοῦ δευτέρου τύπου, πολὺ γινώστο στους γιατροὺς: Μερικὲς γυναῖκες, στὴν περίοδο τῶν ἐμμήνων, πα-

ΤΟ ΕΚΖΕΜΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΕΤΑΔΟΤΙΚΟ

- ★ Τὸ ἔκζεμα, εἶναι ἕνας τρόπος ἀντιδράσεως τοῦ δέρματος στους ἐξωτερικοὺς ἐρεθισμούς.
- ★ Δὲν εἶναι μεταδοτικὸ καὶ δὲν προκαλεῖ πυρετό.
- ★ Παρανοιάζεται ὑπὸ διαφορὲς μορφές. Ἀλλοτε φαίνεται σὰν μικρὴ λειχήνα μερικῶν τετραγωνικῶν ἐκατοστῶν πάνω στὸ δέρμα, ἄλλοτε σὰν σοβαρὸ ἐξοίδημα. Μερικὲς φορές, προκαλεῖ πρήξιμο ἀρκετὰ ἐνοχλητικό.
- ★ Δὲν εἶναι ἐπικίνδυνο. Μπορεῖ νά ἐκδηλωθεῖ σὲ κάθε ἡλικία.
- ★ Δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὴ λειτουργία τοῦ συκωτιοῦ καὶ ἡ δίαιτα δὲν ὠφελεῖ σὲ τίποτα.
- ★ Μπορεῖ νά προκληθεῖ ἀπὸ ὁποιαδήποτε χημικὴ οὐσία (καλλυντικὸ, ἀλοιφή κλπ.). Τὸ δέρμα μπορεί ν' ἀνεχθεῖ τὴν οὐσία αὐτὴ ἐπὶ εἴκοσι χρόνια καὶ ν' ἀρχίσει νά διαμαρτύρεται (μ' ἕνα ἔκζεμα) τὸν 21ο χρόνο.

ρουσιάζουν ἀλλεργικὲς ἀντιδράσεις σὲ ὠρισμένους βαφὲς μαλλιών. Γιατὶ συμβαίνει αὐτὸ μόνον στὴν περίοδο τῶν ἐμμήνων, δὲν εἶναι γνωστὸ. Ἀλλὰ μπορεί νά θεωρηθεῖ βέβαιον ὅτι οἱ χημικὲς μεταβολὲς τοῦ ὁργανισμοῦ, ἡ ἀναστάτωση τῶν ἀδένων ἔσω ἐκκρίσεως παίζουν κάποιο ρόλο.

★

ΧΙ ΜΟΝΟ οἱ χημικὲς οὐσίες, ἀλλὰ καὶ τὰ ρούχα μποροῦν νά προκαλέσουν ἔκζεμα. Ὑπάρχουν ἄν-

θρώποι πού παθαίνουν ἔκζεμα ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ τοῦ νάυλον. Ἐπίσης τὸ δέρμα τῶν καπέλλων, τὰ γάντια, τὰ γυαλιὰ μὲ πλαστικὸ σκελετό, προκαλοῦν ἀλλεργικὲς ἀντιδράσεις. Ὁ κατάλογος τῶν οὐσιῶν καὶ τῶν ἀντικειμένων πού ὀδηγοῦν στὸ ἔκζεμα εἶναι ἀπέραντος, ἀλλ' ἀπὸ ἱατρικὴ ἀποψη δὲν ἔχει κανένα ἐνδιαφέρον, γιατί εἶναι ἀδύνατον νά βγάλουμε πρακτικὰ συμπεράσματα: Οἱ οὐσίες πού βλάπτουν τὸν ἕνα εἶναι ἀβλαβεῖς γιὰ τὸν ἄλλο.

Ὡστόσο, τὰ περισσότερα ἔκζεματα προκαλοῦνται ἢ ἐπιδεινώνονται ἀπὸ τὶς χημικὲς οὐσίες, ἰδιαίτερα ἀπὸ τὰ φάρμακα ἐξωτερικῆς χρήσεως. Τὴν πρώτη θέση τὴν ἔχουν οἱ ἀλοιφές μὲ βάση τ' ἀντιβιοτικά, τὶς σουλφamidες καὶ τ' ἀναλγητικά. Οἱ ἀλοιφές αὐτὲς χρησιμοποιοῦνται, συχνὰ χωρὶς τὴ συμβουλή τοῦ γιατροῦ, γιὰ ν' ἀνακουφισθεῖ ὁ ἀρρώστος ἀπὸ μιὰ φαγούρα ἢ φλόγωση τοῦ δέρματος πού ἴσως, δὲν εἶναι ἀλλεργικῆς προελεύσεως. Ἡ χρῆση τους μπορεί νά προκαλέσει καταστροφή, ὅταν ὁ ἀρρώστος ἔχει προδιάθεση στὸ ἔκζεμα. Ἡ πενικιλίνη εἶναι ἰδιαίτερα ἐπικίνδυνη, κάποτε καὶ θανατηφόρα.

Τὸ ἔκζεμα καὶ τὰ καλλυντικά

ΕΙΝΑΙ παράξενο ὅτι τὰ καλλυντικά δὲν προκαλοῦν συχνὰ ἔκζεματα. Τὸ ποσοστὸ τῶν περιπτώσεων ἐκζέματος ἀπὸ καλλυντικά δὲν ὑπερβαίνει τὸ 20% τοῦ συνόλου. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ 20% μπορεί νά προκληθεῖ ἀπὸ ὁποιοδήποτε οὐσία πού χρησιμοποιοῦν γιὰ τὴν ὁμορφιά τους οἱ γυναῖκες καὶ προσβάλλουν πάντα τὸ πρόσωπο.

Οἱ βαφὲς μαλλιών, πού ἔχουν ὅλες ὡς βάση τὰ παράγωγα τῆς ἀνιλίνης

προκαλοῦν ἀντιδράσεις μόνον ὅταν ὑπάρχει ἀλλεργικὴ προδιάθεση. (Ἀλλὰ σημειώσαμε πιὸ πάνω τὴν περίπτωση τῆς «ἀλλεργίας τῶν ἐμμήνων»). Ἐπίσης παρουσιάζουν ἰδιαίτερη εὐαισθησία οἱ γυναῖκες στὴν περίοδο τῆς ἐμμηνοπαύσεως.

Τὸ κραγιὸν τῶν χειρῶν καὶ τὸ βερνίκι τῶν νυχιῶν μποροῦν νά προκαλέσουν ἔκζεμα ὅχι μόνο στὶς γυναῖκες ἀλλὰ καὶ στους ἄνδρες. Καὶ δὲν ἐνοχοῦμε τὴν εἰδικὴ ἐκείνη κατηγορία τῶν

Η ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΣ ΣΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ

22 ΧΡΟΝΙΑ 32 ΧΡΟΝΙΑ 34 ΧΡΟΝΙΑ 42 ΧΡΟΝΙΑ 47 ΧΡΟΝΙΑ 67 ΧΡΟΝΙΑ

Τὸ σχέδιο αὐτὸ δείχνει τὴ μέση ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου στὰ διάφορα στάδια τῆς ἱστορίας του. Ἐνῶ τὸ 50 πρὸ Χριστοῦ οἱ ἄνθρωποι ζοῦσαν κατὰ μέσον ὄρο 22 χρόνια, τὸ 1959 ζοῦν 67 χρόνια. Καὶ τὸ μέσο ἐπίπεδο τῆς ζωῆς αὐξάνει συνεχῶς. Ἡ ἐπιστῇ, μὲ τὶς συνεχεῖς ἀνακαλύψεις τῆς βοηθεῖ τοὺς ἀνθρώπους ν' ἀντιμετωπίζουν τὶς διαφορὲς ἀρρώστειες καὶ νά γίνουν μακροβιότεροι.

ἀνδρῶν πού... δάφουν τὰ χεῖλιά τους, ἀλλὰ ὅλους τοὺς ἄνδρες πού ἔρχονται σὲ στενὴ ἐπαφὴ μὲ τὶς γυναῖκες. Πράγμα παράδοξο: τὸ ἔκζεμα πού προκαλεῖται ἀπ' τὸ βερνίκι τῶν νυχιῶν δὲν προσβάλλει ποτὲ τὰ δάχτυλα, ἀλλὰ τὰ βλέφαρα, τὸ λαιμὸ καὶ τὸ στήθος.

Ἐνας ἄνδρας μπορεί νά πάθει ἔκζεμα στὰ χέρια χαιδεύοντας τὰ μαλλιά τῆς γυναίκας του — ἂν εἶναι βαμμένα. Ἐχεῖ σημειωθεῖ ἡ περίπτωση ἑνὸς κυρίου πού ἔπαθε φοβερὸ ἔκζεμα στὸ στήθος ἐπειδὴ ἡ γυναίκα του συνήθιζε ν' ἀκουμπάει ἐκεῖ τ' ὀδυζέμενο κεφάλι της. Γενικά, οἱ ἄνδρες κινδυνεύουν

ἀπὸ τὰ καλλυντικά τῶν γυναικῶν ὅσο καὶ οἱ ἴδιες οἱ γυναῖκες.

Ἐκζέματα προκαλοῦνται καὶ ἀπὸ τὰ ὑλικά πού χρησιμοποιοῦν οἱ ὀδοντίατροι γιὰ τὸ σφράγισμα τῶν δοντιῶν. Ὑπάρχουν, τέλος, καὶ οἱ πολυποικίλες περιπτώσεις τῶν ἐκζεμάτων πού προκαλοῦνται ἀπὸ μικρόβια — μικρόβια ἀβλαβῆ γιὰ τοὺς περισσότερους ἀνθρώπους — πού βρίσκονται στὸ δέρμα, στὰ δόντια, στὰ ἔντερα.

Γιὰ ὅλες τὶς περιπτώσεις δὲν ὑπάρχει παρὰ μιὰ ἀποτελεσματικὴ θεραπεία: Ἀνακάλυψη τοῦ ἐρεθιστικοῦ παράγοντος καὶ ἀπομάκρυνσή του.

Ἡ ἐγκυμοσύνη ΚΑΙ Ἡ ΓΡΙΠΠΗ

Μέχρι σήμερα, οἱ γιατροὶ θεωροῦσαν βέβαιο ὅτι ἡ γρίππη, ὅταν προσέβαλλε τὶς μέλλουσες μητέρες, δὲν προκαλοῦσε παραμορφώσεις στὸ ἔμβρυο, ὅπως συμβαίνει σὲ μερικὲς ἄλλες ἀρρώστειες. Ἀλλ' ἴσως θὰ χρειασθεῖ τώρα ν' ἀναθεωρήσουν τὴν ἀποψή τους ἐπειτα ἀπὸ τὴ στατιστικὴ μελέτῃ τοῦ δρος Κόφey ἀπὸ τὸ Δουβλίνο.

Ἡ ἐρευνα τοῦ δρος Κόφey περιλαμβάνει 663 γυναῖκες τοῦ Δουβλίνου πού εἶχαν προσβληθεῖ ἀπὸ ἀσιατικὴ γρίπη κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐγκυμοσύνης τους, στὴν ἐπιδημία τοῦ 1957—58. Ἀν τὰ παιδιά πού γεννήθηκαν ἀπὸ τὶς 663 αὐτὲς γυναῖκες παραβλεθῶν μὲ τὰ παιδιά μίας ἄλλης ὁμάδας γυναικῶν (665 γιὰ τὴν ἀκρίβεια) πού δὲν εἶχαν προσβληθεῖ ἀπὸ γρίπη, ὁ ἀριθμὸς τῶν παραμορφωμένων παιδιῶν ἀνέρχεται σὲ 24 γιὰ τὴν πρώτη κατηγορία (ποσοστὸ 3,6%), ἐνῶ στὴ δεύτερη κατηγορία, δὲν ὑπερβαίνει τὰ 10 (ποσοστὸ 1,5%).

Ἐκτὸς αὐτοῦ στὴν πρώτη κατηγορία, τὰ παραμορφωμένα νεογνὴτα ἦταν «ἀνεγκεφάλω», δηλαδὴ θνησιγενὴ παιδιά μὲ ἀτροφικὸν ἐγκέφαλο.

Ἡ ἐρευνα ἔχει μεγάλη σημασία, μ' ὅλο πού θὰ χρειασθεῖ ἀκόμα πολὺ ἐργασία γιὰ νά καταλήξουμε σὲ ὀριστικὸ συμπέρασμα. Ἀν ἡ σχέση μεταξὺ γρίππης καὶ παραμορφώσεων τοῦ ἐμβρύου ἐπιβεβαιωθεῖ, οἱ μέλλουσες μητέρες θὰ πρέπει νά εἶναι πολὺ προσεκτικὲς. Τὸ προληπτικὸ ἐμβόλιο κατὰ τῆς γρίππης, ἐπιβάλλεται στὴν περίοδο τῆς κυοφορίας.

Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΠΙΔΕΞΙΟΤΗΤΑ

★ Συμβουλευθεῖτε ἕνα γιατρὸ πού θὰ σὰς «ἀνακρίνει» καὶ θ' ἀνακαλύψει τὴν αἰτία τοῦ ἐκζέματος.

★ Ὅταν ἡ αἰτία καθορισθεῖ, ἡ θεραπεία εἶναι εὐκολή: Ἀρκεῖ ν' ἀποφύγετε τὴ χρῆση τῆς οὐσίας πού προκάλεσε τὸ ἔκζεμα.

★ Στὶς σοβαρότερες περιπτώσεις, ὅταν τὸ ἔκζεμα ἔχει προφτάσει νά προκαλέσει καταστροφὲς στὸ δέρμα, ἡ θεραπεία χρειάζεται μεγάλη ἐπιδεξιότητα ἐκ μέρους τοῦ γιατροῦ, γιατί διαφέρει ἀνάλογα μὲ τὴν περίπτωση. Ἡ χρησιμοποίηση ἐνὸς φαρμάκου, μίας ἀλοιφῆς, γιὰ τὴν ἐπούλωση τῶν πληγῶν τοῦ ἐκζέματος, μπορεί νά προκαλέσει ἕνα καινούργιο ἔκζεμα ἢ νά ἐπιδεινώσει τὸ παλιό.

★ Σήμερα χρησιμοποιοῦνται τὰ χημικὰ παράγωγα τῆς κορτιζόνης, πού εἶναι πολὺ ἀποτελεσματικά. Ἐξαφανίζουν τὴ φαγούρα καὶ τοὺς πόνους σὲ 24 ἢ 48 ὥρες. Εἶναι πολὺ δραστικά καὶ δὲν πρέπει νά χρησιμοποιηθοῦν, παρὰ μόνο μὲ τὴ συμβουλή τοῦ γιατροῦ.

★ Μποροῦμε νά ἐλπίζουμε ὅτι θ' ἀποφύγουμε τὸ ἔκζεμα, μὲ μιὰ σχολαστικὴ ὑγιεινὴ καὶ καθαριότητα τοῦ δέρματος. Πρέπει ν' ἀποφεύγουμε τὶς οὐσίες πού προκαλοῦν, ἔστω καὶ μιὰ ὑπόψια ἐρεθισμοῦ πάνω στὸ δέρμα.

Ο έγκεφαλός μας περιέχει περίπου δέκα δισεκατομμύρια κύτταρα που, όλα μαζί, παράγουν μίαν ηλεκτρική ενέργεια που δεν υπερβαίνει το ένα δέκατο του βόλτ. Καί όμως, η άπειροελάχιστη αυτή δύναμη μπορεί να διασχίσει χιλιάδες χιλιόμετρα, να υπερπηδήσει όλους τους φραγμούς και να επηρεάσει έναν άλλον ανθρώπινο έγκεφαλο. Την ικανότητα αυτή του έγκεφάλου προσπαθούν οι Άμερικανοί να την εκμεταλλευθούν ως « μυστικό όπλο ». Άνεξάρτητα από τη στρατηγική τους σημασία, τα πειράματα παρουσιάζουν επιστημονικό ενδιαφέρον.

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ "ΝΑΥΤΙΛΟΥ"

ΚΑΙ Η "ΒΙΟΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ",

Τα άτομικά υποβρύχια των Αμερικανών, ο «Ναυτίλος», το «Σκέπτ», το «Σκίπτζακ», είναι άριστουργήματα της σύγχρονης ναυπηγικής. Με σχεδόν άπεριόριστη ακτίνα δράσεως, μπορούν να ταξιδεύουν επί ένα χρόνο συνεχώς χωρίς ν' ανεφοδιασθούν στη βάση τους, μπορούν να μείνουν κάτω απ' το νερό επί πολλές εβδομάδες.

Αλλά κάτω από τα κύματα των ωκεανών ή κάτω από τους παγετώνες των πόλων, η ραδιοηλεκτρική επικοινωνία με τα υποβρύχια γίνεται αδύνατη: Τα ραδιοηλεκτρικά κύματα, όπως ξέρουμε, δεν μεταδίδονται στο νερό. Οι διαταγές του ναυαρχείου δεν φτάνουν ως τα υποβρύχια. Αλλά τότε, ποιά είναι η στρατηγική αξία των όπλων αυτών που στοίχισαν εκατομμύρια δολάρια; Ποιά είναι η χρησιμότητα ενός υποβρυχίου που δεν μπορεί ν' ακούσει και ν' υπακούσει στις διαταγές των ναυτικών αρχών; Η απροσλή του «Ναυτίλου», του θαύματος αυτού της τεχνικής εξέλιξης, είναι μονάχα να κάνει (κυριολεκτικά)... μία τρύπα στο νερό;

Αυτό τουλάχιστον πίστευαν — με κάποια κακεντρέχεια — οι ναυτικοί έμπειρογνώμονες άλλων χωρών. Αλλά οι Άμερικανοί δεν έχουν την ίδια γνώμη. Ο «Ναυτίλος» κρύβει κάποιο μυστικό που μόλις πρόσφατα άρχισε ν' αποκαλύπτεται. Οι Άμερικανοί τεχνικοί, προσπαθώντας να λύσουν το πρόβλημα της επικοινωνίας με τα εν καταδύσει υποβρύχια, διεξάγουν εκπληκτικά πειράματα που θα οδηγήσουν ίσως στην ανάπτυξη μίας καινούργιας επιστήμης, της «βιοηλεκτρονικής».

Δεν ξέρουμε πώς έλυσαν ή πώς προσπαθούν να λύσουν το πρόβλημα οι Ρώσοι — γιατί κι αυτοί ασφαλώς θ' αντιμετωπίζουν ανάλογα προβλήματα. Αλλά τ' αμερικανικά πειράματα παρουσιάζουν τεράστιο επιστημονικό ενδιαφέρον, έντελώς άσχετο με τη στρατηγική τους σημασία, ή όποια δεν πρόκειται να μάς άπασχολήσει εδώ.

ΑΦΟΥ το Ναυτικό και ή 'Αεροπορία ενδιαφέρονται, θα είναι κάτι σημαντικό...

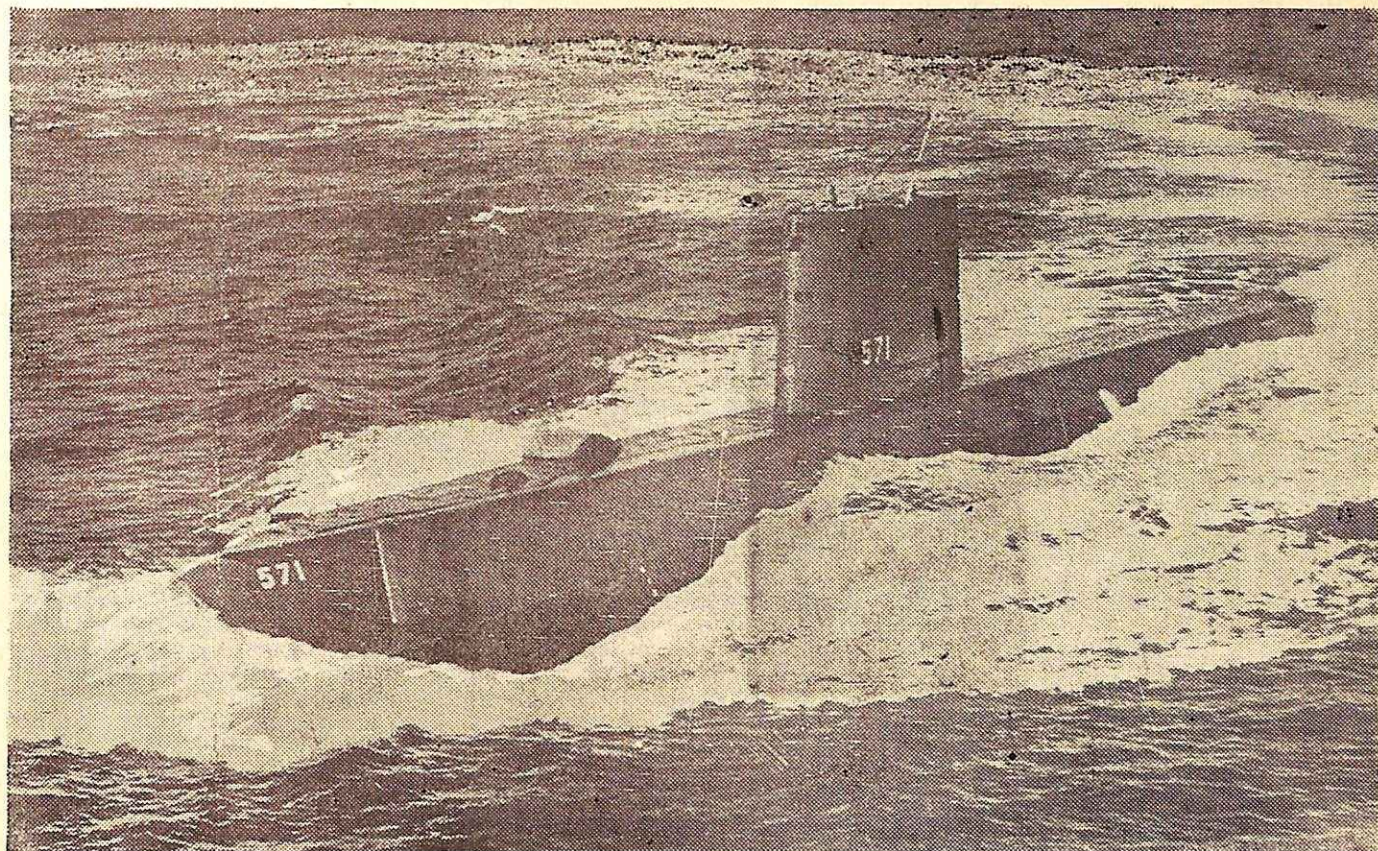
Μ' αυτό τον κάπως άφελή συλλογισμό, αρκετές μεγάλες αμερικανικές φέρμες — μεταξύ των οποίων ή 'Τζένεραλ 'Ελέκτρικ και ή 'Γουεστινγκχάους — που είναι περισσότερο γνωστές για τα ηλεκτρικά τους προϊόντα παρά για το ενδιαφέρον τους γύρω στα... μεταφυσικά προβλήματα, πείσθηκαν, ή κάθε μία χωριστά, να ιδρύσουν εργαστήρια έρευνών επί της «έξωαισθητηριακής αντίληψης», που είναι ένας πωμπώδης επιστημονικός όρος για την εύρύτατα γνωστή «τηλεπάθεια». Για ν' άποφύγουν όπωσδήποτε την κοινότοπη αίτη λέξη που θυμίζει λίγο θέατρο ποικιλιών, ύποπτα «μέντιουμ» και ψυχικές έρευνες, οι τεχνικοί βάφτισαν το αντικείμενο των έρευνών τους «βιοηλεκτρονική» και το κατέταξαν στον επιστημονι-

κό τομέα της «ανθρώπινης μηχανικής».

Για νά δείξει ασφαλώς ότι δεν άστειεύεται, ο αμερικανικός στρατός έγκάτεστησε ένα δικό του εργαστήριο στο μεγάλο κέντρο έρευνών επί των πυραύλων στο Ρεντσόουν της Άλαμπάμας, κοντά στο γραφείο του «μεγάλου ποντίφηκος» των πυραύλων Βέρνερ φον Μπράουν.

Αλλά τι είναι ακριβώς ή «έξωαισθητηριακή αντίληψη»;

Είναι ένα σύνολο φαινομένων που ή εξέγησή τους δεν έχει βρεθεί ακόμα: 'Η τηλεπάθεια, ή μαντική, ή τηλεκίνηση (ή μυχοκίνηση, ή ικανότητα επιδράσεως έξ άποστάσεως πάνω σ' αντικείμενα). Όλα αυτά, μέχρι σήμερα, ήταν το πεδίο δράσεως των άπατεάνων ή των άφελών. 'Εδώ και μερικά χρόνια, εκατοντάδες μαρτυριών που δύσκολα θα μπορούσαν ν' άποδεικνύουν άνειλικρινείς, έχουν συγκεντρωθεί στα χέρια των έ-

ρευνητών. Προκάλεσαν το ενδιαφέρον μεγάλων πνευμάτων, όμως ο φιλόσοφος Άνρι Μπερζόν, πράγμα που έκανε τους αντίστοιχους σκεπτικιστές περισσότερο επιφυλακτικούς. Τριάντα περίπου πανεπιστήμια, στην Εύρώπη και στην Άμερική, ενδιαφέρονται σοβαρά για τα φαινόμενα της «έξωαισθητηριακής αντίληψης».

Υπάρχει λοιπόν «κάτι» πίσω απ' όλα αυτά. Αλλά τί;

Το μυστικό όπλο

ΣΤΙΣ 25 'Ιουλίου του περασμένου χρόνου, ένας παράξενος ταξιδιώτης επιβιβάσθηκε στο άτομικό υποβρύχιο «Ναυτίλος». Κανένα μέλος του πληρώματος δεν είχε την άδεια να του μιλήσει, από τη στιγμή που κλείσθηκε σε μίαν ειδική καμπίνα, έκτος από ένα ναύτη που του έφερνε το φαγητό του και τον κυβερνήτη του υποβρυχίου, πλοίαρχο Άντερσον.

Ο άνθρωπος αυτός έμεινε επί 16 μέρες περιορισμένος ανάμεσα στους τέσσερις χαλύβδινους τοίχους. 'Επί 16 μέρες δεν είχε καμμία επικοινωνία με τον έξω κόσμο. Κάθε πρωί, ο κυβερνήτης τον έπεσκέπετο και υπέγραφε κάποιο χαρτί.

Μεταξύ του πληρώματος ώργιαζαν οι διαδόσεις: 'Ελεγαν ότι ένα μυστηριώδες μηχανήμα είχε φορτωθεί στο υποβρύχιο, ένα καινούργιο μυστικό όπλο που έπρόκειτο να δοκιμασθεί στον Ειρηνικό κτλ. κτλ.

Στο μεταξύ, ο μυστηριώδης επιβάτης δεν έκανε τίποτα άλλο παρά να

σχεδιάζει μικρά σκίτσα στο χαρτί. Τα σκίτσα ήταν πέντε ειδών: Ένα τετράγωνο, ένας κύκλος, τρεις κυματιστές γραμμές, ένας σταυρός, ένα άστέρι. Ο πλοίαρχος Άντερσον μάζευε τα χαρτιά, τα χρονολογούσε, τα υπέγραφε και τα σφράγιζε σ' ένα φάκελλο.

Οι ναύτες είχαν δικίο: Όσο παράξενο κι αν φαίνεται, το Ναυτικό πειραματιζόταν μ' ένα καινούργιο μυστικό όπλο. Οι συμβουλές των ειδικών έ-

Το άτομικό υποβρύχιο «Ναυτίλος»

σταση μερικών χιλιάδων χιλιομέτρων. Δυό φορές την ήμερα, σε προκαθορισμένες ώρες, ένας τηλεπαθητικός «άνταποκριτής» κλεισμένος σ' ένα δωμάτιο του εργαστηρίου έρευνών της 'Γουεστινγκάους (πολιτεία της Μαιριλντ) έρριχνε τα χαρτιά — ή μάλλον ένα αυτόματο μηχανήμα τα έρριχνε για λογαριασμό του. Το μηχανήμα, που λειτουργούσε με ώρολογιακή συσκευή, τραβούσε σε διάστημα ενός λεπτού μερικά τραπουλόχαρτα στην τύχη. Δεν ήταν κοινά τραπουλόχαρτα, αλλά «τραπουλόχαρτα Ζένερ» που χρησιμοποιούνται συνήθως στα πειράματα τηλεπαθείας και φέρουν μόνο τα πέντε σχέδια που περιγράψαμε πιο πάνω.

Αυτός ο τηλεπαθητικός «άνταποκριτής» από τη στεριά συγκέντρωνε τη σκέψη του στα τραπουλόχαρτα που τραβούσε ή μηχανή και προσπαθούσε να μεταβιβάσει την εικόνα τους στο τηλεπαθητικό ύποκειμένο του «Ναυτίλου», φυσικά, ταξίδευε εν καταδύσει. Σημειώνω κατόπιν τα τραπουλόχαρτα και τα παρόδιδε στον συνταγματάρχη Μπάουερς, διευθυντή του Γραφείου Βιολογικών Έρευνών της 'Αεροπορίας.

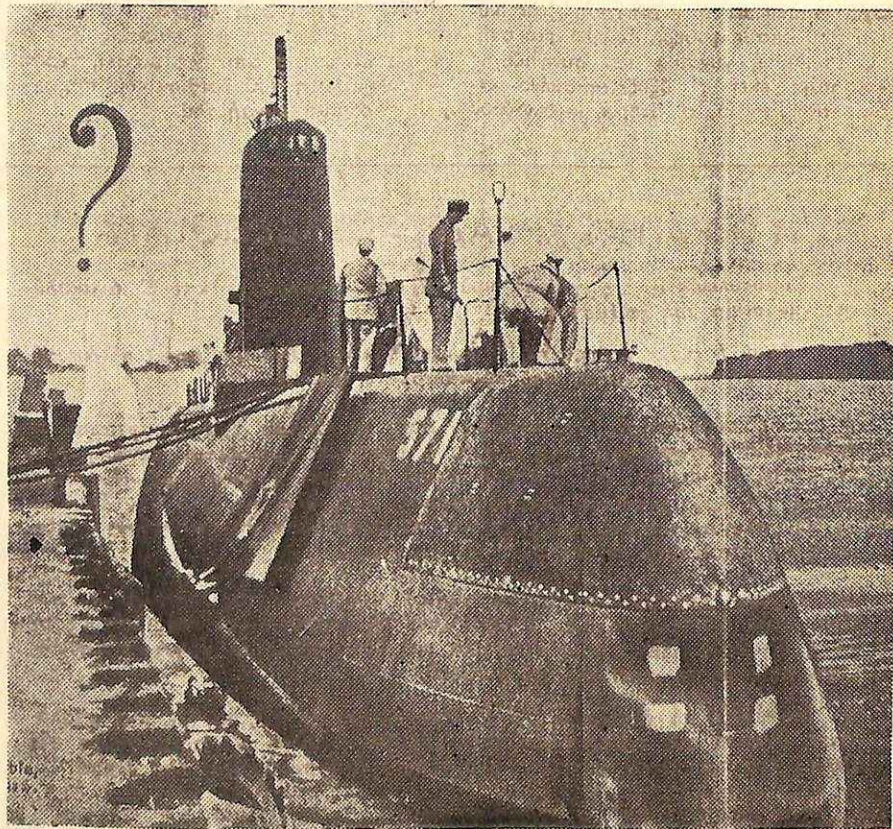
Όταν ο «Ναυτίλος», τελειώνοντας το ταξίδι του, προσέγγισε στο Κρόυτον, ο μυστηριώδης επιβάτης, που κανείς δεν ξέρει ακόμα τ' όνομά του, ώδηγήθηκε, υπό συνοδείαν, στο πλησιέστερο στρατιωτικό αεροδρόμιο. Ένα αεροπλάνο τον παρέλαβε άμέσως και τον μετέφερε στο Φρέντσις της Μαιριλντ. Πάντα υπό συνοδείαν, ο επιβάτης του «Ναυτίλου» παρουσιάσθηκε άμέσως στο γραφείο του συνταγματάρχη Μπάουερς.

Και που κατέληξε αυτή ή υπόθεση

Ο "ΝΑΥΤΙΛΟΣ", ΤΟ ΚΑΥΧΗΜΑ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΙΝΑΙ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΑΧΡΗΣΤΟΣ, ΑΦΟΥ ΕΙΝΑΙ ΑΔΥΝΑΤΗ Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΒΥΘΟ

πιστημόνων είχαν είσασκουσθεί, όπως και τα παράπονα των στρατηγικών έγκεφάλων του Πενταγώνου που τραβούσαν τα μαλλιά τους μ' αυτό το άχρηστο όσο και πολυδάπανο υποβρύχιο. Η αμερικανική κυβέρνηση άπεφάσισε έπισήμως τη διεξαγωγή πειραμάτων μεταβιβάσεως της σκέψης. Το μέλλον θα δείξει αν αυτή ήταν μιά ιστορική άπόφαση, ή απλώς θα οδηγήσει την επιστήμη σ' ένα καινούργιο άδιέξοδο.

Ο μυστηριώδης επιβάτης του Ναυτίλου προσπαθούσε να μαντεύσει τα τραπουλόχαρτα που τραβούσε ένα δεύτερο τηλεπαθητικό ύποκειμένο σε από-

Ποιός ήταν ο μυστηριώδης άνθρωπος που επιβιβάσθηκε στο «Ναυτίλο» για τα πιο έπιναστικά πειράματα της ιστορίας; Κανείς δεν ξέρει ακόμα τ' όνομά του

που θυμίζει λίγο τό... σιδηρούν προσω-
πείον;

Ο Μπάουερς συνέκρινε το περι-
εχόμενο των δυο φακέλων. Το πείρα-
μα είχε πετύχει με ακρίβεια πάνω ά-
πό 70%. Ο έπιβάτης είχε μαντεύσει,
έφτά φορές στις δέκα σωστά, τα τρα-
πουλόχαρτα που τραβούσε ένα τηλε-
παθητικό υποκείμενο στην άλλη άκρη
του Ατλαντικού και μέσα από ένα φρά-
γμα νερού που κανένα ραδιοηλεκτρονι-
κό κύμα δεν μπορεί να διαπεράσει. Έ-
τσι αποδείχθηκε ότι ένας άνθρωπος
έγκέφαλος μπορεί να επικοινωνήσει μ'
έναν άλλον έγκέφαλο χωρίς κανένα τε-
χνητό μέσο.

Ο βιολογικός ηλεκτρισμός

Η ΑΛΗΘΕΙΑ είναι, ότι τα πειράμα-
τα του αμερικανικού Ναυτικού δεν
αποκάλυψαν τίποτα καινούργιο.
Έχουν διατυπωθεί πολλές θεωρίες και
συγκεντρωθεί πολλά στοιχεία πάνω στο
θέμα. Θά ήταν αδύνατο ν' απαριθμή-
σουμε όλες τις σειρές στην μεγάλων πει-
ραμάτων που έχουν διεξαχθεί μόνο κα-
τά τα τελευταία είκοσι χρόνια. Είναι ά-
μέτρητα. Έχουν σημειωθεί παράξενες
περιπτώσεις τηλεπαθητικών υποκειμέ-
νων που μαντεύουν δεκαπέντε φορές
συνέχεια τα τραπουλόχαρτα που τρα-
βούν άλλα υποκείμενα σ' ένα διπλανό
δωμάτιο ή σε απόσταση δεκάδων χι-
λιόμετρων.

Ό,τι δίνει αξία σ' αποτελέσματα
αυτά είναι ή έρμηνεία τους. Η μέθο-
δος έρμηνείας που χρησιμοποιείται
είναι, προφανώς, ή «στατιστική μέθο-
δος». Όταν μια τράπουλα περιέχει
μόνο 5 είδη χαρτιών (όπως ή τράπου-
λα Ζένερ), οι πιθανότητες να μαντεύ-
σουμε σωστά το χαρτί που θα πέσει εί-
ναι 20%.

Αν οι σωστές απαντήσεις υπερβαίνουν
αυτό το ποσοστό, σημαίνει πως ένας
άγνωστος παράγων επιδρά στο αποτέ-
λεσμα.

Αλλά τα φαινόμενα της «διοηλεκτρο-
νικής» δεν είναι όλα της ίδιας μορφής
και σημασίας. Πρέπει να κάνουμε διά-
κριση πρώτα μεταξύ των περιπτώσεων
τηλεπαθείας — για τις οποίες ενδια-
φέρονται προς το παρόν οι Αμερικανοί
— και των περιπτώσεων «μυχοκινήσε-
ως» (ηλεκτρονικών φαινομένων). Αυτές
είναι οι περιπτώσεις κατά τις οποίες
το πνεύμα φαίνεται να επιδρά έξ άπο-
στάσεως πάνω σ' αντικείμενα. Υποτί-
θεται π. χ. ότι ένας παίκτης μπορεί
να «έπηρεάσει» τα ζάρια που ρίχνει.
Τηλεπάθεια και μυχοκίνηση δεν είναι
βέβαια, έντελώς ασύνδετα φαινόμενα.
Π. χ. ο γιατρός που επιδρά μυστη-
ριωδώς πάνω στον έρρωστό του (κά-
τι που έχει σχεδόν άποδειχθεί) άσκει
ένα είδος μυχοκινήσεως. Αλλά, προς το
παρόν, οι ειδικοί περιορίζονται στη
μελέτη της τηλεπαθείας γιατί δεν έ-
χουν ακόμα συγκεντρωθεί άρκετά στοι-
χεία για την μυχοκίνηση.

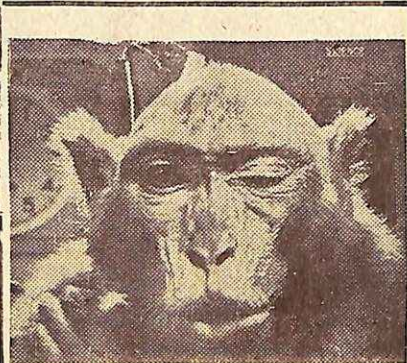
Αυτό που φαίνεται ότι χαρακτηρί-
ζει γενικά τα φαινόμενα της τηλεπα-
θείας είναι το γεγονός ότι εκδηλώνον-
ται έξω από τα όρια του χρόνου και
του χώρου. Ο έπιβάτης του «Ναυτίλου»
π. χ. έπεκινώνησε με τον τηλεπαθητι-

κό «άνταποκριτή» του στη στεριά μέ-
σα από ένα φράγμα νερού άδιαπέρα-
στο από τα ραδιοηλεκτρονικά κύμα-
τα. Ίσως τα «κύματα» που εκπέμπει
ο έγκέφαλος μπορούν να διαπεράσουν
το υγρό στοιχείο όπως και τα κύμα-
τα του βιολογικού ηλεκτρισμού. Οι
δέκτες του σοβιετικού πλωτού έργα-
στηρίου «Βιτιάς» συνέλαβαν τα «κύμα-
τα» ενός είδους ψαριού που λέγεται
«ψάρι - τσιπύλλη», ενώ ήταν αδύνατον
να συλλάβουν τα ραδιοηλεκτρονικά κύ-
ματα των υποβρυχίων. Η διαπίστωση
είναι πολύ χαρακτηριστική.

Τηλεπάθεια και βαρύτης

Ε ΙΝΑΙ πολύ δυσκολώτερο να εξη-
γηθεί ή υπερπήδηση του φραγμού
του χρόνου. Προσπάθησαν να εξη-
γήσουν το φαινόμενο με μαθηματικές
θεωρίες.

Μερικά τηλεπαθητικά υποκείμενα
φαίνεται ότι προβλέπουν τα μελλοντι-
κά γεγονότα. Δεν άναφερόμαστε στις
περιπτώσεις των ανθρώπων που μπο-
ρούν να προβλέψουν το τραπουλόχαρτο

Μικροσκοπικά χαλύβδινα ηλεκτρό-
νια, που εισάγονται ανώδυνα μέσα
στον έγκέφαλο ενός πιθήκου από
τους καθηγητές του πανεπιστημίου
Γέιλ δρες Χοσε Ντελγκάντο και
Ένγκερ Ρόσβολντ, βοηθούν στη
χαρτογράφηση μυστηριωδών πε-
ριωχών του έγκεφάλου. Μεταδιβά-
ζοντας ρεύμα με τα ηλεκτρό-
δια, οι δυο έπιστήμονες έρεθίζουν
διάφορα σημεία του έγκεφάλου και
μπορούν έτσι να βλέπουν ποιές
ένέργειες και ποιές συγκινήσεις έ-
λέγχονται από ποιές περιοχές.
Μπορούν να κάνουν κατά βούλη-
ση τον πίθηκο να κλείνει το ένα
μάτι — όπως φαίνεται στη φωτο-
γραφία — να χαμουριέται, να
ξύνεται, να παίρνει μπανάνες ή να
τις άρνιέται, να γίνεται άγριος ή
φιλικός. Οι δυο έπιστήμονες έλπι-
ζουν ότι, χρησιμοποιώντας την τε-
χνική αυτή σε νευροπαθείς ή ψυχο-
παθείς ανθρώπους, θα μπορέσουν
να έντοπίσουν τις περιοχές του
έγκεφάλου που προκαλούν άνεπι-
θύμητες αντιδράσεις. Τότε θα εί-
ναι δυνατόν να καυτηριάζουν τις
περιοχές αυτές και ν' άνακουφι-
ζουν τους πάσχοντες, χωρίς να
είναι άνάγκη να γίνεται ή συνη-
θισμένη λοδοτομική έγχείρηση
που άχρηστεύει πλαύτερες πε-
ριοχές του έγκεφάλου.

που θα πέση στην τύχη. Σύμφωνα με
μία θεωρία, το τηλεπαθητικό υποκεί-
μενο εκπέμπει κύματα, ηλεκτρικά ή έλ-
λα, που μεταδίδονται με την ταχύτητα
του φωτός. Αν πιστέψουμε τον Αϊνστάιν
έναν άνθρωπος που θα έτρεχε με την
ταχύτητα αυτή γύρω από έναν πάσσαλο
θα κατέληγε να... συλλάβει τον εαυτό του.
Έτσι, και το τηλεπαθητικό υποκείμενο
«συλλαμβάνει» το μελλοντικό γεγονός.

Ένας Γερμανός φυσικός, ο δρ Πα-
σκουάλ Γισρντάν (βραβείο Νόμπελ)
και ο Αμερικανός δρ Μπάνες Χάφμαν
(άλλοτε συνεργάτης του Αϊνστάιν) ύ-
ποστηρίζουν σοβαρά ότι τα τηλεπαθη-
τικά φαινόμενα και... ή βαρύτης πα-
ρουσιάζουν μεγάλες άναλογίες! Αλλά
πρέπει να περιμένουμε τη γέννηση ενός
νέου Αϊνστάιν που θα διατυπώσει μία
καινούργια θεωρία της σχετικότητας των
τηλεπαθητικών φαινομένων. Στο μετα-
ξύ οι έπιστήμονες περιορίζονται στη
συγκέντρωση στοιχείων, μερικά από τα
όποια παρουσιάζουν πολύ ένδιαφέρον.
Διαπιστώθηκε π.χ. ότι ο καφές ένισχύ-
ει τις τηλεπαθητικές ικανότητες ενώ ή
άσπιρνη τις άμβλύνει.

Ο έγκέφαλος μας περιέχει περίπου
δέκα δισεκατομμύρια κύτταρα, τα ό-
ποια, όλα μαζί, παράγουν μία ήλεκ-
τρική δύναμη όχι μεγαλύτερη από ένα
δέκατο του δόλτ. Πώς είναι δυνατόν
αυτή ή άπειροελάχιστη δύναμη να δια-
σχίζει χιλιάδες χιλιόμετρα και να έπη-
ρεάζει έναν άλλον έγκέφαλο; Κανείς δεν
μπορεί να δώσει μίαν εξήγηση. Το θέ-
μα είναι καινούργιο ακόμα για την
έπιστήμη.

Ίσως μία μέρα, όπως προβλέπει έ-
νας Άγγλος έπιστήμων, θ' άναπτύξου-
με αυτή την ικανότητα του έγκεφάλου
μας, όποτε ο γραπτός και ο προφορι-
κός λόγος θα πέσουν σε άχρηστία...

ΓΚΕΡΑΡΤΝ ΜΕΣΣΑΝΤΙΕ

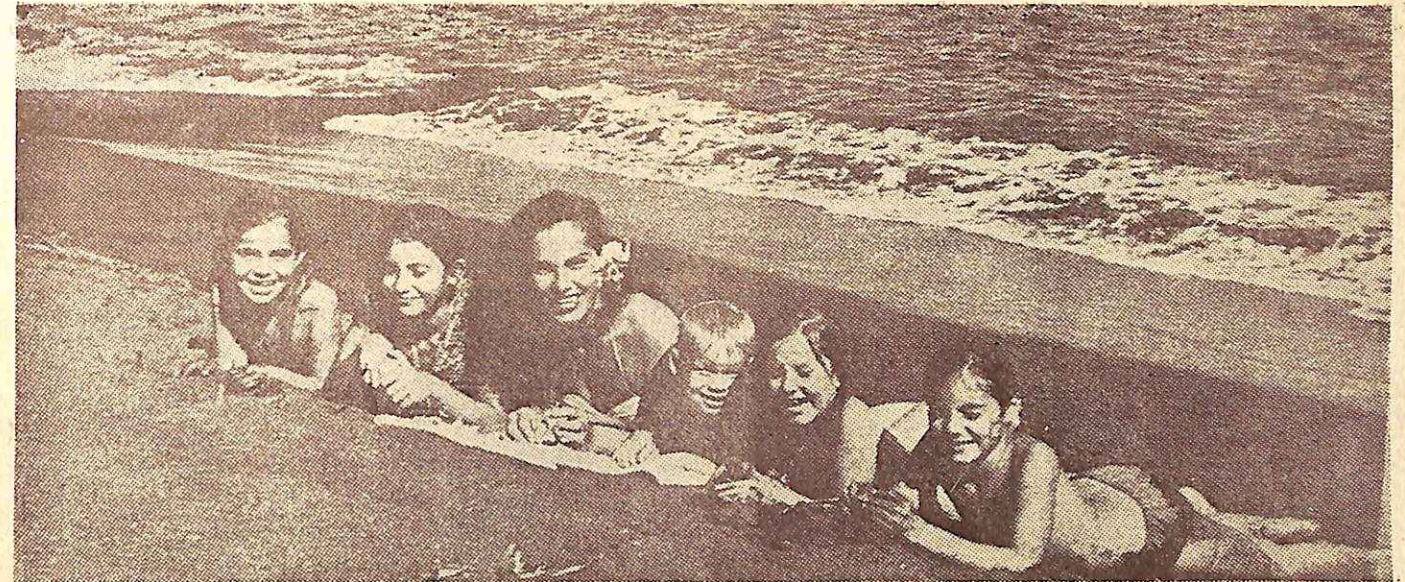
Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 9

μηχανίες. Το λίκνο της ανθρωπότητας
ύπήρξε πρώτα ή Κεντρική Ασία, έπειτα
ή Δυτική Εύρώπη, έπειτα ή Νότια Α-
φρική. «Είναι — έπτε ο άββάς Μπρέιγ-
στον Στέφανο Γκρουέφ — ένα λίκνο
με ρόδες: το έδαφος έδώ κι εκεί: Αύ-
ριο θα το δάλουν άλλοι».

Η έπιστήμη άρχίζει να διαβλέπει, ότι
ή εμφάνιση του ανθρώπου στη Γη ύπήρ-
ξε ένα έχειρήμα λιγώτερο συγκεντρω-
μένο και περισσότερο πολύλοκο από
ό,τι είχε πιστευθεί. Αρχίζει να κατα-
λαβαίνει ότι πριν από την εμφάνιση του
ανθρώπου θα έγιναν πολλές άπόπειρες
κι άποτυχίες. Αυτός είναι πάντοτε ο
χαρακτήρας της έπιστήμης: όσο προχω-
ρεί στην έρευνά της, τόσο να συναντά
περισσότερα έμπόδια, όσο έξερευνά το
άγνωστο, τόσο να διαπιστώνει την ά-
περαντώσή του.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Η αγωγή των πολι-
τισμών.

ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΗΝ ΤΑΪΤΗ (ΤΑ ΚΥΘΗΡΑ ΤΟΥ ΕΙΡΗΝΙΚΟΥ)

Από τις πέντε «μεγάλες δυνάμεις» αυτού του κόσμου, οι τρεις έχουν
μοιρασθεί μεταξύ τους τ' αναρίθμητα έξωτικά νησιά των θαλασσών του
Νότου. Η σημαία του Ηνωμένου Βασιλείου κυματίζει στα νησιά Φιτζί,
στα νησιά Κούκ, στα νησιά Τόγκα. Η άστερόεσσα κυματίζει στη Χαβάη
και ή τρίχρωμη στα έκατόν πενήντα νησιά της γαλλικής Πολυνησίας. Οι
Αμερικανοί έχουν μεταβάλει τα νησιά της Χαβάης σ' ένα άπέραντο μηχανο-
ποιημένο τουριστικό κέντρο. Οι όρδες των τουριστών, δεν έχουν άφήσει
ούτε ίχνος από το γνήσιο τοπικό χρώμα: Τα πάντα είναι συνθετικά. Στην
περιοχή των Άγγλων, ο πουριτανισμός των ιεραποστόλων έχει καταφέρει
να σκοτώσει τη χάρη και την άφέλεια των ίθαγενών. Μόνο στη γαλλική Πο-
λυνησία, και ιδιαίτερα στην Ταϊτή, διατηρείται σχεδόν άνέπαφος ο φιλό-
ξενος, εύθυμος και έρωτοπαθής χαρακτήρας των ίθαγενών, τα παλιά έθιμα,
το κοινωνικό και το φυσικό περιβάλλον που δικαιολογούν το θρόλο τους ως
«έπιγειου παραδείσου».

ΟΙ ΠΕΡΙΗΓΗΤΕΣ άνόμασαν την
Ταϊτή «Νέα Κύθηρα», δηλαδή νη-
σί της Άφροδίτης. Δεν ξέρουμε αν
είναι συμπτωματικό το γεγονός ότι το
1773 ο πλοίαρχος Κούκ, που ένδιαφε-
ρόταν και για την άστρονομία, ήρθε στην
Ταϊτή για να κάνει παρατηρήσεις... έ-
πι της Άφροδίτης! Την Άφροδίτη τη
γνώρισε καλά ο Άγγλος ναυτικός στην
Ταϊτή, και μάλιστα χωρίς τηλεσκόπιο.
Θά ήθελε πολύ να προσθέσει το έξωτι-
κό αυτό νησί σαν πολύτιμο περσίδι στο
άγγλικό στέμμα, αλλά δεν τα κατάφερε.
Στην Ταϊτή, κατά τα έπόμενα σαράντα
χρόνια, οι Άγγλοι είχαν ν' αντιμετω-
πίσουν το γαλλικό ανταγωνισμό και, φυ-
σικά, δεν τα κατάφεραν.

Είναι διασκεδαστική ή ιστορία της
«κατακτησεως» της Ταϊτής από τους
Γάλλους:

Γύρω στα 1840 βασίλευε στην Παπέ-
τε, την πρωτεύουσα του νησιού, ή νέα
και άμορφη βασίλισσα Πομαρέ. Οι Άγ-
γλοι προσπαθούσαν να την πείσουν να
υπογράψει μία «συνθήκη συμβασιλίας» που
θα σήμαινε οδισιαστικά την ύποταξη του
νησιού στην Άγγλία. Η νεαρή βασίλισ-
σα και οι σύμβουλοί της δεν είχαν ι-
δέαν από άγγλική διπλωματία, δεν ήξε-
ραν τί σημαίνει μία «συνθήκη συμβα-
σιλίας» με την Άγγλία, ο πόλεμος ήταν
άγνωστος στο νησί. Η Πομαρέ δεν εί-
χε καμμιάν αντίρρηση να υπογράψει,

αλλά έκανε λίγο τη «δύσκολη» για ν' ά-
ποσπά περισσότερα δώρα από τους αντι-
προσώπους των Άγγλων. Ο παμπόνη-
ρος Άγγλος πρόξενος, ο Πάστορ Πρί-
τσαρντ, θυμβάριζε την Ταϊτινή Αύλη
με δώρα. Τα δώρα του ήταν άσημαντες
άξιας για την Βρώπη, αλλά πρωτοφα-
νής για την Ταϊτή, άμοιρές μεταξω-
τά φορέματα, ψεύτικα κοσμήματα... Η
Πομαρέ προσποιόταν ότι διστάζει. Ο
Πρίτσαρντ, άποφασισμένος να θέσει τέρ-
μα σ' αυτή την ύπόθεση, έφερε από την
Άγγλία ένα πιάνο κι ένα άράξι με ά-
λογα. Όλο το νησί έμεινε κατάπληκτο
και ή βασίλισσα Πομαρέ, καταγοητευ-
μένη, ήταν έτοιμη να υπογράψει. Αλ-
λά ο Πρίτσαρντ λογάριζε χωρίς τον
ξενόδοχο.

Οι Γάλλοι είχαν πληροφορηθεί τις
άγγλικές ραδιοηγίες στην Ταϊτινή Αύ-
λη και άποφάσισαν ν' αντιδράσουν. Μία
ώρα μετά το 1840 ο Γάλλος ναύα-
ρχος Ντυπερί - Τουάρ άποβιβάστηκε στο
νησί. Δεν έφερε μαζί του κανένα δώρο
για τη βασίλισσα, ούτε το πιο άσημαντο
ψεύτικο κόσμημα. Το παιχνίδι με τους
Άγγλους ήταν άνισο. Και όμως, ο ναύ-
αρχος Τουάρ ανέλαβε μίαν έπιχείρηση
μοναδική στην ιστορία της άποικιοκρατί-
ας: Την κατάκτηση της Ταϊτής χωρίς
όπλα, χωρίς δώρα, χωρίς άλλο «άτου»
έκτος από την προσωπική του γοητεία.
Η άμορφη βασίλισσα Πομαρέ δεν μπό-

Κορίτσια και παιδιά της Ταϊτής

ρεσε ν' άντισταθεί. Έπειτα από μερικές
«διασκέψεις» σε σκοτεινά σημεία του διά-
σου, κατά τις οποίες ο ναύαρχος άνε-
πτυξε πειστικά τα έπιχειρήματά του
(χωρίς διερμηνέα) ή Πομαρέ παρέδωσε
τά όπλα. Η κατάκτηση της Ταϊτής ή-
ταν έντελώς άναίμακτη. Όταν, έπειτα
από μερικές έβδομάδες, τελείωσαν οι
«διασκέψεις», ο ναύαρχος, φεύγοντας,
προσέφερε το πρώτο και μοναδικό του
δωρο στη βασίλισσα: μία γαλλική ση-
μαία. Οι Ταϊτιανοί την κρατούν μέχρι
σήμερα ως άνάμνηση.

Έρωτική δρησκεία

Α ΜΕΤΡΗΤΑ είναι τα βιβλία που
γράφτηκαν από συγγραφείς ταξι-
διωτικών έντυπώσεων ή από έπιστή-
μονες ανθρωπολόγους για τα έρωτικά
έθιμα της Ταϊτής. Σ' αυτό το θέμα, ή
Ταϊτή διατηρεί μέχρι σήμερα όλη την
έξωτική γοητεία της. Τα περισσότερα
νησιά του Ειρηνικού, ιδιαίτερα εκείνα
που βρίσκονται υπό άγγλική κυριαρχία,
έχουν άποστεί λαχνές Χριστιανικές έπι-
δράσεις από τους ιεραποστόλους και οι
ίθαγενείς έχουν γίνει περισσότερο σε-
μνότυποι.

Αλλά ή Ταϊτή είναι μία γαλλική ά-
ποικία. Οι Γάλλοι εν παραδόσεις άν-
εκτικοί και ρεαλιστικοί στα έρωτικά
ζητήματα, δεν άπεπειράθησαν ποτέ να
περιορίσουν την ελευθερία ζωής των Ταϊ-
τιανών. Έκτος αυτού, πριν από μερι-
κές δεκαετίες ακόμα, ή έπικρατούσα
«δρησκεία» των Ταϊτιανών ήταν καθα-
ρώς έρωτική. Σήμερα είναι όλοι Χρι-
στιανοί, αλλά ή παράδοση της ελευθερίας
έρωτικής έκφράσεως διατηρείται σχεδόν
άμετάβλητη.

Οι πρώτοι ιεραπόστολοι που έγκατε-
στάθησαν στην Ταϊτή αισθάνθηκαν φοί-
κη γι' αυτό που χαρακτήριζαν ως «ά-
νθηδικότητα» των Ταϊτιανών. Πριν από
έξήντα μονάχα χρόνια ένας τορμαγμέ-
νος ιεραπόστολος έγραφε: «Καμμία χά-
ρα δεν ξεπερνάει την Ταϊτή σε άσέλ-
γεια και άδιαντροπία. Στο νησί αυτό ή
άγνότητα και ή σεμνότητα δεν έχουν
θέση»....

Είναι περιττό να σημειώσουμε ότι, εν-
τός των τελευταίων ετών, η Ταϊτή έχει

τυχώς για τους Ταϊτιανούς, ή αγνότητα και ή σεμνότητα, όπως τις έννουν οι πουριτανοί, δεν βοηθάν ακόμα τη θέση τους σ' αυτό τον επίγειο παοάδεισο — όπως δέ βοηθε ακόμα τη θέση της και ή υποκρισία.

Το να κατηγορούμε τους Ταϊτιανούς για «άνηθικότητα» και «ασέλγεια» σύμφωνα με τις δικές μας αντιλήψεις, είναι άδικο. Γι' αυτούς ο έρωτας ήπηρεξε πάντα κάτι το φυσικό, όπως το φαί, το ποτό και ο ύπνος. Στο πνεύμα τους, ο έρωτας δέ συνδέεται με την έννοια του κακού ή του αίσχους, και ίσως γι' αυτό «σκαρώνουν» τους λευκούς επισκέπτες του νησιού μιλώντας ελεύθερα για τη φυσιολογική άποψη και την... ανατομία του έρωτα.

Έρωτας για τους Ταϊτιανούς σημαίνει φυσικός έρωτας και τίποτα άλλο. Οι αισθηματικές πλαδαρότητες των Εδωπαίων τους φαίνονται γελοίες. Στη γλώσσα τους δεν έχουν λέξη για να εκφράσουν την αγάπη ως αίσθημα.

Οι «Βαϊνέ»

ΟΛΑ αυτά δεν είναι παράξενα ούτε ανεξήγητα. Στο νησί αυτό της αιωνίας ανοίξεως οι άνθρωποι ζουν πολύ κοντά στη φύση.

Από τα παιδικά τους χρόνια ξέρουν τι σημαίνει αναπαραγωγή. Τα λουλούδια και τα ζώα είναι οι δάσκαλοί τους.

Όταν μιλά ταϊτιανή «βαϊνέ» (γυναίκα) εκφράζει την προτίμησή της για έναν άνδρα, αυτό σημαίνει πως έχει συνδεθεί μαζί του και τον έχει γνωρίσει. Ποτέ δεν εκφράζει την προτίμησή της πριν από τη δοκιμή.

Ο έρωτισμός είναι ή κυριαρχούσα νότα στις περισσότερες φυλές της Πολυνησίας και πρέπει να τονισθεί ότι οι ψυχωτικές παρεκκλίσεις που παρατηρούνται στις δυτικές κοινωνίες εξ αιτίας της σεμνοτυφίας και του νοσηρού πουριτανισμού είναι τελείως άγνωστες στην Πολυνησία.

Ακόμα και όταν γνώρισαν το Χριστιανισμό, οι Ταϊτιανοί δεν έπεισθησαν ότι ο φυσικός έρωτας είναι κάτι το άσεμνο. Ίκανοποιούν ελεύθερα τις επιθυμίες τους χωρίς αισθήματα ένοχής και ντροπής, με την ίδια φυσικότητα που χορταίνουν την πείνα τους στο οικογενειακό τραπέζι. Για μιá «βαϊνέ» της Ταϊτής ή αγνότητα δέ θεωρείται άρετή. Αν είναι όμορφη και έχει πολλές κατακτήσεις, γίνεται αντικείμενο θαυμασμού για τις άλλες γυναίκες.

Ίσως ή Ταϊτή είναι σήμερα ή μόνη χώρα του κόσμου όπου ένα άντραντρο κορίτσι μπορεί ν' αναγγείλει με ύπερηφάνεια ότι... περιμένει παιδί! Οι γονείς θά οργανώσουν άμέσως ένα γλέντι προς τιμήν της μέλλουσας μητέρας. Οι Ταϊτιανοί λατρεύουν τα παιδιά, μ' όλο που δεν έχουν τη δική μας αντίληψη της πατρικής και μητρικής στοργής. Συχνά «χαρίζουν» τα παιδιά τους στους ξένους ή παίρνουν υπό την προστασία τους ξένα.

Ός την άφιξη των Γάλλων ο έρωτας, υπό την οργανωτική μορφή του, ήταν ή μόνη θρησκεία της Ταϊτής και των γειτονικών νησιών της γαλλικής Πολυνησίας. Τηρούσε μιá «λατρευτική εταιρεία» που τα μέλη της ήταν περιπλανώμενοι τραγουδιστές, χορευτές και έταίρες. Με το είδωλο του φαλλικού θεού Όρο πάνω σ' ένα μονόξυλο, οι χορευτές και οι τραγουδιστές περιόδευσαν στα νησιά για να μυήσουν τους κατοίκους στα έρωτικά ήργια. Η θρησκεία

αυτή λεγόταν «Αριόι» μιá λέξη που σημαίνει «ασέλγεια». Οι άρχηγοί της οργανώσεως έθεωρούντο ανώτεροι από τους τοπικούς βασιλείς και την αριστοκρατία και, μέχρι της γαλλικής κατακτήσεως, άσκούσαν ένα είδος επικυριαρχίας πάνω σ' όλα τα νησιά.

Ο Πλοίαρχος Κούκ στά τέλη του 18ου αιώνα, είχε την τύχη να παρακολουθήσει τις γιορτές που οργανώθηκαν με την εδκαίρια μιás επισκέψεως των «Αριόι» στην Ταϊτή. Ένας στολίσκος ά-

ΤΑΙΤΙΑΝΕΣ ΚΑΛΛΟΝΕΣ

πό 100 μονόξυλα συνόδευε το είδωλο του θεού Όρο. Ταπό τον ήχο των τυμπάνων οι χορευτές και οι χορεύτριες έκαναν έρωτικές έπιδείξεις. Ο Κούκ περιγράφει μιá παράξενη σκηνή με το συννηθισμένο στεγνό χιούμορ του:

«Ένας ρωμαλέος νεαρός έκανε μιá έπιδείξη της τέχνης της Άφροδίτης μαζί μ' ένα πολύ νέο κορίτσι μπροστά στο πλήρωμα και πλήθος ίθαγενών μεταξύ των οποίων και πολλές κυρίες της τοπικής αριστοκρατίας. Η βασίλισσα Όμπερα ήταν επίσης παρούσα και έδειχνε ότι απελάμβανε το θέαμα. Οι κυρίες, αντί να κοκκινίζουν, έδιναν οδηγίες στο κορίτσι, μ' όλο που το κορίτσι, παρά το νεαρόν της ηλικίας του, δεν έφαινετο να έχει ανάγκην οδηγίων!»

Ο Βολταίρος διάβασε το βιβλίο του Κούκ και σημείωσε στο περιθώριο:

«Ανέγνωσα την περιγραφή της ιερής λειτουργίας των Ταϊτιανών κατά την οποία ένας νεαρός και μιá κοπέλλα εμφανίζονται σε σφικτόν έναγκαλισμόν έ-

νώπιον της Αυτής Μεγαλειότητος (έννοεί τη βασίλισσα Όμπερα) και πεντακοσίων αλλικών κυριών και κυριών. Ανάμεσα να δεβαιώσουμε ότι οι κάτοικοι της Ταϊτής διέτηραν την αρχαιότερη θρησκεία του κόσμου σε όλη της την καθαρότητα».

★
ΤΟ ΗΠΙΟ κλίμα και ή γόνιμη φύση κάνουν τη ζωή εύκολη στην Ταϊτή. Οι ίθαγενείς έχουν αναγάγει την ιεμεπλιά στο ύψος έθνικου θεσμού. Η

ΑΠΟ ΤΟ ΨΗΛΟΤΕΡΟ ΔΕΙΩΜΑ ΣΤΟ ΠΕΛΕΚΙ ΤΟΥ ΔΗΜΙΟΥ

«Όλοι μιλούν για την Ουτοπία, λίγοι όμως γνωρίζουν τον μεγάλο δημιουργό της: τον Τόμας Μούρ. Υπήρξε ένα από τα άξιολογότερα πνεύματα της Άναγεννήσεως και κατώρθωσε να φθάσει στα υψηλότερα αξιώματα, υπηρετώντας τον Έρρίκο 8ο, για να πέσει τελικά το κεφάλι του από το πελέκι του δημίου. Μολονότι στην «Ουτοπία» είχε προπαγανδίσει την άνεξιθρησκεία, κυνήγησε με σκληρότητα τους αίρετικούς, για ν' άνακηρυχθεί Άγιος της Καθολικής Έκκλησίας.

Η Ουτοπία ήταν μιá σάτιρα των καιρών. Περιέγραφε μιάν ιδανική πολιτεία, όπου εργάζονταν λίγες και περιορισμένες ώρες και περνούσαν τον υπόλοιπο καιρό τους διασκεδάζοντας και μαθαίνοντας. Εκεί, στην Ουτοπία του Μούρ, ή μόρφωση παρέχόταν σε όλους, άνδρες και γυναίκες. Επικρατούσε άνεξιθρησκεία, ίσχυε άνθρωπιστική νομοθεσία, προσφερόταν τέλεια νοσοκομειακή περίθαλψη, υπήρχε ύποδειγματική καθαριότητα και γενικά εκπληρώνονταν όλες οι κοινωνικές ανάγκες.

ΕΙΝΑΙ Χριστούγεννα, στα 1491. Ο καρδινάλιος Μόρτον, αρχιεπίσκοπος του Καντέρμπουρυ, δίνει δεξίωση στις πολυτελείς αίθουσες του μεγάρου του και, μαζί με τους εκλεκτούς καλεσμένους του, διασκεδάζουν με τους καλλιτέχνες που φροντίζουν φιλότιμα να φέρουν σε πέρας την άποστολή τους. Ξαφνικά, απ' ανάμεσά τους ξεπηδάει ένας μικρός ακόλουθος, δεκατριών μόλις χρόνων, που άνεβαίνει στη σκηνή και συναρπάζει άμέσως το άκροατήριο με τα εύφλογά του, τα έξυπνα πειράγματα και τις πνευματώδεις άπαντήσεις του.

Ο αρχιεπίσκοπος χαμογελάει ίκανοποιημένος κι' επαναλαμβάνει κάτι που έχει πει πολλές φορές ως τότε:

— Αυτό το παιδί θά φτάσει πολύ ψηλά.

Το παιδί ήταν ο Τόμας Μούρ και σ' ένα χρόνο ο καρδινάλιος Μόρτον του συνέστησε να εγκαταλείψει την εργασία του εκεί και να σπουδάσει στην Όξφόρδη. Στην υπηρεσία του Μόρτον ο μικρός Τόμας είχε μπει άρκετά χρόνια νωρίτερα, άφου στο μεταξύ είχε σπουδάσει στο κολλέγιο Λίνκολν. Τώρα, με τη βοήθεια του αρχιεπισκόπου, φράφτηκε στο πανεπιστήμιο της Όξφόρδης.

Τα χρήματα που είχε στη διάθεσή του ήταν ελάχιστα, κι' είναι άλλωστε άμφίβολο άν θα είχε καιρό να τα χρησιμοποιήσει για διασκέδαση. Είχε το νου του στις σπουδές, όπου ή φυσική εύφυία του το βοηθούσε ν' αντιλαμβάνεται άμέσως τα θέματα και να άπορροφά χωρίς δυσκολία τις γνώσεις.

Το πνεύμα της Άναγεννήσεως είχε φθάσει στην Άγγλία, όπου οι άνθρωποι ξαναγύριζαν στη μελέτη των Αρχαίων Έλληνικών και προσπαθούσαν να γυμνάσουν το πνεύμα τους. Οι σκουριασμένες αντιλήψεις του Μεσαίωνα, έδιναν τη θέση τους στην ελευθερία και την δξύτητα πνεύματος της Άναγεννήσεως.

Ο Μούρ πήρε τις πρώτες γνώσεις του των Έλληνικών, από τον μεγάλο Τόμας Λίνακρ κι' άργότερα από τον Γουίλλιαμ Γκρόσυν. Οι κλασικοί, πάντως, δεν άπορροφούσαν όλο τον καιρό του. Μαζί μ' αυτούς, σπούδαζε γαλλικά, μελετούσε ιστορία και μαθηματικά και μάθαινε βιολι και φλάουτο.

Ύστερα από δύο χρόνια, ο πατέρας του, φοβούμενος ότι τα ελληνικά και τα νέα διδάγματα μπορούσαν να έπηρεά-

σουν την όρθοδοξία του γιού του, τον άποτράβηξε από την Όξφόρδη, πριν ο νεαρός πάρει το πτυχίο του και τον έστειλε στο Λονδίνο για να παρακολουθήσει νομικά. Κι' εκεί, ο Μούρ έπεσε με τα μούτρα στα βιβλία του. Πήρε το πτυχίο του γρηγορότερα απ' όσο συνηθίζόταν και διαρίσθηκε καθηγητής νομικών στο κολλέγιο Φέρνιβαλ.

Η λογοτεχνία τράβηξε το ενδιαφέρον

Γύρω στα 1503 αποφάσισε όριστικά να μην μπει σε μοναστήρι, αλλά κανείς δεν έμαθε ποιοι λόγοι τον έκαναν να καταλήξει στην απόφασή του. Ξαναγύρισε στο δημόσιο βίο και τον έπόμενο

Ο δημιουργός της ουτοπίας

Η ΠΛΗΘΩΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΦΑΤΙΚΗ ΜΕΓΑΛΟΦΥΪΑ ΤΟΥ ΤΟΜΑΣ ΜΟΥΡ

του κι' άρχισε να γράφει μικρές κωμωδίες και ποίηση. Τον καιρό εκείνο καλλιέργησε τις γνωριμίες του με πνευματικούς άνδρους όπως ο Λίνακρ, ο Γκρόσυν, ο Λίλλυ και ο Τζών Κόλετ, που έμεινε φίλος του για όλη τη ζωή. Άργότερα, γνωρίσθηκε και με τον Έρασμο, τη μεγάλη αυτή δόξα του ευρωπαϊκού πνεύματος. Ο Έρασμος ταξίδεψε στην Άγγλία το 1497 και γοητεύθηκε άμέσως από το πνεύμα, την προσωπικότητα και την εύφυία του Μούρ. Από τότε, οι δύο τους έγιναν στενοί φίλοι κι' άρχισαν την άλληλογραφία τους. Άνάμεσα σ' άλλα, συμφωνούσαν και οι δύο στην άναγκη να άποκτή μόρφωση και ή γυναίκα.

Ο Μούρ πήρε τον Έρασμο στα άνάκτορα και του γνώρισε τον νεαρό τότε πρίγκιπα, που άργότερα έγινε ο βασιλιάς Έρρίκος 8ος. Ήταν τώρα είκοσι ένός έτών και οι πνευματικές άνησυχίες έπαιναν μεγάλο τόπο στη ζωή του. Επί τέσσερα όλόκληρα χρόνια άπασύρθηκε από τον κόσμο, για να έχει την πνευματική άυτοσυγκέντρωση που χρειαζόταν. Φαίνεται ότι εκείνο τον καιρό, σκεπτόταν σοβαρά ν' άποσυρθεί σε μοναστήρι. Από τότε άρχισε να φοράει το ποκάμισο εκείνο που έδειχνε το άσκητικό πνεύμα του κατόχου του.

χρόνο, είχε γίνει κιάλας μέλος του Κοινοβουλίου.

Πολύ γρήγορα, άρχισε να ξεχωρίζει και μάλιστα με τρόπο που γινόταν επικίνδυνος. Ο βασιλιάς Έρρίκος 8ος είχε ζητήσει από το κοινοβούλιο μιá «βοήθεια» τριών δεκάτων πέμπτων, που ίσοδυναμούσε με το ποσόν 113.000 λιρών. Κανονικά, το ποσόν ήταν τριπλάσιο από εκείνο που έδικαιούτο, αλλά οι άνθρωποί του είχαν κάνει την κατάλληλη προετοιμασία και ή ψήφιση της βοήθειας έθεωρείτο κάτι παραπάνω από σύγουρη.

Ο Μούρ άνέθηκε στο δήμα και μίλησε με τέτοια έπιχειρήματα και τόσο άκαταμάχητη λογική, ώστε ή πρόταση άπορρίφθηκε. Ένα μέλος από το συμβούλιο του βασιλέως, μετέδωσε στον Έρρίκο τα νέα, ότι ένας άμούστακος νέος είχε ανατρέψει τα σχέδιά του. Το αποτέλεσμα ήταν να ψηφισεί το Κοινοβούλιο μόνο για 30.000. Ο βασιλιάς, για έκδίκηση, έριξε τον πατέρα του Τόμας Μούρ στη φυλακή και δεν τον άπέλυσε, παρά μόνο άφου κατεβλήθη έγγύηση 100 λιρών. Για μιá φορά ακόμα, ο Τόμας άπασύρθηκε από τον δημόσιο βίο και, μαζί με τον Γουίλλιαμ Λίλλυ ρίχθηκαν στη μετάφραση έλληνι-

κων ποιημάτων και έπιγραμμάτων στα λατινικά.

Κάτι καινούργιο τράβηξε την προσοχή του Μούρ κι' άρχισε ν' άπασχολεί τον καιρό του. Ήταν ή συντροφιά των δύο θυγατέρων του Τζών Κόλετ, στο σπίτι του όποίου εύρισκε πάντοτε πνευματική τροφή. Ή μικρότερη από τις δύο τον τραβούσε, αλλά όταν σκέφθηκε ότι ή μεγαλύτερη θα τόν θεωρούσε ντροπή για τόν έαυτό της νά προτιμήσει για νουαίκα του κάποιος τή μικρότερή της άδελφή, ό Μούρ άποφάσισε νά τήν άπαλλάξει από τήν ταπεινώση αυτή και τήν ζήτησε σέ γάμο. Ή έξήγηση φαίνεται παράδοση, πάντως προέρχεται από έναν διοραφό του.

Γεγονός είναι, ότι στα 1505 έκανε τούς γάμους του με τήν Τζαίην Κόλετ και μαζί της έγκατεστάθη στο Μπάκλσπερυ. Ύπηρξε πρότυπο συζύγου και από τότε άφωσιώθηκε στην φιλολογία. Προσκάλεσε τόν "Ερασμο νά μείνει στο σπίτι του και μαζί, οι δύο τους, άρχολήθηκαν για καιρό με τή μετάφραση διαλόγων τού Λουκιανού από τά έλληνικά στα λατινικά. Τό 1508, άφού ό Μούρ είχε έπεσκεφθεί τή πανεπιστήμια του Παρισιού και τού Λουδβίν, ό "Ερασμος ξαναπήγε στο Μπάκλερσπερυ και έγραψε τó «Μωριών Έγκώμιον», που άφιέρωσε στον οικοδεσπότη του.

Ή Τζαίην χάρισε τέσσερα παιδιά στον Τόμας Μούρ κι' όταν πέθανε, εκείνος πήρε για δεύτερη γυναίκα τήν "Άλις Μίντλετον, μιά χήρα, κατά έπτά χρόνια μεγαλύτερη του, που ούτε ύμορφη ήταν, ούτε μορφωμένη, αλλά άποδείχθηκε έξαιρετική νοικοκυρά. Ή ζωή τους ύπηρε έυτυχισμένη, χωρίς έστω κι' ένα συννεφάκι. Ό Μούρ και ή νέα γυναίκα του μετακόμισαν στο Μπίσσοπγκαϊτ Στρήτ και μόνο τό 1523 ό Μούρ μπόρεσε νά φτιάξει τó περίφημο μεγάρó του.

Τώρα πιά άφωσιώθηκε στο δικηγορικό έπάγγελμα. Οί ικανότητές του και ή έντιμότητά του έφεραν τήν έπιτυχία και πολύ σύντομα κέρδιζε 400 λίρες τó χρόνο, ένα ποσόν που σήμερα θα άντιπροσώπευε 5.000 περίπου λίρες.

Ό βασιλιάς Έρρίκος ό 8ος, που είχε γνωρίσει από μικρός τόν Μούρ, άναγνώρισε τις ικανότητές του και ό Γουώλσεϋ άπεφάσισε ότι έπρεπε νά τις αξιοποιήσει. Τό 1515, έστειλαν τόν Μούρ σέ μιά έμπορική άποστολή στην Φλάνδρα, όπου τού δόθηκε ή εύκαιρία νά γράψει και τó πιο γνωστό από τά έργα του: τήν Ουτοπία, που τελείωσε και εξέδωσε μέσα στον έπόμενο χρόνο.

Ή «Ουτοπία», στα χρόνια του Μούρ, προκάλεσε τεράστια έντύπωση, που διατηρήθηκε και στους επόμενους αιώνες. Όστόσο, παρ' όλο που οί μεταρρυθμίσεις τής ιδανικής πολιτείας του είναι άξιοθαύμαστες, δέν πρέπει νά νομισθεί ότι αποτελούν και εκείνες που υιοθέτησε ό ίδιος ό μεταρρυθμιστής στη ζωή του. Οί άπόψεις, που έκφέρονται στη σάτιρα αυτή, έρχονται σέ συμφωνία με τις πράξεις τού συγγραφέα της στην ιδιωτική του ζωή.

Στό μεταξύ, ό Γουώλσεϋ είχε μείνει ικανοποιημένος από τήν πρώτη εργασία τού Μούρ γι' αυτόν. Κατόπιν εισηγήσεώς του, ό βασιλιάς πρόσφερε στον Μούρ μιά σεβαστή σύνταξη, που εκείνος τήν άρνήθηκε. Αυτό, όμως, δέν άπογοήτευσε τόν βασιλιά και τόν Γουώλσεϋ, που έπέμεναν στην πρότασή τους, γιατί ήθελαν νά έξασφαλίσουν τις ύπηρεσίες ενός έξαιρετικού νομομαθούς. Τελικά, τόν έπεισαν νά δεχθεί μιά ισόβια

σύνταξη 100 λιρών τó χρόνο.

Ό βασιλιάς πείσθηκε όριστικά για τις έξαιρετικές ικανότητες τού Μούρ όταν ό τελευταίος, ύστερα από μιά άποστολή του στο έξωτερικό, κέρδισε μιά δίκη εναντίον τής Αύλης, χρησιμοποιώντας συντριπτικά έπιχειρήματα και ικαταμάχητη ρητορική ικανότητα. Άποφάσισε νά τόν προσλάβει στην ύπηρεσία του και τό 1518 τόν διώρισε Εισηγητή των Αιτήσεων. Ή εργασία του ήταν νά έξετάζει τις αιτήσεις που ύπεβάλλοντο στο βασιλιά, με τόν όποιο έτσι δρισκόταν σέ συνεχή έπαφή.

Παράλληλα, ό Έρρίκος άπολάμβανε με ξεχωριστή εύχαρίστηση τή συνομιλία με τόν Μούρ και συχνά τόν φώναζε κοντά του για νά μιλήσουν πάνω σέ έπιστημονικά και φιλοσοφικά θέματα, ή νά κρατήσει συντροφιά σ' αυτόν και στη βασίλισσα.

"Ενα από τά ούσιαστικά κέρδη τής φιλίας αυτής με τόν βασιλιά, ήταν ότι ό Μούρ κέρδισε τήν εύνοια του για τά νέα διδάγματα τής Άναγεννήσεως. Πολύ γρήγορα, τόν έπεισε νά ύποχρεώσει τούς καθηγητές τών πανεπιστημίων, νά διδάσκουν περισσότερα άρχαία έλληνικά και τούς σύγχρονους συγγραφείς.

Κι' όταν άργότερα τόν συνάδενσε σέ μιά μεγάλη περιόδεια του, φρόντισε νά τόν γνωρίσει και με τόν "Ερασμο.

Τό 1521 πήρε τόν τίτλο τού ίππότη και διωρίσθηκε στο θησαυροφυλάκιο τού βασιλιά. Δυό χρόνια άργότερα, κατά σύσταση τού Γουώλσεϋ, έξελέγη πρόεδρος τής βουλής των Λόρδων. Έδειξε, μάλιστα, τόσο ζήλο για τά οικονομικά των άνακτόρων, ώστε ό καρδινάλιος πρότεινε νά τού προσφερθεί ένα έκτακτο δώρο έκαστό λιρών. Ό Μούρ δέχθηκε και εύχαρίστησε τόν Γουώλσεϋ. "Υστερα, από λίγο καιρό, όμως, οί δύο τους έφιλόνικσαν έξ αιτίας μιάς θέσεως.

— Είσαι ένας άνόητος σύμβουλος, πέταξε ό Γουώλσεϋ.

— Εύτυχώς, ό βασιλιάς έχει μόνο έναν άνόητο στο σύμβούλιο, τού άποκρίθηκε ό Μούρ.

Ή άνοδός του σέ θέσεις μ' έπιρροή, έφερε και τόν πλούτο. Ό βασιλιάς Έρρίκος τού πρόσφερε τεράστιες έκτάσεις γής στο "Οξφορντς'άρ και στο Κέντ καθώς και τήν άδεια νά έξάγει χίλια μάλλινα ύφασματα. Παρ' όλα αυτά, ό Μούρ έξακολουθούσε νά ζει άπλά.

Τό 1529, ό Γουώλσεϋ έχασε τή θέση του στην Καγκελαρία και, όταν ό άρχιεπίσκοπος τού Καντέρμπουρ άρνήθηκε νά τήν δεχθεί, τήν προσέφεραν στον Μούρ, που έγινε έτσι ό πρώτος λαϊκός που ανέλαμβανε αυτή τή θέση.

«Συγχαίρω τήν Άγγλία» — έγραψε τότε ό "Ερασμος — γιατί δέν θα μπορούσε νά διαλέξει καλύτερον σύμβουλο».

Ός καγγελάριος, ό Μούρ έγινε γρήγορα γνωστός για τήν ταχύτητα με τήν όποία διεκπεραίωσε τις ύποθέσεις του. "Εφτανε μέχρι τού σημείου νά παρακινεί ό ίδιος τούς πολίτες νά τού ύποβάλουν τις αιτήσεις τους.

Εν τούτοις, ή άνεκτικότητα και ή ύπσλαχνία, που έδειχνε στην εξέταση όλων σχεδόν των ύποθέσεων, πήγαινε περίπατο όταν είχε νά κάνει με αίρετικούς. Ένώ στην «Ουτοπία» του υιοθετεί τήν άνεξίθρησκαία, ό Μούρ φύλαγε με φανατισμό και προσήλωση τή δική του θρησκεία. Όπου ύπήρχε αίρεση, έπρεπε νά κυνηγηθεί, ακόμα και νά σταλεί στη φωτιά. Ένώ στην ιδιωτική του ζωή ήταν πρσος και μαλακός, στο θέμα αυτό δέν έκανε κανένα συμβιβασμό.

Τό θέμα τού διαζυγίου τού βασιλιά Έρρίκου από τήν Αικατερίνη τής Άραγώνας, ήρθε νά ταραξει τήν ήρεμη ζωή τού Τόμας Μούρ. Στην άρχή, προσάθηκε νά κρατηθεί μακριά από τή διαμάχη και δέν έλεγε τή γνώμη του. Άλλά όταν ό Έρρίκος τόν έπίεσε νά μιλήσει, ό Μούρ δέν έκρυψε ότι διαφωνούσε μαζί του. Αυτό δέν είχε άμεσες συνέπειες. Άλλά, βλέποντας που ώδηγούσαν τά πράγματα, ό Μούρ παρητήθη από καγγελάριος τό 1532. Τήν ήμέρα εκείνη γύρισε στο σπίτι του εύθυμος και άνήγγειλε στη γυναίκα του ότι από κεί και πέρα θα έπρεπε νά ζούν περιωρισμένα.

"Ενα χρόνο άργότερα, χαρκατηρίσθηκε «όπαδός της Άγίας Παρθένου τού Κέντ» και κατηγορήθηκε επί προδοσία. Στο άνάτατο σύμβούλιο όπου τόν έκάλεσαν ν' άπολογηθεί, μίλησε ψυχρά και σχεδόν περιφρονητικά στους δικαστές του. Μόνο ή μεγάλη δημοτικότητα του τόν έσωσε. Έχασε, όμως, τούς τίτλους που τού είχαν δοθεί. Τόν Άπρίλιο τού 1534, άρνήθηκε νά πάρει και αυτός τόν «Όρκο τής Διαδοχής», σύμφωνα με τόν όποιο οί διάδοχοι τής Άννας Μπόλεϊν άποκτούσαν δικαιώματα στο θρόνο. Ήταν πρόθυμος νά όρμιστεί στο βασιλιά του, αλλά τίποτε παραπάνω. Έτσι, τόν φυλάκισαν στο Πύργο τού Λονδίνου.

Ό Μούρ ήταν κιόλας άρρωστος όταν φυλακίσθηκε, αλλά τó πνεύμα του διετηρείτο άκμαίο και μαζί μ' αυτό και ή εύχάριστη διάθεσή του. Τό 1535 ό Έρρίκος άνεκηρύχθη άνάτατος άρχηγός τής έκκλησίας τής Άγγλίας και ό Κρόμγουελ έπεσκέφθη τόν Μούρ στον Πύργο τού Λονδίνου, για νά τόν ρωτήσει αν αυτό ήταν νόμιμο στα μάτια του. Ό Μούρ άποκρίθηκε άπλά ότι ήταν πιστός ύπηρες τού βασιλιά, χωρίς νά πεί τίποτε περισσότερο. Στο μεταξύ, δέν έχανε τήν καλή διάθεσή του κι' έγραφε πρόσχαρα γράμματα στη γυναίκα του και στις κόρες του. Άλλά όταν άνεκαλύφθη ότι διατηρούσε κρυφή άλληλογραφία με τόν συγκατάδικό του έπίσκοπο τού Ρότσεστερ, τού άφήρεσαν τή γραφική ύλη. Από εκείνη τήν ήμέρα, ό Μούρ άπομονώθηκε στο κελλί του.

Στις 25 Ίουνίου, ό φίλος του έπίσκοπος τού Ρότσεστερ έξετέλεσθη κι' ό Μούρ κατάλαβε ότι έρχόταν και ή σειρά του. Λίγες μέρες άργότερα, τόν κατηγορήσαν επί έσχάτη προδοσία και παρ' όλο που άρνήθηκε με άξιολογία τις κατηγορίες, καταδικάσθηκε στον θάνατο δι' άγχόνης. Ό βασιλιάς Έρρίκος, όμως, μετέτρεψε τήν ποινή του σέ άποκεφαλισμό.

Ή σκηνή, τó πρωϊ τής 7ης Ίουλίου τού 1535, στον τόπο των έκτελέσεων ύπηρες συγκλονιστική. Καθώς έφθανε στα σκαλιά τού ικρίωματος, έπτε στον έπί κεφαλής τού άποσπάσματος:

— Φρόντισε, σέ παρακαλώ νά φθάσω άσφαλως εκεί πάνω. Όσο για τó κατέβασμα, άρσέ με νά πέσω μόνος.

Σ' εκείνη τήν τραγική, τήν τελευταία του ώρα, είχε τó κουράγιο ν' άστείλει και έπτε στον δήμιο νά κάνει χωρίς φόβο τή δουλειά του. "Υστερα, παραμερίζοντας τή γενειάδα που είχε άποκτήσει στη φυλακή, πρόσθεσε:

— Δέν διέπραξα τήν προδοσία.

Γονάτισε και προσεκύνησε στο Θεό, νά στείλει καλόν σύμβουλον στο βασιλιά. Αυτό ήταν τó τέλος του.

Ό θάνατός του συγκλόνισε τήν Εύρώπη. Και ή άναγνώρισή του ήρθε πολύ άργότερα, όταν τό 1935 ή καθολική έκκλησία τόν άνακήρυξε άγιο.

ISSAK ASIMOF

Ο ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ ΠΛΑΝΗΤΗΣ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Τό διαστημόπλοιο «Τριπλό Γάμμα», που ταξιδεύει στο νεφέλωμα τού Ήρακλέους, μεταφέρει μιάν έπιστημονική άποστολή στον πλανήτη Τζούνιορ τού ήλιακού συστήματος Λαγκράνζ. Μαζί με τήν άποστολή ταξιδεύει κι' ό Μάρκ Άνούντσιο, ένας νεαρός με ύπερτροφική μνήμη, που άνήκει στη «Μνημοτεχνική Ύπηρεσία», μιά ειδική ύπηρεσία έρευνών. Ό κυβερνήτης τού διαστημόπλοιού φόμεπη ένοχλείται από τήν παρουσία του, γιατί τόν θεωρεί κατάρχη. Διαπληκτίζεται με τόν Άνούντσιο και τόν δρα Σέφιλντ που τόν συνοδεύει. Ό Άνούντσιο έχει ζητήσει νά ιδεί τó ήμερολόγιο τού διαστημόπλοιού, πράγμα που έξοργίζει τόν φόμεπη ό όποιος φαίνεται ότι έχει κάτι νά κρύψει. Ή προηγούμενη άποικιστική άποστολή στον πλανήτη Τζούνιορ, έχει έξολοθρευθεί από μυστηριώδεις αιτίες. Ή άνάγνωση τού ήμερολογίου δέν άποδίδει κανένα διαφωτιστικό στοιχείο στον Άνούντσιο. Τό διαστημόπλοιο προσάγειναι στον Τζούνιορ, αλλά τις πρώτες μέρες δέν έπιτρέπεται ή έξοδος στο πλήρωμα. Μονάχα ένα μέλος τής άποστολής, ό Φώουκς, κάνει δυό έξερευνητικές πτήσεις με έλικόπτερο. Μετά τή δεύτερη πτήση, γίνεται συγκέντρωση τού έπιστημονικού προσωπικού. Ό Μάρκ Άνούντσιο διαπληκτίζεται άγρια με τόν μικροβιολόγο Ροντρίγκες και τόν βρίζει. Άμφισβητεί τά έπιστημονικά του συμπεράσματα. Ό Ροντρίγκες έπιμένει ότι δέν ύπάρχουν έπικίνδυνοι μικροοργανισμοί στην άτμόσφαιρα τού Τζούνιορ. Ό άρχηγός τής άποστολής Σάιμον, τάσσεται με τή γνώμη του και άποφασίζει νά έπιτρέψει τόν πλήρωμα τήν έξοδο χωρίς ειδικές στολές...

δον

— Έπίσης δέν βλέπω τó λόγο γιατί νά μ'ήν προχωρήσουμε στο δεύτερο στάδιο τής έρεύνης μας. Προτείνω νά έγκαταστήσουμε μιά κατασκευή στον τόπο τού πρώτου οικισμού. Διορίζω μιά πενταμελής έπιτροπή που θα μεταβεί επί τόπου για νά προπαρασκευάσει τó έδαφος. Στην έπιτροπή θα λάβουν μέρος οί έξής: Ό Φώουκς, έφ' όσον όδηγεί τó έλικόπτερο. Ό Νόβι κι' ό Ροντρίγκες, για τις βιολογικές έρευνες. Ό Βερνάντσκι κι' εγώ, για τις χημικές και τις φυσικές έρευνες. Οί ύπόλοιποι θα μείνουν έδώ και θα ένημερώνονται τακτικά για ό,τι έχει σχέση με τήν ειδικότητά τους και θα είναι έτοιμοι νά προσφέρουν βοήθεια σέ περίπτωση έπιθέσεως κτλ. Άργότερα μπορεί νά έγκατασταθούν όλοι εκεί, αλλά πρòς τó παρόν άρκούν οί πέντε που ώρισα. Και μέχρι νεωτέρας διαταγής. ή έπικοινωνία με τó έξωτερικό κλιμάκιο θα γίνεται μόνο ραδιοτηλεγραφικά, γιατί αν

MET: ΝΙΚΟΥ ΓΚΟΥΜΑ

ό κίνδυνος είναι έντοπισμένος στην περιοχή τής πρώτης άποικίας, δέν είναι σωστό νά διακινδυνεύσουν περισσότεροι από πέντε άνδρες.

Ό Νόβι παρατήρησε δειλά:

— Ή άποικία έξησε στον Τζούνιορ, πολλά χρόνια πριν από τήν τελική καταστροφή. Δέν έξερουμε άκριβώς πόσα, πάντως περισσότερο από ένα χρόνο. Έτσι, πρέπει νά περιμένουμε ότι θα περάσει πολύς καιρός προτού δειβαιθούμε, ότι είμαστε άσφαλείς.

— Έμεις δέν είμαστε άποικία, είπε ό Σάιμον. Είμαστε έπιστημονική άποστολή και ό σκοπός μας είναι νά βρούμε τήν αιτία τού κακού. Είμαστε ειδικά έτοιμασμένοι γι' αυτό. Δέν θα χρειασθούμε χρόνια για νά φτάσουμε στο σκοπό μας. Έχει κανείς αντίρρηση;

Κανείς δέν είχε τίποτα νά πεί και ή συνεδρίαση λύθηκε.

★

Ό Μάρκ Άνούντσιο καθόταν στο κρεβάτι του με τά χέρια ένωμένα στα γόνατα, τó σαγόνι πεσμένο στο στήθος. Τά δάκρυά του είχαν στεγνώσει, άλλ' ή φωνή του ήταν κλαψιάρικη:

— Δέν θα με πάρουν μαζί τους, δέν θα μ' αφήσουν νά βγώ έξω...

Ό Σέφιλντ καθόταν σέ μιά καρέκλα, άπέναντι στο Άνούντσιο. Ή έκφρασή του έδειχνε άμηχανία και ένκεντρισμό.

—Θά σέ πάρουν μαζί τους άργότερα, ίσως...

— Όχι, δέν θα με πάρουν. Με άπεχθάνονται. Κι' έξ άλλου, εγώ θέλω νά πάω τώρα. Δέν έχω ταξιδέψει ποτέ σέ άλλον πλανήτη. Ύπάρχουν τόσα καινούργια πράγματα για νά ιδώ... Δέν έχω δικαίωμα νά μού τó άπαγορεύσουν...

Ό Σέφιλντ κούνησε τó κεφάλι του μελαγχολικά. Οί άνθρωποι τής Μνημοτεχνικής, είχαν άνατραφεί πιστεύοντας ότι κανείς δέν είχε δικαίωμα νά τούς έμποδίσει στις έρευνές τους. Ίσως, ό ταν θα είχε τελειώσει όλη αυτή ή ύπόθεση τού Τζούνιορ, θα έπρεπε νά συστήσει στην Ύπηρεσία νά βάλει νερό στο κρασί της. Οί άνθρωποι τής Μνημοτεχνικής θα έπρεπε νά γίνουν περισσότερο ρεαλιστικοί... Άλλά τώρα, έπρεπε νά καλλίψει τόν Μάρκ Άνούντσιο.

— Ίσως ή έξοδος είναι έπικίνδυνη...

— Δέν με νοιάζει. Θέλω νά πάω. Πρέπει νά κάνω έρευνες. Αυτή είναι ή δουλειά μου. Κανείς δέν μπορεί νά μ' έμποδίσει. Πέστε στον δρα Σάιμον ότι θα πάω μαζί του.

— Μή διάζεις, Μάρκ.

— Άν δέν τó πείτε όσείς, θα τού τó πώ εγώ. Θα πάω τώρα νά τού μιλήσω!

Ό Μάρκ Άνούντσιο ώρωσε με άποφασιστικότητα τó καχεκτικό του σώμα. Ό Σέφιλντ τόν κτύπησε τρομαγμένος.

— Είσαι ένκεντριμένος, Μάρκ. Άργότερα, θα τά κανονίσουμε...

Ό Μάρκ έσφισε τις γροθίες του.

— Δέν είναι δικαίο νά μ'ήν πάρουν, δρ. Σέφιλντ. Εγώ βρήκα αυτόν τόν

πλανήτη. Είναι δικός μου πλανήτης...

Ό Σέφιλντ ένοιωσε βαρεία τή συνέπεια του. Αυτό που έλεγε ό Μάρκ ήταν άληθινό, κατά κάποιον τρόπο. Ό Σέφιλντ ήξερε όλες τις λεπτομέρειες αυτής τής παράξενης και λίγο κωμικής ιστορίας τού Τζούνιορ.

Μόνο πριν από είκοσι χρόνια, άντιμετωπίζοντας τó πρόβλημα τού ύπερπληθυσμού στους παλαιότερους κατοικημένους πλανήτες, ή κυβέρνηση τής Συνομοσπονδίας των Κόσμων είχε άρχίσει μιά συστηματική έξερεύνηση τού Γαλαξία. Πριν από τήν έποχή αυτή, ό άποικισμός των πλανητών γινόταν στην τύχη χωρίς όργάνωση και σύστημα. Άνδρες και γυναίκες, άναζητώντας καινούργια γή και καλύτερη ζωή, έστελναν έξερευνητικές ομάδες για νά βρουν κατοικήσιμους πλανήτες με δικά τους έξοδα και κινδύνους.

Πριν από εκατόν δέκα χρόνια, μιά τέτοια ιδιωτική έξερευνητική άποστολή, άνεκάλυψε τόν πλανήτη Τζούνιορ. Δέν άνέφεραν έπισήμως και δέν έδωσαν δημοσιότητα στην άνακάλυψη, γιατί ήθελαν ν' άποφύγουν τήν εισβολή άνεπιθύμητων άποίκων και κερδοσκοποσάν στον καινούργιο κόσμο. Οί πρώτοι άποικοι — μερικές εκατοντάδες — έγκαταστάθηκαν άθόρυβα στον Τζούνιορ και έπειτα από μερικούς μήνες κατάρωσαν, έξ ίσου άθόρυβα, νά κάνουν μιά «είσαγωγή» γυναικών από τή Γή. Για ένα μικρό διάστημα, φαίνεται πώς ή άποικία εύημερώσε.

Άλλ' ένα χρόνο άργότερα, όταν σημειώθηκαν οί πρώτοι θάνατοι και οί περισσότεροι άποικοι είχαν άρρωστήσει από μυστηριώδεις αιτίες, ό Τζούνιορ έστειλε ένα μήνυμα άπογνώσεως στον πλησιέστερο κατοικημένο πλανήτη, τήν Πραιτωρία. Τήν έποχή εκείνη, ή πλανητική κυβέρνηση τής Πραιτωρίας άντιμετώπιζε μιά έσωτερική κρίση και καθυστέρησε τή μεταβίβαση τού μηνύματος στο ίεραρχικό άνώτερο κλιμάκιο τής Συνομοσπονδίας των Κόσμων, στον πλανήτη Άλτμαρκ.

Όταν τελικά τó μήνυμα έφτασε στον Άλτμαρκ, άποφασίσθηκε άμέσως ή άποστολή στον Τζούνιορ ενός διαστημόπλοιου με ιατρικά έφόδια. Τό διαστημόπλοιο δέν προσγειώθηκε, γιατί ό άρχηγός τής ιατρικής άποστολής διέγινωσε — έξ άποσπάσεως — μιά έπιδημία γρίππης. Στην έκθεση τού άνέφερε ότι δέν ύπήρχε σοβαρός κίνδυνος κι' ότι τά ιατρικά έφόδια, που ρίχθηκαν στον Τζούνιορ με άλεξιπτάα, ήταν ύπερκατά για ν' άντιμετωπισθεί ή έπιδημία.

Τό τελευταίο μήνυμα τού Τζούνιορ, έλήφθη τρεις μήνες άργότερα: Άνέφερε ότι δέν είχαν άπομείνει παρ'ά μόνο δέκα άποικοι, όλοι έτοιμοθάνατοι. Αυτή τή φορά, ή Πραιτωρία διεβίβασε τó «ήνυμα κατ' εύθείαν στη Γή, τήν έδρα τής κυβερνήσεως τής Συνομοσπονδίας των Κόσμων. Άλλ' ή όμοσπονδιακή κυβέρνηση ήταν βραδυκίνητη, ιδιαίτερα όταν

δεν υπήρχε κανένας ισχυρός ενδιαφερόμενος, για να την αναγκάσει να κινηθεί. Και ποιος θα ενδιαφερόταν για έναν άγνωστο μακρινό πλανήτη, με δέκα ετοιμοθάνατους ανθρώπους;

Το μήνυμα μπήκε στο χρονοντούλαπο. Πέρασαν εκατό χρόνια, ή υπόθεση ξεχάστηκε.

Αλλ' όταν άρχισε η συστηματική εξερεύνηση του Γαλαξία, εκατοντάδες αστροπλοία ώργωσαν το Διάστημα προς όλες τις κατευθύνσεις, αναζητώντας καινούργιους κατοικήσιμους πλανήτες. Ένας διάσημος εξερευνητής, ο Χιντοσέκι Μικογιόμα, πέρασε από το νεφέλωμα του Ήρακλέους και «ανέκαλυψε» τον Τζούνιορ. (Φυσικά, κανείς δεν θυμόταν πια την πρώτη ανακάλυψη).

Οι φυσικές συνθήκες του Τζούνιορ, ήταν ιδεώδεις για τον άνθρωπο. Η όμοσπονδιακή κυβέρνηση αποφάσισε να τον αποικήσει. Έξαπλυνσε μια τεράστια διαφημιστική εκστρατεία για την προσέλκυση αποίκων και ξόδεψε εκατομμύρια για τις προετοιμασίες. Οι άνθρωποι της κυβερνήσεως στήριξαν όλες τις ελπίδες τους για την προσεχή έκλογική μάχη σ' αυτό το «άνεκτίμητο εύρημα», τον πλανήτη Τζούνιορ, που θα σήμαινε την άρχη του χρηματοδοτούμενου από την κυβέρνηση προγράμματος αποικισμού του Γαλαξία...

Και τότε, μπήκε στη σκηνή ο Μάρκ Άνουντισιο. Όπως όλοι οι κάτοικοι της Γης, είχε κι αυτός γοητευθεί από τα μεγαλειώδη σχέδια για το συστηματικό αποικισμό των πλανητών και ιδιαίτερα του Τζούνιορ. Και άκριβδως έπειδή είχε γοητευθεί, θέλησε να μάθει περισσότερα πράγματα. Μια μέρα, καθώς σκάλιζε στα αρχεία του Γραφείου Υπερπλανητικών Έπαρχιών, βρήκε έναν ολόκληρο φάκελλο με τον τίτλο «Τρωάδα». Ήξερε πως αυτό ήταν το επίσημο αστρονομικό όνομα του Τζούνιορ. Άνοιξε τον φάκελλο και βρήκε τα σήματα απογνώσεως των πρώτων αποίκων του Τζούνιορ, τις αναφορές της Πραιτορίας, την έκθεση της ιατρικής αποστολής του "Αλτμαρκ..."

Έτρεξε στον Σέφιλντ. Ο Σέφιλντ εξήγησε άμεσως ακρόαση από τον ύπουρο γό των Υπερπλανητικών Έπαρχιών. Ο ύπουργός μόνο που δεν έπαθε αποπληξία, όταν άκουσε την είδηση. Ήξερε τι ακριβώς εσήμαινε η ανακάλυψη του Μάρκ Άνουντισιο: Η κυβέρνηση είχε δεσμευθεί. Είχε μοιράσει γεωργικούς κλήρους στους μέλλοντες αποίκους, είχε συγκεντρώσει ακόμα και τό... σπόρο για τις πρώτες καλλιέργειες! Είχε χορηγήσει γεωργικά και βιομηχανικά δάνεια, είχε οργανώσει μέχρι την τελευταία του λεπτομέρεια όλο το πρόγραμμα της αποικιακής εγκαταστάσεως, είχε υπογράψει συμβάσεις με τις εταιρείες διαπλανητικών μεταφορών...

Αν ο Τζούνιορ απέδεικνυτο θανάσιμος για τους ανθρώπους — ένας δολοφόνος πλανήτης — ολόκληρη η κυβέρνηση θα έπρεπε να κάνει... Ιαπωνικό χαρακίρι με υπερηχητικά νυστέρια!

Επειτα από μέρες αγωνίας, διασκέψεων, συμβουλίων και διαβουλίαν, η κυβέρνηση κατέληξε στην απόφαση να κροπήσει, προς το παρόν, μυστική την είδηση.

Πρέπει να εξακριβώσουμε τι συνέβη στον Τζούνιορ πριν από εκατό χρόνια, είπε ο ύπουργός στον Σέφιλντ. Κατόπιν θα το σερβίρουμε στο κοινό με την κατάλληλη προπαγάνδα και θ' άμ-

βλύνουμε την κακή εντύπωση. Τι γνώμη έχετε;

Ο Σέφιλντ άνασήκωσε τους ώμους του:

— Το κοινό θα καταπιεί ό,τι του σερβίρετε, αρκεί να μην είναι... έντελώς άχώνευτο.

— Μα δεν μπορεί να είναι τόσο φριχτό. Τι μπορεί να είναι; Ο Τζούνιορ είναι κατοικήσιμος...

Ο ύπουργός είχε τόσο δυστυχισμένο ύφος, ώστε ο Σέφιλντ, παρά την αηδία που αισθανόταν για όλη αυτή την υπόθεση, δεν θέλησε να τον αποθαρρύνει.

— Δεν αποκλείεται...

Ο μόνος τρόπος, συνέχισε ο ύπουργός, είναι να στείλουμε ένα διαστημόπλοιο με ειδικούς επιστήμονες. Η αποστολή θ' αποτελεστεί μονάχα από εξελοντές, θα διαλέξουμε έμπιστους ανθρώπους. Θα δώσουμε κάθε δυνατή προτεραιότητα στο σχέδιο και στο μεταξύ, εδώ κάτω, ή προπαγάνδα μας θα ρίξει βόλυνε την έναρξη του προγράμματος αποικισμού, μέχρις ότου μάθουμε τι συμβαίνει στον Τζούνιορ...

Ο Σέφιλντ δεν ήταν καθόλου βέβαιος ότι το σχέδιο θα πετύχαινε, αλλά ζήτησε άμεσως από τον ύπουργό να περιληφθεί στην αποστολή, μαζί με τον Μάρκ. Ο ύπουργός δέχθηκε πρόθυμα. Θα ήταν μια σημαντική ενίσχυση του γοήτρου της Υπηρεσίας, σκέφθηκε ο Σέφιλντ, αν ο Μάρκ κατόρθωνε να διαλευκάνει το μυστήριο.

Γιατί φάνηκε από την αρχή πως υπήρχε κάποιο «μυστήριο». Μια ολόκληρη αποικία από χίλιους τόσους ανθρώπους, δεν ήταν δυνατόν να είχε εξολοθρευθεί από γρίπη. Και το διαστημόπλοιο του Μάρκ δεν είχε προσγειωθεί. Συνεπώς, κανείς δεν ήξερε την αιτία του θανάτου. Ήταν δυστύχημα; Έφταιγε το πλανητικό περιβάλλον; Όπωςσδήποτε, ο πλανήτης ήταν αδύνατον ν' αποικισθεί για δεύτερη φορά, προτού εξακριβωθεί ή αιτία της πρώτης καταστροφής.

Ο Σέφιλντ άμφέβαλλε, αν ο Σάϊμον ήξερε όλες τις λεπτομέρειες της ιστορίας και το ρόλο που έπαιξε ο Μάρκ Άνουντισιο. Ίσως να ήξερε μονάχα ένα μέρος της υποθέσεως. Το ύπουργείο δεν είχε κανένα συμφέρον να γίνουν γνωστές οι λεπτομέρειες. Αλλ' έστοι κι αν ο Σάϊμον ήξερε κάτι, ο Σέφιλντ ήταν βέβαιος, ότι τα υπόλοιπα μέλη της αποστολής δεν είχαν ακούσει τίποτα.

Τώρα, ο Σέφιλντ έπρεπε να βρεί έναν τρόπο για να εξαναγκάσει τον Σάϊμον να πάρει μαζί του τον Μάρκ Άνουντισιο. Υπήρχε ένας μονάχα τρόπος: ο έκβιασμός. Γιατί όχι;

Ο Σέφιλντ σηκώθηκε αποφασιστικά από την καρέκλα του.

— Έν τάξει, Μάρκ. Θα μιλήσω με τον Σάϊμον. Έλπίζω να τα καταφέρω. Περίμενε με εδώ και στο μεταξύ, μην κάνεις καμιά κουταμάρα...

— Θα περιμένω, είπε ο Μάρκ και κάθισε πάλι στο κρεβάτι του.

★
— Λοιπόν, δρ. Σέφιλντ, σε τί μπορώ να σ' εξυπηρετήσω; είπε ο Σάϊμον.

Ο αστροφυσικός καθόταν μπροστά στο γραφείο του, παραφορτωμένο από χαρτιά και φωτογραφίες. Έρριξε ένα καχύποπτο βλέμα προς τον Σέφιλντ που προχώρησε αποφασιστικά και κάθισε στη γωνιά του γραφείου, πάνω σ' ένα σωρό από έγχρωμες φωτογραφίες του Τζούνιορ. Δεν έδωσε σημασία στο ένα-

χλημένο ύφος του Σάϊμον.

— Προσπάθησα να πείσω τους συναδέλφους σου ότι πρέπει να λάβω κι' εγώ μέρος στην αποστολή που θα εγκατασταθεί στην περιοχή της πρώτης αποικίας. Έμαθα ότι διάλεξες δυο έπιστήμονες για τις φυσικές έπιστήμες και τρεις για τη βιολογία.

— Ναί.

— Και νομίζεις ότι ή σύνθεση της αποστολής είναι σωστή;

— Έχεις καμιά υπόδειξη να κάνεις;

— Θα ήθελα να έρθω κι' εγώ.

— Γιατί;

— Δεν υπάρχει άλλος ειδικός για την ψυχολογία.

— Την ψυχολογία! Είσαι στα καλά σου, Σέφιλντ; Πέντε άνθρωποι, είναι ύπερ αρκετοί για να διακινδυνεύσουν. Για να είμαι ειλικρινής, Σέφιλντ, εσύ και ό... πώς τόν λένε, ο προστατευόμενός σου, προστεθήκατε στην αποστολή κατά διαταγήν του ύπουργείου Υπερπλανητικών Έπαρχιών, χωρίς να ζητηθεί ή γνώμη μου. Αν με είχαν ρωτήσει, θα είχα άπωσδήποτε άντιταχθεί. Δεν βλέπω τί σχέση έχει ή ψυχολογία με μια αποστολή έρευνής σαν τη δική μας. Μόνον οι φυσικές έπιστήμες και ή βιολογία είναι άπαραίτητες. Ήταν πολύ άτυχη ή έμπνευση του Ύπουργείου ν' αρχίσει να πειραματίζεται με την Μνημοτεχνική Υπηρεσία σε μια τόσο δύσκολη περίπτωση. Δεν επιτρέπεται να επαναληφθούν οι σκηνές, όπως εκείνη με τον Ροντρίγκες.

Από τα λόγια του Σάϊμον, ο Σέφιλντ έβγαλε το συμπέρασμα ότι δεν ήξερε το ρόλο που έπαιξε ο Μάρκ στην υπόθεση του Τζούνιορ. Απάντησε μ' ένα ύφος παγετής έπιστομότητας:

— Όστε έτσι λοιπόν. Δεν βλέπετε τί σχέση έχει ή ψυχολογία με μιαν αποστολή έρευνής σαν τη δική σας; Και αν σας πώ, ότι ή καταστροφή της πρώτης αποικίας ήταν αδύνατον ν' εξηγηθεί με ψυχολογικούς παράγοντες;

— Δεν θα μου έκανε καμιά εντύπωση. Οι ψυχολόγοι είναι άνθρωποι που μπορούν να εξηγήσουν τα πάντα, αλλά δεν μπορούν ν' αποδείξουν τίποτα.

Ο Σάϊμον χαμογέλασε, περήφανος για το έξυπνο άπόφθεγμά του. Ο Σέφιλντ άγνόησε και το χαμόγελο και το άπόφθεγμα.

— Επιτρέψτε μου να μπώ στις λεπτομέρειες. Σε τί διαφέρει ο Τζούνιορ από τους 83.000 κατοικημένους πλανήτες;

— Δεν έχουμε ακόμα συγκεντρώσει όλα τα στοιχεία. Δεν μπορώ ν' άπαντήσω στην έρώτηση.

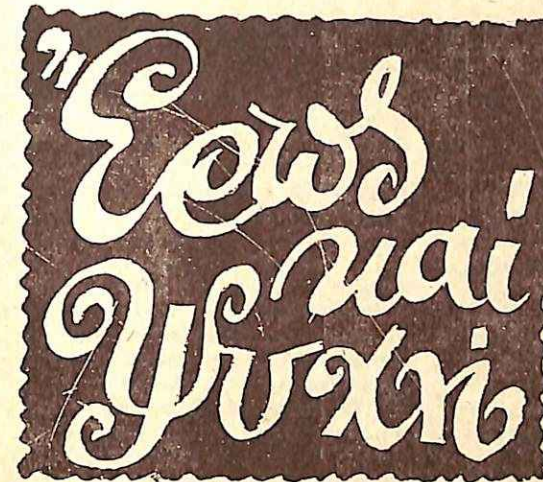
— Για τ' όνομα του Διαστήματος, Σάϊμον! Αυτό το ήξερες προτού ξεκινήσεις από τη Γη: Ο Τζούνιορ έχει δυο ήλιους. Αυτή είναι ή μεγάλη διαφορά.

— Και τί μ' αυτό; είπε ο Σάϊμον με δυσφορία.

— Έγχρωμους ήλιους, σημείωσέ το, έγχρωμους ήλιους. Ξέρεις τί σημαίνει αυτό; Σημαίνει ότι ένας άνθρωπος, εσύ ή εγώ, όταν σταθεί στον ήλιο ρίχνει δυο σκιές. Τη μια προαινεγιάλαξη, την άλλη κοκκινωπή. Δοκίμασες να μελετήσεις τη χρωματική κατανομή των σκιών αυτών, το άντανταστικό τους φάσμα;

— Υποθέτω, είπε ο Σάϊμον ύπεροπτικά, ότι θα είναι το ίδιο με το χρωματικό φάσμα των ήλιών. Τί θέλεις ν' άποδείξεις μ' αυτό;

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Η συνέχεια.

ΖΟΥΣΕ κάποτε ένας βασιλιάς που είχε τρεις πεντάμορφες κόρες. Η μικρότερη όμως, ή Ψυχή ξεπερνούσε τόσο τις αδελφές της που έμοιαζε σ'α θεά. Η φήμη της καταπληκτικιάς της όμορφιάς είχε ξαπλώσει σ' ολόκληρο τόν κόσμο. Άπ' όλους τους τόπους έφταναν άνθρωποι για να την θαυμάσουν και να την λατρεύουν. Έλεγαν πώς ή κόρη κι' ή ίδια ή Άφροδίτη δεν μπορούσε να παραβληθεί μαζί της. Έτσι είχαν παραμείνει τούς ναούς της, οι βωμοί της έμειναν άδειανοί. Όλες οι τιμές που της άνηκαν άλλοτε, προσφέρονταν τώρα σε μιá θεική κοπέλα. Φυσικά ή θεά θύμωσε μ' αυτήν την κακομεταχείριση! Καί ζήτησε, όπως πάντα, την βοήθεια του γιου της, του παιέμορφου, φτερωτού εφήβου, του Έρωτα, που κανείς ούτε στη γή, ούτε στον ούρανο μπορούσε να άντισταθεί σ'α θέλη του.

Χρησιμοποίησε τη δύναμή σου, του είπε και καν' την να έρωτευτεί το άθλιέστερο, το πιο μισητό πλάσμα του κόσμου.

Κι' ο Θεός της Άγάπης θά τόκαμνε σίγουρα, αν ή Άφροδίτη άσυλλόγιστα μεσ' την όργή της, δεν του είχε δείξει πριν την Ψυχή. Καθώς τη 'ύτταζε, ένοιωσε σ'α να είχε μπήξει ένα άπ' τα βέλη του στη δική του καρδιά. Δεν είπε τίποτα στη μητέρα του κι' αυτή τόν άφησε εύχαριστημένη, πιστεύοντας πως ο έφηβος σύντομα θα ώδηγούσε την Ψυχή στην καταστροφή.

Δεν λογάρισε, όμως, αυτό που θα συνέβαινε. Η Ψυχή δεν έρωτεύτηκε έναν άπαισιο κακούργο, δεν έρωτεύτηκε κανένα. Άλλα πράγμα παράξενο — κανένας δεν την άγάπησε πιά. Οι άντρες ήταν εύχαριστημένοι νά τη θαυμάζουν κι' έπειτα έφευγαν για να παντρευτούν με κάποιαν άλλη.

Οι αδελφές της, μολοντί πολύ κατώτερές της, έκαναν περίφημους γάμους με βασιλιάδες. Η Ψυχή, ή πανέμορφη, έμεινε θλιμένη, μόνη, να την θαυμάζουν δίχως να την έρωτεύονται.

Αυτό βέβαια στενοχωρούσε πολύ τούς γονιούς της. Τελικά ο πατέρας της πήγε στο μαντείο του Άπόλλωνα για να τόν ρωτήσει, πώς θα κατάφερε να τής βρεί ένα καλό γαμπρό. Η άπάντηση του Θεού ήταν τρομερή. 'Ο Έρως του τ'α είχε πεί όλα κι' είχε υάλιστα ζητήσει τη βοήθειά του. Έτσι, λοιπόν, ο Άπόλλωνας παράγγειλε να ντύσουνε με βαρύ πένθος την Ψυχή και να την εγκαταλείψουν στην κορφή ενός βράχου. Εκεί θαρχότανε να

την παντρευτεί, ένα τρομερό, φτερωτό έρπετο.

Η δυστυχία έπεσε στο σπιτικό, όταν έφερε ο πατέρας τ'α φριχτά νέα. Ντύσανε την κοπέλα σαν μελλοθάνατη και την άνέδασαν στο βράχο. Η Ψυχή, όμως, δεν έχανε το κουράγιο της.

— Έπρεπε να μέ κλάψετε πρωτήτερα, τούς είπε, γιατί ή όμορφιά μου προκάλεσε το φθόνο των Θεών. Τώρα πηγαίνετε και να ξέρετε, πώς είμαι χαρούμενη που έφτασε το τέλος.

Έφυγαν άπελπισμένοι, αφήνοντάς την ολμονάχη και κλείστηκαν στο παλάτι τους πνιγμένοι στο πένθος.

★
ΚΑΘΙΣΜΕΝΗ ή Ψυχή πάνω στο βράχο, μες στο σκοτάδι περίμενε το φριχτό άγνωστο. Ένώ έκλαιγε, τρέμοντας ολόκληρη, έφτασε ο άπαλός Ζέφυρος, ο γλυκύτερος άνεμος. Η κοπέλλα ένοιωσε να την άνασκήνκει ψηλά σπ' το βράχο και να την άκουμπάει σ' ένα γρασίδι μαλακό σαν κρεβάτι

Η Ψυχή άντίκρυσε τόν Έρωτα που κοιμόταν

και μυρδόλο. Εκεί ήταν όλα τόσο ήσυχα, που έσβυσε κάθε της έννοια κι' άποκοιμήθηκε. Όταν ξύπνησε, βρισκόταν κοντά σ' έναν λαμπερό ποταμό. Στην όχθη του υπήρχε ένα μεγαλόπρεπο ώραίο παλάτι, φτιαγμένο από χρυσάφι, άσήμι και πολύτιμα πετράδια. Έδειχνε έρημο κι' ή Ψυχή πλήσισε κατάπληκτη. Καθώς κοντοστάθηκε στο κατώφλι, τής φάνηκε πως άκουσε φωνή. Δεν έβλεπε κανέναν, άκουγε όμως καθαρά. Τής έλεγαν πως το σπίτι αυτό ήταν δικό της. Πώς πρέπει νά μπει μέσα θαρρετά, να λουστεί και νά ξεκουραστεί. Έπειτα θά της έτοιμαζαν το τραπέζι.

— Είμαστε οι ύπηρετές σου, έλεγαν οι φωνές, έτοιμοι να έκπληρώσουμε κάθε σου έπιθυμία.

Το λουτρό ήταν ύπεροχο, το φαγητό νοστιμώτατο. Ένώ έτρωγε, άκουγότανε γλυκειά μουσική. Η μέρα πέρασε με μόνη συντροφιά τις φωνές, αλλά είχε το παράξενο προαίσθημα πως, με

τόν έρχομό της νύχτας θά έφτανε κι' ο άντρας της. Έτσι έγινε. Όταν τόν ένοιωσε κοντά της κι' άκουσε τη φωνή του νά της ψιθυρίζει λόγια γλυκά σ'αυτή της, όλοι οι φόβοι της χάθηκαν. Ήξερε, κι' άς μην τόν έβλεπε, πως όχι μονάχα δεν ήτανε κανένα φριχτό τέρας, αλλά ο έραστής που λαχτορούσε και τόν περίμενε.

Βέβαια ή κατάσταση αυτή, δέ την ίκανοποιούσε άπόλυτα, αλλά ήταν εύτυχισμένη και ο καιρός κυλούσε γοργά.

Μια νύχτα όμως ο άγαπώμενός της άόρατος άντρας της μίλησε σοδαρά και την είδοποίησε πως την πλησίαζε κίνδυνος με τη μορφή των δυο της αδελφών.

— Έρχονται στον βράχο, άπ' όπου χάθηκες για να σε κλάψουν, δεν πρέπει όμως εσύ να τις άφίσεις να σε ίδουμέ

γιατί θα μου φέρει μεγάλη θλίψη και θα καταστραφείς κι' εσύ.

Εκείνη τούδωσε την υπόσχεση, αλλά έκλαιγε όλη τη μέρα όσο σκεφτότανε πώς δεν θα μπορούσε να παρηγορήσει τις αδελφές της. Όταν ήρθε ο άντρας της εκείνη ήταν ακόμα πνιγμένη στα δάκρυα, που ούτε τα χάδια του δεν κατάφεραν να τα στεγνώσουν. Τελικά ο Έρωτας υπόκυψε θλιμένος στη βαθεία της επιθυμία.

— Κάνε όπως θέλεις, της είπε, αλλά πηγαίνεις στο χαμό σου. Πρόσεξε όμως μη πειστείς από κανένα και θαλήσεις να με δεις, γιατί τότε θα χωριστούμε για πάντα!

Η Ψυχή του ύπασχέθηκε με κλάματα, πώς θα προτιμούσε να πιθάνει χίλιες φορές, παρά να τον χάσει.

— Δώσε μου όμως τη χαρά να δω τις αδελφές μου.

Τό άλλα πρωί, ο Ζέφυρος κουβάλησε τις δυο νέες από το βράχο. Η Ψυχή τις περίμενε καταχαρούμενη. Αγκαλιάστηκαν με δάκρυα. Όταν όμως οι δυο μεγάλες είδαν τόσα πλούτη, τις κυριέψε πικρή ζήλεια και φοβερή περιέργεια. Θέλησαν να μάθουν ποιός είναι ο άντρας της αδελφής τους. Η Ψυχή τους είπε πώς ήταν ένας ωραίος νέος, που δρισκότανε τώρα σε κυνήγι.

Επειτα, αφού τις γέμισε με χρυσάφια και κοσμήματα, παράγγειλε στο Ζέφυρο να τις ανεβάσει πάλι στο βράχο. Εκείνες έφυγαν, μα στην καρδιά τους έβραζε η ζήλεια κι' αποφάσισαν να καταστρέψουν την αδελφή τους.

Εκείνο το βράδυ, ο άντρας της Ψυχής την προειδοποίησε ακόμη μία φορά. Την παρακάλεσε να μην τις αφήσει να ξαναρθούν, μα εκείνη δεν ήθελε να τον ακούσει. Μια και δεν μπορούσε να τον δει αυτόν, γιατί να μη βλέπει τις αγαπημένες της αδελφές;

Όταν, λοιπόν, ξαναήρθαν οι δυο κακιές γυναίκες άρχισαν να την ρωτούν, πώς έμοιαζε ο άντρας της και κατάλαβαν ότι δεν τον είχε δει ποτέ της. Δεν της το φανέρωσαν, όμως, αλλά της είπαν πώς ήταν σίγουρες πώς ο άντρας της ήταν το τρομερό έρπετό. Βέβαια τώρα ήταν ευγενικός αλλά κάποια νύχτα θα χυμούσε επάνω της και θα την καταστάραιζε.

Η καυμένη ή Ψυχή άρχισε τώρα να νιώθει τρόπο αντί αγάπη. Γιατί, άραγε, δεν την άφηνε ποτέ να τον δει; Θά υπήρχε κάποιος τρομερός λόγος. Ζήτησε, λοιπόν, τη συμβουλή των αδελφών της.

Αυτές είχαν κιόλας έτοιμη την απάντηση. Αυτό το ίδιο βράδυ να κούβει ένα κοφτερό μαχαίρι κι' ένα λυχναρί κοντά στο κρεβάτι της. Την ώρα που ο άντρας της θα κοιμάται βαθεία να σηκωθεί ν' ανάψει το λυχναρί και να πάρει το μαχαίρι. Τότε να το βυθίσει γρήγορα στο κορμί του φριχτού τέρατος.

Όταν έμεινε μόνη η Ψυχή, άρχισαν να τη βασανίζουν οι σκέψεις κι' η αμφιβολία. Ός το βράδυ όμως είχε πάρει την απόφασή της. Θάπρεπε όπως σήπαιτε να τον δει.

Μόλις, λοιπόν, ο άντρας της βυθίστηκε σ' έναν ήρεμο ύπνο, εκείνη άναψε το λυχναρί. Πλησίασε σιγά στο κρεβάτι και κύτταξε. Ω, τι ανακούφιση, τι χαρά πλημμύρισε την καρδιά της! Στο κρεβάτι δρισκότανε το πιο γλυκό, το πιο ωραίο πλάσμα του κόσμου, που στην όψη του ακόμα και το φως έλαμ-

ψε πιο δυνατά. Η Ψυχή ντροπιασμένη απ' την τρέλλα της, έπεσε στα γόνατα και θα βύθιζε το μαχαίρι στα δικά της στήθια, αν δεν της έπεφτε απ' το τρεμούλιασμα των χεριών της. Αυτό όμως και την πρόδωσε. Γιατί, καθώς είχε απομείνει να τον θαυμάζει γοητευμένη, μια σταγόνα λαδιού έπεσε πάνω στο ώμο του. Εκείνος ξαφνιασμένος, ξύπνησε. Είδε το φως, μάντεψε την άπιστία της και, δίχως να πει λέξη, χάθηκε από μπροστά της.

Όρμησε ξωπίσω του μέσα στη νύχτα. Δεν μπορούσε να τον δει, αλλά άκουσε τη φωνή του. Της φανέρωσε ποιος ήταν και την αποχαιρέτησε θλιμένος.

— Ο Έρωτας δεν μπορεί να ζήσει, όπου δεν υπάρχει πίστη, της είπε και πέταξε μακριά.

— Ο Θεός της Αγάπης! σκέφτηκε ή νέα. Αυτός ήταν ο άντρας μου, κι' εγώ ή άθλια δεν του είχα εμπιστοσύνη. Έσυγε, λοιπόν, για πάντα από κοντά μου; Εγώ όμως, θα περάσω όλη μου τη ζωή αναζητώντας τον. Αν ή αγάπη του έχει σβύσει θα του δείξω, τουλάχιστον, το πάσο πολύ τον αγαπώ εγώ.

ΤΣΙ, ξεκίνησε δίχως να ξέρει, που ή την έβγαζε ο δρόμος, άπορασιμένη να τον γυρεύει. Στο μεταξύ, εκείνος είχε καταφύγει στη μητέρα του για να του περιποιηθεί την πληγή. Όταν όμως ή Άφροδίτη έμαθε την ιστορία του τον παράτησε ώργισμένη. Θά μάθαινε στη Ψυχή τι σήμαινε να προκαλέσει τη δυσμένεια μιας θεάς.

Η κακομοίρα ή Ψυχή, μες στις άπελπισμένες της αναζητήσεις, πάσχιζε να κερδίσει μα το μέρος της τους θεούς. Προσευχότανε θερμά, κανέναν όμως απ' αυτούς δεν ήθελε ν' άποχτήσει την έχθρα της Άφροδίτης. Άπελπισμένη, λοιπόν, πήρε τη μεγάλη άπόφαση. Θά πήγαινε στην ίδια την Άφροδίτη. Θά την παρακαλούσε ταπεινά να την δεχτεί σά δούλα της και θά προσπαθούσε να την μαλακώσει.

Όταν παρουσιάστηκε στην Άφροδίτη, ή θεά γέλασε δυνατά και τη ρώτησε ειρωνικά αν ζητούσε σύζυγο, μια κι' ο προηγούμεός της δεν την ήθελε πιά, ύστερα απ' την πληγή εκείνη που κόντεψε να τον σκοτώσει.

— Είσαι όμως τόσο άσκημη, που δεν θα καταφέρεις ποτέ σου να βρείς έρωστη, παρά μονάχα αν μου δουλέψεις σκληρά.

Έτσι, λοιπόν, ή Άφροδίτη υπέβαλε τη ψυχή σε φριχτές δοκιμασίες, κι' ή πονεμένη κοπέλλα με τη δύναμη της αγάπης της κατάφερε να τις δγάλει πέρα.

Τελικά ή θεά της παράδωσε ένα κουτί και την πρόσταξε να το μεταφέρει στον Κάτω Κόσμο για να παρακαλέσει την Περσεφόνη να το γεμίσει με λίγη απ' την όμορφιά της. Να της πει, πώς ή Άφροδίτη την χρειαζότανε πραγματικά, γιατί οι φροντίδες της για τον άρρωστο γιό της, την είχαν τσακίσει. Υπάκουη, όπως πάντα, ή ψυχή ξεκίνησε να βρεί το δρόμο για τον Άδη. Χάθηκε σ' ένα άνοιγμα κι' έφτασε στο ποτάμι του θανάτου. Εκεί έδωσε στον θαρκαρη, τον Χάροντα, ένα νόμισμα για να την περάσει. Από κει ώδηγούσε στο παλάτι. Ο Κέρβερος, ο τρικέφαλος σκύλος, φύλαγε τις πόρτες. Η κοπέλλα όμως του έδωσε ένα γλύκισμα για να τον καλοπιάσει κι' έτσι εκείνος την

άφησε να μπει μέσα.

Η Περσεφόνη έκτέλεσε πρόθυμα το θέλημα της Άφροδίτης κι' ή ψυχή με την έλπίδα στην καρδιά, έφερε γρήγορα πίσω το κουτί.

Την έπομένη δοκιμασία την προκάλεσε ή ίδια στον έαυτό της με την περιέργεια ή, καλύτερα, με την φιλαρέσκεία της. Θέλησε να ιδει ποιά ήταν αυτό το μαγικό που χάριζε την όμορφιά. Ίσως θά μπορούσε να χρησιμοποιήσει και λίγο απ' αυτό. Ήξερε καλά πώς θά δάσανά της την είχαν τσακίσει κι' έκρυβε πάντα μέσα της την έλπίδα πώς ίσως μπορούσε να συναντήσει ξαφνικά τον Έρωτα.

Αν κατάφερε άραγε να γίνει λιγάκι όμορφώτερη για το χατήρι του!... Δεν άντεξε, λοιπόν, στον πειρασμό. Άνοιξε το κουτί. Προς μεγάλη της άπογοήτευση, δεν είδε μέσα τίποτε. Φαινόταν άδειανό. Άμέσως όμως την κυριέψε θανάσιμη νύστα κι' έπεσε σε βαθύ ύπνο.

ΟΤΕ όμως παρουσιάστηκε ο Θεός της Αγάπης. Ο Έρως γιατρεμένος πιά απ' την πληγή του, λαχταρούσε την Ψυχή. Δεν ήταν εύκολο να τον κρατήσει κανείς φυλακισμένο. Η Άφροδίτη είχε κλειδώσει την πόρτα, αλλά υπήρχαν και τά παράθυρα. Ο Έρωτας δγίκε έξω πετώντας κι' άρχισε να γυρεύει τη γυναίκα του. Εκείνη κοιτόντανε κάπου εκεί, κοντά στο παλάτι, κι' έτσι μπόρεσε να την βρεί άμέσως. Σε μία στιγμή της έδιωσε τον ύπνο απ' τά μάτια και τον ξανάκλεισε στο κουτί. Επειτα την ξύπνησε, ταιμπώντας την έλαφρά μ' ένα απ' τά δέλη του. Την μάλωσε τρυφερά για την περιέργειά της, την παρακάλεσε να πάει να δώσει το κουτί στη μητέρα του, βεβαιώνοντάς την πώς από δώ και πέρα όλα θά πήγαιναν καλά.

Ενώ, λοιπόν, κατειθουσιασμένη ή ψυχή έτρεχε να κάνει το θέλημα, ο θεός πέταξε επάνω στον Όλυμπο. Θέλοντας να σιγουρευτεί πώς ή Άφροδίτη δεν θά τους πείραζε πιά, πήγε και βρήκε τον ίδιο το Δία. Ο πατέρας των θεών και των Ανθρώπων δέχτηκε πρόθυμα να κάνει το χατήρι του Έρωτα.

— Αν και, του είπε, μ' έχεις βλάψει πολύ ως τά τώρα, προσβάλλοντας σοβαρά το καλό μου όνομα και την αξιοπρέπειά μου, αναγκάζοντάς με να μεταμορφώνομαι σε ταύρο, σε κύκνο και άλλα... Άλλά όσο νάναι, δεν θέλω να σου χαλάσω το χατήρι.

Επειτα κάλεσε τους θεούς, καθώς και την Άφροδίτη και τους δήλωσε πώς ο Έρωτας με την Ψυχή είναι παντρεμένοι επίσημα και πώς προτείνει να χαρίσει στη νύφη την άθανασία. Ο Έρμης ανέβασε την Ψυχή στο παλάτι των θεών κι' ο ίδιος ο Δίας της έδωσε να δοκιμάσει την άμβροσία που θά την έκανε άθάνατη.

Αυτό, φυσικά, έλαξε όλότελα τά πράγματα. Η Άφροδίτη δεν θ' άρνιότανε να κάνει νύφη της μια θεά. Ο γάμος γινότανε πιά ταριαστός. Σίγουρα θά σκέφτηκε κιόλας πώς ή Ψυχή, ζώντας στους ούρανους με τις φροντίδες του άντρα της και των παιδιών της, δεν θά μπορούσε πιά να σκοτίσει τά μυαλά των ανθρώπων και ν' ανακατεύεται στις δουλειές της.

Έτσι, λοιπόν, κατέληξαν όλα σ' ένα ευτυχισμένο τέλος. Ο Έρως και ή Ψυχή είχαν ζευγαρωθεί για πάντα...

(Σ. Α.)

Η ΓΥΜΝΗ ΜΑΓΙΑ

SAMUEL EDWARDS

ΜΕΤ: ΣΥΛΒΑΣ ΑΚΡΙΤΑ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Η «Γυμνή Μάγια» ιστορεί τον Έρωτα ενός από τους μεγαλύτερους ζωγράφους της Ισπανίας, του Φραγκίσκου Γκόγια με τη διάσημη για την όμορφιά και την άκολασία της Μαρία Γκαυετάνα, δούκισσα του Άλμπα.

Είναι ή εποχή που οι πρώτοι άνεμοι της Δημοκρατίας ρίχνουν τά φεουδαρχικά καθεστώτα. Μονάχα στην Ισπανία, ή Ίερή Έξέταση έξακολουθεί να επιβάλλει τον σκληρό νόμο της.

Ο Γκόγια τρομερά εύξαπτος μονομαχεί με τον άνεμο του Μεγάλου Ίεροεξεταστή της Σαραγόσσας, τον άξιωματικό Ντόν Λουί, έξ άφορμής μιας έλαφρής γυναίκας, μιας «Μάγιας». Τον τραυματίζει σοβαρά και καταφεύγει στη Μαδρίτη, όπου γνωρίζει την Ζοζέφα, την αδελφή του ζωγράφου Μπαγιέ και την παντρεύεται. Ο γάμος είναι έντελώς αταίριαστος. Η Ζοζέφα, τύπος στενοκέφαλής και αυταρχικής γυναίκας, δεν μπορεί να ζήσει με μια ζεστή και παιδική φύση, όπως ο Γκόγια. Ο χωρισμός υπήρξε βίαιος κι' ο Γκόγια ξαναγυρίζει στον παλιό του κόσμο, ανάμεσα στον Λαό.

Κάποτε συναντά τη Δούκισσα του Άλμπα και μαγεύεται από την όμορφιά της. Ένας συνοδός άξιωματικός θέλει να τον άπομακρύνει. Ανάβει, όπως πάντα, τον τραυματίζει σοβαρά και, με συντροφιά των άφωσιωμένο του φίλο Χουανίτο, κρύβεται μέσα στον άτίθασο και παράνομο κόσμο των ταυρομάχων, όπου εργάζεται περιόδευοντας την Ισπανία, από πολιτεία σε πολιτεία, για να μη τον άναγνωρίσει ή άστυνομία που άναζητεί τά ίχνη του.

Παλεύοντας με τους ταύρους, έρχεται κατάντικρυ προς τον θάνατο, γνωρίζει καλύτερα τον έαυτό του και περιφρονεί τις άδυναμίες του, ενώ μέσα του βερειύει ή έχθρότητα στους άρχοντες της Ισπανίας.

Στην Ταρραγκόνα, έπειτα από μια επικίνδυνη ταυρομαχία, ο Χουανίτο τον πληροφορεί ότι οι άρχές έχουν άνακαλύψει τά ίχνη του. Άμέσως, μπαίνουν σ' ένα καράβι και ταξιδεύουν για την Ιταλία, όπου έγκαθίστανται στη Ρώμη.

5ον

Οι Ιταλοί είχαν γνωρίσει πολλούς δυνάστες, που πασχίζανε να κυριαρχήσουν στην χερσόνησο, αλλά άντρες και γυναίκες θεωρούσαν τους έαυτούς τους λεύτερους, λέγανε άφοβα τη γνώμη τους και τολμούσαν να διαφωνούν άνοιχτά με τις άρχές.

Αυτό που ξάφιαζε πιάτερο τον Φραντζίσκο ήταν ή συμπεριφορά της Εκκλησίας. Μελετώντας στο Βατικανό, έμαθε πώς και τον ίδιο τον Πάπα, τον

άπασχολούσαν ζητήματα, όπως ή λευτεριά κι' ή αξιοπρέπεια του ανθρώπου και πώς χρησιμοποιούσε την τεράστια επιρροή του, βοηθώντας το λαό να νοιώσει και να εκτιμήσει την ίδια του την αξία. Γνώριζε πώς ή τρομκρατία και τά βασανιστήρια ήταν μάταια όπλα,

να πάρει μέρος στο ξύπνημά της. Το ταλέντο του θά ήταν άχρηστο, αν δεν κατάφερνε να το χρησιμοποιήσει για το καλό της Ισπανίας και για το μίσος του προς τον Ντόν Μανουέλ Γκοντό κι' όλους τους άρχοντες που έπιβάλλοντες τη φτώχεια και την άμορφω-

Ένας πίνακας του Γκόγια «Η Ντόνα Αντωνία Ζαράτε», που βρίσκεται στη Νέα Υόρκη.

που έτρεφαν την δυσaréσκεια και την άνταρσία.

Σιγά σιγά ο Φραντζίσκο άρχισε να ξεκαθαρίζει τον έαυτό του. Δεν ήταν μονάχα καλλιτέχνης, ήταν Ισπανός ζωγράφος, ήθελε να ζωγραφίζει σπανιόλικά θέματα.

Μολοντί εξόριστος, έξακολουθούσε να θέλει να βοηθήσει τους συμπατριώτες του. Βλέποντας από μακριά την πατρίδα του να ξεπέφτει, λαχταρούσε

σιά, ισχυροποιούσαν τη θέση τους.

Είχε όμως μάθει, πώς όπλο του ήταν το πινέλλο κι' όχι το σπαθί.

Έγραψε, λοιπόν, στο φίλο του Ζαπάτερ, ζητώντας την βοήθεια και τη συμβουλή του φίλου του. Ο Χουανίτο νοσταλγούσε κι' αυτός την πατρίδα του, αλλά, πιστός στον Γκόγια, άρνιότανε να τον άγκαταλείψει.

Ο Φραντζίσκο άνειροπολούσε τη μέ-

ρα, που θα έπαινε την εξορία του. Είχε στείλει ένα μεγάλο γράμμα στη Ζοζέφα, ζητιανεύοντας τη συγγνώμη της, δεβαιώνοντας την πως είχε αλλάξει και της ζητούσε ναρθεί κοντά του. "Αν και δεν την αγαπούσε, ήταν η γυναίκα του και θαθελε να εκπληρώσει, όσο μπορούσε καλύτερα, τις υποχρεώσεις του. Εκείνη, μολονότι δεχότανε τα λεφτά που της έστελνε κανονικά, δεν απάντησε στο γράμμα του κι' έτσι τη; έγραψε ξανά και ξανά. Στο τέλος, παρακάλεσε τον Ζαπάτερ να πάει να την δει και να μάθει τι τρέχει.

"Ολη η Μαδρίτη γνώριζε πως η Σεβιόρα Ζοζέφα Γκόγια είχε εγκατασταθεί οριστικά στο σπίτι του αδελφού της. 'Ο Μπαγιέ, είχε παντρευτεί, αλλά η γυναίκα του, νεαρή κι' επιπόλαια, κουράστηκε σύντομα απ' τις εύθυνες και παρήτασε με χαρά τις φροντίδες του σπιτιού στην κατσούφα και λιγομίλητη κουινιάδα της.

"Ετσι ο Ζαπάτερ δεν είχε μεγάλες ελπίδες στο να την πείσει να συναντήσει τον Φραντζίσκο στην 'Ιταλία. "Εκείνος ένιωθε την αλλαγή του Γκόγια και λογάριζε να της δείξει τα γράμματά του, για να δει κι' αυτή πως ο άντρας της έβαλε μυαλό.

"Αφισε τον Ζαπάτερ να την περιμένει τόσες ώρες στο σαλόνι του αδελφού της, που νόμιζε πως δεν θα τον δεχότανε καθόλου. "Όταν τέλος παρουσιάστηκε έμεινε κατάπληχτος απ' την εμφάνισή της.

"Ήταν ακόμα νέα και θα μπορούσε να είναι όμορφη αλλά ήταν μαυροφρεμένη σαν χήρα. Στο μέτωπό της υπήρχαν βαθιές ρυτίδες, γραμμούλες άφθονες γύρω απ' τα μάτια της, και το στόμα της σχημάτιζε μόνιμα μια λεπτή, πεισματάρικη γραμμή.

— Καλησπέρα, Μαρτίν, του είπε ψυχρά, δίχως να του χαμογελάσει, ούτε να του δώσει το χέρι της. Κάθισε, σε παρακαλώ.

"Εκείνος άκατοσε, πασιχίζοντας να βρει κανένα αστείο για ν' ανοίξει την κουβέντα, αλλά εκείνη δεν τούδωσε την ευκαιρία.

— Ξέρω γιατί βρίσκεσαι εδώ. "Ελαβα πολλά εξοργιστικά γράμματα απ' την 'Ιταλία.

"Ο Ζαπάτερ άπροετοίμαστος για τον τρόπο της Ζοζέφας προσπάθησε να συνέλθει.

— Είμαι σίγουρος πως ο Φραντζίσκο υπερασπίζεται την υπόθεσή του πολύ πιο πειστικά από μένα.

"Η γυναίκα κάρφωσε επάνω του το βλέμα της σκυθρωπή.

— "Απορώ, πως μπορείς να μιλάτε για λογαριασμό του. Φημίζετε σαν τίμιος άνθρωπος, Μαρτίν.

— Πιστεύω, πως κι' εκείνος είναι τίμιος.

"Η μέρα ήταν αρκετά ψυχρή αλλά ο Ζαπάτερ ένιωθε να ιδρώνει και προσπάθησε να ξεσφίξει το γιακά του.

— Δεν ήρθα ν' απολογηθώ γι' αυτόν, Ζοζέφα. "Εχει κάνει πολλά λάθη στο παρελθόν. Δεν ήταν έτοιμος για γάμο και τα καμώματά του ήταν παιδιάστικά. "Αλλά πιστεύω πως, επιτέλους, έχει ωριμάσει.

— Δεν μ' ενδιαφέρει, του απάντησε ψυχρά.

— Πιστεύω να έχεις ακούσει απ' τον αδελφό σου, πως τ' όνομα του Γκόγια ακούγεται τώρα πιά. "Εχει στεί-

λει, εδώ πολλά απ' τα έργα του κι' όλοι τα επαινούν. "Εμαθα, πως η Δούκισσα του "Αλμπτα έχει αγοράσει δυο-τοία.

— Μια και χήρα, φαντάζομαι πως δεν ξέρει τι να κάνει δλ' αυτά τα λεφτά που κληρονόμησε απ' τον Δούκα. "Αν της άρεσει να τα σκορπίσει δικιά της λογαριασμός.

— "Αδικείς τον Φραντζίσκο, διαμαρτυρήθηκε ο Ζαπάτερ. Μερικά έργα του είναι υπέροχα. Χωρίς να θέλω να θίξω τον αδελφό σου, κανένας άλλος στην 'Ισπανία δεν μπορεί να του παροβληθεί.

— Δεν δίνω μιὰ πεινάρια. "Αν τα έργα του πευλιούνται, τότε μπορεί να μου δίνει μεγαλύτερο έπιδοςμα. "Επιμένω πάντα να παίρνω το μεριδιό μου. Κατά τ' άλλα, ότι θέλει ως πάει να γίνει. Θα μπορούσε να διοριστεί πρώτος Ζωγράφος του Παλατιού, θα μπορούσε να θεωρηθεί σά νέος Βελάσκουεθ, εγώ πάλι μονάχα περιφρόνηση θα ένιωθα γι' αυτόν.

— Δεν άρνιέμαι, πως ο Φραντζίσκο σου φέρεθηκε άσκημα, είπαε άργά ο Ζαπάτερ. Σου λέω να ξεχάσεις τα περασμένα. "Αλλά σά, πραγματική χριστιανή πιστεύω, πως θα μπορείς και θα θέλεις να συγχωρήσεις.

— "Αν αυτό άξίζει τον κόπο. Δεν έχω όμως την όρεξη να περάσω όλη μου τη ζωή συγχωρώντας και καταφώντας. Είμαι ευχαριστημένη απ' την τωρινή μου ζωή και δεν έχω διάθεση να την αλλάξω. "Αυτή είναι η τελευταία μου λέξη, Μαρτίν.

"Ο Ζαπάτερ άρχισε να μαντεύει για τι ο Φραντζίσκο ήταν τόσο στενωχωμένος τους μήνες που είχε ζήσει με τη γυναίκα του.

— Το ταλέντο του, της είπε μιλώντας ξεκάθαρα, δεν θα μπορούσε να επιζήσει μοναχό του. Χρειάζεται μιὰ γυναίκα που θα του χαρίσει τη σιγουριά, την άνακούφιση, την τρυφερόδα.

"Εκείνη σηκώθηκε όρθια για να του δείξει πως τέλειωσε η συζήτηση κι' έστρωσε ένα άνυπαρκτο τσαλάκωμα του φουστανιού της.

— Λογαριάζω τον εαυτό μου σά χήρα, του δήλωσε σταθερά.

"Όταν ο Ζαπάτερ δγήκε στο δρόμο, πήρε βαθειά άναπνοή. "Η άρνηση της Ζοζέφα να ξαναγυρίσει στον άντρα

της ήταν σωστή εύλογία Θεού. "Αλλιώς, θα του είχε πνίξει το ταλέντο, θα τον τάραιε τόσο που, χλώντας την ίσορροπία του, θα ξανάρχιζε τις τρέλλες.

"Ερριξε μιὰ ματιά στο ρολόι του και κούνησε το κεφάλι. Δεν ήξερε αν θα είχε μεγαλύτερη έπιτυχία στο δεύτερο ροντεβού του, δν μπορούσε όμως κανένας ν' άφίσει σ' άναμονή την πρώτη άοιστοκράτισσα της 'Ισπανίας.

★

Η ΔΟΥΚΙΣΣΑ του "Αλμπτα άναπαύεταν σ' ένα ντιβανάκι στο βάθος του δωματίου. "Ο Ζαπάτερ που την είχε δει μονάχα από μακριά, θάμπώθηκε απ' την όμορφιά της.

Φορούσε ένα φαρδύ, άνοιχτοπράσινο μεταξωτό φόρεμα, μ' ένα άρκετά τολμηρό τετράγωνο ντεκολτέ. Τα κόκκινα, κυματιστά της μαλλιά έπεφταν στην πλάτη της, και στα γυνάδια της πεδονάκια φορούσε άραβικά σανδάλια. Του χαμογέλασε νοηελικά, άπλώνοντας το δεξί της χέρι, που το στόλιζε ένα τεράστιο σμαράγδι.

"Ο Ζαπάτερ είχε κάνει ένα πολύ εύτυχισμένο γάμο, αλλά έλαφρά ταραγμένος, δεν μπόρεσε να μη φέρει στο νου του μερικές ίστορίες, που είχε ακούσει για την Δούκισσα. "Από τότε που πέθανε ο άνδρας της, γινότανε μεγάλη συζήτηση για τα φερσίματα της Μαρίας Γκαυετάνα. "Αρνήθηκε έπίμονα να περνάει τ'ς μέρες της στην αυλή μαζί με τους άλλους μεγάλους άρχοντες και παρουσιαζότανε στο βασιλιά και στη βασίλισσα όποτε της άρεσε εκείνης. Περνούσε τον περισσότερο καιρό της άιάμεσα στο λαό. Οι άριστοκράτες ένυχλημένοι την κατακρίνανε κι' ήτανε γνωστό πως μεταχειριζότανε τους υπήρετες της σαν ίσους.

Αυτό που άπασχολούσε όμως τη σκέψη του Ζαπάτερ, ήταν η ιδιωτική της ζωή κι' όχι οι πολιτικές της γνώμες. Ψιθυριζότανε πως, μόλις της άρεσε ένας άντρας, τον έκανε άμέσως έραστή της, για να τον παρατήσει, μόλις της γινότανε βαρετός, για κάποιον άλλον. "Ο Ζαπάτερ έλεγε στη σύζυγό του πως καμιά γυναίκα δεν μπορούσε να είναι τόσο άηθικη, τόσο άφηνιασμένη και πως όλες αυτές οι ίστορίες ήταν υπερβολικές. Κυττάζοντας, όμως, τη Μαρία άρχισε να είναι λιγώτερο σίγουρος.

"Ήταν τόσο η γοητεία της που κανείς άντρας δεν μπορούσε να μη την ποθήσει. Τα πράσινα μάτια της όμως φανέρωναν μεγάλη ελίκρινεια. "Εδειχνε άνοιχτά πως της άρεσε το παρουσιαστικό του Ζαπάτερ.

— Καλώς ήρθατε στο σπίτι του "Αλμπτα, του είπε με φωνή δυνατή, μα όλοτε-λα γυναικεία. "Σας ζωτώ συγγνώμη, που δεν σας κάλεσα νωρίτερα. "Σας θαυμάζω από καιρό.

— "Η "Εξοχήτά σας γνωρίζει τις μελέτες μου; Δεν μπορούσε να κρύψει την έκπληξή του.

— Βέβαια, τις έχω διαβάσει όλες. Σκέφτηκε, πως θα ήρθε να της ζητήσει λεφτά, μα εκείνος θέλησε να ξεκαθαρίσει τα πράγματα άμέσως.

— Το ενδιαφέρον σας με κολακεύει βαθειά! "Υψηλοτάτη, αλλά βρίσκομαι εδώ για λογαριασμό ενός φίλου μου, που δεν το ξέρει. "Εγώ δν χρειάζομαι καμιά βοήθεια, πρόσθεσε περήφανος.

"Η Δούκισσα τον κύτταξε διαπεραστικά, περιμένοντας τη συνέχεια.

— "Εμαθα πως γνωρίζετε τη δουλειά του φίλου μου, κι' έχετε εδώ αρκετά έργα του. "Ενωώ τον Φραντζίσκο Γκόγια, το ζωγράφο.

— Και βέβαια! άπάντησε, άκουμπώντας με χάρη τα πόδια της στο πάτωμα και σηκώθηκε όρθια. "Εχω πληρώσει δώδεκα «ντολλάρες» για ένα χαριτωμένο του πίνακα, που παριστάνει χωριάτικο χορό. Μεταξύ μας, άξιζε τα διπλάσια λεφτά.

"Ο Ζαπάτερ πήρε κουράγιο.

— Χαίρομαι που η "Εξοχήτά σας συμφωνεί μαζί μου. "Από χρόνια πιστεύω στο καταπληκτικό του ταλέντο.

— Τον γνωρίζετε χρόνια; μουρμούρισε εκείνη.

Τι τυχερός που είστε! "Από καιρό ήθελα να τον συναντήσω.

— Για την ώρα θα ήταν άδύνατο να κανονιστεί μιὰ τέτοια συνάντηση, εκτός αν "Εξοχήτά σας λογαριάζει να ταξιδέψει στο έξωωτερικό. "Ο Γκόγια είναι άναγκασμένος να ζει στην 'Ιταλία.

— Γνωρίζω τα περιστατικά, που τον ώδηγησαν στην εξορία, Κυρία.

Κάτι που έκρυβε ο τόνος της φωνής της τον έκανε να την κυττάζει προσεχτικά, και παρατήρησε ταραγμένος πως η νέα δεν χαμογέλουσε πιά, ενώ η έκφρασή της είχε γίνει αινιγματική.

— Δεν φανταζόμουν πως είχε γίνει τόσο γνωστό, της είπε επιφυλαχτικά.

— Το άπόγευμα εκείνο που πιάστηκε με τον άξιωματικό, έτυχε να βρίσκουμαι κι' εγώ στις ταυρομαχίες. Για να είμαι ειλικρινής, η μονομαχία εκείνη με διασκέδασε πολύ περισσότερο απ' τη ταυρομαχία.

"Ο Ζαπάτερ ένιωθε τώρα πως κάτι του έκρυβε απ' αυτό το άτυχο περιστατικό. Μήπως άραγε ο Φραντζίσκο θέλησε να φερθεί σαν ίπποτης για να τραθήξει την προσοχή της;

— Μήπως τον γνωρίζετε "Εξοχότητά;

— "Ο Σενιόρ Γκόγια δεν μου συστήθηκε ποτέ έπίσημα, του άπάντησε ξερά.

Μήπως άραγε έκανε λάθος, σκεφτότανε ο Ζαπάτερ, θέλοντας να ζητήσει την βοήθεια της Δούκισσας; "Ήταν φανερό πως ενδιαφερότανε για τον Φραντζίσκο, όχι μόνο το ζωγράφο, αλλά και για τον άντρα.

— Καθώς, λοιπόν, καταλαβαίνετε, "Υψηλοτάτη, δεν μπορεί να ξαναγυρίσει στην πατρίδα, γιατί θα συλληφεί. Και μιὰ φυλακή δεν θα ήτανε το κατάλληλο μέρος για να σας τον παρουσιάσω.

"Η διάθεση της Δούκισσας άλλάξε και πάλι. Τεντώθηκε προκλητικά, άκούμπησε στα μαξιλάρια του ντιβανιού και γέλασε ήσυχα.

— "Αησμόνησα τα καθήκοντά μου σαν οικοδέσποινα, Σενιόρ Ζαπάτερ. Να σας προσφέρω ένα ποτό και περικάμπισκότα;

— "Οχι ευχαριστώ. Είστε πολύ ευγενικά!

— Τότε, λοιπόν, του είπε άπτόμα, άς προχωρήσουμε στο θέμα που σας ενδιαφέρει.

— Πολύ καλά, "Υψηλοτάτη! "Ο Γκόγια μου έχει στείλει πολλά γράμματα, ζητώντας μου να κάνω δτι μπορώ, για να πετύχω τη βασιλική συγγνώμη. "Αγαπά την 'Ισπανία, όσο και την ίδια τη ζωή, και λαχταράει άπελπισμένα να γυρίσει στην πατρίδα. Φυσικά, εγώ μόνος μου δεν μπορώ να κάνω τίποτε. Δεν έχω καμιάν έπιρροή.

— Κι' υποθέτετε πως έχω εγώ; "Ανασήκωσε τα φρύδια της, αλλά ο τόνος της φωνής της ήταν μάλλον ειρωνικός.

— "Ελεγα μήπως...

— "Ισως δεν έχετε άκούσει πως η βασίλισσα Μαρία Λουίζα δεν με πολυχωνεύει. "Η φυκαριάρα άναγκάζεται να τριγυρίζεται από μερικές άσκημοσύρες, απ' το φόβο της μήπως ξενοκυττάσει ο Γκοντόυ.

"Ο Ζαπάτερ, ξαφνιασμένος απ' τις άπκαλύψεις της, που άφωρούσαν τις ίδιατερα του βασιλικά σπιτικού, δεν άπάντησε.

— "Ο βασιλιάς Κάρολος, δεν έχει φυσικά καμιά πρωτοβουλία, έξακολούθησε εκείνη. Δεν μπορεί να βάλει την υπογραφή του, αν δεν πάρει οδηγίες απ' τη βασίλισσα ή τον Γκοντόυ. Και μιὰ που η βασίλισσα δεν θα θελήσει να κάνει τίποτα για μένα, το μόνο που μπορώ να κάνω για να βοηθήσω τον Γκόγια σας, θα είναι το να πάω στον Γκοντόυ.

— "Ο πρωθυπουργός είναι τόσο άπασχολημένος...

— "Οχι τόσο ώστε να μην θελήσει να με δει έμένα, σας δεβαιώνω. Δεν φαντάζεστε πόσες ώρες του σπαταλά, φροντίζοντας να με πείσει για τις ιδέες του. Δεν πιστεύει, πως το φέροσινό μου άρμόζει σε μιὰ δούκισσα. Με λίγα λόγια πασχίζει να μ' άνεδάσει στη διεστραμένη του θέση. "Όλα αυτά είναι πολύ μπερδεμένα. Και βέβαια θα πάω να δώ τον Ντόν Μανουέλ, για λογαριασμό του Γκόγια. Πότε - πότε γίνεται κι' αυτός φυσιολογικός άνθρωπος και μπορώ να τον καταφέρω, συνήθως όμως είναι πολύ δύσκολος. "Ετσι δεν μπορώ να ύποσχεθώ στα σίγουρα.

— "Σας είμαι ευγνώμων.

— "Οχι, μη μ' ευχαριστήτε, παρακαλώ. Δεν έκανα ακόμα τίποτε, κι' αν πετύχω, δεν μου χρειάζεται ευχαριστίες.

"Η Μαρία Γκαυετάνα σηκώθηκε και κάρφωσε το βλέμα έξω απ' το παράθυρο, δίχως να υποψιάζεται την έντύπωση που δημιουργούσε η όμορφιά της στον έπισκέπτη.

— "Η 'Ισπανία χρειάζεται ανθρώπους σαν τον Γκόγια. Βλέπετε, άγαπώ κι' εγώ την πατρίδα μας.

ΦΡΑΝΤΖΙΣΚΟ είχε αποφασίσει να έξεχειμωνιάσει στη Νάπολη. Λίγο καιρό μετά την άφιξη του, ένας άξιωματικός απ' το 'Ισπανικό προξενείο του παράγγειλε να παρουσιαστεί στον Πρόξενο. Αυτός δίχως καμιάν έξηγηση, του παράδωσε ένα πολύτιμο έγγραφο, με την υπογραφή του βασιλιά Καρόλου, που του χορηγούσε άπόλυτη συγγνώμη. "Ο Φραντζίσκο δεν μπορούσε να πιστέψει πως μπορούσε, επιτέλους, να γυρίσει στην πατρίδα. Λίγες μέρες άργότερα, πήρε ένα γράμμα απ' τον Μαρτίν Ζαπάτερ, που τον πληροφορούσε πως η καλοτυχία του όρειλόταν στην Δούκισσα του "Αλμπτα. Της έγραψε, λοιπόν, άμέσως να την ευχαριστήσει για την μεσολάθεσή της.

"Ο Χουανίτο, ήταν κι' εκείνος κατενθουσιασμένος και λογάριζε τις γιορτές που θα δίναμε στο γυρισμό τους στη Μαδρίτη, ο Φραντζίσκο όμως δεν σκόπευε να πάει άμέσως στην πρωτεύουσα. Πίστευε, πως όφειλε να πάει πρώτα στην Σαραγόσσα για να σβύσει την κακή άνάμνηση του παρελθόντος. Με δάκρυα στα μάτια πάτησε στο χώμα της πατρίδας. "Η "Αραγκόν πάντως τον υποδέχτηκε ήρεμα. "Ο Γκόγια ζωγράφισε άμέτρητες τοιχογραφίες για τον Καθεδρικό Ναό.

"Όταν τέλειωσε, τα έργα του προκάλεσαν καταπληκτική ένσπωση και ίκανοποιημένος έφυγε για τη Μαδρίτη. "Εγκαταστάθηκε προσωρινά, μαζί με τον Χουανίτο, σ' ένα πανδοχείο και πηγε πρώτα να δει τον Ζαπάτερ για να τον ευχαριστήσει, σκοπεύοντας να έπισκεφτεί ύστερα και την Δούκισσα του "Αλμπτα, έμαθε όμως πως έλειπε απ' την πόλη. "Συνέδωσε το βασιλιά και τη βασίλισσα σ' ένα ταξίδι στην "Ανδalousia. "Ετσι ο Φραντζίσκο, άναγκάστηκε, με κρυφή άνακούφιση ν' άνεδάσει την έπίσκεψή του σ' εκείνη. Διατηρώντας καθαρά την άνάμνηση της καλονής της την συνταίριαζε με το περιστατικό, που τον είχε ρίξει στη ζενητεία. "Ισως να ένιωθε και κάποιο φόβο. "Εξ άλλου, φιλόδοξος όσο ποτέ, θέλοντας να πετύχει στους σκαπούς του, δεν ήθελε να μπλεχτεί με μιὰ γυναίκα τόσο ώραια, που κατάφερνε να ξετρελαίνει τους άντρες.

Η ΣΤΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ

ΚΑΡΚΙΝΟΓΟΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΚΑΦΕΣ !

"Υπάρχουν ένδείξεις, ότι η καφεΐνη είναι παράγων καρκινογόνος. Αυτό τουλάχιστον ίσχυρίζεται ένας Αυστραλός έπιστήμων, που κατάρθωσε ν' άποδείξει ότι η καφεΐνη αύξάνει το ποσοστό των αλλοιώσεων των βακτηριδίων, των μυκήτων και της μύγας δροσοφίλου. Οι ένδείξεις αυτές, είναι άρκετές για να κάνουν ύποπτο τον καφέ.

"Ωστόσο, άς μη θιασούμε να έξοστρακίσουμε τον όθωμανικό: Οι σύγχρονες έρευνες έπί των καρκινογόνων ουσιών προσθέτουν κάθε μέρα καινούργια πρόβοντα στο μαυρό πίνακα, και μάλιστα με τόσο ζήλο, ώστε σύντομα δεν θαχει άπομείνει καμιά ουσία... μη καρκινογόνος και ο άνθρωπος που θα ήθελε ν' άποφύγει τον κίνδυνο του καρκίνου, θα έπρεπε ν' άντιμετωπίσει το θάνατο έξ άσπίτας!

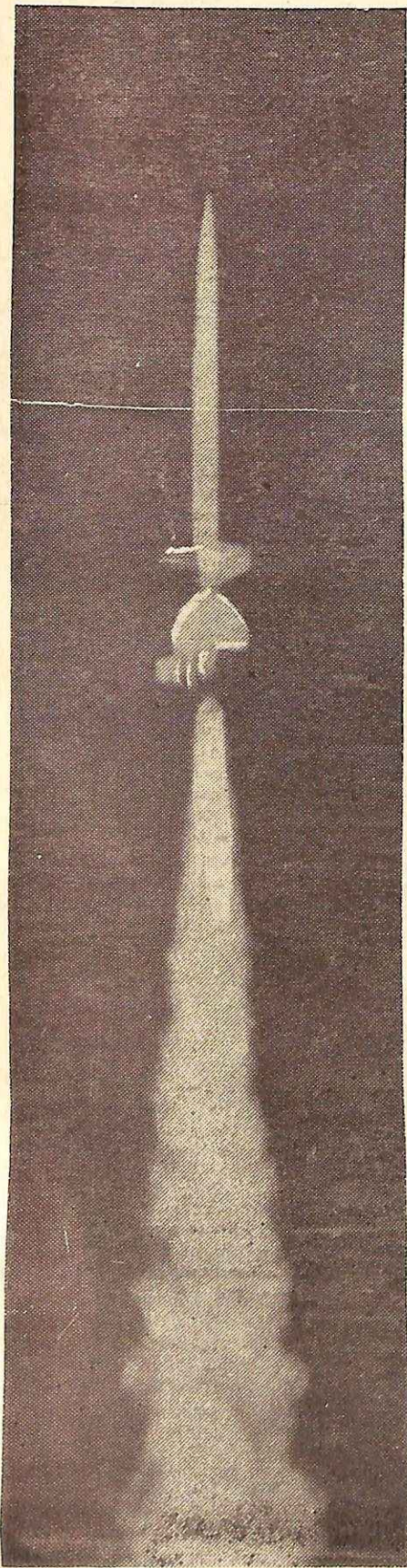
"Αλλ' εύτυχώς, η έπίδραση των καρκινογόνων ουσιών, δεν είναι όμοιόμορφη και γενική σ' όλα τα ζωντανά πλάσματα. "Η καφεΐνη μπορεί να προκαλεί μορφολογικές αλλοιώσεις στη μύγα δροσοφίλου, άλλ' αυτό δεν άποδεικνύει ότι μπορεί να προκαλέσει καρκινικούς όγκους στον άνθρωπο.

"Υστερόγραφο: "Η καφεΐνη άπαλάσσεται λόγω άμφιβολιών από την κατηγορία της καρκινογονίας, αλλά, για καλό και για κακό, μην πίνετε πολύ καφέ. Θα ώφελήσετε όπωσδήποτε τις άρτηρίες σας, την καρδιά σας και τα νεύρα σας.

ΣΤΟ ΚΑΝΑΒΕΡΑΛ

ΕΞΕΡΕΥΝΩΤΑΣ ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ

Η ατμόσφαιρα είναι ζωτικό στοιχείο της ύπαρξέως μας. Σ' αυτό τον αέρα που αναπνέουμε οφείλεται κατὰ μέγα μέρος ή τεράστια ποικιλία των φυλών και των πολιτισμών. Αρκεί νά πάψει νά λειτουργεί ένας από τους πολύπλοκους μηχανισμούς που ρυθμίζουν την ατμόσφαιρα και ό αέρας που αναπνέουμε, από φιλικό στοιχείο, γίνεται θανάσιμο. Αλλά ή συστηματική μελέτη του συνόλου των ατμοσφαιρικών φαινομένων, του κλίματος, είναι έντελώς πρόσφατη: Η μετεωρολογική παρατήρηση περιωριζόταν άλλοτε σέ μερικές λαϊκές παροιμίες. Σήμερα στέλνουμε άνιχνευτικούς πυραύλους σέ ύψος 220 χιλιομέτρων.

3. Ο ΑΕΡΑΣ ΠΟΥ ΑΝΑΠΝΕΟΥΜΕ

ΣΟΛΗ ή διάρκεια ής ζωής μας, αναπνέουμε έναν αέρα που είναι απαραίτητος γιά την ύπαρξή μας. Ο αέρας αυτός έχει τέσσερις ιδιότητες, χωρίς τις οποίες ή ζωή πάνω στή Γη θα ήταν αδύνατη:

★ Προσφέρει στά φυτά τόν ανθρακικό αέριο και στά ζώα τόν πολύτιμο όξυγόνο.

★ Προφυλάσσει ή Γη από τις υπερβολικές θερμοκρασίες.

★ Συγκεντρώνει την υγρασία και την κατανέμει, υπό μορφήν βροχής ή χιονιού, σ' όλη την επιφάνεια ής Γης.

★ Προστατεύει ή Γη από τις υπεριώδεις ακτίνες του Ήλιου.

Στό σύνολό του, ό αέρας που αναπνέουμε αποτελεί την «ατμόσφαιρα», που υπό την επίδραση του Ήλιου, γίνεται ό κύριος παράγων του κλίματος. Σ' αυτό τόν αέρα που αναπνέουμε οφείλεται κατὰ μέγα μέρος ή τεράστια ποικιλία των φυλών, των πολιτισμών, των εθνικών. "Αν ό Έλληνας και ό Ιταλός είναι διαφορετικοί από τόν Έγγλέζο και τόν Νορβηγό, αυτό οφείλεται στό γεγονός ότι τόν κλίμα στό οποίο ζούν είναι τόσο διαφορετικό.

Αρκεί νά πάψει νά λειτουργεί ένας από τους τέσσερις πολύπλοκους μηχανισμούς που αναφέραμε πιο πάνω — και ό αέρας που αναπνέουμε από φιλικό στοιχείο, θα γίνει θανάσιμο. Αλλά οι άνθρωποι ενδιαφέρονται περισσότερο γιά ή βροχή και ή λιακάδα, παρά γιά ή μελέτη των αινιγμάτων ής ατμοσφαιρας.

Ένας άμερικανικός μετεωρολογικός πύραυλος έξερευνά την ατμόσφαιρα σέ ύψος 220 χιλιομέτρων

Ο «ΚΑΙΡΟΣ», είναι τόν κοινότοπο θέμα συζητήσεων μεταξύ των ανθρώπων όποιασδήποτε φυλής και πολιτιστικού επιπέδου. Αυτό δέν είναι παράξενο, αφού ό άνθρωπος δέν μπορεί νά υπάρξει χωρίς την ατμόσφαιρα. Αλλά ή συστηματική μελέτη του συνόλου των ατμοσφαιρικών φαινομένων — του κλίματος — είναι έντελώς πρόσφατη. Η μετεωρολογική παρατήρηση περιωριζόταν άλλοτε σέ μερικές λαϊκές παροιμίες.

Τήν εποχή ής πολιορκίας ής Σεβαστουπόλεως, στις 14 Νοεμβρίου 1854, ένα γαλλικό πλοίο ναυάγησε, μέ πολλά θύματα, έξ αιτίας μιας απόρροιας καταιγίδας. Ο Γάλλος αστρονόμος Λεβεριέ επιφορτίστηκε από την κυβέρνηση του νά μελετήσει τὰ κατάλληλα μέσα άποφυγής παρομοίων καταστροφών. Ο Λεβεριέ πρότεινε ν' αρχίσει ή μετάδοση μετεωρολογικών ειδήσεων στά συμμαχικά στρατεύματα που βρίσκονταν μπροστά στή Σεβαστούπολη, γιάτί αν οι ναύαρχοι είχαν ειδοποιηθεί έγκαιρως γιά την εξέλιξη του καιρού, ή καταστροφή δέν θα είχε συμβεί. Τα πειράματα που πραγματοποιήθηκαν κατά ή διάρκεια του πολέμου ής Κριμαίας ύπηρεσαν τόσο ένθαρρυντικά, ώστε ή πρώτη τηλεγραφική μετεωρολογική υπηρεσία ιδρύθηκε τόν 1863. Δεκαπέντε χρόνια άργότερα, ιδρύθηκε στήν Ουτρέχτη ής Ολλανδίας ή πρώτη Διεθνής Μετεωρολογική Οργάνωση, την όποία μετεωρολογική Οργάνωση, που έδρευε στή Γενεύη.

Από την εποχή του πολέμου ής Κριμαίας, ή μελέτη ής ατμοσφαιρας έχει προοδεύσει άλματικά. Άλλοτε, ή μετεωρολογία περιωριζόταν στή μελέτη των «φαινομένων επιφανείας», δηλαδή στή συγκέντρωση στοιχείων από τους διάφορους μετεωρολογικούς σταθμούς, που είναι κατεσπαρμένοι στήν επιφάνεια του

πλανήτη μας. Αλλά τὰ φαινόμενα αυτά, δέν άρκούν γιά νά εξηγήσουν τόν καιρό. Τότε οι έπιστήμονες ξεκίνησαν γιά την κατάρτιση ής άνώτερης ατμόσφαιρας.

Σήμερα, οι μετρήσεις των άνωτερων ατμοσφαιρικών στρωμάτων γίνονται μέ ή βοήθεια μετεωρολογικών αεροστάτων (όχι επανδρωμένων). Είναι κατασκευασμένα γιά ν' άνεβαίνουν, όσο τόν δυνατόν περισσότερο κάθετα, σέ ύψος μέχρι τριάντα χιλιομέτρων, ή γιά νά παραμένουν σέ ύψος ώρισμένο έκ των προτέρων επί 24 ώρες. Τ' αεροστάτα, έφωδιασμένα μέ αυτόματους πομπούς, μεταδίδουν άπ' ευθείας στό μετεωρολογικό σταθμό τὰ στοιχεία που καταγράφουν τὰ έργα τους. Αλλά ή ζωή τους είναι σύντομη και ή τροχιά τους άσταθής.

Μέ τους «μετεωρολογικούς πυραύλους» ή εξερεύνηση ής ατμοσφαιρας προχώρησε σέ ύψος πολλών χιλιάδων χιλιομέτρων. Οι πύραυλοι αυτοί, είναι έργα να πολύτιμα γιά την έπιστημονική έρευνα. Σέ διάστημα λίγων μηνών, εξαπολύθηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες πάνω από 150 πύραυλοι γιά ή μέτρηση ής πιέσεως, ής πυκνότητας και ής θερμοκρασίας σέ ύψος μέχρι 220 χιλιομέτρων.

Ο μετεωρολογικός πύραυλος, παρουσιάζει κι' αυτός ένα μειονέκτημα, γιάτί ή ζωή του είναι ακόμα πιο σύντομη από του αεροστάτου. Τόν όνειρο των μελετητών ής ατμοσφαιρας, ήταν ή κατασκευή ενός μηχανήματος που θα παρέμενε επί άρκετό διάστημα σ' άνωτερα στρώματα και θα είχε σταθερή τροχιά. Τόν όνειρο πραγματοποιήθηκε κιόλας μέ τους «τεχνητούς δορυφόρους». Οι τρεις πρώτοι ρωσικοί Σπούτνικ, δέν ήταν ύσιαστικά παρά αυτόματα μετεωρολογικοί σταθμοί γιά την άνωτερη ατμόσφαιρα. Οι Σπούτνικ ήταν «ατμοσφαιρικοί δορυφόροι».

Οι Άμερικανοί δέν άκολούθησαν την ίδια κατεύθυνση, γιάτί οι πρώτοι δορυφόροι τους δέν ήταν «ατμοσφαιρικοί» αλλά «γεωδαιτικοί», δηλαδή έκινούντο έξω άπ' την ατμόσφαιρα. Οι γεωδαιτικοί δορυφόροι είναι χρήσιμοι γιά ή μελέτη του σχήματος ής Γης, αλλά, όχι γιά τις ατμοσφαιρικές έρευνες.

Τα στρώματα ής ατμοσφαιρας

ΕΠΕΙΤΑ από τόσες προσπάθειες, τί ακριβώς έμάθαμε γιά την ατμόσφαιρα; Πρώτα άπ' όλα, ξέρουμε ότι αποτελείται από πολλούς «δρόφους»:

★ Υπάρχει ένα «ισόγειο», ή τ ρ ο π ό σ φ α ι ρ α, που αρχίζει από την επιφάνεια ής Γης και φτάνει σέ ύψος 10—15 χιλιομέτρων. Σ' αυτό τόν ισόγειο κυκλοφορούν άνεμοι, σχηματίζονται τὰ σύννεφα, ζωγραφίζονται τὰ ούράνια τόξα, ξεσπούν οι μπόρες, τόν χαλάζι, οι βροντές και οι άστραπές. Στά άνωτερα κράσπεδα του στρώματος αυτού, κάνει πολύ κρύο: Η θερμοκρασία κατεβαίνει ως τους 60 βαθμούς κάτω άπ' τόν μηδέν. Τόν ταβάνι του ισόγειού μας είναι ψυχρό.

★ Τόν «πρώτο πάτωμα» είναι ή σ τ ρ α τ ό σ φ α ι ρ α. που φτάνει σέ ύψος 40 χιλιομέτρων. Ο ούρανός έκεί είναι πάντα άνέφελος, τόν χρώμα του είναι γαλάζιο πρós τόν μαυρί, ό ήλιος έκτυφλωτικός. Ο αέρας είναι ξερός, διαφανής και ή πυκνότητα τόσο μικρή, ώστε τόν αίμα ενός ανθρώπου που θα βρίσκόταν άπρόστατος έκεί πάνω θα άρχιζε νά σιγοβράζει. Ο... βραστός θα-

νατος περιμένει τούς ναυαγούς του Διαστήματος.

★ Τόν «δευτερο πάτωμα», είναι ή ι ο ν ό σ φ α ι ρ α που ύψώνεται ως τὰ 400 χιλιομέτρα. Τόν ατμοσφαιρικό αυτό στρώμα, είναι τόν πιο σημαντικό άπ' όλα. Από τόν ύψος του, ή Γη φαίνεται σαν πέλωρια σφαίρα μέσα σ' έναν μαύρο ούρανό. Στήν ιονόσφαιρα βρίσκουμε ένα στρώμα όζοντος (αερίου που αποτελείται από τρία άτομα όξυγόνου), που σχηματίζει ένα προστατευτικό παραπέτασμα κατὰ των υπεριώδων ακτίνων του Ήλιου. "Αν οι ακτίνες αυτές έφταναν άπ' ευθείας στό έδαφος, θα συνέβαιναν φοβερές καταστροφές γιά τὰ ζωντανά πλάσματα του πλανήτη μας. Χάρη στις μετρήσεις των σοβιετικών δορυφόρων, γνωρίζουμε σήμερα άρκετά πράγματα γιά την ιονόσφαιρα. Τόν ατμοσφαιρικό αυτό στρώμα, βρίσκεται υπό την άμεση σχεδόν επίδραση του Ήλιου. Συμβαίνουν έκεί καταιγίδες και έναλλαγές ής

ποιος άνεμοστρόβιλος είχε μεταφέρει σέ ύψος 2.000 χιλιομέτρων! Και μια μέρα, στό Βερολίνο, φύτεψε μια όρχιδέα των τροπικών, που κανείς δέν την είχε φυτέψει! Ποιος ξέρει πόσα χιλιομέτρα αξίδεφε ό σπόρος ής γιά νά φτάσει σ' αυτή την πόλη του Βορρά.

Ο άνθρωπος δέν έχει φτερά, αλλά δέν πρέπει νά ξεχνάμε ότι τὰ τρία τέταρτα των ζωικών ειδών (έντομα και πουλιά) ζούν τόν μεγαλύτερο μέρος ής ζωής τους στόν αέρα. Και όλα σχεδόν τὰ είδη των σπονδυλωτών περιλαμβάνουν ζώα προσαρμοσμένα, περισσότερο ή λιγώτερο, γιά ή ζωή στόν αέρα: Υπάρχουν ιπτάμενα ψάρια, ιπτάμενοι δάτραχοι, ιπτάμενες σαύρες κλπ.

Όσο γιά τὰ πουλιά, αυτά είναι ικανά γιά κάθε είδος πτήσεως. Η ατμόσφαιρα, είναι τόν βασίλειο των πουλιών. Ένα είδος χελιδονιού διατρέχει δυό φορές τόν χρόνο μίαν άπόσταση 17.000 χιλιομέτρων. Τόν πιο γρήγορο πουλί ε-

ΤΑ ΦΥΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΤΑΛΛΑ

Μερικά φυτά άποκαλύπτουν την παρουσία ενός χρήσιμου όρυκτου, στην περιοχή που φυτρώνουν. Τόν άψίνθιο, π.χ., είναι σίγουρη ένδειξη, ότι υπάρχουν έκεί κοντά κοιτάσματα μαγνησίου. Άλλα άγριολούλουδα, άποκαλύπτουν την ύπαρξη σιδήρου.

Τὰ μέλη μιας γεωλογικής άποστολής που έργαζόταν στό άνατολικό Καζακστάν (Ε.Σ.Σ.Δ.), μόλις πληροφορήθηκαν ότι σέ μια περιοχή φύτρωναν άφθονες άγριοβιολέτες, άρχισαν νά ψάχνουν γιά ψευδάργυρο και γρήγορα άνεκάλυψαν πλούσια κοιτάσματα.

Η παρουσία ώρισμένων όρυκτων στό έδαφος, όπου φυτρώνουν ώρισμένου είδους άγριολούλουδα ή άλλα φυτά, δέν είναι συμπτωματική. Τὰ φυτά χρειάζονται διάφορα συστατικά και δέν είναι παράξενο ότι αναπτύσσονται μόνο στά έδάφη που είναι πλούσια σέ τέτοια συστατικά.

Σ' αυτή ή διαπίστωση στηρίζεται ή «γεωδοτανική μέθοδος» όρυκτολογικών έρευνών που είναι σχεδόν άλάνθαστη.

θερμοκρασίας. Έκεί σχηματίζεται τόν «Βόρειον Σέλας». Έκεί άντανακλώνται τὰ ραδιόφωνικά κύματα και μεταδίδονται σ' όλη ή Γη. Η θερμοκρασία είναι γενικά πολύ ύψηλή: Στά 200 χιλιομέτρα, φτάνει στους 800 βαθμούς έκατονταβάθμου! Οι μετεωρίτες άρπάζουν φωτιά και εξαερώνονται προτού πέσουν στό κεφάλια μας...

★ Τέλος, υπάρχει κι' ένα «τρίτο πάτωμα», ή «έξωσφαιρα», που σύμφωνα μέ τις άνακοινώσεις των Ρώσων έπιστημονων, φτάνει σέ ύψος 3.000 χιλιομέτρων. Οι κοσμικές ακτίνες εισδούν έκεί και συγκρούονται μέ τούς πυρήνες των ατόμων. Η ατμόσφαιρα δέν αποτελείται από άέρια μοριακής συνθέσεως, αλλά από διάσπαρτα άτομα άζώτου και όξυγόνου. Οι Σπούτνικ κατέγραψαν θερμοκρασίες 1.000 ως 2.000 βαθμών.

Θρεπτικό περιβάλλον

Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ, είναι κυρίως ένα «θρεπτικό περιβάλλον». Τὰ φυτά, χάρη στή φωτοσύνθεση, άπορροφούν έξη μόρια ανθρακικού αερίου γιά νά έλευθερώσουν έξη μόρια όξυγόνου. Η άπελευθέρωση αυτή του όξυγόνου, είναι μια πολύ σημαντική συμβολή γιά την ύπαρξη των ζωντανών πλάσμάτων. Χωρίς όξυγόνο, δέν θα ύπήρχε ζωή. Θαυμάζουμε αυτή ή σοφή άλληλεξάρτηση στους κόλπους ής δημιουργίας.

Γιά πολλά φυτά, ή ατμόσφαιρα είναι ένας φορέας ής αναπαραγωγής. Ο άνεμος μεταφέρει τούς σπόρους και τούς κόκκους ής γύρης, σέ μεγάλη άπόσταση από τόν τόπο που γεννήθηκαν. Έχουν βρεθεί μικροσκοπικά θρύα, που κά-

ναι ή πέριδικα ής άφρικανικής στέπας, αλλά κανείς δέν μπόρεσε νά μετρήσθ μέ ακρίβεια την ταχύτητα ής. Υπάρχουν πουλιά, που πετάνε μέ ταχύτητα σαράντα μέτρων τόν δευτερόλεπτο, δηλαδή 144 χιλιομέτρων την ώρα.

Ο άνθρωπος, τέλος, δέν θα μπόρουσε νά ζήσει χωρίς αέρα μέ την κατάλληλη άναλογία όξυγόνου. Έχει έφευρει μέσα γιά ν' άναπληρώσει τεχνητά την έλλειψη του όξυγόνου (μάσκα, σκάφανδρο κτλ.).

Ο φυτικός κόσμος χρησιμοποιεί τόν άνθρακα των αερίων ής ατμόσφαιρας και ό ζωικός κόσμος έχει ανάγκη από τ' όξυγόνο που παράγεται από τὰ φυτά. Δημιουργείται έτσι μια ισορροπία που ό ρυθμός και οι νόμοι ής μάς είναι ακόμα άγνωστοι.

Μεγάλη ποσότητα άνθρακος στην ατμόσφαιρα, θα προκαλούσε ύψωση ής μέσης θερμοκρασίας. Στά έκατό τελευταία χρόνια ής βιομηχανικής δραστηριότητας, οι άνθρωποι εξαπόλυσαν στην ατμόσφαιρα 360 δισεκατομμύρια τόνους ανθρακικού αερίου. Τόν ποσοστό του άνθρακος στην ατμόσφαιρα, αύξήθηκε κατὰ 13%. Η ύψωση ής μέσης θερμοκρασίας, ύπολογίζεται σέ 0,5 βαθμούς. Οι άνθρωποι επιδρούν στην εύαίσθητη ισορροπία ής ατμοσφαιρας και αυτό θα έχει ίσως τραγικές συνέπειες. Η μόλυνση ής ατμοσφαιρας είναι σήμερα τόν άλυτο πρόβλημα των μεγάλων πόλεων. Τόν πρόβλημα θα λυθεί, όταν οι άνθρωποι καταλάβουν ότι ή ατμόσφαιρα δέν είναι... σκουπιδαριό, αλλά ζωτικό στοιχείο ής ύπαρξέως μας.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Κόσμοι χωρίς σύνορα.

ΤΟΥ ΠΑΡΑΜΑΝΣΑ ΓΙΟΓΚΑΝΑΝΤΑ

Βυῆκα διαστικά ἀπὸ τὴν αἴθουσα

— 'Ο Σουάμι Πραναμπανάντα δὲν

— Καὶ ἔγινα, Καίτη μου. Δυστυχῶς ὅμως κι' αὐτὸς ὁ ἄλλος εἶναι μπεκρῆς!

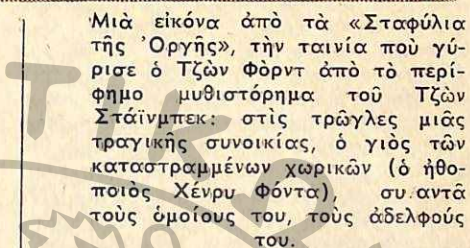
Βρισκόμαστε εκείνη τη στιγμή, ό σο-

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Ἡ συνέχεια

— Καὶ τὸ τρίτο;
— Τὸ τρίτο τὸ χρησιμοποιῶ
γιὰ νὰ ψάχνω νὰ βρῶ τὰ ἄλλα
ὅσο ζευγάρια ὄταν τὰ γίνω!

τα, ἔστω ἀθέατο, τὸ στοιχείο τῆς ἀντι-

ουσία της σάτιρας του Ρενέ Κλαίρ, μιᾶς σάτιρας που ἔχει φιλοσοφικό βάθος, που βλέπει τὰ βασικά φιλοσοφικά προβλήματα καὶ που ἀνατρέπει τὸ θρῆλυο τοῦ Φάουστ. Ἡ σάτιρα αὐτὴ εἶναι συνεπὴς μὲ τὴ γενικὴ ἀναρχικὴ φιλοσοφία τοῦ κορυφαίου Γάλλου σκηνοθέτη, ἀλλὰ συνάμα παίρνει τὴ μορφὴ ἐνὸς ἀληθινοῦ ἔργου τέχνης μὲ τὸν τρόπον ποὺ ἐκφράζεται — μὲ τὸ προσωπικὸ ὄψος τοῦ Ρενέ Κλαίρ. Ποτὲ ἄλλοτε εὐποιοι τοῦ «Ἐκατομμυρίου» δὲν ἔδωσαν ταῖνά· μὲ τὴν ἐσωτερικὴ ἐνότητά, μὲ τὴν ἰσορροπίαν οὐσίας καὶ μορφῆς,

μέ τόσο πλατειά ανάπτυξη τοῦ θέματος, ὅσο στήν «Ὁμορφιά τοῦ Διαβόλου». Τό σενάριο — πού τό ἔγραψε μαζί μέ τόν Σαλακρού — εἶναι ὑπόδειγμα γιά τόν κινηματογράφο: προσφέρει τά θέματα πού θά γίνουν εἰκόνες καί κίνηση — πού θά ἐκφραστοῦν, δηλαδή, κινηματογραφικά. Ἡ ἰσορροπία αὐτῆς οὐσίας καί μορφῆς ἔχει κάτι το «κλασικό» καί, σάν σάτιρα, δρῆσκειται στήν παράδοση τοῦ Μολιέρου. Ἔτσι θά παρουσιαζόταν ἴσως ὁ Φάουστ, ἂν τόν ἔγραφε ὁ Μολιέρους — ὁ Μολιέρους τοῦ Ταρτούφου. Αὐτή εἶναι ἴσως ἡ πιό σημαντικὴ πλευρά τῆς «Ὁμορφίας τοῦ Διαβόλου» — ἡ πλευρά τοῦ θεματος, τῆς σάτιρας. Γιατί ὁ κινηματογράφος δὲν μᾶς ἔχει συνηθίσει σὲ τέτοια τομμήματα, σὲ τέτοια μεταφορὰ φιλοσοφικῶν προβλημάτων στήν ὁδόν. Μέσα στήν ἀποπνεκτικὴ μονοτονία θεμάτων καί στήν ἀπελπιτικὴ στειρότητα ἰδεῶν τοῦ σημερινοῦ κινηματογράφου, ἡ «Ὁμορφία τοῦ Διαβόλου» ξεχωρίζει μέ τὸ πνευματικὸ καί τὸ καλλιτεχνικὸ ἀνάστημά της. Γιατί δὲν εἶναι μόνον μιὰ τολμηρὴ σάτιρα, μιὰ ταινία μέ ἰδέες καί κριτικὴ, εἶναι καί ἓνα ἔργο τέχνης.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

Κατακλύθειν τὴν ἑπιστήμην καὶ τὴν τεχνικὴν

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

ΔΙΑΣΤΗΜΑ

ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΑΣΤΡΟΝΑΥΤΕΣ

Ἐπὶ ἐπὶ τούτῳ ἐπιλεγέντες Ἀμερικανοὶ ἀστροναῦται θὰ ἀρχίσουν ἐκτελούντες ἐκπαιδευτικὰ ταξίδια ἐντὸς πυραύλων, πρὶν θὰ φθάσουν εἰς ἀπόστασιν 200 μιλίων, ὑπεράνω τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἐντὸς διαστήματος ἑξ μηνῶν.

Ο Κηθ Γκλένναν, διευθυντὴς τῆς ὑπηρεσίας Ἀεροναυτικῆς καὶ Διαστήματος, προσέθεσεν ἐπίσης ὅτι πρόκειται περὶ μέρους τοῦ προπαρασκευαστικοῦ προγράμματος, τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀποστολὴν ἀνθρώπου πρὸς τὸ Διάστημα ἐντὸς τοῦ ἔτους 1961. Οἱ ἐπὶ ἀποστολῆς ἀστροναῦται διὰ τὸ πρόγραμμα ἐπιχειρουμένων πυραύλων θὰ ἀρχίσουν τὰς δοκιμαστικὰς πτήσεις των ἐντὸς πυραύλων τύπου «Ρένσον» μετὰ τὴν 1ην Ἰουλίου. Ἡ ἐκτόξευσις θὰ γίνῃ ἐκ τοῦ ἀεροσταθμοῦ Κανάβεραλ διὰ τὰ δοκιμαστικὰ θαλαμίσκοι τοῦ Διαστήματος καὶ διάφοροι μέθοδοι περισυλλογῆς αὐτῶν κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν των εἰς τὴν Γῆν.

ΣΥΣΚΕΤΗ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΑΣΤΡΟΝΑΥΤΑΣ

Προσφάτως ἐνεκαίνισθη σειρά νέων πειραμάτων εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας, σκοπὸς τῶν ὁποίων εἶναι ἡ διεκδύνησις τῶν ἀστροναυτῶν εἰς τὰς κινήσεις των ὅταν τὸ διαστημόπλοῖόν των θὰ διασχίῃ περιοχὰς τοῦ Διαστήματος, ὅπου δὲν θὰ ἐπενεργῇ ἡ βαρὺτης κανονικῶς οὐρανίου σώματος. Ἀντικείμενον τῶν πειραμάτων εἶναι ἡ τελειοποίησις συσκευῆς πρὸς τὴν παραγὰν μικρὰς, ἀλλ' ἰσχυρὰς δόσεως διοξειδίου τοῦ ἀνθρακὸς ὑπὸ πίεσιν. Ἡ συσκευὴ θὰ ἐπιτρέπῃ εἰς τοὺς ἀστροναῦτας νὰ κινῶνται ὅπως καὶ ὅπου θέλουν, εἰς περιοχὰς, εἰς τὰς ὁποίας δὲν θὰ ὑπάρχῃ βαρὺτης, διὰ τῆς πίεσεως κομβίου ἐκλύοντος διοξειδίου τοῦ ἀνθρακὸς πρὸς κατευθύνσεις ἀντιθέτους ἐκείνων, πρὸς τὰς ὁποίας ἐπιθυμῇ ὁ ἀστροναῦτης νὰ μεταβῇ.

Ἐτέρω ἐνδιαφέρουσα συσκευὴ τοῦ Διαστήματος εἶναι ἡ ἡλεκτρομαγνητικὸν κάθισμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπιτρέπῃ εἰς τοὺς ἀστροναῦτας νὰ ἀναπαύωνται ἀνέτως, ὅταν τὸ ἐπιθυμῶν. Διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἐν λόγω καθίσματος, οἱ ἀστροναῦται θὰ πρέπει νὰ φοροῦν μεταλλικὴν ἐνδυμασίαν.

ΚΑΙ Η ΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΑΣΤΡΟΝΑΥΤΩΝ

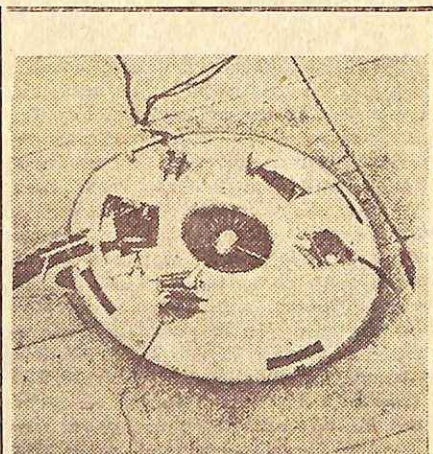
Τελευταίως ἐπελέγη ἐν Ἀμερικῇ ἡ πλέον κατάλληλος στολὴ διὰ τοὺς ἀστροναῦτας τῶν ΗΠΑ τοὺς ἐκπαιδευμένους βάσει τοῦ Προγράμματος «Ερμῆς». Μετὰ ἀπὸ ἐντατικὰς δοκιμὰς καὶ λεπτομερεῖς πειραματισμούς, ὁ Ἀμερικανικὸς Ὀργανισμὸς τοῦ Διαστήματος παρήγγειλεν ἐν τέλει 20 στολὰς τοῦ εἴδους αὐτοῦ, ἀξίας 75.000 δολλαρίων. Αἱ στολαὶ ἀποτελοῦνται ἑξ ἐνὸς ἐξωτερικοῦ περιβλήματος καὶ ἐνὸς ἐσωτερικοῦ.

Ὁ ἀὶρ θὰ κυκλοφορεῖ ἐντὸς τῆς στο-

λῆς εἰσερχόμενος μέσω εἰδικῆς βαλβίδος τοποθετημένης κοντὰ εἰς τὸ στήθος, καὶ θὰ ἐξέρχεται ἀπὸ εἰδικὴν ὀπὴν εἰς τὴν κοιλίαν. Ἐτερον σύστημα θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀνανέωσιν τοῦ ἀέρος, ὥστε νὰ μὴ ἐπέλθῃ ἀνωμαλία εἰς τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος. Τὸ ἐσωτερικὸν περιβλημα, θὰ ρυθμίσῃ τὴν πίεσιν ἐντὸς τῆς στολῆς μόνον εἰς περιπτώσιν, καθ' ἣν ὑποστῇ βλάβη ἢ ἐντὸς τοῦ θαλαμίσκου τοῦ διαστημόπλοιου πίεσις. Ἡ ὅλη στολὴ θὰ εἶναι καλυμμένη δι' ἀργυροχρόου ὕλκοῦ, σκοπὸς τοῦ ὁποίου θὰ εἶναι ἡ προστασία τοῦ σώματος ἀπὸ τὴν ραδιενέργειαν καὶ τὴν υπερβολικὴν θερμότητα.

Η ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΤΡΟΧΙΑΣ ΤΩΝ ΔΟΡΥΦΩΡΩΝ

Ἡ ἀμερικανικὴ ἐταιρεία Λόγκχεντ ἐλπίζει ὅτι ἐντὸς ἐνὸς ἔτους θὰ δυνηθῇ νὰ κατασκευάσῃ κινήτῃρα πυραύλου, πρὶν θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν κατὰ βούλησιν μεταβολὴν τῆς τροχίας τῶν τεχνητῶν δορυφώρων. Πράγματι, μηχανικοὶ τῆς ἐταιρείας παρουσίασαν τὸν νέον τύπον τοῦ κινήτῃρος, πρὶν ἐξομοιωθῇ ἤδη διὰ τὴν ἐκτόξευσιν τῶν δορυφώρων «Ντισκόβερ».

Ἡ κυρία προσπάθεια τῆς ἀεροναυπηγικῆς, εἶναι τῶρα ἡ κατασκευὴ ἀεροπλάνων πρὶν νὰ προσγειωνται καὶ ν' ἀπογειωνονται κατακόρυφα, ὥστε νὰ μὴ χρειάζωνται ἀεροδρόμια. Ἐνα τέτοιο ἀεροπλάνο — αὐτὸ πρὶν φαίνεται ἐν τῇ φωτογραφίᾳ — εἶναι τὸ ἀεροδρόμιο καναδικὸ «Ἀβροκάρ», χωρὶς πτέρυγες καὶ σὲ κυκλικὸ σχῆμα. Ἐχει διάμετρον 9 μέτρα καὶ μπορεῖ νὰ ἐκτελέσῃ ὅποιονδήποτε κίνησιν ὀριζόντια ἢ κάθετη. Ἀποτελεῖ πραγματικὴ ἐπανάστασιν ἐν τῇ ἀεροναυπηγικῇ καὶ οἱ δοκιμαὶς του σημείωσαν πλήρη ἐπιτυχία. Πιστεύεται ὅτι πολὺ γρήγορα θὰ γενικευθῇ ἡ χρῆσις του ἐν τῇ πολιτικῇ ἀεροπορίᾳ — ἀφοῦ θὰ μπορεῖ νὰ προσγειώνεται καὶ ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχουν ἀεροδρόμια.

ΙΑΤΡΙΚΗ

ΑΠΕΜΟΝΩΘΗ Ο ΙΟΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΡΡΟΥ

Ὁ δόκτωρ Ἀντριους, διευθυντὴς ὁμάδος ἐρευνῶν, ἐναντίον τοῦ κατάρρου εἰς τὸ νοσοκομεῖον Χάρβαρντ τῆς Ἀγγλίας, ἀπεκάλυψε ὅτι ἡ πρώτη μὴν εἰς τὸν μακρὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ κατάρρου ἐκεκδήθη.

Ἐκατόν σκληροῦ ἀγῶνος, — προσέθεσεν ὁ Βρεταννὸς ἐπιστήμων — ἀνῶνος, πρὶν διαρκεῖ ἀπὸ δεκατῶν ἔτων, ὁ ἀσύλλητος ἰός τῆς καταρροῆς ὅχι μόνον κατέστη δυνατόν νὰ ἀπομονωθῇ, ἀλλὰ καὶ καλλιεργεῖται ἤδη ἔξω τοῦ ἀνθρώπινου σώματος. Κατωρθώσαμεν νὰ συλλάβωμεν ζῶντα τὸν ἰόν, εἰς τὸ ἐργαστήριον ἀπὸ δύο καὶ πλέον ἔτων. Ἐν ἀντιθέσει ὅμως πρὸς τινὰς ἰούς, οἱ ὁποῖοι ἀναπτύσσονται ἐπὶ οἰοδήποτε κατάρρου, ὁ ἰός τοῦ κατάρρου δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ ἀναλλοίωτος. Ἀνεκαλύψαμεν ὅτι ποικιλία τοῦ ἰοῦ αὐτοῦ ζῇ ἐπὶ καλλιεργημένων ἐμβρυογενῶν κυττάρων τοῦ ἀνθρώπινου νεφροῦ, ἐνῶ ἄλλη ποικιλία ζῇ ἐντὸς κυττάρων προερχομένων ἀπὸ νεφροῦς πιδήκου. Ἡ νίκη αὕτη — κατέληξε — δὲν ἀποτελεῖ παρὰ τὴν πρώτην φάσιν ἐνὸς ἀγῶνος, ὁ ὁποῖος θὰ συνεχισθῇ ἀκόμη ἐπὶ ἔτη.

ΜΗΧΑΝΗΜΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑΝ

Εἰς τὸ πειραματικὸν Ἰνστιτούτον χειρουργικῶν μηχανημάτων καὶ ὁργάνων τῆς Μόσχας κατασκευάσθη μηχανήμα, τὸ ὁποῖον ἐπιτρέπει τὴν ἐπαναλειτοργίαν τοῦ ἀδυνατομένου μυῖς τῆς ἀσθενοῦς καρδίας. Ἡ λειτουργία τοῦ μηχανήματος αὐτοῦ βασίζεται εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῶν βιογενεμάτων ὀγίους καρδίας τὰ ὁποῖα μεταδίδονται εἰς τὴν ἀσθενή καρδιάν ἢ ἀκόμη εἰς καρδίαν, ἡ ὁποία ἐσταμύνησεν, καὶ προκαλοῦν τὴν λειτουργίαν της. Εἰς τὴν χεῖρα ἀτόμου μετὰ ἡγία καρδίαν προσαρμόζεται ἡλεκτρογῶν, τὸν ὁποῖον συλλαμβάνει τὰ παραγόμενα ὑπὸ τῆς καρδίας βιορεύματα. Αἱ βιοηλεκτρικαὶ ὠθήσεις φθάνουν εἰς τὸ μηχανήμα, ὅπου ἰσχυροποιῶνται. Ἀκολούθως μεταδίδονται διὰ συρμάτων εἰς τὴν καρδιάν ἢ ὁποία ἐσταμύνησεν καὶ αὕτη ἀρχίζει νὰ λειτουργῇ ἐκ νέου.

Ἡ νέα μέθοδος ἐπιτρέπει νὰ ἀποκατασταθῇ ὁ ὁμαλὸς ρυθμὸς τῆς καρδίας. Οἱ εἰδικοί φρονοῦν ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ εἶναι δυνατόν νὰ μεταδοθῶν τὰ βιορεύματα ὀγίους καρδίας (τὰ ὁποῖα θὰ ἔχουν καταγραφῇ ἐπὶ μαγνητικῆς ταινίας), ἔως τὴν κλινικὴν τοῦ ἀσθενοῦς.

ΝΕΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΝ ΔΙΑ ΤΟΝ ΔΙΑΒΗΤΗΝ

Οἱ Ἀμερικανοὶ ἐπιστήμονες ἀνεκάλυψαν τὴν ἀνακάλυψιν ἐνὸς ἀντιδιαβητικοῦ φαρμάκου ἐσωτερικῆς χρήσεως, πρὶν ἀνομάσῃ Φενφορμίνη. Κλινικὰ πειράματα ἐγένοντο ἐπὶ 1708 ἀνθρώπων ἀσθενῶν, καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν ἡνωμένων Πολιτειῶν, μετ' ἐπιτυχίαν ἀποτε-

λέσματα εἰς 70% τῶν περιπτώσεων. Εἰς τὰς ὀλιγότερον σοβαρὰς περιπτώσεις τὸ νέον φάρμακον δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ ἐπιτυχῶς τὴν ἰνσουλίνην.

ΝΕΑ ΣΟΒΙΕΤΙΚΑ ΑΝΤΙΒΙΟΤΙΚΑ

Οἱ κρυσταλλοὶ τοῦ νέου ἀντιβιοτικοῦ 6270, πρὶν ἔδωκε καλὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ πειραματικῶν προβληθέντων ἀπὸ χρόνιαν μυελολευχαιμίαν, λεμφολευχαιμίαν καὶ δέξιαν λευχαιμίαν (παθήσεις τοῦ αἵματος), ἐξετέθησαν εἰς τὸν Ὀίκον τῶν Ἐπιστημόνων τῆς Μόσχας. Τὸ ἀντιβιοτικὸν 6270 ἀσκεῖ κατασταλτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ καλλιεργείας προβληθέντων αἰμοσφαιρίων εἰς δόσεις πρὶν δὲν βλάπτουν τὰ κανονικὰ κύτταρα τοῦ αἱμοποιητικοῦ ἰστού.

Τὸ ἀντιβιοτικὸν αὐτὸ παρεσκευάσθη ἀπὸ συνεργάτας τοῦ εἰδικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας τῆς ΕΣΣΔ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀντιβιοτικῶν τῆς Ἀκαδημίας ἐπέτρεψε τὰς κλινικὰς δοκιμὰς τοῦ παρασκευάσματος 6270 ἐπὶ μικροῦ ἀριθμοῦ ἀσθενῶν τοῦ Κεντρικοῦ Ἰνστιτούτου αἱματολογίας καὶ μεταγγίσεως αἵματος.

Τὸ Ἰνστιτούτον, πρὶν ἀσχολεῖται μετὰ τὴν δημιουργίαν νέων ἀντιβιοτικῶν, παρὰσκευάζει καὶ δοκιμάζει κατ' ἔτος τὰς ἀντιβιοτικὰς ἰδιότητας 15.000 περίπου μικροοργανισμῶν, κυρίως ἀπαιτημένων πρὸς ἐλήφθησιν ἀπὸ ἐδάφους διαφόρων γεωγραφικῶν περιοχῶν. Μετὰ κατάλληλον ἐπιλογὴν, ἐκλέγονται 100 περίπου τύποι ἀντιβιοτικῶν.

Ἡ δόσις των ἐλέγχεται ἐπὶ ζώων καὶ, ὅσα παρουσιάζουν μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον ἐπαληθεύονται κλινικῶς. Προσέχως θὰ δοκιμασθῇ κλινικῶς τὸ νέον ἀντιβιοτικὸν 16749. Οἱ εἰδικοί θεωροῦν ὅτι εἶναι ἀκόμη πρόωρον νὰ γίνῃ λόγος περὶ θεραπευτικῆς χρησιμοποίησεως τῶν παρασκευασμάτων αὐτῶν, διότι ἡ κατασταλτικὴ τῶν ἐνέργειαν ἐπὶ καλλιεργείας προσβληθέντων κυττάρων δὲν ἔχει ἐπαληθευθῇ, παρὰ ἐπὶ ζώων.

ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΛΕΙΤΟΤΡΓΙΑΝ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ

Ἡ μέθοδος τῆς τεχνητῆς ἀναπνοῆς «στόμα με στόμα», ἡ ὁποία υἱοθετήθη ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἰνστιτούτου Σταυροῦ δὲ ἡ ἐνδεύουσα χρησιμοποίησιν ἐνὸς μεθόδου ἐπαναλειτοργίας τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος, πιθανῶς νὰ χρησιμοποιηθῇ ἐνδεότατα διὰ τὴν ἐπαναλειτοργίαν τῆς καρδίας, ὅταν αὕτη σταματῇ, κατὰ τὴν διάρκειαν ἐγχειρήσεων ἢ ὑπὸ ἄλλας συνθήκας.

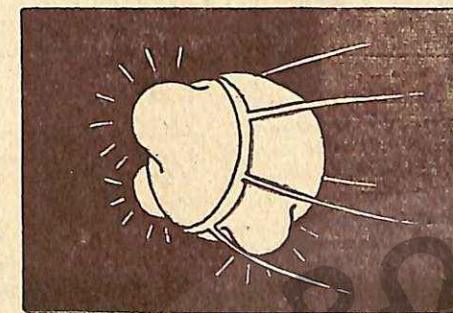
Εἰς σχετικὴν ἀνακοίνωσιν προέβησαν, ἐνώπιον τῆς Ἀμερικανικῆς Καρδιολογικῆς Ἐταιρείας, οἱ ἱατροὶ Ντέιβιντ Γκρόντ καὶ Τζέιμς Ἐλαμ, ἐκ Μάμφαλο τῆς Πολιτείας Νέας Ὑόρκης. Εἰς τὴν ἀνακοίνωσίν των, οἱ ἀνεφέρθησαν εἰς πλείστας περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἐχρησιμοποιήθη ἡ ἐν λόγω μέθοδος, διὰ τῆς ὁποίας παρέχεται εἰς τὸν ὁργανισμὸν ὀξυγόνον καὶ ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐπαναλειτοργία τῆς καρδίας, πρὶν παρῆλθῃ ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος διὰ τὸ ἀνοίγμα τοῦ θώρακος καὶ τὴν μάλασιν τῆς καρδίας διὰ χειρὸς. Εἰς ὁρισμένας περιπτώσεις, ἡ μέθοδος αὕτη ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ τοῦ χειρουργοῦντος, μέχρις ὅτου δυνηθῇ νὰ θέσῃ τὴν καρδιάν εἰς ἐπαναλειτοργίαν, διὰ τῆς μεθόδου τῆς μάλασεως.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΑΛΜΑ

Οἱ τελευταῖες δοκιμὲς ἀποδεικνύουν ὅτι οἱ Ρῶσοι εἶναι ἔτοιμοι γιὰ τοὺς πλανήτες

ΜΕ τὴν ἐκτόξευσιν δευτέρου πυραύλου, στὶς 31 Ἰανουαρίου, τεματίσθησαν οἱ σοβιετικὲς δοκιμὲς πρὸς τὸν Ὀκεανόν. Οἱ δοκιμὲς αὗται — ὅπως ἀνήγγειλε ἡ Μόσχα — κατέδειξαν ὅτι εἶναι πλέον πραγματοποιήσιμα τὰ διαπλανητικὰ ταξίδια τοῦ ἀνθρώπου στοὺς πλησιέστερους πλανήτες τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος, στὴν Ἀφροδίτη καὶ τὸν Ἀρῆ. Οἱ εἰδικοὶ σοβιετικοὶ ἐπιστήμονες ἐξαίρουν τὴν ἐπιτυχία τῶν δοκιμῶν καὶ, πρὸ πάντων, δύο σημεία: τὴν εὐθυβολία τῶν δορυφώρων καὶ τὴν ἀντοχὴ τοῦ κώνου τους στὴν τριβὴ τῆς ἀτμοσφαιρας, πράγμα πρὶν νὰ λυεῖ τὸ μεγάλο πρόβλημα τῆς ἐπιστροφῆς ἐπὶ τὴν Γῆν.

Ὁ στρατηγὸς Πόκροφσκ, ἀπὸ τοὺς γνωστότερους σοβιετικὸς ἐμπειρογνώμονες στὸν τομέα τῆς ἀεροναυτικῆς, λέει ὅτι οἱ δοκιμὲς τοῦ Εἰρηνικοῦ σημεῖωσαν ἀποφασιστικὸν σταθμόν, πρὶν μᾶς φέρνῃ κοντὰ στὶς πρώτες διαπλανητικὰς πτήσεις καὶ ἀπεκάλυψε ὅτι οἱ δύο πυραυλοὶ πρὶν ἐκτοξευθ-

καν μποροῦν νὰ ἐπιτύχουν ταχύτητα 12.000 μέτρων τὸ δευτερόλεπτο, ἀρκετὴ ὀλίγη γιὰ νὰ πραγματοποιήσουν ταξίδι ἐπὶ τὴν Ἀφροδίτη καὶ τὸν Ἀρῆ.

Ὁ καθηγητὴς Βλ. Ντομπρονόβωφ, βεβαιώνει ὅτι οἱ δοκιμὲς τοῦ Εἰρηνικοῦ ἀποτελοῦν τὴν προκαταρκτικὴν φάσιν γιὰ τὴν ἐκτόξευσιν σποῦτνικ, πρὶν θὰ ξαναγυρίσουν ἐπὶ τὴν Γῆν. Ὁ διάσημος αὐτὸς ἐπιστήμων ὑπογραμμίζει τὸ αἰδιαίτερον μεγάλο ἐνδιαφέρον πρὸς τὴν ἀντιπροσωπεύει τὸ γεγονός ὅτι τὸ πρόπλοιο τοῦ τελευταίου ὁρόφου τῶν δύο πυραύλων μπόρεσε — χάρις σὲ νεώτερες μεθόδους — νὰ περάσῃ ἀπὸ τὰ πυκνά στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρας ἄβηκτο, χωρὶς νὰ ἀναφλεγῇ καὶ νὰ καταστραφῇ ἀπὸ τὴν τριβήν. Ὁ καθηγητὴς Ντομπρονόβωφ παρατηρεῖ ὅτι, «ἐν γένει αὐτὸ ἔχει τεράστια σημασία γιὰ τὴν κατασκευὴ τεχνητῶν δορυφώρων, πρὶν θὰ ἐπιστρέψουν ἐπὶ τὴν Γῆν. Τέλος, λέει ὅτι πολὺ σύντομα θὰ εἶναι δυνατόν νὰ διαρρυθμίζωνται οἱ ὁροὶ τῶν πυραύλων κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ διευκολύνεται ἡ προσε-

δάφισίς τους ἐπὶ τὸν Ἀρῆ. Κατὰ τὸν σοβιετικὸν καθηγητὴ, τὸ ἐπόμενο στάδιον θὰ εἶναι νὰ τελειο-

ποιηθῇ τὸ σύστημα τροχοπέδησεως τῶν πυραύλων, μετὰ τὴν προσθήκην μηχανισμοῦ πρὶν νὰ ἐπιτρέπῃ στοὺς τεχνητοὺς δορυφόρους νὰ διασχίσουν ὁλόκληρὴν τὴν γῆνιν ἀτμόσφαιρα καὶ νὰ προσγειωνται ὁμαλὰ. Ὁ Ντομπρονόβωφ πιστεύει ὅτι ἐντὸς ἑξαμήνου καὶ μετὰ τοὺς πολυώρους πυραύλους, πολὺ ἰσχυρότερους ἀπὸ αὐτοὺς πρὶν δοκιμάσθηκαν ἐπὶ τὸν Εἰρηνικόν, θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ πτήσις ὡς τὸν Ἀρῆ, πρὶν ἀκόμα κατασκευασθῶν διαπλανητικοὶ σταθμοὶ — βάσεις πρὶν νὰ περιφέρωνται γύρω ἀπὸ τὴν Γῆν.

Ὁ διάσημος ἀκαδημαϊκὸς Λ. Σεντῶφ βεβαιώνει: «Μετὰ τὶς δοκιμὲς τοῦ Εἰρηνικοῦ, θεωρῶ πλέον ὅτι εἶναι ἀπόλυτα πραγματοποιήσιμο τὸ ταξίδι ἐπὶ τὸν Ἀρῆ. Οἱ ἄνθρωποι θὰ μπόρουν ἐπὶ τέλους ν' ἀποκαλύψουν τὰ μυστικὰ αὐτοῦ τοῦ πλανήτη. Τὴν ἴδια γνώμην ἔχει καὶ ὁ καθηγητὴς Μπλαγκονόβωφ, ὁ «πατέρας» τῶν σποῦτνικ, ὁ ὁποῖος προσθέτει ὅτι οἱ «ὑπερπύραυλοι» πρὶν δοκιμάσθηκαν ἐπὶ τὸν Εἰρηνικόν, θὰ εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθῶν γιὰ τὴν ἐκτόξευσιν διαπλανητικῶν σταθμῶν μετὰ ἐπιστημονικὰ ὄργανα στοὺς πλανήτες καὶ τὴν ἐπαναφορά τους ἐπὶ τὴν Γῆν.

Οἱ ἀκαδημαϊκοὶ Μισαήλωφ καὶ Νικητίν πιστεύουν, ἐπίσης, ὅτι ἔφθασε ἡ ὥρα τῶν διαπλανητικῶν ταξιδίων καὶ ὁ δεύτερος φρονεῖ ὅτι τὴν Σελήνην μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν «ἀσυνήθεις μορφὲς ζωῆς». Ὁ καθηγητὴς Βαραβρόφφ προβλέπει τὴν κατασκευὴ σποῦτνικ πολλῶν τόνων ὅτι ὁποῖοι, ἐμφωδιασμένοι μετὰ ραδιοηλεκτρονικὰ καὶ ἄλλα ἐπιστημονικὰ μηχανήματα, θὰ χρησιμοποιηθῶν γιὰ τὴν φωτογράφιση τῶν πλανητῶν. Τέλος, ὁ διάσημος Γερμανὸς ἀστροναυτικὸς Βέρνερ φὸν Μπράουν, λέει ὅτι δὲν θὰ ἐκπλαγῇ, ἐν ὅτι οἱ Ρῶσοι θέσουν κατὰ τὸ 1960 ἄνθρωπον ἐπὶ τὴν τροχιά τῆς Γῆς.

Ἡ προσδοκία ὅτι πολὺ γρήγορα ὁ ἄνθρωπος θὰ ταξιδεύει στοὺς πλησιέστερους πλανήτες τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος ἔχει ὠθήσει, ἐντὸς μετὰ, τοὺς σοβιετικοὺς ἐπιστήμονες ἐπὶ τὴν μελέτη τῶν πιθανῶν συνθηκῶν ζωῆς ἐν ἄλλοις οὐράνιοις σώματι. Ἐστὶ, καθὼς λέει ὁ καθηγητὴς τῆς φυσιολογίας Γιούρι Φρόλωφ, ἔχει γεννηθῇ ἐπὶ τὴν Σελήνην. Ἡ ἐννοια μιὰ νέα ἐπιστήμη, ἡ «κοσμικὴ φυσιολογία», πρὶν ἀσχολεῖται μετὰ τὰ μέσα γιὰ τὴν διατήρησιν τῆς ζωῆς τῶν ἀστροναυτῶν ἐπὶ τὸ Διάστημα. Ὁ καθηγητὴς Ὀρλόφ ἀπεκάλυψε ὅτι κατασκευάζονται εἰδικὰ σκάφη ἀνδρῶν γιὰ τοὺς ἀστροναῦτες. Ὁ καθηγητὴς τῆς χημείας Βολκόβιτς, ἐξ ἄλλου, ἀναγγέλλει ὅτι ἐπὶ τὴν Σελήνην ἐκπαιδεύονται εἰδικοί γιὰ τὸ νέο ἐπιστημονικὸν κλάδον τῆς «πειραματικῆς φυσικῆς καὶ χημείας τοῦ Διαστήματος», γιὰ νὰ εἶναι ἐν θέσει νὰ μελετήσουν τὰ στοιχεῖα πρὶν θὰ μεταδώσουν ἀπὸ τὴν Σελήνην, τὸν Ἀρῆ καὶ τὴν Ἀφροδίτη οἱ «βαρεῖς σποῦτνικ».

ΤΟ ΣΚΑΚΙ

ΑΣΚΗΣΙΣ 66η
(Ένα φινάλε Πύργων και Πιόνων).

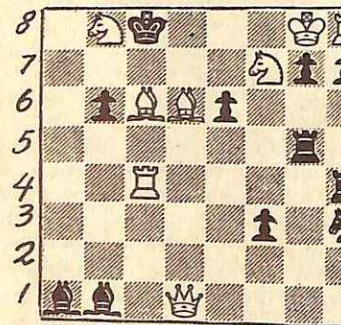
ΛΕΥΚΑ: Ρ3, Π6, Σγ2, η3 και θ4 (κομμάτια 5)

ΜΑΥΡΑ: Ρ7, Πα4. Σα5 και ζ5 (κομμάτια 4)

Στην θέση αυτήν που είναι από μια παλαιά παρτίδα μεταξύ των Σλέχτερ (Λευκά) και Έμ. Λάσκερ (Μαύρα) που παίχθηκε το 1910 στην Βιέννη.

Από την θέση αυτήν ο Λάσκερ (με τα Μαύρα) παρ' όλον που έχει ένα πιόνι λιγότερο έπρωτίμωσε, για να επιτύχει νούλα, να θυσιάσει και άλλο ένα πιόνι. Έπαιξε λοιπόν 1... Ρε4! Μετά όμως το 2. Πγ5, Ρζ6, 3. Πχα5, Πγ4. 4. Πα2, Πγ3 + 5. Ρη2, Ρε5. 6. Πβ2, Ρζ6 7. Ρθ3, Πγ6. Στο σημείο αυτό τα Λευκά για να επιτύχουν την νίκην απεφάσισαν να θυσιάσουν και αυτά ένα πιόνι τους. Έπαιξαν λοιπόν: 8. Πβ8, ΠΧγ2, 9. Πβ6+, Ρη7. 10 θ5, Πγ4. 11. θ6+, Ρθ7 12. Πζ6, Πα4 και η παρτίδα κατέληξε νούλα.

ΑΣΚΗΣΙΣ 67η
(Πρόβλημα του Φ. Γκαμέ-ητζ, Α' βραβείον του Διαγωνισμού της «Οικογενειακής Έφημερίδος του Έλλινός» 1910).

ΛΕΥΚΑ: Ρη8, Βδ1, Πγ4 και θ8, Αγ6 και β6, 168 και ζ7 (κομμάτια 8)

ΜΑΥΡΑ: Ργ8, Πη5 και θ4. Αα1 και β1, 103, Σβ6, ε6, ζ3, η7 και θ7 (κομμάτια 11).

Παίζουν τα Λευκά και κάνουν μāt σε δύο κινήσεις.

Η λύσις την προσεχή Τετάρτην.

ΜΙΑ ΠΑΡΤΙΔΑ
(Από τους Ήμιτελικούς του Ρωσικού Πρωταθλήματος 1955 — 56)

ΛΕΥΚΑ: Σεστόμπεκωφ

ΜΑΥΡΑ: Μικένας

Γκαμπνί της Βασιλείσσης

1. δ4, 1ζ6. 2. γ4, ε6.

3. 1ζ3, γ5. 4. 1γ3, β5. 5. ε3, γχδ4. 6. εχδ4, Αε7 7. Αδ3, 0-0 8. 0-0, 1γ6, 9. α3, δχγ4. 10. Αχγ4, β6 11. Πε1, Αβ7. 12. Αα2, Πγ8.

13 Βδ3, Βδ6. 14. Αη5, Πζδ8

15 Παδ1, 1η4. 16 1ε4, Βγ7.

17. ΑΧε7, 1ΧΑ, 18. 1εη5,

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

1. Όπερα του Πουτσίνι.

2. Χρησιμοποιεί το μελάνι χωρίς να έχει σχέση με τα... γράμματα. — Συνέθεσε περίφημες καντάδες

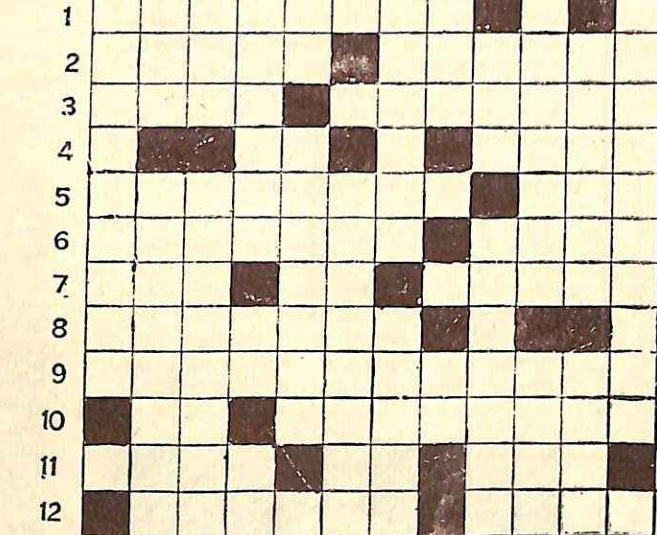
3. Πελά γινωστή συμμαχία. — Αναβαν κάθε βράδυ στην Παλιά Αθήνα.

4. Δύο συνεχόμενα, στο αλφάβητο, σύμφωνα. — Γνωστό είναι το έμβόλιό του.

10. Αρχαία πόλις της Μεσοποταμίας. — Κατέχει μέρος της αρχαίας Έλλυρίας (γεν.).

11. Ίδρυθη το 1949 — Από το όνομα Αμερικανού διπλωμάτου, που διετέλεσε επί πολλά χρόνια πρεσβυτή της ετάς Αθήνας (άντιστρ). — Άνθηρά περίοδος.

12. Δόρυ των αρχαίων Μακεδόνων. — Κατασκευά-

5. Τα πρόσωπα περίφημου πίνακος του Ρέμπραντ. — Κάθε μέρα τα διαβάζουμε.

6. Λίγοι βουλευταί μας είναι. — Καθηγητής της Ιατρικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

7. Έγραψε το έργο «Σέργιος Παύλιν». — Πολλαπλασιό του είναι το εκτάριο — Ρήμα που, μεταφορικώς, εκφράζει μεγάλη όργη.

8. Ποταμός της Μακεδονίας, που πηγάζει Δ. της Φλώρινης και χύνεται στον Αλιάκμονα.

9. Αμερικανική ιδιορρυθμία (αίτ. δημ).

15. 19. ΠΧε6!! 1. ΠΧδ4, 20 Πδ1!, η6.21 Βε2, Πδ58.22 1ε5!, 1Χ1. 23. ΠΧ1, Βγ6.

24. ζ3, 1β6 25. Ρθ1, 1γ4 26. 1Χζ7, Πδ2. 27 ΒΧδ2, 1ΧΒ. 28. 1δ8+, Βγ4 29 ΑΧΒ +, 1ΧΑ 30. Πε8+, Ρη7. 31. 1Χβ7 και τα Μαύρα έγκατέλειψαν.

ΛΥΣΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΑΣΚΗΣΙΣ 64

1. Βη5!

2. Βζ4 μάτ

3. 1ε5 μάτ

4. 1ε5 2, 1δ4 μάτ.

ΑΣΚΗΣΙΣ 65

1. ζ7!, Πζ1 2. Αζ3, ΑΧΑ (εάν 2... ΠΧΑ. 3. γ7) 3. γ4+!, Ρα4 4. ζ8=Β, Πζ2+.

5. Ρα1!, Πζ1+ 6. Ρ62, Πζ2+ 7. Ργ3 και κερδίζει.

2. Ένας στρατηγός μας διπλωμάτης.

3. —πατέρας του Αϊαντος — Η λύττα του είναι ο τίτλος μελοδράματος του Ρίμσκυ Κορσακόφ (δημ.).

4. —Ο θεός του πυρός των Ίνδιαν.

5. —Ο θάνατος του Αϊαντος — Η λύττα του είναι ο τίτλος μελοδράματος του Ρίμσκυ Κορσακόφ (δημ.).

6. —Ο θάνατος του Αϊαντος — Η λύττα του είναι ο τίτλος μελοδράματος του Ρίμσκυ Κορσακόφ (δημ.).

7. —Ο θάνατος του Αϊαντος — Η λύττα του είναι ο τίτλος μελοδράματος του Ρίμσκυ Κορσακόφ (δημ.).

8. —Ο θάνατος του Αϊαντος — Η λύττα του είναι ο τίτλος μελοδράματος του Ρίμσκυ Κορσακόφ (δημ.).

9. —Ο θάνατος του Αϊαντος — Η λύττα του είναι ο τίτλος μελοδράματος του Ρίμσκυ Κορσακόφ (δημ.).

10. —Ο θάνατος του Αϊαντος — Η λύττα του είναι ο τίτλος μελοδράματος του Ρίμσκυ Κορσακόφ (δημ.).

11. —Ο θάνατος του Αϊαντος — Η λύττα του είναι ο τίτλος μελοδράματος του Ρίμσκυ Κορσακόφ (δημ.).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αγαπητό μου περιοδικό, Ανάμεσα στους τόσους φίλους σου, ως μου επιτραπή να ακουστή και η δική μου φωνή.

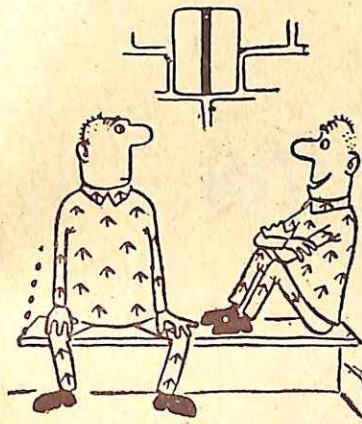
Είμαι μία από τις πρώτες πιστές φίλες, και αυτό χάρις στον δεκαεξάχρονο Γιό μου, που ήλθε μία ημέρα κρατώντας σε στο χέρι και φωνάζοντας «Μαμά! από τον ουρανό το γύρευσ, και στη γη το βρήκα»!! Έκτοτε δεν παύεις να είσαι ο καλύτερος φίλος όλης της οικογενείας μας.

Παίρνω όμως το θάρρος από την ελευθερία που έδωσες στους αναγνώστες σου να κάνω μια μικρή παρατήρηση: Ότι, ενώ καταγίνεσαι με όλους σχεδόν τους τομείς ζωής και επιστήμης, δεν έχεις κάνει, μέχρι στιγμής, νύξη για ζητήματα θεολογικά — θρησκευτικά. Γιατί; Με συγχωρείτε για την υπόδειξη.

Με αγάπη
Κ. ΒΑΛΑΣΙΑΔΟΥ
Αγίου Αθανασίου 46
ΚΑΒΑΛΑ

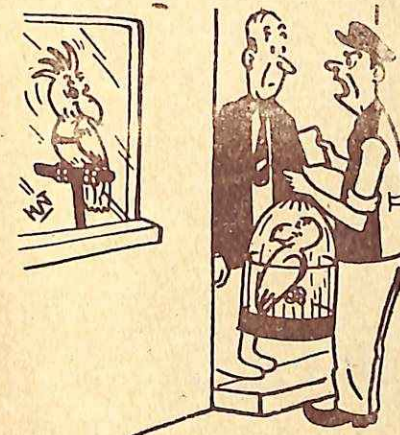
ΚΑΙ Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ
Αφού ευχαριστήσουμε θερμότατα την αγενική αναγνώστριά μας θα είχαμε σε απάντηση να προσθέσουμε τα ακόλουθα:

Τα θρησκευτικά — δογματικά θέματα δεν έμπιπτουν στην αρμοδιότητα του περιοδικού μας. Εκείνο όμως που όπωσδήποτε είναι μέσα στη γενικότερη σφαίρα του ενδιαφέροντος της Έπιστήμης και Ζωής είναι η έπιστήμη της θρησκείας. Μια σειρά άρθρων που να ξεκινάει από το θρησκευτικό συναίσθημα και να ιστορεί την ανάπτυξη των θρησκειών, με αποκορύφωμα τη χριστιανική θρησκεία, τη θρησκεία της αγάπης, είναι αναγκαίο κάποτε να δημοσιευθεί. Η προετοιμασία όμως των σχετικών άρθρων δεν είναι και τόσο εύκολη υπόθεση. Ακριβώς γιατί η Έπιστήμη και Ζωή δεν εισέρχεται στον ανεξιχνίαστο τομέα του δόγματος. Αντικείμενό της είναι το πεδίο των γνώσεων, όπου η έρευνα αποτελεί την προϋπόθεση και την αφετηρία. Απο την πλευρά ακριβώς αυτή θα δημοσιευθούν άρθρα που θα τοποθετήσουν συνολικά το πρόβλημα της θρησκείας. Επιθυμούμε, ωστόσο, να επισύρουμε την προσοχή των αναγνωστών μας στα βαθύτατα θρησκευόμενα και ύψιλου περιεχομένου άρθρα που έχουν ως τώρα δημοσιευθεί στις στήλες μας, με επικεφαλής τη συνεργασία του Λόβελ «Ο Άνθρωπος και το Σύμπαν», του Μπέρτραντ Ράσσελ κ. ά.

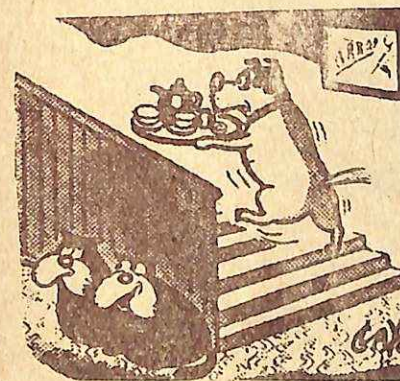

— Χρειάζεσαι έναν καλό δικηγόρο. Θα σου συστήσω τον δικό μου στον απογευματινό περίπατο στην αψιλή.

ΗΘΕΛΕ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ

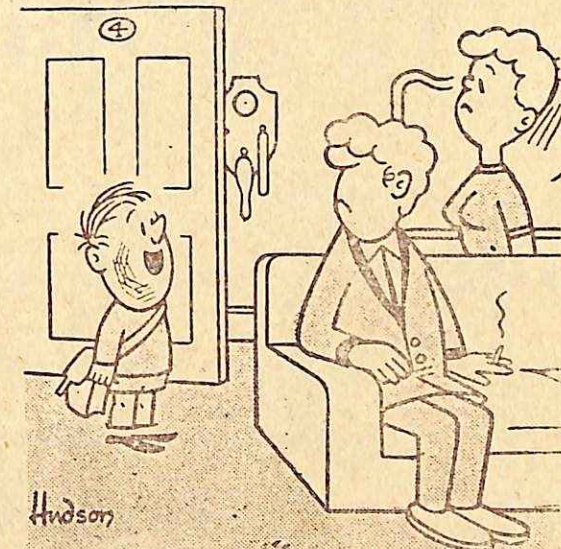

Ο υπάλληλος: — Κι' όμως, κάποιος τηλεφώνησε από το σπίτι σας και παραγγείλε να φέρουμε μιάν παπαγαλίνα.

Η μία γάτα στην άλλη: — Βλέπεις που τον κατάντησε η πολλή του έξυπνάδα;

ΧΙΟΥΜΟΡ

— Ο δάσκαλος μουπε ότι αυτά που μουγράψες χθες ήταν πολύ καλά για ένα τετράχρονο αγόρι.

Ο λοχίας στον ψυχναυτή: — Μερικοί απ' τους νεοσυλλέκτους με συμπαθούν!

ΜΠΑΛ — ΜΑΣΚΕ

— Η γυναίκα μου νομίζει πως είμαι ακόμα μέλος στην πανοπλία.

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΛΑΧΕΙΟΝ

Εἰσῆλθεν εἰς τὰς παραμονὰς
ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ

ἣτις δὰ ἀρχίση εἰς τὰς
23 Φεβρουαρίου καὶ δὰ διαρκέση
μέχρι τέλους Μαρτίου

ΠΡΟΣΕΞΑΤΕ

Κατ'αὐτὴν 346.000 τυχεροὶ κατὰ δέκατα
γραμματίων, δὰ κερδίσουν ἐν συνόλῳ

ΔΡΧ. 73.630.000

Ἀνανεώσατε ἐγκαίρως τὰ γραμματίά σας
Καὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἅς ἀγοράσουν καὶ τώρα ἓνα
ἀριθμὸν διὰ τὴν συμμετοχὴν τῶν εἰς τὰ πλού-
σια κέρδη καὶ τὸ δῶρον τῶν 5.000.000